

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; L. H. OBDAM, Journalist te Alkmaar; Meij. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Hoofdartikel: Dr. H. Pinkhof: Internationaal Instituut voor Diätetiek en Hygiene.
Berichten: Prof. Dr. J. H. Zaaijer overleden.
Ingezonden: De rede van Dr. Reich.
Uit de Pers: Hoe men dronkuchtigen niet geneest.
Rechtszaken: Magnetiseur.
Correspondentie.
Advertenties.
Ledenlijst over 1933.

De Heer Abrahams heeft ons bestuur verlaten. In dien engeren kring zal niet meer aanzitten die kleine donkere man met zijn doordringende oogen, onder boschige brauwen, met zijn scherpe het debat beherschende stem. Het Bestuur moet zijn waardevolle, weloverwogen adviezen missen. Strijdvaardig, met rustige bezinning, geboren leider, is hij vele jaren lang, niet alleen in den tijd dat hij als Secretaris zijn volle werkkraft gaf, chauffeur en motor tegelijk van onzen strijdswagen geweest.

Een necrologie behoeven wij gelukkig niet te geven; hij is nog springlevend!

Trouwens, onze leden weten wat wij aan hem te danken hebben; ze kennen zijn krachtige propaganda voor onze vereeniging met pen en woord, ze apprecieeren dagelijks de door hem geschapen vraagbaak.

Hij meent, dat jonger bloed in het bestuur moet komen, en het grappige is, dat dit voor anderen misschien geldt, maar voor zijn onvermoeide jeugd niet opgaat.

Is hij voor onze vereeniging verloren? Neen, waarlijk niet! De band was te sterk en zal hem telkens weer tot ons trekken.

En om dit terstond te bewijzen: Hij is bereid om in ons Comité voor Internationalisatie van ons werk zitting te blijven nemen. Hij blijft ons trouw!
Namens het Bestuur,
A. LIND.

Internationaal Instituut voor Diätetiek en Hygiene. (Institute of Oriental Health).

„De jonge spruit verheft ons in den vreemde“, kunnen wij Vonhel nazeggen. Ja, het is verheffend voor het Nederlandsch zelfbewustzijn, dat zóó maar, in Marokko, een internationaal instituut bestaat, geheel door Nederlanders in elkaar gezet, jазelfs voorzien van een Nederlandsch postgiro-nummer, 113809, Haarlem.

De scherpzinnige lezer heeft al begrepen, dat wij het niet over iets zóó roemruchtigs hebben als de titel van dit stukje zou doen vermoeden. Dit blad, helaas, heeft het nooit over roemruchtige, wel over schandelijke dingen. Schandelijk ook, omdat al het onderwijs, dat de Nederlanders genieten, hun voor een groot deel nog niet genoeg ontwikkelend heeft verschaft om het grofste en brutaalste bedrog op het gebied van hun lichaam en hunne gezondheid te kunnen onderscheiden van deskundige voorlichting.

Het instituut dan wordt (althans volgens een uit Tanger gedateerd blaadje) geëxploiteerd door de Venn. v. d. Graaf & Co, te Tanger. In dat blaadje (begin 1928) werd men verwittigd, geen

correspondentie meer te zenden naar Haarlem of Hilversum, maar rechtstreeks naar de Hollandse afdeling van het Instituut te schrijven, om te bestellen, al naar venant, een „Kleine Natuur“, een „Grootte Natuur“ of een „Speciale Behandeling“ met „de door onze directeuren ontdekte en samengestelde plauten-mélanges“, bestaande uit „het krachtvoedsel Graficose, de krachtdrank Minnegravita en Marokkaansche Geneesplanten“. De prijs van 14 pakketten voor de grootte Natuur, met inbegrip van diëtisch advies, bedraagt slechts f 31.25; bij vooruitbetaling f 25.—

Ook wordt men uitgenoodigd voor een zonnekuur in Tanger: sport, vermaak, schoone vrouwen.

Gewend als wij zijn aan dergelijke oplichterij, zouden wij ons niet al te druk erom maken, indien er niets anders mee gemoeid zou zijn dan het vermorsen van f 25.— door degenen, die onnoozel genoeg zijn, om zich door dergelijk drukwerk te laten vangen. Komen zulke menschen bedrogen uit, dan is de les, die ze ontvangen hebben, met f 25.— niet eens duur betaald.

Maar ernstiger dingen zijn ermée gemoeid. Het Instituut — dat natuurlijk geen ander is dan het te Hilversum door v.d. Graaf geëxploiteerde „Instituut voor Hygiene en Zelfgeneezing“ — ontziet zich niet, op onmenselijke wijze vreesachtige menschen tot wanhoop te brengen en toestanden te weeg te brengen erger dan lichamelijke ziekten.

Ik wil hier de ondervinding, die een geneesheer dienaangaande heeft opgedaan, met zijn eigen woorden weergegeven.

Sinds eenige weken komt bij mij een jonge man van 38 jaar, vader van 2 aardige kinderen, met allerlei vage maag- en buikklachten. Ik kon niets vinden en ik verzeker U, dat de patiënt zeer minutieus onderzocht is. Hij is in alle richtingen „ge-Xt“, is uitgehevel, ik heb zijn basaal metabolisme gemeten, enfin ik heb alles gedaan wat een internist kan doen.

Vandaag is hij weer bij mij en ik begin weer mijn preek, dat ons zenuwstelsel en onze emoties aansprakelijk kunnen zijn voor allerlei symptomen. Opeens begint de man te snikken. „Zeg me toch eerlijk, dat ik kanker heb, dat weet U heel goed, en Dr. van der Graaf uit Hilversum zal het toch ook wel weten.“

Ik begreep niets van deze uitbarsting, en nog minder van de volgende, die luidde: „U erkent toch, dat ik zenuwachtig ben; nou, dan krijg ik toch kanker zoals alle nerveuse menschen“. Ook dit ging mijn kennis van pathologische physiologie verre te boven en waarschijnlijk zou ik er nog niets van begrijpen, als de man mij toen bijgaande paperassen niet had gegeven.

De zinsnede in de paperassen, die den man tot zijn rampzalige waangedachte had gebracht, luidt:

„ZENUWACHTIGEN EN ZENUWZWAKKEN dienen vooral voorzichtig te zijn, zij loopen de

grootste kans om kanker te bekomen. Dokter Foote te Londen schrijft terecht: „kanker kan worden beschouwd als een ziekte door diätetische fouten, op grond van VERKEERDE WERKING DER ZENUWEN“.

„Laat ieder lezer van dit artikel onthouden, dat er twee wegen voor hem openstaan om te bewandelen. Die van de Nieuwe Geneesleer leidt naar de deur van ons Instituut; de andere weg voert naar de snijtafel van het ziekenhuis“.

Het is niet te verwonderen, dat de geneesheer in zijn zielsnood, onmachtig tegenover de sluwheid, die zijn patiënt zoo ongelukkig had gemaakt, in het vervolg van zijn brief uitbarst:

„Staan wij machteloos tegenover zulke vervloekte bandieten? Het leven van mijn patiënt is verwoest, want ik ben „maar“ bevoegd en heb er dus belang bij (!) zulke edele menschen te bestrijden. Hij gelooft mij dus niet, Wat kan ik in dit geval doen? Bestaat er geen mogelijkheid op juridischen weg tegen deze onbehoorlijkheden op te treden?“

Ja, als ooit een kwakzalver heeft verdiend, door de Justitie onder handen te worden genomen, maar dan zoo, dat hij het voor goed verleert op deze wijze het geluk van zijn slachtoffers te vernietigen, dan is het wel in dit geval.

Het is maar de vraag of feiten, die het onbevoegd uitoefenen van geneeskunst bewijzen, onder de oogen der Justitie worden gebracht. De bedrogenen schamen zich dikwijls, met hun ondervinding voor den dag te komen.

Een patiënt, als hierboven beschreven, weet wel, dat hij ongelukkig is, maar niet, dat hij ongelukkig GEMAAKT is, wil dit zelfs niet geloovent. Zou het gelukken hem het bedrog te doen doorzien, dan zou hij niet alleen zijn levensgeluk terugwinnen — hopen wij tot in hoogen, gezonden ouderdom! — maar zeker helpen anderen te vrijwaren voor zijn bitter lot.

In Duitschland is reeds ontstaan een Bond van door kwakzalvers benadeelden.

Komen de klachten en aanklachten tegen de kwakzalvers van dien kant, dan is zelfs de domheid niet bij machte om het voor te stellen, alsof uit belangzucht wordt opgetreden tegen schade-looze en edelaardige schepselen.

Ieders medewerking wordt ingeroepen om de Justitie te overtuigen, dat hier ernstiger dingen gebeuren, dan waarvan gewoonlijk sprake is bij processen over onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.
H. PINKHOF.

BERICHTEN.

Prof. Dr. J. H. Zaaijer † te Leiden, is tegen het eind van het vorig jaar overleden. Met innig leedwezen maken wij, hier ter plaatse, melding van dit sterfgeval. Prof. Zaaijer droeg n.l. onze Vereeniging een goed hart toe, wat vooral o.a. daaruit bleek, dat hij verscheidene jaren achtereen, bij het openen zijner college's zijne studenten wees op het nut der Vereeniging en dezen op-

wekte als lid daarvan toe te treden. Hetgeen vrij groot succes ten gevolge had.

Zijn nagedachtenis zal bij ons in hooge eere blijven.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN DE KOLONIËN

GELEZEN!

INGEZONDEN.

Geachte redactie.

Ik vrees dat U er eenigszins in loopt met Uw bericht over de rede van Dr. Reich „tegen kwakzalvers” geknipt uit de Telegraaf.

Reich is de man die volgens Zeileis werkt! Vastgesteld! Heb zwart op wit gezien!

Hij houdt de door U genoemde rede maar .... blijkens een bericht in de bladen stelt hij zich beschikbaar om de apparaten van hen, die zich **zonder medisch toezicht** met de H.F.-toestellen willen behandelen, te ijken!!

Dus oppassen is de boodschap!

Met beleefde groeten,

Dr. W. B. Huddleston Slater.

Op de kaarten dien men bij de campagne in Brabant rondzend (verkoop van H. F. apparaten aan het publiek) staat ook de naam van Dr. Reich.

Zoo'n kaart luidt aldus:

„Toegang vrij.

„Uitnodiging tot het bijwonen eener lezing met lichtbeelden en demonstratie over de Bestralings-Geneeswijze. Zeer gunstig wordt deze geneeswijze door tal van Prof. en Doktoren beoordeeld o.a. door:

Prof. Dr. Eberhard uit Chicago; Prof. Dr. Ludwig Mann uit Breslau; Prof. Dr. Rumpf, Bonn; Dr. Treibmann, Berlin; Dr. Schnee, Dr. van Doren, Dr. P. H. van der Hoog, Dr. H. W. Reich, Den Haag, Bezuidenhout 37, enz. voor de toepassing bij:

Rheumatiek, Jicht, Ischias, Astma, Bronchitis, Zenuwziekte, Slapeloosheid, Verlamming, Hoofdpijn, Ekzemen, Galziekte, enz. Volgens aanwijzing van Dr. Kirchhoff.

De voordracht zal gehouden worden op Woensdag 30 Nov. in Het Hooge Huis.

Brengt Uw vrienden mede.

Aanvang 8 uur. Toegang boven 20 jaar.”

Garne bekennen wij, dat wij er ingeloopt zijn en wel tot ons groot leedwezen. Het bericht uit De Telegraaf maakte op ons den indruk, alsof hier geen sprake was van **reclame** maar min of meer van **bestrijding** van de verschillende methodes van stralenbehandeling, die tegenwoordig — ook door kwakzalvers — veelvuldig worden toegepast.

Na lezing van bovenstaande ingezonden rectificatie — waarvoor wij **Dr. Huddleston Slater** van harte dank zeggen — zijn wij van opinie veranderd, wat te begrijpen is. Red. Mbl.

UIT DE PERS.

Hoe men dronkzuchtigen niet geneest!!

In „De Barmhartige Samaritaan”, Mededeelingen der Dr. Ariënsvereniging, voor de toezending waarvan wij dank betuigen, lezen wij o.m. het volgende; plaatsgebrek belet ons, tot ons leedwezen, het geheele artikel over te nemen:

„Het is al maandenlang, dat in meerdere bladen geadverteerd wordt met groote letters: „DRANKZUCHTIGEN GENEEST MEN met een weinig Antigra in drank of spijs te mengen.”

Er staat dan nog een suggestief plaatje bij, waarop een verleidend aangeboden glas geweigerd wordt met strak gebaar. Met groote letters er boven:

„WEG MET DEN ALCOHOL.”

Het middel wordt dan verder aanbevolen als reuk-, smaak- en zelfs nog als kleuiloos: Het is een poeder dat „den lijder ongemerkt wordt toegediend en spoedig een afkeer tegen alcoholische dranken inboezemt”.

Na de geweldige en geruchtmakende reclame voor het COZA-poeder, een vijfentwintig jaar geleden, is de wereld heel wat jaren voor een dergelijke aanprijzing gespaard gebleven, al heeft die reclame toch zoo doorgewerkt, dat er altijd nog menschen zijn blijven gelooven in de mogelijkheid om dronkzucht door een poedertje te genezen! Talloos zijn in den loop der jaren de gevallen geweest, waarin men aan het Consultatie Bureau voor Alcoholisme kwam vragen, of men toch asjebliet met met een poeder kon helpen.

Het onderzoek naar de samenstelling van Coza-poeder wees uit, dat het bestond uit dubbelkoolzure soda (zuiveringszout), kalmoes en gentiaan; het werd genoemd een kwakzalversmiddel, bekwaam om den lichtgelovige veel geld uit den zak te kloppen, maar totaal ongeschikt om een dronkaard te genezen (Sobr. 1. 31).

In Nederland waarschuwde het Maandblad tegen de kwakzalverij tegen het poeder.

Zal het met **Antigra** (soms ook als Eta Antigra geadverteerd, eerst denzelfden weg op moeten, eer het publiek wat wijzer wordt?

Blijkens de Mededeelingen van het Rijksinstituut voor Pharmaco-Therapeutisch onderzoek (1932, No. 22) bleek Eta Antigra, bij een onderzoek in 1931 ingesteld, te bestaan uit „**melksuiker, waaraan toegevoegd was ruim 1 pCt. zwavel en een zeer geringe hoeveelheid tot poeder gebrachte oranjeschillen**”.

Het resultaat van het onderzoek van een monster in den loop van 1932 was, dat weer **dezelfde bestanddeelen** werden gevonden.

Daar het Rijksinstituut slechts de samenstelling onderzoekt, doch over de werkzaamheid van een middel geen oordeel uitspreekt, vroeg de Dr. Ariënsvereniging aan haar Psychiatrisch-Consultant, Dr. H. J. Schim van der Loeff te Venraai, diens oordeel. Dr. Schim van der Loeff machtigde, als zijn meening bekend te maken, dat **noch aan de melksuiker, noch aan den zwavel, noch aan de oranjeschillen een werking toe te schrijven is, zoals in de reclame vermeld staat.**

Zoo!

En dan krijgt men voor de f 220 die men mag zenden, om een „flacon” te ontvangen, een fleschje thuis, een vinger groot, inhoud 30 cm³.

Men krijgt echter waar voor zijn geld, want behalve de melksuiker, zwavel en oranjeschillen (die niet zullen helpen en bovendien ook voor enkele centen te koop zijn) ontvangt men nog een prijslijst van een 40-tal artikelen voor en tegen allerlei kwalen, waaronder zelfs om kuiltjes in de wangen te maken en tegen snurken!!

Intusschen wijst de steeds groeiende en kostbare reclame wel uit, dat er nog altijd menschen, en waarschijnlijk steeds meer, heil verwachten voor een alcoholist, van een poeder!

Minder erg, dat er bloikbaar heel wat geld uit de zakken van drankslachtoffers of uit die der familie wordt geklopt, Maar diep-treurig, dat door

het beproeven van niets-waardige middelen het herstel van den alcoholist en het toepassen van de juiste behandelingsmethode steeds weer wordt uitgesteld, de kwaal steeds verergerd, en zoo onnoemelijk veel meer vrouwen- en kinderleed wordt geleden dan noodig zou zijn.”

(Men zie ook het Maandblad van Mei 1932. Red. Mbl.).

RECHTS ZAKEN.

Magnetiseur.

In hooger beroep heeft terecht moeten staan de 54-jarige magnetiseur A. d. B., die in appel gekomen was van een vonnis van den kantonnier te Gouda, waarbij hij wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde was veroordeeld tot f 250 boete subs. 25 dagen hechtenis.

Jhr. mr. J. J. W. Pompe van Meerdervoort trad als gemachtigde van verdachte op. Deze ontkende, dat hij sprake zou zijn geweest van het uitoefenen der geneeskunst. Verdachte was als vriend gekomen ten huize van den winkelier Kisman te Moordrecht. Hij was juist de kamer binnengekomen op het oogenblik, dat de moeder een kind, dat aan kinderverlamming lijdt, bezig was te verschoonen. Verdachte had toen op verzoek van de moeder een arm en een beenje betast.

De rijksveldwachter P. Arends, dienstdoende te Moordrecht, verklaarde bericht te hebben gekregen van zijn collega, dat de zoogenaamde wonderdokter de B. in Moordrecht was aangekomen. Deze was al meer in de gemeente gesignaleerd en getuige was toen in burgerkleeding naar den winkel van Kisman gegaan. Door het raam, dat de winkel scheidt van de kamer heeft getuige gezien dat verdachte het kind betastte. Hij wroef met zijn handen over het lichaam van het ventje en boog eenige malen het been. Toen verdachte uit den winkel gekomen was, had getuige hem aangehouden en een boekje op hem gevonden, waarin de aantekening achter den naam van Kisman voorkwam van 20 P. M. waaruit getuige afleidde, dat verdachte voor de behandeling een bedrag van f 20.— per maand rekende.

Zoowel de moeder als de vader van het knaapje worden als getuigen gehoord. Beiden houden, ondanks de waarschuwingen van den president vol, dat verdachte niet voor een behandeling van het ventje was gekomen, doch uitsluitend als huisvriend.

De president, die nog mededeelde, dat verdachte vroeger bootwerker is geweest, wenschte die verklaringen niet te gelooven.

Het O.M. meende te mogen vasthouden aan de verklaringen van den veldwachter, die alles zeer nauwkeurig heeft kunnen waarnemen en wiens verklaringen nog een bevestiging vinden in de aantekeningen in het gevonden boekje. Het O.M. meent dan ook, dat er geen aanleiding is verandering in het vonnis te brengen en het eischt bevestiging daarvan.

Bij de uitspraak is het vonnis bevestigd.

(N.R.Ct.).

CORRESPONDENTIE.

Mr. W. P. R. B. te 's C. De interessante circulaire van Palmer is dank ontvangen. In het volgende no. zullen wij er iets uit mededeelen. 't Is kras!

Mr. P. S. te 's B. Het zou ons zeer verwonderen wanneer de bedoelde brochure geen aanleiding zou geven tot behandeling in ons blad.

Wij kennen haar niet en zijn u dankbaar, dat gij onze aandacht erop hebt gevestigd.

Nog meer zoudt gij ons verplichten door ons deze brochure toe te zenden; indien gewenscht, zullen wij haar, na inzage, retourneren.

— Eenige artikelen moesten tot een volgend no. worden uitgesteld.

4-6 K.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheeker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam

Heusden
Gezondheidscommissie.
Heythuizen.
J. D. Smits, arts.
Hillegom.
L. J. Hanrath.
Hiversum
Dep. N. Holland Ned. Mij. t. b. d.
Pharmacie.
Mevr. Feenstra—ten Seldam,
apotheker.
Afd. Gooi en Eemland Ned. Mij.
t. b. d. Geneesk.
G. Kasteleijn.
D. Kok, pharm. stud.
Mevr. C. W. C. v. d. Meulen-
v. Manen.
Mei. L. v. Straaten.
Prof. P. van der Wielen.
Hoek (Zeeland).
A. J. Deyer, arts.
Hoofddorp.
Dr. J. Nanninga, arts.
Hoogeveen.
Gezondheidscommissie.
Hoogezand.
Gezondheidscommissie.
Hoogkerk.
Groene Kruis.
A. Polman, arts.
Hoorn.
Dr. P. F. J. Baesjou.
Afd. West Friesland, Ned. Mij. t.
bev. d. Geneeskunde
Huizen (N.-H.).
M. W. v. d. Berge, arts.
Huisum (Fr.)
W. Fortuin, Arts.
Groene Kruis.
Dr. W. Sinnighe Damsté, arts.
Hulst.
Afd. Zeeuwisch Vlaanderen M. t.
b. d. Geneesk.
Gezondheidscommissie
J. A. van Lierop, arts.
Hummelo.
Dr. B. J. Westerbeek v. Eerten,
arts.
Kampen.
P. Butter, arts.
Katwijk.
J. Huetingh, arts.
Kethel (Z.-H.)
G. Sauer, arts.
Klundert.
J. H. Wilmlink, dierenarts.
Koog a. d. Zaan.
Mevr. F. Ader.
M. Scheele.
Kollum (Fr.)
Dr. de Jager.
Kortgene.
L. G. Gelderman, arts.
Groene Kruis.
Krommenie.
Witte Kruis.
Lage Zwaluwe.
D. Dooremans, arts.
Leeuwarden.
S. G. Cath, apotheker.
S. W. van Dantzig, apotheker.
Dep. Friesland v. d. Ned. Mij.
t. b. d. Pharmacie.
Groene Kruis.
J. H. Regenbogen, arts.
W. C. C. ten Veldhuys, arts.
Leeuwarden bij Tiel.
Dr. A. W. van Haagen.
Leiden
J. v. Aardenne.
J. W. Boehmer.
J. P. A. Brand, tandarts.
Mej. J. L. van den Brink.
D. J. v. Driezum
N. v. Eek, Med. stud.
Mr. A. van der Elst, ambt. O. M.
J. G. van Es, arts.
Prof. P. H. G. v. Gilse.
H. J. de Graaf.
Mej. A. Harmsma.
C. A. v. Hees.
O. v. d. Hiel.
W. F. Hurman, pharm. cand.
Prof. dr. L. van Itallie.
P. Jaspers.
Jac. J. de Jong.
L. Klopogge,
Prof. Dr. W. A. Kuenen.
C. M. J. C. Lagerwerff.
Leidsche Tandheelk. Vereen.
L. v. d. Molen.
E. L. Nauta, med. cand.
H. Navis.
C. Pieck, oogarts.
Lie Swie Pik.
T. Potjewijd, apoth.
A. Pull ter Gunne, arts.
H. J. le Ronx.

J. Ruinen.
W. F. Sap, med. stud.
E. R. v. Schothorst.
A. M. A. Schuurs.
R. C. J. ten Seldam, med. cand.
Mevr. Dr. Stark.
Mej. Dr. Steenhauer, apoth.
Dr. W. F. Su.rmond.
H. P. Veldhuisen, arts.
C. v. Waalwijk v. Doorn.
P. W. v. Waasbergen, med. cand.
J. H. Zaafer J.
Lemelerveld.
H. C. Sauer, arts.
Lexmond.
P. Bon, arts.
Lisse.
D. Blok, arts.
Lochem.
Gezondheidscommissie.
Loenen a. d. Vecht.
L. L. Posthuma, arts.
Loosduinen.
H. A. N. Vechtmán, arts.
Lunteren.
S. A. Appel, arts.
J. A. v. d. Vliet, arts.
Lutjebroek.
Afd. West Friesland.
Ned. Mij. t. b. d. Geneeskunst.
Maastricht.
J. Hollman, arts.
A. H. Schmieding, arts.
Makkinga.
Groene Kruis.
Markeloo
J. S. B. Wanrooij, arts.
Marum.
G. H. Dekker.
Medemblik.
Witte Kruis.
Meerkerk.
Dr. C. Spijkerboer, arts.
Meppel.
Firma Brocades en Stheeman.
Gezondheidscommissie.
Middelburg.
Dep. Zeeland der Ned. Mij. t. b.
d. Pharmacie.
Gezondheidscommissie.
Mr. J. Moolenburgh.
M. J. Pienbroek, apoth.
Middelharnia.
Gezondheidscommissie.
Middelie.
Witte Kruis.
Midwoud.
Witte Kruis.
Monnikendam.
C. J. P. v. Dijk arts
Moordrecht.
J. Westendorp, arts.
Neede.
Dr. P. E. Bos.
Ter Neuzen.
Gezondheidscommissie.
Afd. Z. Vlaanderen Ned. Mij.
t. b. d. Geneesk.
Nieuw Bejderland.
M. P. Doorenbos, arts.
Nieuwe Tonge.
C. van Gelder, arts.
Nieuw Vehnep.
W. G. Schreuder.
Nieuw Weerdinge
Groene Kruis.
Noordwijk.
Dr. Coenraeds Nederveen.
Mr. A. v. d. Elst.
Numansdorp.
C. Flohil, arts.
H. Hartman, arts
Nijmegen.
J. J. W. v. Beek, tandarts.
R. van Gelder, arts
J. W. Hoeffelman, arts.
A. J. Hondelink, arts.
Ir. M. Spillenaar Bilgen.
Oegstgeest.
A. M. Blok, med. stud.
Lie Giok Tjoan.
B. H. Opdenburg.
L. H. Vrijman.
Oene.
Groene Kruis.
Oosterwijk.
Gezondheidscommissie.
Dr. B. Schröder, arts.
Oudekerk.
Groene Kruis.
Ommen.
Dr. C. J. Warnsinck, arts.
Oost- en West Souburg.
C. E. Plugge, arts.
Oosterbeek.
G. H. O. v. Maanen, arts.
W. H. Zoetelief Norman.
Oosterwilde.
J. G. Kijlstra, arts.

Oosterzee.
Floris Heers.
Oostzaan.
T. Thorbecke, arts.
Witte Kruis.
Oppendoes.
Witte Kruis.
Oss.
Gezondheidscommissie.
Oud-Beijerland.
Dr. F. Groenewoud.
Oude Pekela.
Afd. Oldambt, Ned. Mij. t.
d. Geneesk.
Oudewater.
A. v. Duyvendijk.
Oude Wetering.
A. v. d. Bijl.
Oud-Karspel.
J. G. Vogelenzang, arts.
Overveen.
Th. Lütje, arts.
Purmerend.
B. H. Jurgens, apotheker.
Putten.
H. Lekkerkerker.
Puttershoek.
Groene Kruis.
Pijnacker.
W. v. d. Horst, med. cand.
Raamsdonksveer.
B. Knaap, arts.
Rauwerd.
Gezondheidscommissie.
Renkum.
Groene Kruis.
Rhoon.
Groene Kruis.
Ridderkerk.
Afd. Z.-Holl. Eiland, Ned. Mij.
t. b. d. Geneesk.
Rockanje.
Groene Kruis.
Roermond.
Gezondheidscommissie.
F. A. Haan, apotheker.
Dr. H. J. Hoving.
J. J. E. H. Oor
J. Wiggelendam, arts.
Rozenaal.
Gezondheidscommissie.
Rotterdam.
C. G. J. v. Alphen.
J. Beker, apotheker.
Jac. Beker, apotheker
M. Cohen, apoth.
Dr. Ph. A. Coppens, apotheker.
H. E. Ekker, tandarts.
Ned. Fabr. Chem. prod. voorh.
Struyck en Co.
R. Geel, arts.
C. Groenewegen, arts.
P. J. M. Haanappel, arts.
L. A. v. Hoeke, arts.
Dr. M. Kingma Boltjes.
J. J. v. Leeuwen, arts.
Levensverz. Mij. R. V. S.
Dr. G. H. Moll van Charante.
Dr. R. P. Offringa, arts.
Dr. W. v. Rijn, apotheker.
P. Schraemeier Verbrugge, notaris.
L. G. Schipperus.
G. Tieleman
Dr. E. C. Tuinzing.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
J. M. P. de Winde, med. cand.
B. J. A. Wolfson, arts.
H. C. Zeelt, apotheker.
Fa. W. Zwaegers.
Rozenburg
Groene Kruis.
E. G. v. Heusden, arts.
H. W. C. E. Hofstede, arts.
Rijsenburg
H. G. Jonker, arts.
Riissen.
Groene Kruis.
Rijswijk.
P. Greup, arts.
Dr. B. J. de Haan, arts.
G. W. Reddingius, arts.
Santpoort.
Mej. J. W. Bokhoven, apoth.
Prov. Ziekenhuis.
Sassenheim.
Dr. P. le Grand.
Schaesberg
A. H. Chaessens, apotheker.
Schalkwijk
W. J. M. Janssen.
Scheveningen.
J. E. Brouwer, arts
J. van Buuren, apotheker.
M. den Heijer, apotheker.
Dr. R. P. v. d. Kastele, arts.
A. H. Nooy v. d. Kolff, arts.
H. S. Molenaar.
Dr. C. Oorthuys.

Schiedam.
W. Lomars, apoth.
Schippluiden.
Groene Kruis.
Schoonhoven.
Gezondheidscommissie.
Schoorl.
S. G. Baron v. Fridagh.
Witte Kruis.
Sliedrecht.
Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.
Dr. A. Prins de Baat, arts.
D. Zijp, arts.
Smilde
S. Boonzaayer.
Sneek.
Gezondheidscommissie.
Soestdijk
J. Baart de la Faille, arts.
Speckholzerheide.
M. Retera, arts.
Steenwijk.
Gezondheidscommissie.
Stompvoren (N.-H.)
Witte Kruis.
Streefkerk.
Groene Kruis.
Ter Aar.
A. Quartel, arts
Ternaard.
Groene Kruis.
Tholen.
P. J. Duinker, arts.
Gezondheidscommissie.
Tiel.
Afd. Tiel en Omstr. Ned. Mij.
t. b. d. Geneesk.
Mr. G. v. Itallie.
Tilburg.
M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apoth.
Twisk (N.-H.)
Witte Kruis.
Uden (N.-B.)
Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uitgeest.
H. J. Gulje, arts
Uithoorn
Witte Kruis.
Utrecht.
P. Baudouin.
Dr. J. H. G. Carstens.
Gem. Geneesk. Dienst.
Gezondheidscommissie.
Groene Kruis - Centr. Bureau.
W. G. de Haas, arts.
H. Hondelink, arts.
G. H. de Kleyn, chirurg.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. E. II. B. van Lier.
Mej. M. Myers, apotheker.
Pharmaceutisch Laboratorium.
Dr. J. F. Reith, apotheker.
Afd. Utrecht, Ned. Mij. t. b. d.
Genesk.
Dep. Utrecht, Ned. Mij. t. b. d.
Pharmacie.
M. E. Stas, scheikundige centr.
Laborat.
Vaassen.
Groene Kruis.
G. E. Windemüller, arts.
Valkenswaard.
Frans v. Best.
Veendam.
W. Boer, notaris.
Gezondheidscommissie.
Dr. Th. Tjabbes, arts.
G. Tieleman
Veendaal-de Klomp.
C. Engel, arts.
G. H. de Waard, arts.
Veere.
Gezondheidscommissie.
Veip (bij Arnhem.)
Dep. Gelderland, Ned. Mij. t.
b. d. Pharmacie.
Gezondheidscommissie.
Mr. L. H. D. baron de Vos tot
Nederveen Cappel.
Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Vianen
H. J. Thorbecke, arts.
Vlaardingén.
J. Bakker, apoth.
G. A. H. v. d. Corput, apoth.
Gezondheidscommissie.
Vlissingen.
Gezondheidscommissie.
A. Staverman, arts.
J. J. Wolters, arts.
Voorburg.
L. C. Breebaard.
Dr. C. de Leeuw, arts.
J. F. Oortgzyen, arts.
Vught.
Gen. Gesticht v. Krankzinnigen.
Waarder.
Groene Kruis.
Wageningen.
D. E. Jansen, apotheker.
Warum.
Gezondheidscommissie.
Warmond.
J. Jelgerhuis Swildens, apoth.
Wassenaar.
Dr. H. D. de Boer.
Dr. Bouman, arts.

Wateringen
H. L. Jansen, arts.
Wedde.
Gezondheidscommissie.
Weesp.
A. A. Knaap, arts
Wehl (Gelderl.)
Th. A. Blom, arts.
Wervershout (N.-H.)
Witte Kruis.
Wester Blokker.
J. J. Barnhoorn, Arts.
West Souburg.
J. M. van den Hoek, arts.
Wierden.
Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.
Wildervank.
Dr. D. Huizinga.
Winsum (Gr.)
Dr. R. P. Brons.
Winterswijk.
H. G. Enklaar, offic. v. gezondh
Gezondheidscommissie.
C. v. Schothorst, arts.
Woerden.
W. G. Hays Jr., apoth.
Wolvega.
Groene Kruis.
Wijbe.
Gezondheidscommissie.
Zaandam.
D. K. Boom, arts.
Dr. C. v. Dam.
Gezondheidscommissie.
J. W. de Goeje, arts.
A. M. Pelt, arts.
J. M. Romijn.
Firma Dr. Willmar Schwabe.
Zalt-Bommel.
J. A. v. Haafden, tandarts.
D. J. de Jong, apotheker.
Zeist.
H. Blanken, arts.
Dr. S. Heeg, arts.
N. A. Kortlandt, arts.
D. van Zante, apoth.
Zevenbergen.
L. van der Linde, arts.
Zevenhuizen (Z.-H.)
Dr. H. J. de Wit, arts.
Zierikzee.
Gezondheidscommissie.
Zoetermeer.
Gezondheidscommissie.
Zoeterwoude.
C. Konig, med. cand.
Wijbo Kortman.
Zuidbroek.
Groene Kruis.
Zuidhorn.
Gezondheidscommissie.
Zuid Scharwoude.
Witte Kruis.
Zuidwold.
S. G. Vegter, arts
Zutphen.
Afd. Zutphen Ned. Mij. tot bev.
der Geneeskunst
Gezondheidscommissie.
Dr. H. Jonker.
Dr. J. Oudenampsen, apotheker.
Zwolle.
Dep. Overijsel Ned. Mij. t. b. d.
Pharmacie.
Overijsselsche Vereenig. t. b. d.
Tuberculose.
F. H. Hengeveld, arts.
Dr. G. J. van Thienen, arts.
Dr. J. Tijl, uitgever.
Zwijndrecht
G. M. A. J. Krijger, arts.
NED. O. INDIE.
Bandoeng.
Dr. H. Jakobs, Offic. v. G. le kl.
Batavia (Centr. Java).
A. F. Eilerts de Haan, tandarts.
Buitenzorg.
Dr. Thung Soey Hay.
Galang.
Dr. E. Smits, arts.
Medan.
L. Meyering.
Sitoebanda (Java).
G. A. Scheffer.
Soerabaia.
M. J. Straub, apoth.
Tandjong Priok.
Dr. W. de Priester, arts.
Witevreden.
G. J. Crans, arts.
A. N. Erkelens.
F. Holzschuber von Harrlach
arts.
NED. WEST-INDIE
Paramaribo.
R. D. G. Ph. Simons, med. stud.
ZUID-AFRIKA.
Nijlstrom.
Gerrit Bakker.
Twijfel Fc. tein.
Mr. H. de Munck.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Arabtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMILLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam. SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonne's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCH E DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Betaling per giro.

Hoofdartikel: Akker's jubileum — Akker Cachets „Akkertjes”.

Mededeelingen van verschillenden aard: Kruschen Salt. — Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharm.-therap. onderzoek. — Radiowolldoeken en „suo” compressen. — Een voorbeeld van kwakzalverij.

Ingezonden: Rectificatie van Dr. Reich.

Rechtszaken: Een artist; dure „geneeskundige hulp”

— Moderne kwakzalverij Stroomapparaten. — Wonderdokter voor den Groningschen kantonrechter.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden traden toe:

J. Doorschodt, drogist, Den Haag.

K. Dijkstra, pharm.cand., Groningen.

V. J. W. E. v. Hesteren, arts, Warmenhoven.

Jan W. A. Honig, Koog a.d. Zaan.

A. Quartel, arts, Ter Aar.

De ondergeteekende verzoekt contributie en abonnements-bedrag te willen gireren, postgiro 32237 of giro gemeente Amsterdam K 1672.

De secretaris-penningmeester,
N. KEULEMANS.

Akker Cachets „Akkertjes”

Een „gedenkwaardig” jubileum.

„1933 brengt een nieuwen Pijn-stiller”.

De N.R. Courant en ook andere bladen brachten in 't begin van dit jaar het heuchlijk bericht, in het redactioneel gedeelte (met portret), dat de heer Leo L. Akker „25 jaar geleden firmant „werd van de toenmalige Handelsvennootschap „L. I. Akker te Rotterdam.”

Zijne verdiensten werden geprezen op een wijze, die onzen lezers, die zeker de een of andere courant gelezen zullen hebben, niet onbekend zal zijn en die wij dus hier niet behoeven te herhalen. De redacties der bladen zullen zeker wel reden hebben voor de gevolgde handelwijze.

Maar daarbij bleef het niet. Ook de administratie moest een deel van de koek hebben. Bijzonder uitvoerige advertenties deelden het publiek mede, dat Akker gezorgd had voor een welkome feestgave n.l. Akker Cachets „Akkertjes”. Inderdaad wat bijzonders?

In ons Maandblad van April 1929, deelden wij een onderzoek mede, verricht door de heeren N. Keulemans en J. de Jong, van Akker's Akkertjes, waarbij de aanwezigheid van aspirine (acetyl-salicylzuur), phenactine en coffeine werd aange-toond.

Het verschil in naam — en ook in wezen — bestaat dus in de „cachets”.

Is dit een verbetering? Ja, zegt Akker en hij rekent die verbetering zich zelven niet aan maar stelt die op den naam van een Apotheker Robert Dumont, te Parijs, apotheker 1e klasse.

Nu moeten wij, tot onze schande bekennen, dat wij van dezen weldoener niets kunnen mededeelen maar wij hebben zo'n idee (misschien vergissen wij ons) dat de woonplaats van den genoemden apotheker niet ver te zoeken is van het — ook onbekende — klooster van Santa Paulo Carthagena, vanwaar Akker's Abdijsiroop heet afkomstig te zijn.

En nu ter zake. De cachets, volgens recept van Apotheker Dumont, die nu voortaan ook „Akkertjes” zullen genoemd worden en waaraan (t is werkelijk niet om aan verwarring te ontkomen) de eisch wordt gesteld: „Men eische ter voorkoming van namaak de handteekening L. I. Akker”, zijn aangekocht en door den heer Keulemans aan een onderzoek onderworpen.

Zij bleken te bevatten aspirine (acetyl-salicylzuur) met vrij salicylzuur en Phenactine, dus, behalve coffeine, dat thans niet kon worden aange-toond, vrij veel gelijkende op de vroegere Akkertjes.

„Zij”, zoo heet het in een bijgevoegde circulaire, „werken verrassend snel bij: Hoofdpijn, Kiespijn, „Spierpijn, Zenuwpijn, Rheumatische pijnen, Lendenpijn, Onbehaaglijkheid, Griep, enz. enz.”

Dit „enz.” is prachtig; wat kan er al niet onder gebracht worden?

Maar het onderzoek leerde nog meer:

De ouwelcapsules zijn zeer ongelijk gevuld; een onderzoek naar de hoeveelheid van het middel, aanwezig in één capsule, gaf de volgende resultaten:

Inhoud respect.: 500, 400, 610, 370, 740, 580, 620, 610, 440 en 570 milligram. Wel vertrouw-wakkend!

Hiermede besluiten wij onzen gelukwensch aan den jubilerenden firmant; het aan onze lezers overlatende de conclusie te trekken.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Kruschen Salt.

Een Zoutmengsel, dat veel gelijkt op Kruschen Salt, kan men bereiden volgens onderstaand voorschrift:

Verwarm 1230 gram gekristalliseerd Magnesium Sulfaat tot overgebleven is .... 825 gram

Voeg daarbij: Natriumchloride ..... 110 gram

Kaliumsulfaat ..... 50 gram

Citroenzuur ..... 15 gram

Kaliumjodide ..... 3 m.Gr.

N. KEULEMANS

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(No. 22).

De beperkte plaatsruimte, waarover de redactie van het Maandblad te beschikken heeft, maakt het noodzakelijk een meer beknopten vorm te geven aan hetgeen aan de bovengenoemde Mededeelingen door ons wordt ontleend.

Die Mededeelingen zelf bevatten talrijke gegevens, die niet alleen voor den vakman, doch ook voor den leek belang hebben, wellicht voor den laatsten nog het meest, omdat door een geheel onafhankelijk en boven alle verdenking van op eigen voordeel uitziend Instituut, aandacht gevraagd wordt voor middelen, die niet in staat zijn te verrichten wat daarvan wordt voorgespiegeld. Of wel onder allerlei fraaiklinkende namen worden bekende geneesmiddelen, op zich zelf of gemengd met andere niet minder bekende, als wonder-doende nieuwigheid aan de markt gebracht.

Er zijn ziekten, die bij voorkeur door de exploitanten van dergelijke middelen worden uitgekozen. Daar onder neemt de diabetes (suikerziekte) een voraanstaande plaats in. De ziekte is ernstig en een der verschijnselen is het optreden van kleinere of grootere hoeveelheden suiker in het bloed en in de urine. Bij het onderzoek dezes laatste komt het er op aan de hoeveelheid per dag (in 24 uur) te bepalen en niet af te gaan op de uitkomst van het onderzoek na een enkele urine-loozing. Heeft men veel gedronken, dan zal het percentage aan suiker daardoor verlaagd worden en schijnbaar een goede uitwerking van het middel worden verkondigd. Hierop speculeeren de kwakzalvers en

de op grond van een ondoelmatig onderzoek verkregen attesten zijn voor hen van onschatbare waarde om de beweerde doeltreffendheid van hun middel te bewijzen.

Wenden wij ons thans tot de „Mededeelingen”. Hierin wordt herinnerd aan een vroeger reeds gesignaleerd middel **Anabiogeen**. Aanvankelijk werd dit uit Utrecht in den handel gebracht, thans uit Keulen. In een prospectus wordt het een aanbevelingswaardig middel tegen suikerziekte en de beste, ideaalste bereiding der wereld genoemd. Men heeft zelfs de stoutmoedigheid deze laatste bewering aan het Rijks Instituut voor pharmaco-therapeutisch onderzoek toe te schrijven, hetgeen, zooals te verwachten was, blijkt een absolute onwaarheid te zijn.

Het middel bestaat uit een aftreksel van gentiaan-, rhabarber- en Zedoaria-wortel, lorkezwam, Cardamom-vruchten, wormzaad en bladen van boschbessen. Louter bekende plantendeelen, waarvan geen heilzame werking bij suikerziekte kan worden verwacht. De attesten, die de fabrikant bezit, zijn dan ook waardeloos. Hetgeen vooral bleek uit proeven door bovengenoemd Instituut met patiënten gedaan.

Zelfs in groote dosis gegeven is het middel niet in staat eenigen gunstigen invloed bij den lijder aan suikerziekte uit te oefenen, noch wat betreft de suikerafscheiding met de urine, noch wat het nuchtere bloedsuikergehalte betreft.

Niet beter luidt het oordeel van het Instituut omtrent de **Dautz suikerziekte thee**. Deze bestaat uit een mengsel van boonedoppen, lijnzaad, varkensgras, beredruifbladen en tormentilwortel.

Verscheidene dezer plantendeelen worden in de volksgeneeskunde als middelen tegen suikerziekte genoemd. Zij zijn echter zonder uitwerking. Geen werkelijke bestrijding der ziekte kan er door worden bereikt, ten hoogste zal, door de verhoogde urine-afscheiding, het percentage daarvan aan suiker verminderen, terwijl toch de totale hoeveelheid per dag niet kleiner is geworden.

Herhaardelijk, schrijven de „Mededeelingen” werd ook reeds gewezen op het gevaar dezer zogenoemde suikerziekte-middelen, dat zij den goedgehoovigen gebruiker er toe kunnen verleiden minder streng de hand te houden aan het voor hem noodzakelijke dieet.

Ook het oordeel van het Instituut over **Anti-diabète soudan** luidt niet gunstig. Het zijn pastilles, die vermoedelijk bestaan uit gist-extract, waaraan minerale zouten zijn toegevoegd.

De gist wordt telkens weer bij de behandeling van diabetes aanbevolen; er is evenwel nooit een werkelijk duidelijk resultaat van gist of gistpreparaten gezien.

Dat men voorzichtig moet zijn met de keuze van voedingsmiddelen voor suikerziekte blijkt uit hetgeen medegedeeld wordt over **Kartoffelin**. De fabrikant geeft op, dat deze „aardappelen voor suikerzieken” slechts 40% koolhydraten bevatten, het Instituut verklaart het middel als poeder van gedroogde aardappelen met een zetmeelgehalte van ruim 70%. Waar aan suikerzieken slechts een beperkte hoeveelheid koolhydraten mag worden gegeven, zou de toediening van Kartoffelin nadeelige gevolgen met zich kunnen brengen. (Wordt vervolgd)

Radioli-doeken en „Uco” compressen.

„Radiwoll voor uw gezondheid”. Dit is de titel van een 64 bladzijden bevattende brochure, welke de Radiwoll-Radium Mij. deed verschijnen

Er schijnt een goeden aftrek van te zijn, want blijkens opgave is dit reeds de tweede druk.

Omtrent den inhoud van dit boekje behoeft men niet lang in onwetendheid te verkeeren; reeds op de binnenzijde van den omslag treffen we een kernachtigen slagzin aan: In elk Hollandsch gezin minstens één „Radiwoll” doek. Deze inleiding ware duidelijker geweest, indien er gestaan had: Eén „Radiwoll” doek in elk Hollandsch gezin, dat is ons gewin.” Als men n.l. de quasi-wetenschappelijk getinte eerste hoofdstukjes heeft „door-gewerkt” en men volkomen doordrongen is van de voortreffelijke therapeutische waarde van deze „meest recente, zoowel als de meest schitterende ontdekking op het gebied van Radium-therapie” (zoo staat 't er omschreven), dan komt de aap uit de mouw in den vorm van een prijslijst. We treffen daarbij boekjes aan van 10 x 10 c.M. à f 4.— en verder in grootte en prijzen opklimmend tot f 32.— en f 40.—. Indien men evenwel nagaat dat de kleinste maat practisch weinig bruikbaar kan zijn dan komt de reumatiekljeder reeds spoedig tot de conclusie, dat zijn hinderlijke arm of zijn pijnlijke schouder hem op een boekje van f 20.— komt te staan.

De prijzen van Dr. Unger's Radium compressen (Uco-compressen) schommelen niet tusschen zulke wijde grenzen en blijven tot de hoogste beperkt(!)

De radium — actieve werking is de laatste jaren voor de meeste menschen even gemeen goed geworden als de radio, d.w.z. iedereen weet ervan, doch slechts weinigen weten het juiste. Deze omstandigheid is voor firma's zooals de onderhavige een gunstige.

Door **Dr. den Hoed**, van het Kanker-instituut, werden metingen gedaan der radio-actieve doeken en compressen. (*) Bij dit onderzoek kon worden geconstateerd, dat stralenerwerking aantoonbaar was, doch dat de prijzen dezer verbandstoffen te hoog zijn. „De hoeveelheid radium, „berekend naar de koers van het zuiverste radium”, aldus dr. den Hoed, „heeft een waarde van slechts enkele „kwartjes”. (Het betrof hier een Radiwoll doek van f 8.— en „Uco” compress van f 12.—!). Het oude liedje dus, 't is reeds zoo dikwijls gezongen: Op handige wijze de menschen tot koopen te lokken.

Bij het aanprijzen van deze „therapeutica” voor de verschillende aandoeningen, zien we weer het euvel te voorschijn komen, dat de menschen, op gevaar voor zichzelf af, er toe worden gebracht, de diagnose van hun ziekteverschijnsel zelf te stellen. Nemen we hieruit eens een voorbeeld. Zoowel de „Radiwoll” als de „Uco” compressen worden aangewend bij nerveuze hartstoringen. Zoekt U 't zelf maar uit! Alles is tegenwoordig terug te brengen tot: zenuwen. Er kan evenwel verschil genoeg blijven tusschen nerveuze hartstoringen en nerveuze hartpatiënten.

Alles bij elkaar zijn de aanbevelingen zeker niet vrij van overdrijving te noemen. Zoo tracht de Radiwoll Mij. de goe gemeente wijs te maken, dat er toch zooveel apothekers, doktoren en drogisten zich aangemeld hebben als agenten. Zelfs wordt er gezegd: „enkele werden aangesteld t.w.” .... dan volgen eenige namen. Het lijkt interessant eens na te gaan over welke der bovengenoemde categorieën deze agenten verdeeld zijn.

Deze maatschappij brengt nog eenige andere middelen in den handel, waarover wij later nog eens verslag hopen uit te kunnen brengen.

Intusschen zij men met het aanschaffen van radium-compressen voorzichtig en raadplege te voren een vertrouwd deskundige.

(*) Wij betuigen onzen hartelijken dank voor de moeite die **Dr. d. H.** zich in deze zaak heeft gegeven en voor het uitvoerig rapport ons toegezonden. Wij houden ons verder aanbevolen. Red.

Een voorbeeld van Kwakzalverij.

Reeds twee maanden lag de man te bed, klaagde voortdurend over pijn in de borst, doch uiterlijk was er niets aan hem te zien.

De dokter kwam geregeld elken dag en deed wat in zijn vermogen was om het leed te verzachten .... Hij wist immers maar al te goed dat er geen hoop meer was voor den zieke. Kanker in de longen is een ziekte, waartegen helaas! nog niet veel te doen is.

Zooals het meer gaat, de familie vertrouwde het niet. De dokter is zoo stil, zegt zoo weinig, te weinig vonden enkelen. Alsof de dokter er mede te koop zou loopen of de familie lang tevoren het leed dat te wachten staat zal mededeelen, die het natuurlijk al heel spoedig den zieke zou zeggen.

Maar men kan toch nooit weten! Tegen den wil van den zieke, wist men een hoeveelheid urine van hem op te vangen, in een fleschje gedaan en er mede naar een der vele geneeskundigen(?), waterkijkers en oogdiagnostestellers in Elten, die daar bij dozijnen parasiteeren.

De geleerde heer bekeek even het fleschje met inhoud en zei:

— Ik kan zoo maar niet zeggen wat de man mankeert maar ik zal je toch wat meegeven. Kom dan over een week terug, dan zal ik wat geven tegen de ziekte. Ik moet eerst het water onderzoeken.

De visite kost VIER gulden en voor de twee fleschjes vocht, welke u meekrijgt moet u TWEE gulden betalen, samen ZES gulden.

De ziekte, die sterk tegen alle kwakzalverij was, wilde niets van de drankjes innemen maar toch, op aandringen van hem die zooveel moeite had gedaan, proefde hij van beide drankjes.

— Ik dank je hoor. Ik kan dat goedje niet innemen. Hoe kan nu iemand een medicijn geven terwijl hij niet weet welke ziekte hij moet bestrijden en mij nog nooit gezien heeft. Ik houd niet van die kwakzalverij.

Toen ik den zieke bezocht liet hij mij de drankjes zien en zei:

— Toe, neem jij dien rommel mee, anders laten ze mij nog meer proeven en ik wil er niets van hebben!

De twee fleschjes werden door mij medegenomen, waardoor ik gelegenheid had de opschriften (gedrukt) over te schrijven.

Op het eene fleschje stond:

„Weisse Tropfen.

Dreimal täglich 20—30 Tropfen
oder stündlich 5—10 Tropfen
steds in Wasser verdünnt.

Kinder nehmen die Hälfte davon.”

Op het andere fleschje stond:

„Bio-Tropfen

nach Dr. med. Berger
enthalten alle biochemischen
Mineralsalze, wie sie im
menschl. Blute vorkomen.

Vor dem Gebrauch
umzuschütteln.

Gebrauchsanweisung:

3 mal tägl. 1 teelöffel voll
od. stündl. 20—30 Tropfen.”

Men ziet, het gebruik is nogal „vrijblijvend”. De hoeveelheid kan men zelf regelen naar believen. Kinderen nemen de helft, ouderdom komt er totaal niet op aan, evenmin als de ziekte er op aan komt.

En dat is nu juist de echte KWAKZALVERIJ. Niets van de ziekte weten, noch van de patiënt,

noch van de verschijnselen die zich bij den zieke voordoen, terwijl het gebruik van de Tropfen aan eigen goedvinden wordt overgelaten! 't Is kras!!

De Heer Keulemans te Amsterdam heeft den inhoud van de fleschjes onderzocht en vond het volgende:

„De „Weisse Tropfen” zijn een sterke oplossing van Antipyrine en Pyramidon — beide sterk-werkende geneesmiddelen. Van Antipyrine mag een volwassene, volgens de Pharmacopee, hoogstens 1 gram per keer en 3 gram per dag nemen, van Pyramidon 0.300 gram per keer, 1 gram per dag. Aangezien echter de twee geneesmiddelen in dezelfde richting werken, mag men natuurlijk niet de som van de genoemde getallen nemen, maar minder.”

Dat gebruik komt er bij de kwakzalver heelemaal niet opaan. De hoofdzaak is voor hem, dat de fleschjes spoedig ledig zijn en men nieuwe komt halen.

„De „Bio Tropfen” bevatten: Venkelolie, natriumbenzoaat en Atropine — zeer giftig alkaloid — misschien hier aanwezig als Belladonna-extract; deze stoffen hebben niets te maken met „biochemische mineralzalte des Blutes”. Wel de andere gevonden stoffen Kalium en natriumzouten van zoutzuur, zwavelzuur en phosphorzuur.

Waarschijnlijk zit er nog een stof in, die echter niet met zekerheid kon worden aangetoond.”

Nu ligt het niet op mijn weg om de werking van de hier genoemde stoffen te bespreken, ieder geneeskundige kan dat voor zichzelf terwyl de leeken er weinig aan hebben.

Doch, en dat neme een ieder wel ter harte, het is de reinste of liever de onreinste KWAKZALVERIJ, geneesmiddelen te geven voor alles en nog wat, zonder iets van de ziekte, zieke of verschijnselen te weten. Gewoon bedrog te zeggen: „laat hij maar beginnen met dit fleschje”, hopende dat er nog wel eenige visites van VIER gulden per stuk uitgeklopt zullen worden.

De patiënt waarvoor een familielid naar Elten ging, is intusschen overleden. En nu eerst zegt de familie: „Nou, de dokter had goed gezien dat er geen genezing voor die ziekte is. Hij begreep wel dat er geen hoop gegeven moest worden, want dat zou een ijdele hoop zijn geweest en dan deugde de dokter niet”.

Juist, de kwakzalver geeft hoop, waardoor de menschen worden bedrogen en bovendien hun geld kwijt raken.

Mij dunkt, dat een ieder, die bovenstaande gebriksaanwijzingen leest en nog een weinig begrip heeft, toch dadelijk beseft dat alles en dan ook Alles uit dien hoek berust op zwendel, ten koste van wie weet hoeveel menschenlevens.

Het is mij niet vergund geweest den zieke nog den uitslag van het onderzoek, door den Heer Keulemans verricht, mede te deelen. Ik weet, hij zou zich verkneuterd hebben en gezegd: Ik zal toch we sterven zonder dat ze mij met dien rommel een handje helpen.

Helaas is niet iedere zieke als bovengenoemde. Velen grijpen zich zoo gaarne aan een stroohalm vast!

Daarbij komt dat zij, die zich bedrogen gevoelen, zwijgen en de dooden spreken niet terwijl zij, die z.g. genezen zijn, nooit iets mankeeren of lij dende waren aan ziekte der verbeelding, waarom nu lof en roem van den kwakzalver wordt rond gebazuind, waardoor weer anderen er invliegen Mundus vult decipi!

Velp, Januari 1933.

W. H. BOOMGAARD

INGEZONDEN.

Den Haag 7 Januari 1933.

Aan de redactie van het Maandblad
Tegen de Kwakzalverij
Groenburgwal 26, Amsterdam.

Mijnheer de redacteur!

Door bevriende hand kwam het nummer van Uw blad van 1 Jan. in mijn bezit. Het geeft mij allereerst aanleiding tot de volgende opmerking: Gaarne had ik den aanval op mijn persoon dadelijk vernomen, want dan zou ik in hetzelfde nummer hebben kunnen antwoorden. Thans verkeer ik in het onaangename geval, dat zij, die den aanval hebben gelezen, misschien mijn verweer niet onder het oog zullen krijgen. Nu dit echter niet is geschied, hoop ik op een iets grotere gastvrijheid, dan anders zou zijn noodig geweest, aanspraak te mogen maken.

Ten eerste merk ik dan op, dat van mijn be-moeiingen met de kleine hoogfrequentietoestellen schromelijk misbruik wordt gemaakt. Ik heb toch nadrukkelijk tot de heeren, die met de toestellen bij mij kwamen, gezegd, dat de toestellen alleen gebruikt konden worden na medisch onderzoek en na medisch advies en dat het gebruik van de zoogenoemde diagnosetaaf vrijwel met een misdadige handeling op een lijn staat. Verder heb ik gezegd, dat verkoop zonder medisch toezicht een kwakzalverij is, omdat de groote mogelijkheid bestaat, dat de patiënten, geen enkel baat bij vinden. Bovendien is medisch toezicht bij het gebruiken van het toestel onmisbaar. Ik herhaal dus, dat ik het gebruik van de kleine toestellen buiten den medicus om streng afkeur en daarom hun aankoop en gebruik zonder medische controle ten sterkste ontraad. Uit het bovenstaande zal U gebleken zijn, dat de wijze, waarop mijn naam in de ongecontroleerde verkoop van de toestellen gebruikt wordt, misbruik is. Ik zal dan ook van mijn kant niet schromen, den sterken arm tegen het misbruik, waar ik het maar ontdekken zal, in te roepen.

Een zekere de Klyn colporteert waarschijnlijk met een verklaring van mijn hand omtrent de behoorlijke werking van een door hem aan mij vertoond toestel. Ik gaf de verklaring met de uitdrukkelijke bepaling, dat hij er alleen tegenover mijn collega's, **dus nooit voor reclame** gebruik van zou mogen maken. Nu mij het omgekeerde is gebleken, zal ik onmiddellijk per aangeeteekende brief en als dat niet helpen mocht door andere middelen, de verklaring terug cischen.

Resumeerend herhaal ik dus met alle kracht mijn standpunt, dat ik alle verkoop van toestellen, zonder dat de koper door een arts wordt onderzocht, moet entraden en dat alle personen die mijn naam met een dergelijke **commercieele** handeling in verband brengen zulks doen in strijd met mijne bedoeling. Mij zou het liefst zijn, dat de Staat zich met deze zaak bemoeide, om den burger tegen schade te beschermen. Ik kan niet meer doen dan deze ernstige waarschuwing nog eens en in het openbaar in Uw gastvrij blad herhalen.

Tenslotte nog één opmerking: Ik betreur, dat een deel van de medische wereld zich nog steeds van de hoogfrequentiebehandeling en dus ook van deze toestellen afzijdig houdt, daar zij naar mijn overtuiging, mits onder bovengenoemde voorwaarden aangewend, zeer veel nut kunnen doen. Alleen door de strakke houding van sommige medici kon ook nu weer de toestellenverkoop geheel in de handen van leeken komen met

alle kwade gevolgen van dien, waaronder de behandeling door leeken.

U bij voorbaat dank zeggende voor de plaatsing,

Hoogachtend,
Dr. H. W. REICH.

Uit bovenstaande regelen van de hand van Dr. Reich blijkt wel ten duidelijkste dat de kwakzalvers, die medische toestellen verkoopen aan leeken en daarbij gebruik maken van zijn naam, dit wederrechtelijk doen.

En daar komt het in dit geval voor ons op aan. Na de verklaring van Dr. Reich is het ook duidelijk dat deze niet het standpunt inneemt waarvan wij in ons vorig nummer gewaagden. Red.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN
DE KOLONIËN
GELEZEN!

RECHTSZAKEN.

Dure „geneeskundige hulp”.

Een 47-jarig artist, thans zonder bekende woon- of verblijfplaats hier te lande, stond voor de recht-bank te Breda terecht, verdacht buiten noodzaak „geneeskundige hulp” aan een zevental personen uit Etten-Leur te hebben verleend.

C. H. was sinds drie maanden lijdend aan ziekte in de beenen; verd. schreef gedroogde kruiden voor, welke op warm water getrokken, ingenomen moesten worden. Vijf en twintig gulden kostte deze behandeling.

Mej. A. M. van den B., die aan een vermeende maag- en hartkwaal leed, ontving zalf en olie. Honderd gulden moest zij neertellen!

Mej. C. K. had een verlamd rechterbeen. Ook hier wist de artist raad voor. Zalf en kruiden moesten genezing brengen. Honderdvijftig gulden werd in rekening gebracht.

Een getuige, die een hartkwaal had, werd met een geheinzinnig vocht door verd. gesmeerd: driehonderd gulden!

Nog meer getuigen legden overeenstemmende verklaringen af.

Verd. was door den kantonrechter te Zevenbergen veroordeeld tot zes boeten, ieder van driehonderd gulden, waartegen de ambtenaar van het O.M. en verd. hooger beroep aantekenden.

De officier van justitie, mr. O. graaf van Limburg Stirum eischte bevestiging van het vonnis. burg Stirum eischte bevestiging van het vonnis, hetgeen bij de uitspraak geschiedde. (Telegraaf).

Moderne Kwakzalverij. Stroomapparaten.

Ons werd het volgende toegezonden, waarvoor dank:

Het kantongerecht te Medemblik heeft 9 Jan. l.d. een uitspraak gedaan, welke voor het geheele land van belang kan worden geacht.

Een 2-tal personen (Pieter Visser en Otto Cornelis Jean Marie Andrée Joseph Emile de Klijn

van Den Haag) waren gedagvaard doch niet verschenen. Zij hebben te Hoogwoud en omgeving de bekende hoogfrequent-stroomapparaten aan den man gebracht, na vooraf een demonstratie te hebben gehouden; daarna volgde huisbezoek, behandeling met de apparaten, tegen allerlei ziekten; 90% of algehele herstelling werd beloofd; een geschreven „gebruiksaanwijzing” zou het gebruik gemakkelijk maken. Prijs f 150.—

Een 2-tal getuigen werden gehoord; de Burg van Hoogwoud deelde mede, dat zeker 'n 60-tal van deze apparaten in de omgeving zijn verkocht. Gelukkig hebben niet alle koopers betaald!

De Ambt. O.M. bracht den Burg. van Hoogwoud dank voor het initiatief, om het platteland verder voor den schrik van een dergelijke schandelijke oplichting te vrijwaren en toont de groote verlakerij aan, waartoe de bekl. durven overgaan. Argelooze menschen loopen er in. En dan tegen belachelijke prijzen!

Hier is onbevoegd uitoefenen der geneeskunde aanwezig en het O.M. acht de maximale straf te moeten eischen: voor elk der beklagden 300 gld. boete of 100 dagen hechtenis. Uitspraak conform

De geachte schrijver voegt aan dit bericht nog toe:

„Ook alhier (Medemblik) hebben onlangs een 2-tal „Heeren” getracht deze apparaten te verkopen; echter hadden zij hier zoo goed als geen succes.

Zij noemden zich: Gebr. (of firma) De Leeuw van Amsterdam

Aan de **Hoornsche Courant**, ons welwillend toegezonden, ontleenen wij nog de volgende aanvulling van dit bericht.

„Geen der beide verdachten was ter zitting verschenen, zoodat de waarn. kantonrechter, de heer Riemsma, nadat de dagvaarding was voorgelezen, begon met het verhoor van getuige Modder, die er een tipje van oplichte,

hoe de heeren werken.

Er was te Hoogwoud, evenals in tal van andere plaatsen, met deze apparaten een demonstratie gegeven en later kwam men bij bepaalde daarvoor in aanmerking komende personen op huisbezoek, zoo ook bij den heer Modder, in verband met diens dochtertje Lies, dat destijds door een ernstig ongeluk het volledig gebruik van haar rechterarm heeft verloren. De arm van het meisje werd bevoeld, waarna als diagnose werd gesteld, dat er een spier in de knel zat, die moest worden losgemaakt. Ook zou er aan „de kleine hersenen” iets mankeeren. Er werd 90 pct. zekerheid gegeven, dat door toepassing van het apparaat het meisje zou genezen en zoo werd Modder zoo'n wonderding aangesmeerd voor 150 gulden, waarvan hij er 75 direct betaalde.

Hij moest nu erkennen, dat het niets had geholpen.

De fantasie van het tweetal is blijkbaar grenzeloos, want zij hadden zonder blikken of blozen verteld voor een leerstoel aan de universiteit te werken.

Ook het verhaal van den kapper De Graaf was de moeite waard. Deze man is een nierlijder. De heeren zeiden hem dit direct en constateerden, dat ook de longen en de bloedsomloop niet deugden. Hij zou een „rotkwaal” hebben en toen De Graaf zich even moest verwijderen, vertelde men zijn vrouw, dat haar man een menschelijk wrak was. Echter geen nood: in een half jaar tijd zouze

het geheimzinnige toestel (zooals er nu een als bewijsstuk ter tafel aanwezig was) — met gebruiksaanwijzing — van De Graaf weer het kereltje maken. Edoch: ook De Graaf, die ook het apparaat nog niet geheel betaalde, vond geen baat.

Het was te voorzien, dat mr. De Bruys Tack, ambtenaar van het O.M., in zijn requisitoir lang niet malsch zou zijn. In de eerste plaats dankte hij den Burgemeester van Hoogwoud voor het initiatief om het platteland verder voor den schrik van een dergelijke

schandelijke oplichting

te vrijwaren. In de wetenschap wordt zeer zeker veel gewerkt met ultra-violette stralen, maar dat is heel iets anders. Maar waarom zoo'n lange doktersstudie ondernemen? Veel beter kan men zoo'n toestel nemen en den boer op gaan. Men neemt een glazen staafje, bestraalt de menschen en de diagnose is gesteld. Het middel ligt natuurlijk voor de hand. Evenals het sprookje van den leerstoel aan de universiteit, noemt spr. dit

groote verlakerij

wat al blijkt uit het feit, dat uit een gewone lichtleiding toch nooit hoogfrequentie stroom kan worden opgewekt. Het vreemde woord maakt echter indruk op de menschen. De twee „medici” zijn echter het best te vergelijken met de verkopers van Perzische kleedjes; zij kijken hun menschen aan alvorens zij een prijs vragen. Er zijn ook gevallen bekend, dat met f 75.— genoeg werd genomen. Z.E.A. ontzenuwt aan de hand van een arrest van den Hoogen Raad het motief, als zouden niet zij, doch het toestel de heilzame werking uitoefenen. Waar er in deze omgeving reeds een zestigtal van deze dingen zijn verkocht (over geheel West-Friesland mag men o.i. dit aantal gevoegelijk veel en veel hooger schatten), constateert spr., dat dit reeds een winst moet hebben opgeleverd van rond zesduizend gulden.”

Een wonderdokter van den Croningschen kantonrechter.

Hij werkte met flesschen met geelachtig vocht, dat naar petroleum rookt.

Op de schepen van het Damsterdiep, dicht bij Groningen, was een kwakzalver J. B. aan het dokteren en kwam in aanraking met den schipper J. uit Leeuwarden, die daar in Juni ook met zijn schip lag. En J. meende, dezen man noodig te hebben. Zijn vader had namelijk ernstig geleden aan de gevolgen van een beroerte en de doktoren die G. te Leeuwarden en te Groningen over zijn vader in consult genomen had, hadden weinig hoop gegeven. B. kwam en zei, dat hij wel licht in den toestand van den vader van den schipper zag.

Dit verheugde den schipper uitermate en daarom vroeg hij B. ook, zijn vrouw te willen behaldelen, die al eenigen tijd aan het sukkelde was. B. was daartoe gaarne bereid. Na een onderzoek, waarbij hij vooral aandacht besteedde aan de nagels van de patiënte, waarmee hij naar hij voorgaf, een indruk kon krijgen van haar gezondheidstoestand, constateerde hij, dat er bij haar, na de geboorte van haar jongste kind, nog wat pleuris was blijven zitten.

„Is dat alles, wat je kunt ontdekken?” had de schipper gevraagd.

„Voor zoover ik kan zien, wel, zei de kwakzalver.

„Nou, de doktoren hebben anders gezegd, dat ze ook wat aan de nieren heeft!”

„Wel, dat is geen bezwaar”, zei de geleerde B., „dan zal ik haar daar ook wat voor geven”.

En B. kwam terug met zijn eigen medicamenten: een groote flesch met geel vocht dat naar petroleum rook, en een zakje met lijnzaad, waarmee B. de nierkwaal wilde bestrijden.

Voor dat alles moest de schipper een kleine f 25.— op tafel leggen.

Dit bedrag was niet gering, maar B. had gedacht, dat het er bij den schipper wel aan zat.

Volledig was het vertrouwen van den schipper in B. niet geweest doch vol argwaan werd hij, toen hij in de krant las, dat B. zich aan oplichting had schuldig gemaakt. Hij vroeg van B. zijn geld terug en toen hij dat niet kreeg, deed hij aangifte bij de politie.

Een anderen schipper, die ook met zijn schip in het Damsterdiep lag, had B. à raison van bijna twintig gulden aan een middeltje geholpen, dat hem zoowel van een zenuwkwaal genezen kon als den dikken knie van zijn moeder kon doen verdwijnen. Ook hier werkte B. weer met een geel vocht, dat naar petroleum rook.

En ook deze schipper had aangifte gedaan bij de politie toen hij van B.'s oplichting had geleerd.

Deze zaak werd voor den Gron. Kantongerech behandeld. B. is verdachte in verschillende strafzaken, die o.a. bij de Groningsche Rechtbank in behandeling zijn.

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie eischte een boete van f 600.—, subsidair 6 maanden hechtenis.

De plaatsvervangende Kantonrechter mr. J. E. Mulder wees onmiddellijk vonnis en veroordeelde B. tot een hechtenisstraf van twee maanden.

(Prov. Gron. Ct.).

CORRESPONDENTIE.

Mr. W. P. R. B. te 's C. Dank voor al het gezondene; volgden toch meerdere uw goedvonding! Er zouden vrij wat meer zaken aan 't licht komen, die een waarschuwingen onzerzijds noodzakelijk maakten. Zooals gij ziet, is het opgenomen bericht uit **Hoorn**, thans duidelijker.

Mr. P. S. te 's B. Zooals gij uit het heden verschenen Maandblad kunt zien, moet men bij het aanschaffen van de tegenwoordig zoo veel aanbevolen elektrische apparaten **zeer voorzichtig** zijn. Niet alleen zijn zij schrikbarend duur maar tevens is het geneeskrachtig resultaat dikwijls zeer twijfelachtig. Wendt ze nooit aan zonder uw medicus te hebben geraadpleegd. Wij willen nu eens een beroep doen op de ons bekende deskundigen, die ons misschien iets naders kunnen mededeelen over het door U genoemde apparaat — maar men mag niet vergeten, dat dergelijke onderzoeken veel tijd en moeite kosten. Daarbij komt nog, dat het **aankopen** van dergelijke toestellen voor de kas der Vereeniging te bezwaarlijk is. Zendt men ons deze, buiten onze kosten, ter onderzoek toe, dan zullen wij ons best doen.

Dr. J. F. S. te H. Wij zijn het geheel met u eens ten opzichte van de hulding van **Akker** in het **redactionele gedeelte** van de **Oprechte H.Ct.** Maar, zooals ge gezien zult hebben, staat deze courant, hoe **oprecht** ook, in dit opzicht niet **alleen**. Het blijkt ons steeds, dat de Administratie van vele bladen — wegens de advertenties — haar invloed op de Redacties laat gelden.

En daar is, bij de tegenwoordige, oude wet, niets tegen te doen.

W. v. d. H. te P. Ons advies is zeker in uw bezit. Gaarne vernamen wij, bij gelegenheid, of de zaak verder behandeld is.

J. B. te M. U — en de bladen, die ons de zoo zeer begeerde berichten over „Rechtszaken” toezonden, onzen hartelijken dank.

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Mej. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen;

N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26 Amsterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonne's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Onze Redacteur. — Betaling per giro. Mr Dr Abram Lind. †

Mededeelingen van verschillenden aard. Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmatherapie, onderzoek. — Het H-1-Instituut Walraven te Rotterdam. — Jodiumhoudend keukeuzout. — Hoe komen atesten in de wereld?

Berichten: De Zwolsche Wonderdokter.

Rechtszaken: De kankerjuffrouw van Castricum. — Moderne Kwakzalverij. Stroomapparaten.

Ingezonden: Solman.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Onze Redacteur.

Voor het eerst sinds jaren is het Maandblad onzer Vereeniging niet door Herman van Gelder gereedigeerd en moeten we de puntige opmerkingen van onzen Nestor missen.

v. Gelder werd eenige weken geleden door een beroerte getroffen en is niet in staat zijn redactioneel werk te verrichten. 't Is te vreezen dat hij dit werk voor goed aan anderen zal moeten overlaten.

Dit nummer werd met vriendelijke hulp van eenige getrouwe medewerkers persklaar gemaakt.

De Secretaris,

N. KEULEMANS.

Een aantal leden en abonne's betaalden per giro hun contributie of abonnement,

als de anderen dit ook doen, besparen ze zichzelf de incassokosten en den penningmeester zeer veel moeite.

Postgiro 32237. Giro Gem. Amsterdam K 1672

De penningmeester,

N. KEULEMANS.

Mr Dr ABRAM LIND. †

Maandag 6 Februari hebben wij onzen voorzitter ten grave gebracht. Weinig hadden wij gedacht, toen wij hem aan het graf van onzen P. W. de Koning namens ons het woord hoorden voeren, dat hij zijn vriend zoo spoedig volgen zou. Zeker hij had een hooger leeftijd bereikt, maar zijn geest was zoo jeugdig gebleven, dat wij zijn aantal jaren niet telden.

En thans heeft ons opnieuw een zwaren slag getroffen. Lind is heengegaan, gedurende een langen reeks van jaren heeft hij als bestuurslid en als Voorzitter de belangen, welke onze Vereeniging voorstaat, gediend. Scherp van verstand, klaar in zijne adviezen, kameraadschappelijk in den omgang, dat was Lind, daarbij gevoegd zijn grooten afkeer voor het bedrog dat in de Kwakzalverij schuilt, en ge ziet den volmaaktten stryder tegen de kwakzalverij als maatschappelijk euvel voor U.

Zijn woord klonk in onze nationale vereeniging, zoowel als in onze internationale bijeenkomsten.

De regeering erkende zijne verdiensten voor onzen strijd, door hem bij gelegenheid van het 50 jarig bestaan onzer Vereeniging tot Officier in de Orde van Oranje Nassau te benoemen.

Aan het graf werden zijne verdiensten door onzen medebestuurder, Mr. Bouman in herinnering gebracht. De groote belangstelling bij de begrafenis toonde wel, hoezeer onze voorzitter zich in alle kringen vrienden had gemaakt.

Wij zullen zijn voorbeeld niet vergeten en zijne beminnelijke figuur evenmin.

ABRAHAMS.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(No. 22.)

(Vervolg).

Een betreunswaardige reeks van door het Instituut onderzochte middelen vormt, die van alles dat verkocht wordt om de gevolgen van zwangerschap op te heffen. Het arme slachtoffer wendt zich tot een der, helaas hier te lande te veel voorkomende, winkels, van welke het maar al te goed bekend is, dat zij middelen verkoopen, die een einde aan de zwangerschap maken.

Ook hier staat veelal bedrog op den voorgrond. Voor veel geld worden waardelooze middelen, die niets kunnen volbrengen van hetgeen daarvan wordt voorgespiegeld, verkocht. De prijs regelt zich naar de verwachtingen, die kunnen worden opgewekt. Nadat middelen van f 2.50 en f 5.— niets hebben uitgewerkt, stijgt de prijs tot f 10.—, f 25.— en daarboven.

Weet men wat hiervoor geleverd wordt? Een fleschje staalpillen, een laxemiddel, dragées met poeder van kamillebloemen, een fleschje droppeltjes met aftreksel van kina, van saffraan of van een mengsel van kruiden, een fleschje staaldruppels en wanneer men den hoogsten prijs betaald een fleschje met **apiol** in druppel- of capsule-voorn.

Het innemen van dit laatste middel heeft bij een groot aantal vrouwen aanleiding gegeven tot een zoo hevige zenuwontsteking, dat maanden- en maandenlang ernstige ziekte en bewegingsstorringen zijn ingetreden. Wij hebben een brief voor ons, waarin de echtgenoot van een slachtoffer wanhopend zich uit over dit „duivelsche goed” en waarin hij ons hulp smeekt voor zijn zoo ernstig getroffen vrouw.

Het Instituut heeft goed werk verricht door de oorzaak van de vele verlamningsverschijnselen

Wordt lid van de Vereeniging
tegen de Kwakzalverij.

bij vrouwen op te sporen. Zijn mededeelingen hebben ook ver buiten de grenzen van ons land de aandacht getrokken.

Middelen tegen reumatiek trekken in ons vochtig land steeds de aandacht, ook die tegen verwante ziekten. Veelvuldig komen daarbij ouderwetsche kruiden te voorschijn waaraan door de officieele wetenschap geen waarde wordt toegekend. Als zoodanig ontmoeten wij een oude bekende in **van Zalm's Kruiden**, die in 1896 reeds door onze Vereeniging werden gesignaleerd. Indien ze onder den waren naam „gedroogde brandnetels” zouden worden verkocht, vermoeden we dat het debiet niet zeer groot zou zijn.

Een andere oude bekende begroeten wij in de **Hervea-thee**. Aan deze wordt echter niet alleen een gunstige werking bij reumatiek, doch ook bij jicht en daar waar het geldt urinezuren af te scheiden, toegekend.

In tegenstelling met brandnetels is dit nu eens geen plant van eigen bodem. Hervea (vermoedelijk samenhangende met het latijnsche Herba)-thee is niets anders dan de bladen der Maté, een in Z. Amerika in plaats van koffie en thee gebruikten drank. Niemand zal deze genotmiddelen als middelen ter bevordering van den slaap gebruiken. Wij twijfelen zeer ernstig of de Hervea wel in staat is een gezonden slaap te bevorderen, gunstig op de spijsvertering te werken, goeden invloed bij scheurbuik en huiduitslag uit te oefenen, al te maal deugden, die door den verkooper worden opgenoemd.

Met dergelijke goedkope beweringen doet men goed voorzichtig te zijn, zelfs attesten van beroemde personen zijn niet te vertrouwen. Men zie elders in dit No. hoe gist-attesten zijn verkregen.

Maag- en galsteenijsden kunnen bij oordeelkundige behandeling verlicht of opgeheven worden. Behoorlijk deskundig onderzoek is daarvoor noodig, inzicht in het liiden wordt soms eerst na diepgaand diagnostisch onderzoek verkregen.

De kwakzalvers gaan echter zoo te werk, dat één enkel symptoom bestreden wordt, hetgeen natuurlijk niet een doordringen tot de oorzaak, een opheffen van de kwaal ten gevolge heeft. Of wel aan de patiënten wordt een middel aangeprezen, dat een uitdrijven van de last veroorzakende galsteenen moest voorwenden.

Wij herinneren in dit opzicht aan de **Antifelline**.

Hierbij komt de in ruime mate genomen vette olie als vetbolletjes met de ontlasting te voorschijn, welke vetbolletjes ten onrechte als galsteenen worden aangeduid. Het zelfde is het geval met de **middelen** tegen galsteenen **van Tiggers** te Recklinghausen: Een flesch met een laxermiddel (al lang bekende sennabladenaftreksel waarin dubbelkoolzure soda en bitterzout zijn opgelost) en een flesch met olie. In de ontlasting moet naar galsteenen worden gezocht. Deze zijn zacht en groenachtig en moeten smelten als vet, wanneer ze op een warme kachel worden gelegd. Natuurlijk, zijn we geneigd uit te roepen, want de bolletjes bestaan inderdaad uit

vet en niet uit cholesterine, het hoofbestanddeel der galsteenen.

Ook de **middelen van van Riel** te Diessen moeten voor het heil van maagpatiënten en galsteenijsden dienen. Zelfs de leek op geneeskundig gebied zal moeten toegeven, dat een oplossing van bruine suiker gemengd met staalpoeder voor dat doel al heel weinig vooruitzichten opent.

Wij besluiten hiermede onze bloemlezing uit No. 22 der Mededeelingen. Wellicht vinden wij aanleiding om in een volgend overzicht nog op eenige middelen terug te komen in samenhang met dan te bespreken onderzoekingen.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

**HET WORDT
DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN
DE KOLONIËN
GELEZEN!**

Het Heil-instituut Walraven te Rotterdam.

Deze inrichting doet weer van zich spreken, of liever, het schijnt dat men bij verschillende predikanten daarvoor reclame maakt. Zonderling toch dat men zich voor dergelijke „genezings”-methoden wendt niet tot den geneeskundige doch tot den predikant. Zou dat een vingervwijzing zijn dat de ondernemer van het instituut het onderzoek van den deskundige liefst uit den weg gaat?

Er wordt thans gewerkt met de verklaring van eenige gereformeerde predikanten waarin wordt medegedeeld dat vele kwalen door den heer Walraven zijn genezen. Mag men de attesten gelooven, dan is hij een vriendelijk man, zijn personeel is eveneens liefvallig en zij hebben allen veel geduld. Alleen de verklaring dat van kwakzalverij geen sprake is en dat winstbejag is uitgesloten maakt niet heel veel indruk.

De attesten gelijken op een haar op de gewone aanbevelingen van kwakzalvers-methoden, de middelen helpen tegen allerlei kwalen, vooral verouderde waar niemand meer hulp kon bieden. Het laatste attest doet de deur dicht, het komt uit Duitschland en is van vele handteekeningen en stempels van autoriteiten voorzien, dat trekt natuurlijk en Jan publiek komt er licht toe om dit gewichtig te vinden en aan te nemen als bewijs dat het beweerde waarheid bevat.

In werkelijkheid dienen handteekeningen en stempels slechts om vast te stellen dat de onderteekening echt is, eene methode die in Duitschland veel wordt toegepast. Tegen het vastgestelde

tarief kan ieder zich van dergelijke handteekeningen en stempels voorzien. Maar gelijk gezegd op het groote publiek, dat dit alles niet weet, maakt zulk een rijk geïllustreerd attest wel indruk.

Intusschen men zij gewaarschuwde, in Duitschland heette de heer Walraven instituut Sanitas. Waarom hij zijne gaven thans liever in Nederland ten toon spreidt en zijn instituut een anderen naam heeft gegeven, is ons op het oogenblik onbekend.

ABRAHAMS.

Jodiumhoudend Keukenzout.

Dr. H. Pinkhof is zoo vriendelijk ons te wijzen op een artikel in de Münchener Medizinische Wochenschrift van 23 December 1932, door hem gerefereerd in het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde van 28 Januari 1933, waarin Prof. E. Herzfeld en A. Frieder schrijven over: Aandoeningen door Jodium en Jodiumhoudend keukenzout.

Zij hebben in de laatste jaren kunnen constateren een vermeerdering van het aantal gevallen van Schildklier vergrooting en klachten door vermeerderde functie van deze klier; deze klachten gaan van lichte vergiftiging tot de zwaarste kwaadaardige struma (ziekte v. Basedow). Zij konden bij 20 p.ct. van deze patiënten het jodiumgebruik als ziekmakende oorzaak aantoonen. Voor het meerendeel waren deze patiënten menschen met een labiel zenuwstelsel.

Het Jodium werd op allerlei wijzen genomen o. a. als „Jod-Vollsalz”. In één geval dat niet verbeterde door eenige therapie, werd dit Vollsalz genomen zonder dat de huisarts hier iets van wist.

Niet alleen bij menschen die reeds een krop hadden verergenden de klachten, maar ook ontstond de struma door het gebruik van het Jodium.

Ook anderen hebben deze ondervinding opgedaan, zoo bericht Zimmermann van 88 kroppatiënten van welke kroppen er 23 ontstaan zijn door het gebruik van Vollsalz terwijl bij Raab op 100 kroppatiënten er 81 ontstaan zijn door jodium, waarvan 41 door Vollsalz.

De Schweizerische Medizinische Wochenschrift hield een enquête waarbij alle 58 antwoordgevers de vraag of ongecontroleerde toediening van jodium-paraeparaten of jodiumhoudend keukenzout schadelijk of gevaarlijk kan zijn, bevestigend beantwoorden. Van 45 die zelf nadeelen aan eigen patiënten gezien hadden, maakten er 9 een uitzondering voor jodiumhoudend keukenzout.

In de laatste anderhalf jaar kwamen aan de derde Universiteitskliniek te Berlijn 195 schildklierpatiënten. De helft van deze patiënten had vroeger in het geheel geen schildklierverschijnselen gehad. Bij 38 kon als oorzaak het gebruik van jodium-paraeparaten aangetoond worden, terwijl bij 27 het jodiumhoudend keukenzoutgebruik zoo duidelijk in de voorgeschiedenis voorkwam dat Prof. Herzfeld hier van een oorzakelijke samenhang tusschen jodiumhoudend keukenzoutgebruik en schildklierziekte kan spreken.

Procentgewijze geven deze cijfers dat 41.5 p.c.t. van de patiënten met klachten door jodiumgebruik terug te voeren is op jodiumhoudend keukenzout en dat 13.8 p.c.t. van de gevallen van hyperthyreoidisme veroorzaakt worden door dit Jodkochsalz.

Prof. Herzfeld schrijft dan ook: „De grootste groep vormt dat getal zieken die vroeger geheel gezond en zonder bezwaren waren, en die nu, verlokt door het aanprijzen van het jodiumhoudend keukenzout, dit nu in de huishouding gebruiken.”

Uit dit alles volgt ten duidelijkste dat het gebruik van het ook in ons land zoo veel geadverteerde jodiumhoudende keukenzout groote gevaren met zich kan brengen, dat het gebruik van dit zout zonder voorafgaand medisch advies en zonder geregelde medische controle ongeoorloofd is en dat het algemeen, aanprijzen van een praeparat dat zoo veel gevaren en onaangenaamheden met zich kan brengen onverantwoordelijk te noemen is.

Wij zien dus dat de waarschuwing in het December nummer van 1930 niet zonder reden was en dat wij met klem de toenmaals uitgesproken waarschuwing herhalen:

Wij hebben niets tegen het Jozo zout op zich zelf, maar wel maken wij bezwaar tegen het zoo algemeen adverteeren van een dergelijk middel, vooral omdat er juist de ziekte, waarbij het zoo gevaarlijk is, als één van de aanwijzingen voor het gebruik bij genoemd wordt.

A. C. G. J. KEULEMANS.

Dezelfde les valt te trekken uit een verslag van een vergadering van het Klinische Genootschap te Rotterdam waar de chirurg J. G. Remijnse de volgende mededeeling deed:

Remijnse heeft onlangs een patiënte geopereerd wegens ziekte van Basedow. Deze had reeds langen tijd een struma en had Jozozout gebruikt in het huishouden, waarna (waardoor?) de Basedow-verschijnselen zijn begonnen.

Er blijkt weer uit hoe gevaarlijk het is, dit Jozo-zout in de courant te propageeren.

N. T. v. G. 1933 No. 7.

Het bovenstaande artikel was reeds geschreven, toen uit een verslag in „De Standaard” van 23 Februari 1933 bleek dat in de Amsterdamsche Gezondheidscommissie Dr. de Wilde de bovenstaande feiten ook mededeelde. Verder deelde hij mede dat in Oostenrijk de leider van de staatszoutmijnen het Vollsalsz nog slechts op bijzonder verlangen afleverde.

De Gezondheidscommissie besloot Burgemeester en Wethouders van Amsterdam te adviseeren voortaan de reclame voor Jozo in de gemeentetram te verbieden en voorts de aandacht van den Hoofdinspecteur der Volksgezondheid op de genoemde feiten te vestigen, opdat deze zich met de directie te Bockelo kan verstaan, teneinde de reclame, ook in couranten, te verbieden als zijnde schadelijk voor de Volksgezondheid.

Hoe komen attesten in de wereld.

We lezen in het Tijdschrift voor Geneeskunde **De gekochte gist-attesten.**

Drie jaren is het geleden, dat in de Deutsche Medicinische Wochenschrift, door von Domarus de aandacht erop werd gevestigd, dat een Amerikaanse gist-maatschappij trachtte, voor 500 dollars attesten van belangrijke geneeskundigen te verkrijgen en dat zij ook bij enkele beroemdheden daarin was geslaagd. In dit Tijdschrift (1931 bl. 509) werd toen de wenschelijkheid uitgesproken van een onderzoek door het geneeskundig eeregerechtshof en de betrokken ministers van onderwijs (want ook professoren waren bij de zaak betrokken) omdat niet kan worden geduld, dat uitspraken van mannen van gezag zouden moeten worden gewantwoord.

De voorzitter van het eeregerechtshof te Berlijn maakt nu bekend (Berl. Aertze Corresp. van 14 Januari) dat deze zaak onderzocht is, en dat ettelijke veroordeelende vonnissen zijn uitgesproken, waarvan twee reeds in staat van gewijsde zijn gekomen.

In eenige gevallen waren de artsen ambtenaar (bedoeld zijn blijkbaar de betrokken professoren); hun aangelegenheid is doorgegeven aan de autoriteiten, onder wier gezag hun ambt staat.

De voorzitter deelt dit mede, omdat velen het verlangen daartoe hebben te kennen gegeven.

N. K.

BERICHTEN.

De Zwolsche Wonderdokter.

„De Zwolsche wonderdokter” (de heer J. K.) wiens uitgebreide practijk hem de luxe verschafte zich op het landgoed „Berkenhove” te Zwollerkerspel te vestigen, is desgevraagd eervol ontslag door de Nederlandsche Spoorwegen verleend.

De heer K. ging daartoe over, nadat herhaalde pogingen om afgekeurd te worden voor hem niet het gewenschte succes opleverden.

„De Zwolsche wonderdokter” was tot heden bankwerker aan de Centrale Werkplaats der Nederlandsche Spoorwegen.

RECHTSZAKEN.

Kantongerecht Alkmaar

Zitting van 10 Febr.

De Kankerjuffrouw van Castricum voor den Kantonrechter, veroordeeld tot f 200.— boete.

De belangrijkste zaak, heden behandeld, was het proces tegen de 33 jarige Mej. Hendrika G.L. huisvrouw H. te Castricum, die terecht stond wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Zij was namelijk in 't bezit gekomen van het geheimzinnige kankergeneesmiddel, het eigendom van de reeds tal van jaren bekende kankerjuffrouw van Castricum. Dit was een tante van Mej. H. en zij had het aan haar nagelaten, ten einde dit middel, dat bestond uit kussentjes, met kruiden gevuld, ook na haar dood te kunnen toepassen.

Mej. H. had niet veel lust, die opdracht te volbrengen, doch op heftig aandringen van de oude 75 jarige vrouw toegegeven.

Onder meer had zij dan ook onder behandeling gehad een pensionhoudster te Castricum, die op aanraden van een vriendin uit Haarlem, haar had geraadpleegd. Zij ontving toen het medicament benevens een hoeveelheid Bergerac 'n wijnsoort, voor wassing van het aangetaste lichaamsdeel. De toestand was echter na het gebruik van de kussentjes, zoo verergerd, dat de hulp van den Chirurg Dr. Schouten te Hilversum werd ingeroepen. Deze achtte operatie noodzakelijk, niet omdat het gezwel bepaald door de behandeling was toegenomen, doch omdat hier geen ander middel zou baten. Het aangetaste lichaamsdeel was voorts door de aanwending der kussentjes zeer gehavend en ontstoken. Door mej. H. werd winstbejag uitkend. Zij liet in alles haar cliënten vrij en animeerde niet om het middel toe te passen. In ernstige gevallen verwees zij direct naar den geneesheer. Geld nam zij niet aan, doch liet het aan de beleefdheid der cliënten over, haar te honoreeren.

Dr. Schouten, ontkende aan het geneesmiddel eenige waarde te hechten. Door de aanwending gaat integendeel den tijd verloren, terwijl spoedig operatief ingrijpen hoogst gewenscht is. Volgens meening van dezen getuige deskundige kunnen de gevallen waarin baat werd gevonden, niet worden aangemerkt als Carcinoma, doch behoorden tot de z.g. doekgevallen.

De ambtenaar hield een scherp requisitoir, waarin hij wees op het gevaarlijke der behandeling, alleen reeds omdat daardoor tijdig chirurgisch ingrijpen, dat alléén nog redding mogelijk maakt, wordt verzuimd. Het is duidelijk dat de geneesheeren, indien inderdaad bij dit kankermiddel baat werd gevonden, niet zouden aarzelen in het belang der menschheid, die zoo door deze vreeselijke ziekte wordt geteisterd, zich daarvan meester te maken.

De verdachte werd voorts ernstig gewaarschuwd niet met deze practijken door te gaan. Er zou ernstig op haar worden gelet. En moet radicaal een eind aan worden gemaakt.

Ten slotte vorderde de ambtenaar f 300 boete subsidair 100 dagen hechtenis.

De kantonrechter, daarop direct uitspraak doende, overwoog in zijn vonnis door de heldere, gedocumenteerde en deskundige uiteenzetting van Doctor Schouten tot de overtuiging te zijn gekomen, dat aan de gevaarlijke practijken van deze kankerjuffrouw hoognoedig een eind moest worden gemaakt, en veroordeelde haar tot f 200 boete subs. 100 dagen hechtenis.

Moderne kwakzalverij - Stroomapparaten

We ontvingen als vervolg op het meegedeelde in het Februari nummer het onderstaande, met dank aan den schrijver van wien we gaarne na 13 Maart het 2e vervolg zullen opnemen in het Aprilnummer.

13 Febr. l.l. kwam opnieuw voor het kantongerecht te Medemblik in behandeling: ongeoorloofd uitoefenen van de geneeskunde door Pieter Visser te 's Gravenhage en Otto de Klijn (de man met 7 voornamen), de verkoopers van de bekende stroom-apparaten, — die op 9 Jan. l.l. niet waren verschenen en toen werden veroordeeld tot ieder 300 gld. of 100 dagen hechtenis: en „in verzet” kwamen!!

Thans was alléén De Klijn present, met als Raadsman Mr. A. Schenkeveld (Alkmaar). Verder de getuigen als voren: A. Modder en Joh. v. d. Gragt van Hoogwoud (slachtoffers); bovendien Dr. Pool van Hoogwoud, als getuige à decharge.

Het getuigenverhoor leverde geen meerder nieuws op: de gestelde vragen door Mr. Sch., maakten het voor beide bekl. niet beter. Wat De Klijn voorts aanvoerde lijkt ons zelfs verzwarend voor hem; b.v.: hij had geen 90 p.ct. herstel toegezegd, doch „de boeken” zeggen het: hij had ook geen ziekten opgespoord, neen, dat doen de apparaten! Van „rot-kwaal” had hij (zelfs) niet gesproken!

Wat Dr. Pool verklaarde over de apparaten was weinig goeds: van aanprijzing geen sprake! „Ik heb reeds genoeg tegen kwakzalvers gevochten,” zegt ZEd., „laten nu anderen óók maar eens ondervinding opdoen!”

Getuige v.d. Gragt vertelde thans ook nog, dat hij bezoek van een juffrouw kreeg, die zei: „dat hij het apparaat niet goed had toegepast; zij zou hem wel helpen!” — maar dan tegen betaling. Onderzoek door de bekl. had wel degelijk plaats; het ging vlug en soms door-de-kleeren-en-al heen!

De Ambt. O.M. vroeg nu schorsing van deze zaak tot 13 Maart, ten einde meerdere getuigen (w.o. Meij. Modder) te kunnen hooren. Ook de thans afwezige bekl. Visser heeft zich dan te verantwoorden, Alzoo besloten.

Mr. Schenkeveld zegt, alsdan „dankbare” getuigen te zullen meebrengen.

NASCHRIFT. Onze meening (in het vorig No.) dat De Klijn en Visser onlangs ook te Medemblik getracht hebben bedoelde apparaten, na een demonstratie, te verkoopen met weinig succes, is juist gebleken. Zij noemden zich toen **niet De Klijn en Visser** (waarom niet?!), doch: Gebr. (of firma) De Leeuw van Amsterdam.

INGEZONDEN.

Solman.

Den Weledelgeboren Heer N. Keulemans
Amsterdam.

Weled. geb. Heer,

Daar ik altijd zeer veel belang stel in Uw blad, dat ik door bemiddeling van mijn zuster ter lezing ontvang, verzoek ik U beleefd het volgende onder de aandacht van Uwe lezers te brengen.

Het betreft hier de zoogenaamde kruidendokter Solman, wonende te Amsterdam, Keizersgracht, die, door middel van een fleschje urine, zijn diagnose stelt.

Mij is een geval bekend van een patiënt, met maagzweer, die bang vóór een her-operatie, zich wendde tot den kruidendokter.

Een familielid ging met een fleschje urine van den patiënt naar hem toe.

Diagnose was als volgt:

Aderverkalking, nervositeit en bloedziekte.

Consult twee gulden; kruiden, volgens ingesloten briefje zeven gulden vijftig cents (f 7.50).

Gaarne had ik dit geval met toelichting in Uw blad geplaatst ten einde het publiek voor dergelijke praktijken te waarschuwen.

Bij voorbaat mijn dank voor Uw moeite.

Hoogachtend,

Uw dw.

Hieronder volgt het recept, dat voor vele ziektegevallen schijnt te moeten helpen, wij zagen deze samenstelling n.l. reeds dikwijls, maar moeten opmerken, dat de geneeskracht zeer gering zal zijn en de prijs (f 7.50) een schandelijk hooge is. Herbae Salviae offic.

„ Artem abs.

„ Menthae piper.

„ Menthae rotundif.

Fr. Juniperi

pulv. Br. Kalic ana 20.

Rad. Valerianae 40

„ Liquiritiae 25.

Kruiden in Achten deelen.

Gebruiksaanwijzing:

1 zakje op 7 kopjes kokend water; half uur trekken; 3 maal daags een kopje. Een zakje is dus voor 2 dagen.

N. K.

CORRESPONDENTIE.

J. C. te Sch. Zeker beschouwen we het „Instituut Bijsterveld” te Rotterdam als een kwakzalversinstituut. Men kan daar toch een fleschje urine inzonden, en krijgt dan geneesmiddelen en leefregel toegestuurd zonder dat de patiënt onderzocht is.

Of een bevoegde medicus aan 't Instituut verbonden is, weten we niet.

De pillen bevatten ongeveer 200 m.gr. valerianaanzuur zink per stuk.

De woorden op de groene kaart D. Ott. Libid. Pol. Ott waren voor eenige geraadpleegde medici een raadsel. Wie lost dit op?

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De Witts pillen.

Dikwijls betreuren wij het, dat onze plaatsruimte niet toelaat meer zorg te besteden aan de rubriek „Herhaalde Waarschuwingen”. Oude

kwakzalversmiddelen, die wij reeds lang in 't vergeetboek geraakt achtten, duiken zoo nu en dan op en niet altijd is er gelegenheid daartegen **direct** te waarschuwen.

En toch is dit zoo noodig. Als de kwakzalvers het nu eens wilden laten telkens met iets nieuws voor den dag te komen, dan konden ook de oudere een betere beurt krijgen.

Opgewekt door een advertentie in de **Telegraaf** van 11 October j.l. ter aanbeveling van de pillen hierbovengenoemd, herinnerde wij ons, dat wij reeds sedert 1914 herhaalde malen tegen De Witt's pillen zijn opgetreden en ook dat de Meded. van het Rijks-Instituut voor Pharm. therap. Onderzoek, daarvan melding maken.

Het, in deze Mededeelingen voorkomende, o.i. in beknopten vorm het meest zeggende, laten wij hier volgen:

„Samenstelling: Volgens „De Kwakzalversmiddelen” (1916) werden bij een analyse van bovengenoemde pillen, verricht voor de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, als bestanddeelen gevonden: methyleenblauw, infusoriënaarde en zoethoutpoeder. Herhaalde malen werden in het **Maandblad** van deze vereeniging waarschuwingen geplaatst voor de gewetenlooze reclame en de gevaarlijkheid van het bestanddeel methyleenblauw, al wordt dan ook verzekerd: „de pillen zijn volkomen schadeloos voor den zwaksten persoon”.

Bij een onderzoek, in 1925 verricht voor den Gezondheidsraad, vond men: methyleenblauw, kaliumnitraat en jeneverbessenolie. Op verzoek zond bij die gelegenheid de fabrikant een opgave van de samenstelling, die als volgt luidde:

Extr. pichi 10 mgr. (= Extr. Summitates Fabianae)

Methyleenblauw 20

Ensenzia enebro 5 (= Ol. fruct. Juniperi)

Cascara amara 5

Nitras kalicus 50

Extr. Buchu 10 (= Extr. Bucco)

Extr. Uvae Ursi 20.

Uitkomsten van het onderzoek: Gecandeerde, grijsblauwe pillen met een gemiddeld gewicht van 360 mg. en een aschgehalte van 9.7 p.Ct. In den inhoud der pillen werden aangetoond: methyleenblauw, kaliumnitraat en plantenpoeder. Dit laatste bestond waarschijnlijk uit een mengsel van poeder van folia Uvae ursi en folia Bucco. Werd de inhoud der pillen met water afgewreven, dan was een aromatische geur waarneembaar, die aan tijm herinnerde en wellicht van een aetherische olie afkomstig was.

Oordeel: Over het al of niet schadelijk zijn van methyleenblauw heerscht geen eenstemmigheid. Terwijl eenerzijds bezwaren van den kant van het maag-darmkanaal en van den kant van de blaas worden gesignaleerd, wordt anderzijds aangevoerd, dat deze bij het gebruik van chemisch zuiver methyleenblauw niet zouden optreden.”

6-6 K.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).
Prijz voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr PH. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Meij. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Rotterdam.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM. POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHÉ DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Redactie van het Maandblad. — Ingeschreven nieuwe leden. — Herman van Gelder †.

Mededeelingen van verschillenden aard: Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therap. onderzoek. — De Hoofdfrequentie blijft frequent. — Aan de Radiowol Radium Mij. De gevaren van ondeskundig gecontroleerde radiumbestralingen. — Geen patent-geneesmiddelen meer maar... Natuurgeneeswijze. — De „Heilzame” werking der Kruiden van Mevrouw Monné.

Rechtszaken: Behandeling met frequentieapparaten. — Vegetarisch propagandist op dieet gesteld.

Berichten: Tegen Kwakzalversmiddelen. — Inver van Pastor Heumann's preparaten in Oostenrijk verboden. — Het gevaarlijke middel Apioel.

Correspondentie.
Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Ons medebestuurlid Dr. Ph. A. Coppens, verklaarde zich bereid, althans voorloopig, de redactie van het Maandblad op zich te nemen.

Brieven en stukken de Redactie betreffende worden daarom ingewacht aan zijn adres Hillegersberg, Bergsche Plas 5.

Als nieuwe leden werden ingeschreven:

J. Bruut, Arts, Rotterdam.

J. A. Buurman, Arts, Rotterdam.

J. Domnisse, Arts, Herwijnen.

L. Hoejenbos, Arts, Heukelum.

Mr. J. J. Plugge, Subst. Griffier Rechtbank, Rotterdam.

J. H. Sommer, Arts, Leerdam.

G. Verdoes Klein, Arts, Asperen.

De Secretaris-Penningmeester,

N. KEULEMANS.

HERMAN VAN GELDER.

De vrees uitgesproken in het vorige Maandblad, dat onze redacteur zijn werk voor de Vereeniging voor goed aan anderen zou moeten overlaten, is helaas waarheid gebleken.

Op 22 Maart j.l. is Herman van Gelder overleden.

Aangezien de oprichters van het Maandblad de Gebroeders Bruinsma zich genoodzaakt zagen de leiding der Vereeniging te staken, was op 1 Jan. 1889 een nieuw bestuur opgetreden, dat de verantwoordelijkheid ook van de redactie van het Maandblad op zich nam. Als werkelijk re-

ducteur werd aangewezen v. Gelder, die in zijn eerste stuk, na een warm woord van hulde aan de Bruinsma's, belooft hun voorbeeld te zullen volgen en als einddoel stelt: „Vernietiging der Kwakzalverij.”

In Augustus 1904 zijn de motieven, om een Anonymus als redacteur te hebben, vervallen en sindsdien stond de naam van v. Gelder aan 't hoofd van ons Maandblad, en konden wij ons verheugen in zijn goed geschreven, maar voorzichtig gestelde artikelen.

Voorzichtig gesteld, want gedurende de redactie van v. Gelder werd geen proces verloren en toch werden de kwakzalvers aan de kaak gesteld.

Toen hij ouder werd, was het voor ieder, die hem bezig zag, een genoegen op te merken, met welk een jeugdige enthousiasme hij niet versaaide in den strijd, hoewel hij moest erkennen verder dan ooit verwijderd te zijn van zijn ideaal: „Vernietiging der kwakzalverij”.

Toen hij op 1 Januari 1929 gehuldigd werd bij zijn veertig jarig jubileum als redacteur schreef de toenmalige Voorzitter Mr. P. W. de Koning:

„Ik wil wijzen op de onverwoestbare strijdbaarheid van dezen kamper tegen bedrog en voor de volksgezondheid, zijn onovertroffen toewijding en zijn schoone levenskracht.

Veertig jaar lang altijd weer tegen hetzelfde in te gaan, zonder verslappening en met wijze gematigdheid wat den vorm betreft, is allerminst een gemakkelijk ding.

Zeker moet men daarvoor beschikken over een groote kennis, een groote liefde en een flinke dosis optimisme”.

Deze woorden kunnen we nog geheel onderschrijven; we brengen een dankbare hulde aan dezen trouwen kampvechter tegen bedrog en onkunde, dien we noode zullen missen.

N. KEULEMANS.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(No. 23.)

In aansluiting van de in het Februari-nummer van ons Maandblad voorkomende mededeeling over **Kartoffelin** nog het volgende. Blijkens opgave van het Instituut, was de fabrikant het niet geheel eens, met den uitslag der analyse van zijn product. Het middel werd nu onderzocht

door het Rijksbureau voor Onderzoek van Handelswaren te 's Gravenhage. Ook hier zal men, volgens den fabrikant althans, wel een foutieve onderzoekingsmethode hebben toegepast. Voor het zetmeelgehalte n.l. werd ook daar ruim 70% gevonden. Ook een herhaald onderzoek door het Leidsche Instituut, bracht weer een dergelijk cijfer aan het licht. **Het is dus zeker zaak voorzichtig te zijn met dit „voedingsmiddel bij suikerziekte”.**

Een dankbaar terrein voor wondermiddelen fabrikanten vormt steeds de reumatiek en alles wat daarvoor versleten wordt. Het is dan ook niet te verwonderen, dat wij in deze Reeks der Mededeelingen weer eenige staaltjes van therapeutica op dit gebied ontmoeten. Zoo lezen wij dan van **Thé Lobert** (Thé Schoeffer), dewelke volgens het etiket, een middel is tegen „Rheumatisme, fleurecijn, heuppijn, griep, verstopping, pijn, zenuwpijn, bloedonzuiverheid en velziekten.”

Onwillekeurig denken wij ons dit middel als probaat voor den man, die aan zijn dokter z'n klachten mededeelde, en deze aldus beschreef: „pijn in mijn arm, hoofdpijn, buikpijn, duizeligheid, misselijkheid en zelf ben ik ook niet erg lekker”. — Intusschen moet gezegd dat men voor 4 fr. ook niet al te hooge eischen mag stellen. Volgens de opgegeven samenstelling moesten aanwezig zijn: „Cass. Acut. Exc. Frax. Foenic. Vulg. Car. Anis. Anthem. Matr.” Hiervan werden door het Instituut geïdentificeerd: Sennabladden, paardestaart, anijs, venkel en in de gezonden hoeveelheid, één bloembodem van een kamille.

Een andere thee-soort ziet er smakelijker uit. Deze zal echter ook wel wat meer kosten. Dit is een **Teemischung** „Angewendit bei Gicht und Rheumatismus”. Volgens de op de verpakking voorkomende samenstelling bestond dit uit: Frangulabast, arnica-bloemen, kamillen, lindebloesem, rozebottels, jeneverbessen, herderstaschje, heide, paardestaart, wilde thijm en guajakhout. Bij onderzoek werden al de opgegeven bestanddeelen aangetroffen op één na.

Waarschijnlijk was men bij het vorige mengen wat slordig en kwistig geweest met 't pokhout; nu dit op was moest er toch iets op verzonnen worden om het getal elf vol te houden, anders werd het al te gek. Het besluit om daar dan maar sennabladden voor te geven, laat zich gemakkelijk vatten.

De „Chem. pharmaz. Fabrik, Emil Langbein & Co“ te Mellebach in Thüringen, zorgt voor de samenstelling van dit mengsel.

Een andere combinatie wordt aangegeven door het Kräuterhaus „Alpina“, Fromm & Cie, München.

Deze firma gaat, volgens het inliggend prospectus, wat beter gefundeerd te werk. Er worden 25 verschillende soorten van deze „Special-thee-verbindingen van Sanitätsrat Dr. Baumgarten“ afgeleverd. Het is te betreuren, dat de aanwijzingen van genoemde medicus niet bijzonder nauwkeurig werden opgevolgd. Van de zeven aangekondigde bestanddelen, werden door het Pharmacotherapeutisch Instituut vier gevonden. De overige bleken niet aanwezig te zijn, doch waren ook weer gedeeltelijk vervangen door andere. Het is overbodig van deze kruiden hier ook nog de namen over te nemen, daar zijn geen van alle een bijzondere betekenis in dit verband bezitten.

Melding wordt verder gemaakt omtrent de samenstelling van kruiden tegen reumatiek, welke bleken te bestaan uit **brandnetel**. In ons vorig nummer werd reeds gememoreerd welke waarde men hieraan heeft toe te kennen.

Tenslotte is het de moeite waard kennis te nemen van de onwetendheid der officieele wetenschap, die uit het volgende blijkt!

Voor onderzoek was door een arts ingezonden een amulet tegen de reumatiek. Blijkbaar is het aan den aandacht van het Instituut voorbijgegaan, dat er natuurlijk nog een of meer andere bestanddelen aanwezig moesten zijn dan de gevondene. De inhoud van het met linnen en papier omwikkelde pakje bleek n.l. te bestaan uit een mengsel van aluin met zwavel, waartusschen zich bevonden 2 vierkante stukjes koper, 2 stukjes zink en 2 kleine lapjes donkerblauw Lancaster-linnen.

Het is schier onbegrijpelijk, dat de patiënte, dit dit als heilmiddel droeg, nog kwam verklaren, dat het middel haar niets hielp! Dit alles moet voor den samensteller toch ontmoedigend zijn. Hij zal zich hier evenwel boven kunnen verheffen door te bedenken, dat er nu eenmaal altijd wel menschen zullen blijven, die niets weten te waardeeren en onderzoekers, die niet voor hun taak berekend blijken.

Een volgende keer hopen wij uit deze reeks interessante mededeelingen nader verslag te kunnen geven.

De Hoogfrequentie blijft frequent.

In ons Februari nummer hebben onze lezers kennis kunnen nemen van den inhoud eener mededeeling door Dr. H. W. Reich.

Duidelijk is daaruit gebleken, welk standpunt Dr. Reich inneemt tegenover het zonder medisch toezicht gebruiken der kleine hoogfrequentietoestellen. In het bijzonder had het onze aandacht, **op welke manier kwakzalvers het weten gedaan te krijgen, wederrechtelijk van zijn naam gebruik te maken.**

Op welke brutale wijze deze heeren(!) te werk gaan, moge nog eens ten duidelijkste spreken uit den volgenden brief, die onze Redactie bereikte.

..... Maart 1933.

Aan de Redactie van het Maandblad „Tegen de Kwakzalverij“, Groenburgwal 26, Amsterdam.

Mijnheer de Redacteur,

Naar aanleiding van het ingezonden stuk van Dr. H. W. Reich, en de mededeelingen onder rubriek „Rechtzaken“ van Uw blad, hetwelk ik van bevriende zijde ontving, schreef ik het volgende aan Dr. H. W. Reich:

Weledele Heer, enz.

Op 2 Dec. '32 werd in Enschede een lezing gehouden door het Ned. Instituut van Hoogfrequentie, Laan van Meerdervoort 78, den Haag, Medisch adviseur Dr. H. W. Reich, vertegenwoordigd door Pakker & v. Kempen.

Den volgenden dag kreeg ik bezoek van eerstgenoemde, die mij een „Corona“ apparaat verkocht voor f 150.—, waarvan ik direct f 50.— betaalde en waarna ik de door hem voorgeschreven behandeling nu gedurende 2½ maand op mijn vrouw, die reuma-patiënte is, heb verricht, doch zonder succes.

Daar het apparaat defect werd, heb ik enkele malen naar Pakker geschreven, doch deze kwam niet over.

Gisteravond hield hetzelfde instituut weer een lezing, maar nu onder leiding van C. Luyendijk, die mij beloofde den volgenden dag te komen.

Hij kwam dan ook hedenmiddag, zag naar het apparaat, doch tot mijn verbazing zeide hij, dat dit niet van zijn instituut was.

Op mijn vraag of Dr. Reich aan zijn instituut verbonden was en advies gaf, bevestigde hij mij dit.

Hij adviseerde mij het app. naar „Corona“ terug te zenden, hetwelk ik inmiddels deed en gaf inplaats hiervoor een „Atlas“ app. in bruikleen. (het app. is inmiddels gerepareerd terug ontvangen).

Gaarne zou ik van U vernemen of beide firma's niet door dezelfde lui worden bestuurd en of deze dezelfde zijn waarvan U schreef en die gewerkt hebben in Hoorn, waarvan onder rubriek „Rechtzaken“ een en ander in bovengenoemd blad staat geschreven.

Gaarne zou ik Uw advies in deze zoo duistere zaak, waarvoor bij voorbaat mijn hartelijke dank.

„Inmiddels verblijf ik enz.“.

Daar ik Donderdagnamiddag een brief kreeg van het Bureau voor Rechtzaken en Gerechtelijke Schuldvordering, 1e v.d. Boschstraat 186, den Haag, waarin men mij dwingt binnen 3 dagen het restantbedrag te betalen, belde ik Dr. Reich

op, die mij mededeelde, dat deze dezelfde lui waren, als genoemd in Uw blad.

Gaarne zou ik van U per ongaande, met het oog op de tijd rechtstreeks, dus niet door bemidd. van Uw blad, vernemen, hoe ik nu verder in dit geval moet handelen, daar mij bovengenoemd bureau gefingeerd voorkomt.

We zijn er ingeloopt op de bewering van Pakker, die een verbetering van 70% garandeerde, na mijn vrouw met de diagnosestaaf onderzocht te hebben en dat Dr. Reich medisch advies gaf, zoodat ik zonder bezwaar het koopbriefje teekende.

Uw advies met belangstelling, tegemoet ziende, Hoogachtend,

Den inzender van bovenstaande regelen werd in ernstige overweging gegeven verdere betaling te weigeren, op grond van „bedrog“ (ziez hieromtrent ons Februari-Nummer). Red.

Aan de **RADIWOLL RADIUM Mij. N.V.** Heerengracht 56,

Amsterdam.

In antwoord op het schrijven, dat wij 23 Febr. j.l. van genoemde maatschappij ontvingen, moeten wij tot ons leedwezen verklaren, wegens plaatsgebrek dit schrijven in zijn geheel niet te kunnen plaatsen. Als antwoord mag gelden, wij willen dit gaarne voor de zooveelste keer doen, dat wij vechten tegen het zonder medisch voorschrift gebruik maken van zulke — misschien — sterk werkende stoffen als radium. Wij vinden ons daarin thans weer gesterkt door de uitlatingen van dr. Pinkhof, in het Tijdschrift voor Geneeskunde. Wij zullen dit hieronder laten volgen. Commentaar lijkt ons verder overbodig.

REDACTIE.

Inlichtingendienst voor de onbevoegden

Een ondervinding uit den laatsten tijd heeft bij mij een vermoeden doen rijzen, hoe het moet worden verklaard, dat zoogenaamde helderzienden, volgens de verhalen van patiënten, hun dikwijls op het eerste gezicht weten te vertellen, waarover zij klagen. Ik had wel gedacht aan deelgenooten in de firma, die in de wachtkamer de verhalen der wachtenden af luisteren en dan, als het hun beurt is om „als patiënt“ binnen te komen, den wonderdoener verhalen, wat de wachtenden hebben verteld. Zoo kan het misschien ook wel eens zijn, maar het behoeft nog niet zoo te zijn.

Een patiënt te Amsterdam, met reumatische klachten, krijgt uit den Haag toegezonden een brief van „Radiumchema, St. Joachimsthal“, waarin staat: „wij vernemen dat gij lijdende zijt aan reumatiek en wenschen niets liever dan u van deze onaangename klachten af te helpen“.

Helderziendheid op afstand? Hier valt eerder te denken aan „compérage“ van de(n) een of ander, die wist, dat hier een geval van reumatiek was, waaraan te verdienen viel. De patiënt dacht aan een assistente in de apotheek, die de diagnose uit de recepten had gesteld. Maar wie het ook zij, er bestaan personen, die het wild opsporen, en mogelijk niet alleen aan Radiumchema het spoor wijzen, maar aan allen, die er belang bij hebben en iets ervoor over hebben.

Radiumchema vertelt dan eerst wat van radium en zijn ontdekkers. Waarlijk, de portretten van Becquerel en de Curie's moeten zulk een boekje opsieren! Daarin wordt dan verder verteld, dat het van groot belang is, „uitsluitend compressen te gebruiken, waarvan de dosering niet te zwak is, en waarvan de zekerheid bestaat, dat zij zuivere radiumzouten bevatten“. En verder, dat „de

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN

DE KOLONIËN

GELEZEN!

eenige radio-actieve compressen, vervaardigd met radium uit de Staats-Radiumfabrieken te St. Joachimsthal" door „Radiumchema" in den handel worden gebracht. De firma werd volgens het boekje op initiatief en met deelname van het Czechische Ministerie van Gezondheid opgericht.

Dan volgt een opgave van verschillende compressen, die 31 tot 100 micromilligram radium moeten bevatten, f 40 tot f 67.50 kosten, en elk voor verschillende klachten dienen. Het duurste, een suspensorium met 63 micromilligram, moet bij impotentie dienst doen maar wordt uitsluitend op voorschrift van heeren medici geleverd. De overige compressen dus, voor allerlei pijnen, ook voor „gevoeligheden uitgaande van den blinden darm", voor nieraandoeningen, borstvliesontsteking, **aandoeningen der ademhalingsorganen**, mag de leek zich op eigen gezag aanschaffen.

In den laatsten tijd is tweemaal gewaarschuwd tegen het aanbevelen van radiumstoffen voor leekengebruik (zie blz. 101 en 425 van dezen jaargang). In het ééne geval had de Pruisische minister voor volkswelzijn gewezen op het gevaar, dat de patiënten door een **waardelooze** behandeling op een dwaalspoor zouden worden gebracht, omdat zij dan de vereischte behandeling zouden verzuimen.

Met de Radiumchema is dit niet het geval. Van gezaghebbende physico-chemische zijde is mij verzekerd, dat het met het radium-gehalte in orde is. **Maar hierdoor onstaat juist het andere, grootere gevaar**, op bldz. 101 vermeld. Meer dan eens zijn, gelijk wij daar vernemen, sterfgevallen vorgekomen door het voortdurend drinken van radiumwater. Bij een slachtoffer waren 30 micromilligram in het lichaam gevonden, bovendien necrose van de kaken, acute anaemie en een hersenabsces.

Het voortdurend blootstellen van het lichaam aan radiumbestralingen, zonder deskundige controle, moet eveneens als een gevaar worden beschouwd, en het is diep te betreuren, dat het reclameboekje 8 attesten van geneeskundigen bevat, waarvan 5 leden onzer Maatschappij. Enkele daarvan bevatten alleen de doorzichtige initialen van naam en woonplaats en toonen juist daardoor aan, dat de verstrekkers van deze attesten wisten, dat zij verkeerd handelden. Bij de meeste patiënten werden de compressen twee maanden gedragen. „In deze twee maanden" — zoo leest men in een der casuïstiekjes — „kreeg de patiënte nog een pleuritis en duidelijke pericarditis, met slijkpijnen, welke pijnen ook na de aanwending der compressen in de hartstreek binnen 24 uren verdwenen en zoowel de pleuritis en pericarditis genezen zijn". Het lijkt mij nog steeds het beste, dat een arts, die meent iets van zijn wetenschappelijke ervaringen ten algemeenen nutte te moeten bekend maken, dit doet in de geneeskundige pers, en, als het daarvoor niet geschikt is, het liever voor zich houdt. In dit geval brengt anders handelen gevaren mede, die moeten worden geweerd.

H. PINKHOF.

Wij laten hierachter volgen den inhoud der in bovenstaande mededeeling bedoelde referaten in het Tijdschrift voor Geneeskunde.

In het Tijds. v. G. 77 Jaargang I No. 1 pag. 101 lezen wij:

New-York — **Radium in kwakzalvershanden.**

In een voordracht te Londen heeft Viscount Lee of Fareham de aandacht gevestigd op 't bestaan van patent-geneesmiddelen, schoonheidsmiddelen e.d., die radium, of waarvan dit bevoerd wordt. „Bevat gegarandeerd werkzaam

radium" stond onlangs te lezen op een flesch met een middel om rimpels te doen verdwijnen „en de vormen van het geaait fijner te maken." Deze flesch, die 5 Sh. kostte, bevatte voor ongeveer een cent radium (een twaalf-millioenste van een gram). Vooral in Amerika worden zulke middelen verkocht, en er zijn er, die heel wat meer radium bevatten. **Meer dan eens zijn sterfgevallen vorgekomen** door het voortdurend drinken van radiumwater. In het lichaam van één hunner werd 1/30.000 van een gram gevonden. Het slachtoffer was gestorven aan necrose van de kaken, acute anaemie en hersenabsces. Tegen dit alles moet met kracht worden opgetreden, ondanks tegenstand van het publiek.

In Tijd. v. G. 77. Jaargang I. No. 4. pag. 425. komt verder het volgende referaat voor:

Kwakzalverij met bestralingen.

De Pruisische minister van volkswelzijn waarschuwt tegen zekere kwakzalvers, die voor de behandeling van kinderverlamming radiumstoffen, bestralingstoestellen en geneeskrachtige oliën aanbevelen. Deze behandeling is waardeloos en kan door de patiënten op een dwaalspoor te brengen, gevaarlijk worden genoemd. De minister beveelt nadrukkelijk aan, tegen deze kwakzalvers op te treden, „voorzoover de bestaande bepalingen dit mogelijk" „maken" (Münch. med. Wochenschr. 13 Jan.).

Dr. Pinkhof teekent hierbij aan: Het is merkwaardig, dat in ons land, waar de kwakzalverij verboden is, aan de kwakzalvers minder in den weg wordt gelegd dan in Duitschland, hoewel daar „bestaande bepalingen" zijn, die het achterhalen van hun bedrog moeilijk maken, en dat men daar, als het tot straffen komt, flinker aanpakt.

Zoo is een juffrouw, die kanker behandelde met een „wonderlamp", welke bestond uit een hoogtezon toestel met glazen van verschillende kleur, veroordeeld tot jaren gevangenisstraf, 3 jaar verlies van eer en 3000 Mark boete.

**Geen patent-geneesmiddelen meer maar . . . . .
Natuurgeneeswijze.**

Het is een gelukkig verschijnsel te noemen, dat van verschillende kanten stemmen opgaan, die zich verzetten tegen het gestadig wassen van het groote leger der patent-geneesmiddelen. Pogingen in deze richting zijn steeds toe te juichen. Den laatsten tijd echter tracht een bijzonder soort kwakzalvers uit den strijd tegen genoemde middelen munt te slaan. Ons kwamen daarvan eenige voorbeelden onder de oogen. Zoo bericht Dr. Pinkhof o.a. in het Tijdschr. van Gen. het volgende:

Ned. Tijdschr. 18-11.

**De „Heilzame" werking der Kruiden van
Mevrouw Monné.**

Eenigen tijd geleden werd een pakje kruiden, afkomstig van Mevrouw Monné „slapster" in den Haag, ter onderzoek ingezonden. De medicus, die zich voor dit geval interesseerde, had bij zijn patiënte een subacute nierontsteking geconstateerd en vermoedde enig verband tusschen het gebruik der kruiden en deze afwijking. Reeds langen tijd gebruikte patiënte deze middelen, in den vorm van een waterig aftreksel, tegen een hinderlijke coglidontsteking waarvoor haar huisarts haar indertijd had „opgegeven", zooals zij het uitdrukte. „De kruiden hadden haar toch maar" „weer **bijna** beter gemaakt" — vertelde zij.

Volgens opgave van den heer Keulemans bevatten de ingezonden grondstoffen: Herba Centaurei, Rad Gentianae, Fol. Rosmarini, Rad. Ru-

biae tinct, Cortex Frangulae, Herba Tussilaginis, Summit Absinthii, Rad. Liquirit, Fol. Juglandis en Fol. Frifolii fibrini.

De heer Keulemans teekende hierbij aan: **Het is zeker mogelijk, dat langdurig gebruik dezer kruiden een schadelijke werking op de nieren heeft uitgeoefend.**

Verantwoordelijk daarvoor kunnen zijn stoffen als Pineen, Camphen, Cineol en Thujon, die erin voorkomen.

Het middel dreigde hier dus bijna erger gevolgen te hebben dan de kwaal.

RECHTSZAKEN.

Behandeling met frequentapparaten.

In de Medemblicker Courant van Zaterdag 18 Maart lezen wij 't volgende:

Kantongerecht Medemblik.

13 Maart 1933.

Kantonrechter w.n.: dhr. R. Rientsma.

Ambt. O.M.: Mr. Bruys Tack.

Griffier: Mr. F. W. A. Kuyper Boone.

Aan de orde kwam thans (en **voor de derde en laatste maal!**) de nu wel bekende zaak tegen Pieter Visser te Sautpoort en Otto Cornelis Jean Marie Andrée Joseph Emile de Klein te Den Haag, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde te Hoogwoud (behandeling met frequentapparaten). Beide heeren waren thans present en met hen als raadsman Mr. Schenkeveld en daarenboven 3 getuigen à decharge, „dankbare getuigen", die Mr. Sch. had toegezegd te zullen meebrengen.

Verder waren opnieuw aanwezig de getuigen A. Modder, Joh. v.d. Graaf en veldw. Bood van Hoogwoud en bovendien Liesje (dochtertje van Modder) en Cornelia H. Sigtenhorst (echtgr. van v.d. Gragt).

Het getuigenverhoor was als op 9 Januari en 13 Februari, mededeelend de gehouden demonstratie, bezoek aan huis, behandeling met en aanprijzing van de apparaten en toezegging van herstel, constateering van ziekten, kwalen enz.

Liesje Modder zegt, dat zij volgens de heeren (Visser en de Klein) ook lijdende was aan slapeeloosheid en koude voeten, maar daar was niets van aan. „Die lange mijnheer" (Visser) had haar met een staaf bestreken.

Bekl. Visser herinnert zich dat niet en bekl. Klein zegt: „Ik in elk geval niet!"

Mr. Sch.: „Aan de politie werd de Klein genoemd."

Mej. de Graaf gaf een uitvoerige, geheel kloppende, beschrijving van wat bij haar aan huis was gesproken en gedaan. **We hadden volgens de heeren een apparaat hóóg-noodig.** Eerst wilden we er niet aan en toen kwamen ze met het briefje van Dr. Pool — en begonnen we te weifelen. Mijn man zou weer beter worden, en wat doe je dan! Maar het ding heeft niets geholpen.

Ambt. tot bekl.: Was uwe bedoeling de geneezing?

De Klein: Ik genees niet, dat doen de apparaten. Wij zeggen geneezing niet toe, dat doen de boeken.

Getuige v.d. Graaf herhaalt nog, dat men hem zijn kwalen aanwees door-de-kleeren-en-al heen. Ambt.: De doktoren laten veel te veel ontcleeden!

Het briefje van Dr. Pool kwam nogmaals op de proppen. De heeren hadden gezegd, dat 't door Dr. Pool onderteekend was; ook al gelogen. 't Was een gedrukt briefje, ingevuld (door Dr. P.) voor een bezoekaanvraag.

Vervolgens werden de getuigen à decharge gehoord.

Allereerst F. J. Nierop, gepens. Rijksambtenaar, Den Haag. Hij zeide door de apparaten geheelen genezen te zijn van asthma en rheumatiek. Ook anderen had hij geholpen, met succes. Zelfs zijn huisarts had er baat bij gevonden tegen verkoudheid! Wat Prof. Storm van Leeuwen bij mij niet vermocht, dat doen de apparaten.

„Ik zeg, dat de Klein een koopman is, die 50 jaar te laat werd geboren.”

Ambt.: Bent u ook met een staaf of staf bestreken?

Get.: Ik? Ik ken alleen maar de staf van Sinterklaas.

Tweede getuige C. M. van de Water van Monster was lijdende aan 'n stijf been en genezen. Ook zijn schoonvader, een maaglijder, had met de apparaten veel baat gehad.

Mr. Sch.: Heeft de Klein u met de staaf behandeld?

Get.: Ik heb geen staaf gezien.

Derde getuige A. Grin van Nieuwe Niedorp sprak over asthma, eczeem enz. in zijn gezin. Hij kon geen apparaat betalen, doch het Armbestuur hielp hem daaraan. Hij kon er veel goeds van zeggen.

Mr. Sch. zegt, dat 't Armbestuur dus medeplichtig is.

Ambt. O.M. vraagt nog aan Visser en Klein of zij bevoegd zijn tot het uitoefenen der geneeskunde.

Ontkennend antwoord volgt.

Mr. Sch.: Zij zijn kooplieden.

Dan volgt het requisitoir van Mr. Bruys Tack, Ambt. O.M., die aanving met een hulde aan den Kantonrechter voor diens flinke leiding bij de behandeling dezer zaak, tot driemaal toe.

Het mooiste in deze zaak werd tot het laaste bewaard, n.l. de dankbare getuigen. Tegenover hetgeen door hen is verklaard, toont Z.E.A. met enkele voorbeelden aan, wat suggereerende werking van allerlei huismiddeltjes kan uitgaan. Nerveuse asthma b.v. verdwijnt, wanneer nerveusheid ophoudt, denk aan examens.

Uitvoerig het ten laste gelegde nagaande, staat het buiten noodzaak uitoefenen der geneeskunde vast en bovendien een ongeoorloofde manier van verkoop. De Klein en Visser dringen zich bij de lijdende menschen in en spiegelen hun kerstel voor.

Schandelijk noemt Spr. de wijze, waarop van het briefje van Dr. Pool werd gebruik gemaakt.

Z. E. A. persesteert zich ook heden bij den straf eisch: voor elk der beklaagden 300 gld. b. of 100 dagen hechtenis.

De verdediger, hierna het woord verkrijgende, noemt deze straf-eisch een schreeuwend onrecht. Hier wordt ethische kwakzalverij gepleegd, want kin andere redenen dan in de dagvaarding is genoemd, wordt de strafmaat bepaald, welke heel anders luidt voor het bekende kankervrouwje.

In het pers-verslag werd er terecht den nadruk opgelegd, dat afzetterij en oplichting en groote verlakkerij de strafmaat hebben beïnvloed.

Spr. stelt dan 4 vragen:

1. Is hier sprake van hooge prijzen, dus afzetterij?
2. Is oplichterij gepleegd?
3. Hoe is het medisch oordeel?

4. Is hier sprake van een juridisch-strafbaar feit?

Ontkennend meent Spr. de vragen 1, 2 en 4 te moeten beantwoorden.

Het bekende briefje van Dr. Pool en de aanwending daarvan, neemt spr. voor de volle 100 procent voor zijn rekening; als koopman zou hij evenzoo hebben gehandeld.

De radio haalt men er ook al bij.

Wat aangaat vraag 3, voert Spr. aan, dat vele doktoren niet afkeerig van deze apparaten zijn. De verkoop is niet strafbaar.

Een reiziger in stofzuigers beveelt ook zijn artikel aan.

Spr. bepleit ontslag van rechtsvervolging of een boete, overeenkomstig het strafbaar feit.

Volgen de replieken, waarbij de Ambt. O.M. verwijst naar Art. 359 Wetb. v. Strafvordering, in verband waarmede straf wordt opgelegd naar de omstandigheden. Hier moet 't mes scherp worden ingezet.

Mr. Sch. brengt ten slotte mede den Kantonrechter dank voor diens leiding.

De uitspraak volgt 24 Maart.
't Was ruim 5 uur — af.

De Med. Courant vervogt op 24 Maart i.l.:

— Heden (Vrijdagmorgen) heeft de Kantonrechter pl.v.v. de heer R. Riensma schriftelijk vonnis gewezen in de strafzaak De Klein en Visser, tegen wie onlangs werd geëischt ieder 300 gld. boete of 100 dagen hechtenis, wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde te Hoogwoud.

De Kantonrechter achtte niet bewezen, dat de verdachten de verschillende in de dagvaarding genoemde personen met een hoogfrequent apparaat (de op de zitting vertoonde staaf) langs het lichaam zijn gegaan, om daardoor genezende werking n.t. te oefenen.

Voor zoover de dagvaarding dit aan verdachten laste legt, sprak de Kantonrechter hun daarvan vrij (geheel overeenkomstig het requisitoir van den Ambt. O.M. en van den Raadsman Mr. Schenkeveld).

Overigens werd het ten laste gelegde bewezen geacht — en De Klein als hoofddader tot 150 gulden boete of 30 dagen hechtenis en Visser tot 100 gulden boete of 20 dagen hechtenis veroordeeld.

Vegetarisch-propagandist op diëet gesteld.

Op 23 Maart i.l. heeft de Rotterdamse Kantonrechter Mr. C. C. Tieleman schriftelijk vonnis gewezen in de zaak tegen den „vegetarisch-propagandist” Adolf Wernik, die al sinds jaar en dag zijn praktijk te Rotterdam uitoefent en deswege ook reeds viermaal, telkens tot vrij hooge boeten, werd veroordeeld. Thans heeft de Kantonrechter den verdachte veroordeeld tot een hechtenisstraf van viermaal 14 dagen, zulks o.m. onder de volgende belangwekkende overweging:

„Waar de verdachte ondanks de zware geldboeten, welke hem ter dier zake bij verschillende in kracht van gewijsde begaande vonnissen zijn opgelegd, is blijven voortgaan met de geneeskunst als bedrijf uit te oefenen en dit bedrijf hem blijkbaar zooveel winst oplevert, dat hij daarmee behalve het maandsalaris ad f 400.— van een arts, dien hij in zijn dienst heeft genomen om

aan het voor hem ongeoorloofde bedrijf een schijn van geoorlooftheid te geven, daar achten wij termen aanwezig om den verdachte voor iedere overtreding een vrijheidsstraf op te leggen.”

Van dit overeenkomstig het requisitoir gewezen vonnis is de verdachte in hooger beroep gegaan.

BERICHTEN.

Tegen Kwakzalversmiddelen.

Rijksminister Göring heeft in een rondschrjven aan de Pruisische autoriteiten er op gewezen, dat streng moet worden tegengegaan de verkoop van kwakzalvers- en geheime middelen door rondtrekkende kooplieden, omdat het gebruik daarvan de volksgezondheid schaadt.

Handelsblad.

Invoer van Paster Heumann's preparaten in Oostenrijk verboden.

Het Bundesministerium voor sociale aangelegenheden heeft bij besluit van 28 Februari op grond van de bedrieglijke reclame, die voor Paster Heumann's geneesmiddelen wordt gemaakt, de invoer daarvan in Oostenrijk verboden.

Pharm. Wkbl. 25 Maart '33

— Het gevaarlijke middel Apiol.

Mevrouw van Itallie—van Embden heeft den minister van binnenlandsche zaken de volgende schriftelijke vragen gesteld:

Is het den minister bekend, dat nog steeds vergiftigingen voorkomen met apiol, en dat o.a. in December 1932 te Groningen en in Februari 1933 te Middelburg gevallen van polineuritis zijn vastgesteld tengevolge van het gebruik van bovengenoemd middel?

Is de minister niet van oordeel, dat, evenals dit in het buitenland geschiedt, de verkoop van zodanig middel moet worden onmogelijk gemaakt?

CORRESPONDENTIE.

J. B. te M. Wij danken U hartelijk voor de toezending der berichten. Het origineele verslag was reeds naar den drukker, toen uw uittreksel ons bereikte. Het spijt ons daardoor noodlooze moeite voor U te hebben doen ontstaan.

de H. te R. (?) Het wordt door ons zeer op prijs gesteld, dat gij als purist nog den moed hebt, niettegenstaande de rillingen, getrouw ons Maandblad te lezen. Wij zullen ons best doen U die onaangename ervaringen zooveel mogelijk te besparen. Misschien wilt gij dan ook nog aan anderen van Uw belangstelling voor ons streven iets mededeelen.

H. C. J. arts te R. Wij waren verheugd bij het lezen van het groote vertrouwen, dat de „oordeelkundige Masseur” heeft in de opgaven van den heer Keulemans. Wij hopen, dat hij daarin consequent zal blijken! — Intusschen onze hartelijke dank voor uw toezending. We zullen haar bewaren.

6-6 K.

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Mej. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen;
N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHÉ DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekersplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Aan onze leden en abonnés. — Het terrain van onzen strijd (D) door G. E. Windemuller.

Mededeelingen van verschillende aard. — Gelijk recht s.v.p. voor zwarte en blanke Kwakzalvers! — De kruidendokter in huis. — Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

Berichten: Bestrijding Apio-g-vaar. Maatregelen in overweging.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid werd ingeschreven:

J. Brunt, Arts, te Rotterdam.

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

AAN ONZE LEDEN EN ABONNÉS.

Het is U bekend, dat het Maandblad onzer Vereeniging den steun zal moeten missen van onzen oudsten medewerker, den Heer Herman van Gelder. Dit beteekent een zeer groot verlies, welks omvang duidelijker is te overzien, indien wordt nagegaan wat van Gelder voor het Maandblad deed en hoe hij dit zelfs in de laatste moeilijke jaren volhield.

In verband met het voorgaande is het niet geheel overbodig het volgende onder uw aandacht te brengen.

Voor ons allen is het een dagelijks waarneembaar en vaststaand feit, dat ook op het gebied der bestrijding van de kwakzalverij tegenwoordig geheel andere maatregelen noodig zijn dan vroeger. De gehele wijze van geneesmiddelen-voorziening draagt het stempel van zoeken en tasten naar nieuwe en betere wegen. Deze laatste zijn in ieder opzicht zeker nog niet bereikt. Wij worden herhaaldelijk voor problemen gesteld, die als uitwassen beschouwd moeten worden van de moderne, goed geregelde distributie onzer erkende artsenijstoffen. Daarom alleen reeds is het begrijpelijk, dat het overnemen van den taak van iemand, die door jarenlange ervaring zijn gebied heeft leeren overzien, tot moeilijkheden aanleiding kan geven.

In overleg met het bestuur werd besloten ondergeteekende voorloopig met de redactie te belasten. Onnoodig is het nader uiteen te zetten,

waarom ik dezen taak met eenige schroom heb aanvaard; de redenen zijn niet ver te zoeken.

Om te beginnen meende ik, op grond van het voorgaande, Uw aandacht te mogen vragen voor de volgende regelen.

Een beroep wordt gedaan op uw welwillendheid en op uw goede gezindheid t.o.v. het streven onzer vereeniging. Zonder twijfel zijt gij allen bereid Uw verzekering in deze richting te willen geven. Dit is echter op zichzelf, hoe aangenaam overigens om te mogen ervaren, niet voldoende.

De omstandigheden brengen mede, dat het aantal gevallen, waartegen wij meenen te moeten opkomen, steeds grooter wordt. De strijd wordt hierdoor niet eenvoudiger, en wij achten het dus onzen taak om te zien naar middelen, die ons in dezen kunnen sterken.

Teneinde dit te kunnen bereiken, is het noodig een nauwere aansluiting te zoeken, niet alleen tusschen de leden onderling, doch ook met anderen, die zich zeker voor ons streven interesseeren, doch momenteel nog buiten onze vereeniging staan. Het is dus niet voldoende, dat wij ons van de verzekering uwer sympathie nogmaals trachten te voorzien — deze kregen wij reeds door uw toetreding als lid — maar het is noodzakelijk, dat zij Uw steun verleent door het aanbrenge van nieuwe leden.

Openbare instellingen, als Gem. Geneeskundige Diensten, Gezondheidscommissies, Afdelingen van het Groene Kruis e.d. zullen wij ook gaarne met de persoonlijke leden, naast reeds toegetreden gelijknamige instituten, willen opnemen.

Dit moge een aanwijzing voor U zijn, zoo mogelijk zulke instellingen op te wekken voor deelname.

Reeds dikwijls zorgden velen voor introductie onzer vereeniging, waardoor niet zelden nieuwe aanmeldingen volgden. Ongetwijfeld zullen er echter onder U zijn, die aan deze manier van medewerken niet hebben gedacht.

Het zal zeker een voldoening voor U zijn, daadwerkelijk van Uw belangstelling te kunnen doen blijken.

Namens de Vereeniging bij voorbaat onzen dank!

Het adres van den Secretaris-Penningmeester vindt U aan het hoofd van het blad vermeld.

COPPENS.

HET TERREIN VAN ONZEN STRIJD.

door
G. E. WINDEMULLER.
(I.)

Zouden onze zieken er zich wel eens ooit rekenschap van geven, wat er in het gemoed van dokters en apothekers omgaat, wanneer zij allerlei kwakzalverspoespas zien aangewend tegen kwalen, waarover het oordeel van een deskundige heelemaal niet of pas later wordt gevraagd?

Wat, wanneer achter zijn rug om bij een ernstige lijderes een „tuberculosegenazer” komt bewerken, dat zij door hem gered had kunnen worden, als ze een paar weken eerder zijn hulp had gemaakt? (de stakker was sinds jaren onder behandeling; de vooruitzichten waren naar oprechte wetenschappelijke overtuiging volkomen ongunstig; patiënte overleed 14 dagen na de troostrijke verklaring van den kwakzalver; hetgeen hij óók niet helpen kan.) Wat, wanneer Spoelstra's, Otto Otto's en consorten, de eigenlijke echte „wonderdokters”, die ten aanschouwe van groote menigten in 't openbaar hun eenzaam beoefening van speenleeren op domheid en teleurgestelde verwachtingen uitoefenen. — niet alleen nieuwsgierigen maar ook werkelijk zieken weten te lakken naar hun „voorstellingen”, waar zij voor korten tijd dansen naar de pijpen van hen overbluffende meesters in de kunst van fanfare en bazuingeschal?

Nee, zij denken daarover heelemaal niet! Zij voelen en begripen niet anders dan hun wensch en hoop, genezing te vinden. Deze gemoedsstemming is zoo verklaarbaar, niet waar? Het is dezelfde gemoedsstemming, die naar den dokter voert, die dus ook de „officieele geneeskunde”, de „schoolsche wetenschap” in de gelegenheid stelt, haar krachten te beproeven op zieken naar lichaam en geest!

Er kan dan ook weinig verschil van meening bestaan over de vraag, wie in zedelijk opzicht schuldig staat: de kwakzalver, en de wonderdokter óf zijn slachtoffer. Stellig niet de laatste: hij is niet schuldig maar onwetend! Hij volgt slechts den natuurdrang, die ieder in den strijd om het bestaan noopt, in volle gezondheid en op volle kracht zijn taak in de samenleving te vervullen!

Zie: deze of gene zal mij toeroepen: „is een fleschje abdiestroep of een doosje zenuwtabletten,

gekocht zonder dokter nu wel de moeite waard, zoo'n heele speech op te zetten over schuld en zedelijkheid en strijd om 't bestaan en volwaardigheid van den mensch?" En ik antwoord zoo snel mogelijk: „beware, neen! Een fleschje abdijsroop is dat niet waard en alle mogelijke tabletten in kokertjes kosten minder dan een gulden. Maar gij vergeet, wat er allemaal aan vast zit, omdat gij niet weet of niet bedenkt, op grond van welk beginsel, dat alleen het waarachtig belang van de menschheid op het gebied der gezondheid en der zoomogelijke genezing van zieken op het oog heeft, — de arts van den tegenwoordigen tijd eerst als Mensch, dan als geneesheer en ten derde als wetenschapsbeoefenaar het gepruts met massa-drogist-artikelen, het geknoei met bazelende kwakzalvers, het theater-bedrijf van genees-goochelaars en het misdadig bedrog van deze allen tezamen moet brandmerken, geeselen en bespotten!"

Schouderophalen en uitlachen alleen helpt niet! Want de wonderdokter en de kwakzalver en de fabrikant van het klooster-Santa-Paulo-product mogen in hun gewetenloosheid de hoofdschuldigen zijn, zonder kwestie is hij medeschuldige, die het publiek in onwetendheid laat voortleven; die laat voortbestaan de tergende beschuldiging dat „concurrentievrees," geldkwestie's dus, de bevoegde deskundigen nopen zoo'n groote mond open te zetten tegen alles wat zweemt naar genezerij buiten hen om! Ocharm; alsof de onvermogenden niet evengoed onder de Haarlemmerolie zitten als de gegoeden; alsof niet juist de eenvoudigen van geest en bekrompenen van beurs, die op ziekenfondskosten geneesmiddelen kunnen bekomen, het door hun verslinden van liters druivenborsthong en het versmeeren van kilo's D.D.D. den dokter en apotheker juist voordeelig maken; alsof, de arts van onzen tijd alleen op het oog heeft zijn geldzak, waarbij het heil van aan zijn zorgen toevertrouwde zieken bijzaak is! Dat precies het omgekeerde het geval is, dat het belang van de zieke de eerste en heiligste wet is voor den geneesheer, kan men niet bewijzen, maar moet geloofd en vertrouwd worden! Het is zeer te betreuren dat het ras van de oude huisartsen aan het uitsterven is en hun opvolgers, de nog zoo genoemde „huisartsen" van tegenwoordig door allerlei omstandigheden niet meer zoo in staat zijn als hun voorvaderen om naast den titel: huisarts den eernaam van „huisvriend" te verwerven!

Wie, die van den huisvriend-hijfarst zou gelooven, dat hij anders dan het waarachtig belang van de hem betrouwden voorstaat, in raad en daad, in werk en woord? Hij was en is nog wel in staat te bewijzen en te doen voelen door zijn krachtdadige hulp indien mogelijk, door lenigen van smart indien slechts dit nog aangewezen, door troost en liefdevolle steun, indien alleen nog dit verblijft, dat de geneeskunde en — kunst slechts hand aan hand met naastenliefde en gezond medegevoel in staat zijn aan een schoon maar moeilijk beroep het relief van een roeping te verleen!

Welnu: het beginsel waarop wij daareven doelden, en waaraan het eigenmachtig gebruik van al of niet erkende geneesmiddelen, het gedoe van kwakzalvers en het optreden van wonderdokters, niet voldoen, is het volgende: men kan pas dan gaan genezen, als men weet wat er te genezen valt, d.w.z.: aan de geneeskunde behoort kennis van den gezonden en den zieken mensch vooraf te gaan. Deze kennis wordt eerst na jarenlange studie verkregen, welke studie dan bekroond

wordt met het afleggen van proeven van bekwaamheid en het verkrijgen van een getuigschrift, dat de wettelijke bevoegdheid tot het uitoefenen van de geneeskunde geeft.

Hoe krankzinnig het nu is, om aan bevoegden toe te staan, uit genezen te gaan, zonder andere kennis dan overleveringen omtrent één of ander familiemiddel en bijéengeraapte hutspot uit oude leerboeken (als er althans nog iets van dien aard is opgedient) dringt niet eens altijd door tot menschen van ontwikkeling: het ligt nog versch in 't geheugen, hoe eenige juristen van naam voor eenige jaren meededen aan een actie, om de mogelijkheid van vrije uitoefening van de geneeskunde te overwegen. Vragen aan ieder op den man af: in welk ernstig vak zou een niet-deskundige worden geduld? neem wel beroep, een technisch, een geleerd, een eenvoudig of een samengesteld: deskundige voorbereiding is noodig en wordt geëischt! Men benoemt geen schoorsteenveger tot leeraar in de wiskunde. Men haalt geen banketbakker bij een lekkende dakgoot. Men laat z'n horloge niet repareren bij een melkboer. Maar wel zou men z'n luchtpijp en longen toevertrouwen aan een stroopjes-fabrikant in Rotterdam; wel zou men z'n zieke lichaam voortsleepen naar een „wonderdokter", een kwakzalver, die op één of andere wijze uitvond, dat de goëgemeente zich op het gebied van ziekte graag laat bedotten, terwijl diezelfde lijdens zich nog niet lieten oplichten voor een klein bedrag in andere aangelegenheden, zonder de bevoegde autoriteiten den misdadiger te laten berechten; zeker geen onbevoegd predikant op den preekstoel zouden toelaten, en evenmin hun kinderen zouden laten onderwijzen door den varkensslager!

Er moet een verklaring zijn voor het feit, dat niemand anders de groote brug over de IJssel mocht bouwen dan de bevoegde ingenieur, terwijl men datzelfde werk niet zou toevertrouwen aan den fabrikant van de Deventerkoek, een man, overigens precies even verdienstelijk op zijn gebied! Die verklaring is te vinden in het ééne woord: **de waarborg**, te doen te hebben met deugdelijk onderlegde kennis. Die waarborg moet geëischt worden, ook al zou onwetendheid en domheid van velen er onverschillig voor zijn. Want wat zou er van de samenleving terecht komen, indien al maar meer dan thans reeds, en dan nog wel in verantwoordelijke beroepen, **de schijn voor het wezen** zou worden aangezien en aanvaard?

Waarom echter zijn er nu wel „wonderdokters" en geen „wonderrechtters", „wonderleeraars", „wonderingenieurs"?

Dat is heel eenvoudig. Wonderdokters en kwakzalvers hebben op één gebied stellig een kijk, dat is het gebied der z.g. „mensenkennis". Zij, die wenschen te speculeeren op de domheid hunner medemensen weten zeer goed, dat de menschenziel kneedbaar is als was, vooral wanneer de gemoedstoestand, door ziekte en zorgen en ellende die daarnit voortspruiten, in een nog wankelbaarder evenwicht is gebracht.

Zij kunnen, om zoo te zeggen, in geestelijk opzicht met hun slachtoffers doen wat zij willen, zij het voor korten tijd; een tijd echter, lang genoeg, om behalve het goochelen met de menschenziel ook het goochelen met geldstukken te beoefenen; m.a.w.: met de wonderdokterderij is geld te verdienen, want het menschdom heeft graag wat over voor den waan.

Maar in andere beroepen? In bruggenbouw, in wiskundelessen, in de juridische doolhoven, laat zich niet gemakkelijk iets voortoveren! Stel je voor! Daar zouden ze direct in de gaten loopen,

daar is geen overgevoelige levende geest, maar materiaal, dat stug is, als ijzer; dat droog is en onplooibaar als de wet; dat onverbiddelijk is en star als het getal . . . wie is daar te vermurwen en wat is daar te „verdienen"? Neen, de heeren weten wel, welk terrein zij kiezen voor hun onkinderlijke, on-menschelijke spelen! Onmensche-lijk, ja; want waar maken ze hun meeste slachtoffers? bij de arme lijdens aan die ziekte's, waar de gesmade wetenschap nog geen afdoende geneeswijze heeft gevonden; bij vele lijdens aan ongevaarlijke maar langdurige kwalen, veelal van geestelijken aard, die door de geestelijke beïnvloeding van den „wonderdokter" voor luttele oogenblikken worden opgeheven naar een hemel van nieuwe hoop — om spoedig weer te worden terug geroepen in de wereld der werkelijkheid, waar helaas! de geneesheer met de grootste kunde en de beste wil en de opofferendste naastenliefde dikwijls in vele gevallen niet meer in staat is, te helpen of zelfs zoo'n tijdelijke „wondersfeer" te scheppen!

Slachtoffers noemden wij die lijdens en dat zijn ze. Want ze worden niet door den wonderdokter genezen, doch hun ziekteverschijnselen, voornamelijk die, welke niet aan de stoffelijke organen maar aan de geestelijke functie's gebonden zijn, worden schijnbaar weggetooverd.

De groep kwakzalvers, die wij hier op 't oog hebben en die meer in 't bijzonder de in 't openbaar optredende wonderdokters zijn, laten zich aan de soort ziekte niets gelegen liggen. Het is hun genoeg, wanneer ze de daareven genoemde uiterlijke kenteekenen van niet lichamelijken aard voor een wijle kunnen doen verdwijnen, om den indruk te verwekken van „genezing", aan welke de lijder zoo graag geloof slaat en welke de groote man zelf uitbuit om ten aanschouwen van het daarvoor zoo gevoelige publiek met z'n schijnbare tooverkunsten zijn reputatie van wonderdoener te vestigen en zijn kas te spekken!

Misschien begrijpt de lezer nu, waarom de publieke-vermakelijks-duizendkunstenaar onder het mom van degelijkheid, in waarheid echter om zoo weinig mogelijk mislukkingen te vertoonen, zich dikwijls alléén na onderzoek door deskundige geneesheeren zijn marionetten laat toevoeren!

Hij moet de zekerheid hebben, dat zij soepel zijn en meegaand en vervormbaar, en dat dan liefst heel gauw en op elk door hem gewenscht oogenblik tijdens de voorstelling (met een vreemd woord noemt met dat: „suggestibel").

Welnu: dat zoekt de „echte" dokter voor hem uit: er schijnen ten minste soms nog veel van die wonderlijke dokters te zijn, die er zich toe leenen, regisseur-tooneelknecht-lampenist te zijn voor den man, door het kaf van het koren te scheiden, nl. de niet in z'n kraam te pas komende ziektegevallen van lichamelijken aard met 'n zachte wenk stiekum te doen verdwijnen van 't tooneel! Zelf kan hij dat niet onderzoeken, zelf weet hij van ziekte niets; hij weet alleen, dat de macht van het gebaar, de macht van het woord, de macht van het uiterlijk, de macht van de reclame, de macht van de heele enscèneering en de macht van het: „de wereld wil bedrogen worden", in staat zijn tezamen de door hem gewenschte en voor hem voordeelige invloed uit te oefenen op ontvankelijke naturen, die aan sterk beïnvloedbare verschijnselen van geestelijke ziekten lijden en gaarne zouden worden genezen!

De bevoegde geneesheer maakt in vollen ernst en met volle overtuiging óók in daartoe geschikte gevallen gebruik van de behandelingswijze, die

berust op geestelijke invloeden; maar hij doet dat een beetje anders; hij doet dat zonder ophel, dikwijls zonder dat zijn patiënt het bemerkt of althans het begrijpt. Hij doet dat in de bescheiden en sobere sfeer, die om den arts en den lijder behoort te bestaan, zal het vertrouwen, dat er geen middel van de wetenschap onbeproofd wordt gelaten om het bepaalde geval zoo mogelijk te genezen, de onmisbare voorwaarden scheppen tot de harmonieuze samenwerking van alle dienstige factoren: lichamelijke en geestelijke.

Hier raken wij de kern: **de wonderdokter kan op het gebied van de geneeskunde eigenlijk niets;** hij kan niet onderzoeken, hij kan geen diagnose stellen, en hij kan niet genezen; het eenige wat hij kan (op het gebied van de geneeskunde wel te verstaan) is, met zekere brutaliteit in toepassing brengen een héél klein onderdeelje van een deel van het arsenaal, dat der geneeskundige wetenschap ten dienste staat zoodra de eigenlijke ziekteleer en de leer van het onderzoek der ziekten ter dege gekend wordt, en hetwelk dan tenslotte in de oogen van het publiek het vooruaamste is: de leer der behandeling!

Hij „geneest” er maar op los, zonder kennis of onderscheid. Hij verstaat maar één methode, bijv. „suggestie”, of „hypnose”, of „massage”, maar daarmee moeten al zijn gevallen dan ook kunnen worden behandeld, anders loopt het mis..... met de voorstelling: met de patiënten loopt het tóch wel mis, want begrijpt men niet, dat bij het teere, fijn-georganiseerde zenuwleven even goed als bij het ingewikkelde, zij het beter tastbare, lichamelijke leven, noodig is: kennis; oordeel in elk geval afzonderlijk; afmeten en afwegen van juiste verhoudingen tusschen wat baten kan en schaden moet? kortom, de heele geneeskunde moet gekend en niet één klein tipje opgelicht van den sluier die ligt over zijn wezen!

(Wordt vervolgd.)

Mededeelingen van verschillenden aard.

(Naar aanleiding van de in 't April-nummer voorkomende opmerking over Natuurgeneeswijze, volgt hieronder 't bewuste artikel van Dr. Pinkhof). (Tijd. voor Geneesk.)

Gelijk recht s.v.p. voor zwarte en blanke kwakzalvers!

In Kiziba (Oost-Afrika) stond een meisje van 5 jaren in den roep, wondergenezingen te kunnen tot stand brengen. Haar vader plukte kruiden, en die werden door het meisje uitgedeeld. De zaak ging zeer goed, maar toen kwam een Britsche ambtenaar een eind eraan maken (Munch. med. Wochenschr., 3 Maart).

Dit nu is onrecht — tenzij men het als onrecht moet beschouwen, dat de kwakzalvers om ons heen zoo goed als ongemoeid worden gelaten, als zij de blanke wilden op dezelfde wijze beetnemen. Wat wordt er al niet geadverteerd, waar naar men zou meenen, het bedrog en de gevaarlijkheid zóó bovenop ligt, dat politie en justitie oogenblikkelijk zouden moeten optreden. Maar deze zien dat heel anders in. En het publiek, wij weten het bij ondervinding, houdt den leugen voor waarheid omdat — zoo redeneert het — de politie die advertenties anders wel zou verbieden. Een van de nieuwste, maar, vergeleken bijv. met de steeds driestere reclame van Walraven niet eens een van de kwaadaardigste voortbrengselen op dit gebied, is een advertentie in het **Wieringsche Weekblad** van 3 Maart, waarin een zeker P. J. Zoomer verkondigt:

„Kwakzalver is hij, die zonder behoorlijke kennis van den gezonden mensch den zieken wil behandelen. Een halve eeuw lang hebben wij ijverig studie gemaakt van het menschelijk lichaam. Onze grootste leermeester was Julius Hensel; hij heeft de werking van het menschelijk lichaam ons als een open boek voorgelegd. — Wie zijn leer bestudeerd heeft, staat voor niets, geneest alles, beter nog, kan er voor zorgen, dat men niet ziek wordt, hetwelk tenslotte beter is dan ziekte genezen.

Geen gepatenteerde middeltjes, de voeding is het grootste woord hierin.

Wij hebben geen winstgevend geheimje! Neen, wij verkondigen vele jaren lang, met ons Maandblad „De Natuurvriend” en verdere geschriften, open waarheden.

Vondel gaf de menschheid zijn dichtkunst en leefde van zijn kousenwinkeltje. Wij geven onze philosophische (wijsgeerige) en medische (geneeskundige) kennis en leven van een handeltje.

Allen, welke belast en beladen zijn met pijnen en ongemakken, komt en bestudeert Julius Hensel's leer of luistert naar ons, leden van de „Geldersche Jungborn” welke die leer verkondigen, over de voeding en U zult later den dag zegenen dat u tot dat besluit gekomen bent.”

H. PINKHOF.

De Kruidendokter in huis.

Een onzer leden was zoo vriendelijk ons onderstaande „proclamatie” (!) toe te zenden. Het geval is zóó typeerend, dat wij besloten haar gedeeltelijk over te nemen. Mogelijk zullen er lezers zijn, die zich de kans niet willen laten ontgaan om voor zoo'n luttel bedrag een dergelijk „onmisbaar” boek te kunnen aanschaffen.

„Proclamatie.

Moeders! Denkt aan de gezondheid van Uw kinderen! De couranten staan avond aan avond vol met allerlei kwakzalversmiddelen, die Uw gezondheid en die van Uw kinderen ondermijnen en Uw beurs lichter maken.

Prof. Rabow schrijft: „De meeste verpakte middelen hebben zich als onheil brengend ontpopt’.

De geneesheer E. J. Abrahams schrijft in het werk „De Kwakzalversmiddelen” onder meer: De heeren, die beweerden, dat het publiek niet tegen zich zelf behoefde te worden beschermd, mogen voor zich zelve uitmaken of zij goed werk doen, met aan te moedigen het strafloos loslaten op de menschheid van heel deze bende bedriegers.

Heden verscheen:

De Kruidendokter in huis.

Dit werk geeft het sein: „Terug tot de Natuur”. Weg met alle schadelijke praeparaten, kwakzalversmiddelen en vergiften.

De Kruidendokter in huis is géén gewoon leerboek, geeft géén dorre opsomming, maar bewijst, dat de giftvrije geneeskruidenkuur het eenig blijvende is van alle geneessystemen. De zéér interessante en leerrijke inhoud vermeldt onder meer:

A. De samenstelling van de meeste zoogenaamde merk- en patentartikelen.

De geneesheer Dr. Th. A. Blom schrijft in het Maandblad tegen de Kwakzalverij van Januari 1932 onder meer: „Ziehier een bloemlezing uit een paar nummers van de Katholieke Illustratie: Abdijsiroop, Purol, Kruschen Zout, Pastor Heumann & Co., Phosphorine, e.a.”. Dr. Blom roept in vertwijfeling uit: „Is de contrôle-commissie werkelijk zoo bang een drastische maatregel tegen het kwakzalversgespuis te nemen?”

Sanatogen. Dr. E. J. Abrahams schrijft in het

boek „De Kwakzalversmiddelen” over deze buitenlandsche kaasstof: „... een middel, dat gevaarlijk kan worden door de onzinnige reclame die daarvoor gemaakt wordt”. Sanatogen is volgens de analyses in Hagers Handbuch der Pharmazeutischen Praxis, Arends-Spezialitäten und Geheimmittel en Gehes Codex, niets anders dan gedroogde Duitse tapmelk en een paar procent phosphor. Verkoop per K.G. f 18.— aan het publiek. De werkelijke waarde is f 0.75 per K.G.

Haarlemmerolie. Dr. Abrahams schrijft: „Heraaldelijk zijn door Haarlemmerolie gevaarlijke ziekten (nierziekte) geconstateerd, soms met doodelijken afloop”.

Abdijsiroop. In het boek „De Kwakzalversmiddelen” leest men op bladzijde 7: „Abdijsiroop bestaat uit niets anders dan dik suikerwater en kaneel; op zich zelf onschadelijk, wordt het gevaarlijk doordat de gewetenlooze fabrikant het aanprijst tegen pleuris, tering, diptheritis enz.”. Dr. Abrahams schetst dan een voorbeeld uit zijn practijk, waarbij een arme jongen door deze gewetenlooze aanprijzing van Abdijsiroop sterft.

Asperin. De geneesheer Y. Hettema komt, evenals verschillende andere medici, bij het zoeken naar de oorzaken en de bestrijding van de gevreesde ziekte „Kanker” tot de conclusie: „Weg met de waardelooze, schadelijke conserven die met kopersulfaat, borax, salpeter, Salicylzuur en andere chemicaliën oogelijk en „houdbaar” gemaakt zijn”. (Zie het werk „De Natuur als Arts”).

Dr. J. de Groot Sr. schrijft in „Het Vaderland” van 29 Januari 1932 onder meer: „Asperin is Salicylzuur en Aziijnzuur. De winst van Bayer bedraagt meer dan 1600%”.

Leest in De Kruidendokter in Huis de samenstelling van Kruschen Zout, Siroop Famel, Vicks Vaporub, Purol, Akkertjes, Kloosterbalsam, Duo Formula, Formamint, Kalzan, Phosphorine, Richter's Kruidentheo, Theo Franklin, Sanguinose, BDD, Gistamine, Obat Bikin Koeroes, Foster's Ruggija-Nierenpillen, Sloan's Liniment, Pastoor Heumann's middelen. Boom's Asthmapoeder, enz.

B. Een beschrijving van de juiste Geneeskruiden, volgens de laatste wetenschappelijke onderzoekingen.

C. De practische toepassing van de giftvrije Geneeskruiden o.a. bij

Aambeien, Asthma, Aderverkalking, Blaas- en Nierziekte, Bloedarmoede, Depressie, Geelzucht, Huidziekten, Maagziekte, Melancholie, Onreinheid in het bloed, Rheumathiek, Slapeloosheid, Suikerziekte, Verstopping, Waterzucht, Wormen, Zenuwstoringen, Vetzucht, enz.

De voorlichting door De Kruidendokter in Huis bespaart U tientallen gulden per jaar, duizenden gulden vloeien niet meer in de zakken van buitenlandsche fabrikanten en ... Uw gezondheid en die van Uw kinderen vaart er wel bij!

De prijs van De Kruidendokter in Huis is zoo laag gesteld, dat iedereen in staat is dit onmisbare boek aan te schaffen.

De prijs is f 1.50.

Uitgave van de Uitgeverij „Natura”, — Caan van Necklaan 125, Rijswijk (Z.-H.). Telef. 336972

Noot van de redactie:

Het moet ons van 't hart, dat wij het steeds waardeeren indien men reclame voor ons maakt. Bovenstaande „Proklamatie” lijkt ons echter niet zonder ongewenschte bijbedoeling. Het gelukte ons nog niet de gelukkige bezitter van het boekwerk te worden. Mogelijk kan in 't volgende Nummer hierover nader bericht worden.

(Vervolg uit No. 23.)

De **Asthma-middelen** vormen altijd een dankbaar (!) afzetgebied. Als het kruiden zijn treft men gewoonlijk Stramonium bladen erin aan; zijn het drankjes of tabletten dan kan men er vrij zeker van zijn, dat zij joodkali als werkzaam bestanddeel bevatten, waar een veel te hooge prijs voor betaald moet worden. Het Instituut vermeldt hiervan ook weer eenige voorbeelden, waarvan de volgende zeker de moeite waard is hier over te nemen. Bedoeld is: de **Asthmadrank van J. W. Spruijt, Arts te de Bilt**. Deze bleek een gehalte aan joodkali te bezitten van rond 5 pct. Ter verhooging van het effect was waarschijnlijk eau des carmes toegevoegd. Het is jammer, dat niet opgegeven is hoe groot deze drank was; het moet echter wel een vrij groote flesch vol geweest zijn want de prijs ervan bedroeg 5 gulden. Dergelijke praktijken moesten over het algemeen veel meer aan den kaak gesteld worden.

De meer moderne middelen stellen zich echter met deze eenvoudige stoffen niet meer tevreden. Zoo lezen we b.v. van de **Bronchisan-asthma-tabletten van Dr. Ernst Silten, Berlijn**. Deze ongeveer 300 mg. per stuk wegende tablettes zijn volgens den fabrikant als volgt samengesteld: „Ephedrin. hydrochl. 0,025 gr., Theophyllin. 0,05 gr., Calc. benzylphtal. 0,1 gr., dimethylaminophenyldimethylpyrazolon 0,1 gr., Amyl. ad 0,3 gr. — De genoemde bestanddeelen konden kwalitatief worden aangetoond. Dit mengsel kan als voorbeeld gelden van een der vele combinaties van gebruikelijke geneesmiddelen, die onder een mooie naam de wereld ingezonden worden en gewoonlijk veel te duur zijn. Het is opmerkelijk, dat dan gaarne gecomponeerd wordt door het vermelden van de lange chemische naam, die weinig gebruikelijk is, zooals hier voor Pyramidon.

Een bekend verschijnsel is het, dat vele middelen nu niet juist constant van samenstelling blijken te zijn. Dit blijkt thans weer het geval te zijn bij de volgende „**zenuw-middelen**”.

In de eerste plaats „**Tee zur Nervenberuhigung**”. Deze blijkt afkomstig te zijn van het in ons vorig nummer van het Maandblad genoemde **Kräuterhaus „Alpina”, Fromm & Cie, München**. Ook hier schijnt men zich weer niet gehouden te hebben aan de voorschriften van „Sanitätsrat Dr. Baumgarten.” Het loont in dit verband de moeite niet de opgegeven samenstelling geheel over te nemen. Het Instituut merkt op, dat het niet mogelijk was, de door „Rad valv” aangeduide valerianawortel in het mengsel op te sporen; evenmin nog enkele andere Kruiden. Voor alle zekerheid had men echter nog wat kaliumbromide aan deze „Tee” toegevoegd(!)

Dan wordt genoemd het **Broom-Nervaciet**, waarvan iedereen wel reeds eenige monsterfleschjes ontvangen zal hebben. De fabrikant: **Pharmac. Laboratorium A. Herbert, te Wiesbaden**, geeft de volgende samenstelling op: „Brom. kali 5 pct., Phosph. Natrie. 0,10 pct., Naphadyl 3 pct. (wettig gedeponoerd), alcohol 4,9 pct., Saccharin. et Sacchar. tost. fact., Aromatica”. Andere aanwijzingen omtrent den aard van deze combinatie komen voor in Gehe's Codex en in Riedel's Men-

tor, terwijl ook Dr. C. G. van Arkel in het Pharm. Weekblad (1933, pag. 165) hierover gewag maakt. Door het Instituut werden aangetoond: alcohol, antipyrine, diathylbarbituurzuur, Br', PO₄'', K', Na', NH₄', en NH₃, terwijl verder aanwijzing op aanwezigheid van saccharine werd verkregen.

Het gehalte aan met aether uittrekbare stof (Naphodyl) was ongeveer 0,9 pct. Dit komt het meest overeen met het in Riedel's Mentor opgegeven voorschrift. **Het is zeker niet bereid volgens het recept, dat zich op het etiket bevindt, zoo geeft het Instituut verder nog aan.**

Niet genoeg kan de aandacht gevestigd worden op voorbeelden, die het gevaar demonstreeren, dat de menschen loopen, door z.g. onschuldige middeltjes in te nemen.

Zoo zien wij hier **Harleminia Zenuw-Kiespijners, volgens recept van Dr. Sminks**.

Op het poederpapier stond gedrukt te lezen, dat deze poeders afkomstig zijn van Joh. Schotanus, Aerdenhout, en dat zij „gezezen binnen tien minuten de hevigste aanvallen „van zenuwleed.”

De inzender nam bij een meisje, dat twee dezer poeders had ingenomen en zich daarna onwel voelde, cyanose waar.

Het onderzoek wees uit, dat de ongeveer 500 mg., wegende poeders, bestonden uit **acetanilide**, waarvan bekend is, dat het als zeer weinig veranderd aniline aanleiding kan geven tot collaps en tot vorming van methaemoglobine. Het genoe-gen om op deze wijze van „zenuwleed” bevrijd te worden komt ons twijfelachtig voor; de voldoening om iemand zóó er vanaf te helpen, ter versterking zijner beurs, zullen wij niet nader kwalificeeren.

Een ander, zij het wat minder sprekend, voorbeeld is het volgende: **Kiespijn pillen** zonder nadere aanwijzing omtrent hun herkomst. Deze waren aan het Instituut ingezonden daar **na gebruik uitgebreide huid- en slijmvliesbloedingen optraden**. Ze bleken gewone Kininepillen te zijn. Blijkbaar **was hier sprake van idiosyncrasie voor Kinine**, waardoor de bloedingen verklaard kunnen worden.

De Mededeelingen geven daarbij de volgende raad, die wij gaarne hier overnemen:

Dit vormt dus weer een waarschuwing tegen het gebruik van geneesmiddelen, waarvan de samenstelling niet bekend is, ook al bevatten zij slechts stoffen, die door de meeste menschen zonder schade worden verdragen.

We treffen in deze Reeks nog eenige schoone voorbeelden van „zorgvuldig” gekozen artsenuitstoffen aan, waarvan we de volgende vermelden:

Kruiden tegen opgezette buik.

ingezonden door een arts ter onderzoek, en afkomstig van een niet nader met name genoemde kruiden-juffrouw.

Er waren twee soorten, 1e „**Drinkkruiden**.” gebruik: 3 eetlepels op 1/2 L. kokend water, 2 citroensappen erin, 10 minuten zacht koken. Alle 2 uren 2 eetlepels innemen. Het mengsel bleek te bestaan uit grof verdeelde sennabladen, duizendguldenkruid, paardestaart, alsemtoppen en venkelvruchten.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN

DE KOLONIËN

GELEZEN!

2e. „**Compressekruiden**”. Gebruiksaanwijzing: 6 lepels op 1 L. kokend water, 5 minuten koken, vier „dubbelwollen” doeken, met taft afsluiten, 1 volle kop drinken.

Deze kruiden bestonden enkel en alleen uit grof gesneden leverkruid, Eupatorium cannabinum L., dat in de volksgeneeskunst wel als uitwendig middel vermeld wordt, doch dan als wondmiddel en tegen huiduitslag.

Vervolg hiervan in het volgende nummer.

BERICHTEN.

Bestrijding Apiol-gevaar.

Maatregelen in overweging.

De minister van Binnenlandsche Zaken deelt in antwoord op schriftelijke vragen van mevrouw H. W. B. van Itallie—Van Embden, lid van de Tweede Kamer, mede, dat vergiftigingen, gevolg van het gebruik van apiol, nog steeds voorkomen.

Maatregelen ter beperking van de gevaren, aan den verkoop van dit middel verbonden, zijn in overweging.

CORRESPONDENTIE.

R. V. arts, te A. Onzen dank voor uwe toezending van het pamflet. Zeer zeker is het aanbevelenswaardig nog eens met klem te waarschuwen tegen gebruik van deze en dergelijke middelen zonder recept; t.z.t. hopen wij hierop terug te komen.

H. van H. te E. Het spijt ons, dat deze fout is ingeslopen, doch de kern van de zaak verandert er niets door. Wij houden ons aanbevolen voor uw informatie.

Nat. B. v. V. te A. Wij zullen zeker opnieuw moeten waarschuwen tegen dit geknoei. Deze keer was daarvoor geen plaats. Vriendelijk dank voor Uw belangstelling.

Dr. H. W. R. te 's C. Wij namen kennis van het aan ons ingezonden schrijven, Hopelijk zult gij ook in ons April nummer duidelijk genoeg hebben zien aangegeven, dat wij uw standpunt in dezen thans voldoende begrijpen. Via ons kwam geen antwoord op uw schrijven binnen.

J. v.d. A. te C. Met belangstelling namen wij kennis van uw inlichtingen. Intusschen kunt U in ons April nummer zien, dat dit gevaarlijke heerschappij wel aangepakt wordt. De papieren zullen wij gaarne behouden; deze komen nog eens te pas. Dank voor uw moeite.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931)

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50 franco per post. f 1.64

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengesthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr. Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Meij. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1-exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM. POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM. No. 32327.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHÉ DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Het terrein van onzen strijd (II) door G. E. Windemüller.

Mededeelingen van verschillenden aard: Uit de Mededeelingen van het Riks-Instituut voor Pharmacotherapie, onderzoek. (No. 25 vervolg). — Jozo-Zout. — Een voorbeeld ter navolging. — Samenstelling van enkele kwakzalversmiddelen: Wonderbare Poeders van het Wit Kruis. — Nicotian, van het Kruidkundig Genootschap Het Groene Kruis. — Dr. Buer's Pure Lecithine.

Correspondentie.
Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De datum van de in Juni te houden bestuursvergadering wordt nog nader bekend gemaakt.

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

HET TERREIN VAN ONZEN STRIJD.

door

G. E. WINDEMÜLLER.

(II).

De wonderdokter is een bedrieger die niet eens de verontschuldiging kan laten gelden, van „het heil van het mensdom” op 't oog te hebben, zoals sommige kwakzalvende leeken, die tegooder trouw maar toch in gevaarlijke domheid en onverantwoordelijke roekeloosheid hun „onfeilbare” raad en wondermiddelen in 't rond strooien, met hun homoeopatisch woordenboekje in den zak op 't oorlogspad gaan en daar altijd vergeten dat **gebrek aan onderscheidingsvermogen** het groote gevaar is!

De daarin onderlegde bevoegde deskundige heeft dikwijls te kampen met de groote moeilijkheden van zijn beroep; en die moeilijkheden zitten 'm heusch niet in 't „genezen”, die zetelen in het onderzoek en het onderscheidingsvermogen; hoe in vredesnaam zal de leek daar iets van maken, hoe waagt hij het zich op dat gladde ijs te begeven zonder eenige andere steun dan brutaliteit?

Niet elke ziekelijke afwijking is gelukkig van dadelijk-gevaarlijken aard: niet elke hoestbui berust op longontsteking en één of ander huis-middeltje zal soms wel eens zonder gevaar kunnen worden gebruikt.

Maar wie draagt de verantwoording voor gevallen als deze, die ik U vertellen zal, en waar het verzuimen van tijdige maatregelen de oorzaak was van levensgevaar?

Wat weet men van ziekte af, al méént men een middel te kennen tegen sommige verschijnselen, die in het kader van 10 andere ziekte's óók passen?

Wat weet de abdijsroop-man van den aard van het hoesten van die of die, al zet hij met nóg zoo'n geleerdig „air” alle mogelijke overgeschreven algemeenheden in z'n advertentie's? Ziet hier:

Iemand begint te hoesten. Buurvrouw komt: Abdijsroop.

Hoesten, opgeven: Abdijsroop.

Hoesten, gebrek aan eetlust, slapeloosheid: Abdijsroop.

Vermagering, vermoedheid en meer verschijnselen: Abdijsroop. Enz.

Acht maanden ziek, acht maanden abdijsroop, als maar abdijsroop, 't helpt niet, maar. .... de Buurvrouw.

Eindelijk een dokter gehaald. Longtering, die allicht als eenvoudige aandoening van geringen omvang met de noodige zorg nog geruime tijd binnen gunstige perken had kunnen worden gehouden. De bevoegde geneesheer is dikwijls óók machteloos. Maar hij kent de grenzen van zijn kunnen en is binnen die grenzen eerlijk en zoo waakzaam mogelijk. De abdijsroop-reclame heeft het **verzuim** op haar geweten; en dat geldt voor elk kwakzalversmiddel, voor elk middel zonder voorschrift genomen, voor elk leekenadvies, zoodra ernstige ziekte toevallig aanwezig is, waar men, nou ja, „gevatte kou” veronderstelde!

Ander voorbeeld, óók historisch.

Een man heeft geen ontlasting, vroeger nooit aan verstopping geleden. De buik „zet op”, pijn, enz. Neemt wonderolie. Helpt niet. Drinkt zijn eigen urine op, helpt ook niet, tot verwondering van den buurman, die dezen smakelijken raad gaf. Er komt geen lucht meer los: pepermunt, Niets helpt.

Vier kostbare dagen voorbij gegaan; dokter gehaald. Onmiddellijk operatie noodig voor „gesloten koliek”. Te laat. Het betrokken darmgedeelte had te lang in de klem gezeten. W o n d e r-

olie of andere middelen zijn in zulke gevallen gevaarlijk. Het zelf-knoeien is in dit geval weer doodend geweest.

Voelt men niet, dat den ernstigen arts de haren te berge rijzen, wanneer hij dergelijke staaltjes meemaakt? hij, die weet, hoe dikwijls hij en zijn ambtsbroeders toch reeds minder vermogen dan wenschelijk ware, maar die óók weet en kan beoordeelen, dat de kwakzalverij in elken vorm bedrog is en groote gevaren kan opleveren door tijd-verlies.

De kwakzalverij tiert daarom nog zoo welig, omdat het niet in de macht ligt van de geneeskundige wetenschap en haar beoefenaren, het volmaakte te bereiken — waar kan dat wel?

Het is dus begrijpelijk, dat vele mensen nog niet afdoende kunnen worden geholpen. De **geneeskunst** kan reeds veel; technisch kan tegenwoordig wel zoowat alles wat geëischt mocht worden door de **geneeskunde**; vandaar de groote resultaten van de heilkunde en — kunst, die men dagelijks onder de ogen krijgt.

Maar de menschen willen liever, en met goeden grond, genezen worden zonder operatie's. Er blijft altijd gevaar aan verbonden, hoezeer onze kennis ook allerlei bezwaren, die vroeger in zeer sterke mate golden tegen elken ingreep met het mes (pijn, besmetting, gebreken in de techniek), heeft leeren vermijden. En dan zijn daar nog die gevallen, welke uitsluitend zijn aangewezn op wat men noemt „inwendige behandeling”, meestal de moeilijkste, waar opereeren in 't geheel niet in aanmerking komt.

Om genezen te worden van ziekte heeft men dus 't liefst, dat de dokter op een behoorlijken afstand blijft, zoodat hij je niet kan aanraken met welk vreeselijk instrument ook. Behoudens minder ingrijpende bewerkingen, waarbij geen schiepe dingen te pas komen, en die onze zieken nu langzamerhand hebben aanvaard als op zich zelf ongevaarlijk, als b.v.: het herstellen van gebroken en ontwrichte ledematen, het masseeren, het electriseeren en dergelijke meer, blijft den geneesheer in hoofdzaak over: het ingeven van geneesmiddelen, het verstrekken van raad omtrent leefwijze, voeding enz., en het op één of andere wijze beïnvloeden van geestelijke evenwichtsstoringen (z.g. psychotherapie).

Ieder geneesheer weet, dat de menschen graag „slikken”, graag een drankje meekrijgen. Al is het niet strikt noodzakelijk, onze patiënten meen geheel te goeder trouw, dat de medicijnen het 'm hoofdzakelijk moeten doen: om den even noodige goeden raad geven ze dikwijls heel weinig. Zeer zeker komt er een kentering; het inzicht in vele dingen, waarvan men vroeger onkundig bleef, is verruimd, en tal van verstandige menschen gaan zich met hun dokters op het standpunt stellen, dat het innemen van toch meestal aan het lichaam geheel vreemde stoffen moet worden beperkt tot een minimum.

Maar wanneer nu de gewoedsrust, die een sterken invloed heeft op het geheele welbevinden, gebaat wordt bij den steun, die men voelt aan een fleschje drank of een doos poeder, dan heeft de geneesheer volle recht, dien invloed uit te buiten als een goede „suggestie”, en zijn patiënten behalve de noodzakelijke of althans zeer nutbrengende medicijnen, óók veelal in een één of ander opzicht zacht werkend middel te verstrekken, waarvan hij verder niet anders verwacht dan b.v. de verbetering van de eetlust of van de dagelijkse darmreiniging enz.

Op deze wijze helpt het geneesmiddel hem bij het noodige vertrouwen dat hij genieten moet, en den patiënt helpt het bij eenige verschijnselen en schaaft het nooit! (Een dokter geeft **nooit** een geneesmiddel dat schaden zal zonder goed te doen, en **nooit** een „geneesmiddel” dat heelemaal niets doet: ik verzeker dit met allen nadruk, elke legende ten spijt van dropwater of aqua pompaë).

Wanneer wij hierbij nu nog opmerken, dat de geneeskundige wetenschap zich niet leent voor méér redeneering over het hoe en waarom dan voor den lijder wenschelijk en bevattelijk is, dan moge uit het voorgaande blijken, dat vertrouwen in den persoon van den arts of van de artsen noodzakelijk is, het komt er bij deze kwestie's niet op aan, of men een zeker arts of een anderen of drie tegelijk liever vertrouwt, het komt hier aan op de vertegenwoordigers van de werkelijke, deugdelijk gegronde en bestudeerde geneeskundige wetenschap. Vertrouwen is noodig om uit zijn pen een recept te ontvangen, een raad te krijgen of een de geest beïnvloedend woord, evenzeer als om onder zijn handen te worden bevrijd van een rebelse blinde darm, een uit het lid gesponnen schouder of een de hals ontsierend kropgezwel!

De leemten, die alle menscheijk weten en kennen vertoont, zijn óók der geneeskunde niet gespaard gebleven, natuurlijk. Vandaar dat aan iedereen „genezing” vooralsnog niet is beschoren, helaas!

Vandaar echter ook, dat de geneeskunde in 't algemeen, maar zeker óók in den persoon van den altijd menschblijvende geneesheer in engeren zin, hiaten heeft aan te toonen, waardoor het oordeel over eenig lijden in den loop der tijden gewijzigd moet worden b.v. van gunstig in ongunstig of omgekeerd.

En dan zijn er nog tal van gevallen, die volkomen juist worden beoordeeld, maar die langzamerhand „van zelf” genezen, en waarbij óf de geneesheer geen onnoodige „hulp” wil verleen, óf de lijder zich onttrekt aan verdere „behandeling”.

Wij gelooven nu, dat ieder thans kan uitzoeken, welk soort zieken heil zoeken bij wonderdokters, kwakzalvers, geheimmiddelen, enz.

Wij gelooven óók, dat niemand kan twijfelen aan de oprechtheid van de overtuiging bij deskundigen, en verder, **dat geen enkel kwakzalver**

nooit iets anders kan presteeren dan die resultaten, welke kunnen voortvloeien uit geestelijke beïnvloeding.

Indien een kwakzalver in de oogen van het publiek een patiënt heeft „genezen” („hij was door alle dokters opgegeven en nou is ie toch maar weer fijn beter”), voltrok zich dit ondanks alle wetenschap, alle dokters van gewoon en van buitengewoon formaat.

De groote massa kan slecht oordeelen en onderscheiden en is tevens geneigd, eerder te hechten aan het wonder, het bovennatuurlijke, dat, waar het verstand niet bij kan, dan aan wat gegrondvest is op natuurwettelijkheid.

Het heele woord: „wonderdokter”, en „wondergenezing”, duidt er op, dat van dien z.g. dokter en van die genezing eigenlijk niets werd verwacht wat steunt op kennis van de natuur en haar wetten, maar juist „het wonder” het niet-verwachte, het „met het gewone tegenstrijdige”.

Daarom worden de gevallen, die genezen schijnen hemelhoog opgevijseld en uitgebazuind, terwijl alle gevallen, die op niets „uitdraaien” niet worden vermeld. Zoo ontstaat de reputatie van den kwakzalver. En zoo blijft de reputatie van den gewonen geneesheer gewoonlijk beneden 't vriespunt, want het genezen is zijn vak en wat hij niet genezen heeft wordt wél, en duizendvoudig, rondgebracht!

Men kent toch de geschiedenis van den „wonderdokter” in Berlijn, die 't razend druk had en eindelijk tegen de lamp liep? Hij werd vervolgd en moest tot zijn ongeluk zijn..... bewijs van bevoegdheid laten zien, dat hij helaas! had, en dat hij blijkens zijn kennis en kunde dubbel en dwars waard was! En wat deed hij? Hij vroeg als bijzondere gunst aan den rechter, zijn bevoegdheid niet openbaar te maken, want dan zou het uit zijn met z'n reputatie en zijn kostwinning!!

Wordt vervolgd.

Mededeelingen van verschillenden aard

Uit de Mededeelingen van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(No. 23 Vervolg).

Als vervolg op de uit bovengenoemde Mededeelingen overgenomen opgaven omtrent samenstelling en herkomst van eenige ter onderzoek ingezonden middelen, geven wij hieronder nog een overzicht van enkele „echte kwakzalversremedies.” Er blijft n.l. nog steeds een zeker verschil bestaan tusschen de z.g. humbug middelen, die onder meer of minder fraaie benamingen en dito verpakkingen openlijk in den handel gebracht worden, en de dranken, zalven of andere artsensichtheden, zooals deze door kwakzalvers persoonlijk aan genezingdorsten worden verstrekt.

De eerste moeten op andere wijze hun weg zien te vinden dan de laatste, en het is opmerkelijk waar te nemen welke invloed aan het persoonlijk contact met den geneeskunstbedrijver moet worden toegeschreven. De eerstbedoelde middelen n.l. moeten dezen steun missen, zoodat de „fabriek” of het „laboratorium”, naar hulpmiddelen moet omzien teneinde de aandacht van het publiek op zich te vestigen. Deze worden dan gevonden o.a. in beschrijvingen op de verpakkingen of begeleidende drukwerken, die niet zelden met anatomische voorstellingen — voor het „leekenpubliek begrijpelijk gemaakt” — zijn verlucht. Hierbij blijft het dikwijls echter niet. Herhaaldelijk bereikten ons den laatsten tijd aankondi-

gingen, in brochure-vorm uitgegeven, omtrent „nieuwe” middelen, die op de bekende wijze hun weg naar zich-openende-beurzen trachten te vinden onder uitsluiting der „dure doktersadviezen.” Een niet bemoeidende ervaring is het daar bij soms te moeten constateeren, dat er apothekers gevonden worden, die er niet voor schromen op den omslag hun naam en adres te doen vermelden. Gelukkig weten wij echter, dat dit in ons land vooralsnog tot de uitzonderingen behoort. Dit neemt niet weg, dat de slechte indruk door deze enkelingen gemaakt licht aanleiding tot generaliseeren geeft door het publiek. Het ware te wenschen, dat degenen, die zich aan het bovengenoemde schuldig maken, zich te voren ervan rekenschap gaven hoe zij ten koste van zichzelf en hun collega's met het vertrouwen der menschen omspringen.

De meer ouderwetsche kwakzalversmiddelen hebben een dergelijke reclame-steun niet noodig. De verpakkingen zijn primitief te noemen en de benamingen ontbreken; recht op den man af wordt slechts aangekondigd tegen welke kwaal of kwalen zij zijn bedoeld.

Wij laten enkele dezer thans hieronder passeeren.

Kankermiddelen, afkomstig van Haverkoek.

Deze werden aan iemand verstrekt in de „Homoeopathische Apotheek Haverkoek-Harm” te Bilthoven en bestonden uit drie geneesmiddelen, n.l. twee soorten granules, gemerkt I en II en kruiden, waarvan een thee moest worden getrokken.

De granules bleken te bestaan uit suiker en er konden geen werkzame bestanddeelen in worden aangetoond. De kruiden bevatten gedroogde schil van granaatvrucht.

Kruiden tegen Diabetes. Herkomst niet vermeld.

Van deze kruiden wordt een thee getrokken, waarvan 6 malen daags een lepel wordt ingenomen. De geneesheer zag na toediening van een lepel van het aftreksel, tegelijk met een vrij groot hoeveelheid koolhydraten, geen glycosurie optreden. De grondstof bleek te bestaan uit duizendblad, Achillea Millefolium, L.

Dragendorff e.a. auteurs vermelden het kruid als middel tegen magcatarrh, amaebien, leverlijden, menstruatie-stoornissen en verder als hartmiddel en tegen nierkolieken. Dit schijnt dus weer een van de miskende kruiden te zijn, die officieel reeds tot de meer of minder obsolete behooren.

Dag- en nachtzalven tegen „worm”, van den Horboer uit Oyen.

Deze zalven die in Limburg veel gebruikt worden tegen „worm”, waaronder men daar alle soorten uitslag verstaat, zijn volgens den inzonder afkomstig van den Horboer uit Oyen bij Broekhuizenvoort. In ons Maandblad van April 1929 werden de uitkomsten vermeld van het onderzoek door den heer N. Keulemans van twee zalven („dag- en nachtzalf,” resp. bruin en rood), die de boer P. J. Wijnhoven uit Broekhuizenvoort verkoopt tegen borstontsteking en alle mogelijke hardnekkige eezemen. De bruine zalf bleek te bevatten ijzeroxyde, loodoxyde, zetmeel, en vet, de roode zalf menie en vet (boter). Volgens de mededeelingen van het Instituut, die uit een en ander meenden te mogen opmaken, dat hier sprake was van dezelfde zalven, bleek de samenstelling inmiddels eenige wijziging te hebben ondergaan. Dit is een bekend verschijnsel. De „dagzalf”

donker-roodbruin van kleur, bevat ijzeroxyde, rijstzetmeel (met schimmeldraden) en als constituentens vermoedelijk reuzel. De „nachtzalf“ is rood van kleur en bevat naast menie een kleine hoeveelheid grof poeder van staverzaad (semen saphisagriae). Verder werden naast enkele plantaardige fragmenten als constituentia aangetroffen reuzel gemengd met een vette olie.

Zalf en poeder tegen baardschurft.

Deze middelen waren afkomstig van een kwakzalver in Breukelen. Het poeder moet 's avonds ingenomen worden. Met de zalfbehandeling wordt 24 uur later begonnen. Elke avond moet deze zalf gesmeerd worden, vooral niet op het gelaat, doch tusschen de vingers van beide handen, op den onderarm en in de knieholte. Het gezicht mag vooral niet gewassen worden. — Het poeder bevat ca. 3,5 gram geprecipieerde zwavel, terwijl de zalf een mixtuur bleek te zijn van olie en zwavel. (waarschijnlijk pypzwavel).

De signatuur is indrukwekkend en doet ons onwillekeurig denken aan de volgende, die natuurlijk ook historisch is. Iemand kreeg twee soorten poeders verstrekt, witte en roze. Van elk moest hij er telkens om beurten één innemen en wel zóó: de witte poeder drie minuten vóór, en de roze drie minuten over vijf-minuten-voor-half-zeven.

Middelen van het Reeuwijker Boertje.

- I. Pillen, bevattende aloë, rhabarberwortel en sennabladen.
- II. Granules met etiket: Belladonna D₃ (Schwabe).
- III. Granules met etiket: Mercur. solub. C₅ (Schwabe).
In geen van beide granulesoorten was het mogelijk werkelijke bestanddeelen aan te toonen.
- IV. Eenige c.c. kleurloos vocht, welke ± 13% kaliumjodide bleken te bevatten.

Het bekende „boertje“ uit Reeuwijk heeft, zooals bekend, nog wel andere pijlen op z'n boog: Ziet hier:

Kruiden van het Reeuwijker Boertje.

Deze door H. J. van der Werf verstrekte kruiden aan een patiënt met stembandkanker (door hem wegens „keeltering“ behandeld), bevonden zich in vier zakjes. Twee dezer, zonder enig opschrift, bleken grof gesneden paardestaart (*Herba Equiseti*) te bevatten. De derde zak droeg een stempel „S“, terwijl met inkt was toegevoegd: „met IJzerkruid“. Hierin bevonden zich poeder van rood sandelhout met verschillende grof gesneden kruiden als lindebloesem, guldenroede of struikheide. Verder werden hierin gevonden: Cruciferen hawtjes, vruchtjes van *Adonis aestivalis* L., stukjes IJslandsch mos en fragmenten van een vierkant stengel, die mogelijk op een Labiaat wees. IJzerkruid (*Sideritis Montana* L.) werd evenwel niet herkend.

Het vierde zakje droeg als opschrift: „Voeg bij elk zakje kruiden 3 groote eetlepels vol van deze kruiden erbij. P.S. Dit pakje is geldig voor 6 zakjes kruiden.“

Dit laatste zakje bleek te bevatten grof gesneden duizendguldenkruid.

Verscheidenheid genoeg dus. Welke prijs ervoor werd betaald in geld en anderszins wordt niet vermeld!

JOZO-ZOUT.

Naar aanleiding van hetgeen in de Maandbladen van December 1930 en Maart 1933 voorkwam over „Jozo“ heeft de Directie der N.V. Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie te Boekelo zich tot ons gewend met een bezwaarschrift tegen hetgeen wij hoofdzakelijk aan het Tijdschrift voor Geneeskunde ontleenden, ter waarschuwing tegen het zonder raadpleging van den huisarts gebruiken van Jozo zout door kropleiders.

De Directie beroept zich op ervaringen in Zwitserland opgedaan (Dr. Eggenberger) en op een rapport van den Voorzitter van den Gezondheidsraad hier te lande. (Het kropvraagstuk in Nederland). Voorts zegt zij, dat haar bij onderzoek is gebleken, dat hetgeen omtrent verstrekking van geïodeerd zout door de Oostenrijksche Staatsmijnen werd medegedeeld, onjuist is.

Ons blijkt meer en meer dat in medische kringen groot verschil van gevoelen bestaat, over de vraag van het al dan niet schadelijke van het gebruik van geïodeerd zout door kropleiders. Dit geeft ons aanleiding om met des te meer ernst te herhalen „raadpleeg uwen huisarts,“ alvorens tot regelmatig gebruik van Jozo over te gaan.

In het algemeen keuren wij het dokteren en vooral medicineren op eigen houtje af.

Wij zouden het toejuichen, wanneer de meergenoemde Directie aan hare reclame voor Jozo den raad toevoegde den huisarts te raadplegen.

EEN VOORBEELD TER NAVOLGING.

De *Nieuwe Langedijker Courant*, Nieuwsblad voor Holl. Noorderkwartier van Zaterdag 13 Mei 1933 bevat een aardig artikel van **J. Observer** over de kwakzalverij. Het is zeker een lofwaardig streven van deze courant er aan mede te werken dat de menschen eens eindelijk een wat duidelijker inzicht krijgen omtrent de wijze van werken, zooals wij die kennen, van de kwakzalvers. Vooral streken zooals het Hollandsche Noorderkwartier vormen nog maar al te zeer een ruim operatie-terrein voor oplichterij op het gebied van genezingen. Het kan de menschen niet genoeg, dus zeker niet te veel, bijgebracht worden op welk een voor hun welzijn riskante manier zij zich bij den neus laten nemen.

Er wordt nog eens nadrukkelijk op gewezen welk nut er kan uitgaan van de bladen, die maar niet zonder meer alle advertenties opnemen, welke ten doel hebben den verkoop van minderwaardige geneesmiddelen te bevorderen.

Het spijt ons, dat wij nog geen inzage kregen van het vervolg op dit artikel. Een en ander neemt niet weg, dat we het voorbeeld van de *Nieuwe Langedijksche Courant* met groot genoegen hier ter navolging aanhalen.

SAMENSTELLING VAN ENKELE KWAKZALVERSMIDDELEN.

Wonderbare Poeders van het Wit Kruis.

Deze door **F. Tuypens te St. Nicolaas** (België) gefabriceerde (!) poeders worden, in wonderlijk onsmakelijk uitzienende doosjes, geïmporteerd door de Agentuur en Commissiehandel „Dutim“, Oegstgeest. Blijkens aanwijzing op den waarborgband moeten deze doosjes „aan den aangeduiden prijs verkocht worden“, (f 0.45 per doosje bevattende 8 poeders). Omtrent de samenstelling staat er nog opgegeven dat ze bevatten: Phenylidim, Phénac, Coff. 75 mgr. Chinin aethylcarh, Natr. bic, U. f. dos.

Volgens opgave van den heer Keulemans wer-

len aangetroffen: Antipyrin, phenacetin, Coffeïne, een Chininepreparaat en Bicarbonas Natric.

De bestanddeelen bleken dus wel aanwezig te zijn als aangegeven op het doosje. Het doet echter vreemd aan, dat er geen nadere aanwijzingen voorkomen omtrent de kwantitatieve samenstelling. De fabrikant is nogal uitvoerig in de bijgevoegde brochure over de doseering en gaat zelfs zóó ver dat hij aanraadt voor die gevallen waarbij blijkt, dat volwassenen wel eens geen geheele poeder kunnen verdragen elke twee uur een halve poeder te laten nemen tot het gewenschte resultaat bereikt is. Het is te hopen, dat dit resultaat dan maar niet uitblijft tot 's avonds, bij iemand, die 's morgens begint; deze kon dan toch zoo langzamerhand wel eens wat al te veel van het goede gekregen hebben.

Men zou er haast toe komen den onderzoeker ervan te verdenken, dat hij nog niet eens goed wegen kan. Na kennisname van zulk een fijne doseering is het bijna ondenkbaar, dat de poeders zóó uit éénloopend van gewicht zouden zijn. Ziet hier wat de heer Keulemans daarover bericht: Van de acht poeders werden er zeven gewogen. De gewichten waren achtereenvolgens: 460, 515, 200, 540, 320, 525 en 285 mgr.

Hoe zit dat nu eigenlijk met die „halve poeders om de 2 uur?“ — Hopelijk zal de fabrikant inzien, dat er aan zijn „vulmachine“ iets hapert. Ook is er iets niet geheel pluis in zijn aanbeveling, waarin gesproken wordt van: absoluut onschadelijke poeders welke een krachtig middel tegen alle zenuwziekten zijn, van welken aard ook.

Bij voorbeeld:

- I. Pijnlijke of ongeregelde menstruatie.
- II. Hoofdpijn, migraine, zenuwkoorts, duizelingen.
- III. Kiespijn, tandpijn en oorpijn.
- IV. Zenuwzwakte, krampen, zwaarmoedigheid en alle zenuwziekten.
- V. Koorts, derde daagsche koorts, moeraskoorts, malaria.
- VI. Verkoudheid, griep, influenza, vermoeidheid, zwakte.
- VII. Rheumatiek, licht, gewrichtsrheumatiek, niersteen.
- VIII. Stijve hals, spit.

Die „zenuwen“ moeten het toch tegenwoordig maar ontgelden. Het zijn inderdaad „wonderbare Poeders“. Deze laatste zin is prachtig om uit dit verband gelicht te worden en te gebruiken in een nieuwe brochure. Wie weet?!

(Spatieëring van ons. Red.).

NICOTAN (Dr. Mac. Cahan)

van het Kruidkundig Genootschap Het Groene Kruis.

Op het bekende Amstelveld te Amsterdam of op de markt te Hilversum zijn toch altijd weer aardige koopjes te halen. Voor 25 cent (misschien zou er nog best wat af te dingen zijn) verschaft men zich daar o.a. een pl.m. 10 cc. bevattend fleschje met metalen druppelstopje, gevuld met „Nicotan“. — „Dat zal natuurlijk wel weer een van die prullerige anti-Nicotine middelen zijn“ denkt men onwillekeurig. Neen hoor! Mis. — Dit spul „verruimt en zuivert de longen“ ook nog. Tegelijk is er zorg voor gedragen, dat er nog een soort uitstralende werking ook kan plaats vinden. Dit is voor den gemakzuchtigen mensch van tegenwoordig een niet onbelangrijke pas-

sage in de aankondiging. Wat is n.l. het geval? Bij 't rooken van b.v. 4 sigaretten is het reeds voldoende de eerste met Nicotan te prepareeren — Dat is nu toch werkelijk iets van iemand, die met zijn tijd weet mede te gaan.

Bij hoofdpijn, duizeligheid, oorsuizing, verstopte neus, kou in 't hoofd: een watje met 1 druppel Nicotan in beide neusgaten brengen, krachtig door de neus ademen en voorhoofd tot onder de oogen goed inwrijven.

Bij maagpijn, riekende ademhaling, slechte stoelgang, lusteloosheid, weinig eetlust, etc: des morgens en 's avonds 1 druppel Nicotan op een glas lauw water. (Hier staat niet bij of het dan soms op 't haar gesmeerd moet worden of op andere wijze gebruikt. Dit is jammer. Red.)

Er volgen dan nog andere aanbevelingen, doch wij zullen de ongeduldig geworden lezer niet langer aan den praaf houden. De heer Keulemans vond Nicotan te zijn: een gekleurde alcoholische oplossing van Pepermuntolie met weinig citroenolie. Oliegehalte pl.m. 20 %.

Voor een kwartje! 't Is haast ondenkbaar, dat er nog zulke domme menschen zijn in dezen tijd van bezuiniging, die er toe komen naar den dokter te gaan.

(Spatieëring van ons. Red.)

Dr. Buer's Pure Lecithine.

Het goud der edelvoedingsstoffen voor hersenen, merg en zenuwen!

In een brochure van enkele bladzijden worden op min of meer suggestieve wijze de voortreffelijke eigenschappen van Lecithine in 't algemeen en van Dr. Buer's Pure Lecithine in het bijzonder opgesomd. „Zonder Lecithine geen leven!” is een van de krachtige uitspraken, die we hierin tegenkomen. Het wil ons voorkomen, dat dergelijke waarheden voor uitbreiding vatbaar zijn. De overredingskracht, die er van verwacht wordt, zou echter in dit verband niet grooter worden. Neen, dan klinkt het beter 't volgende nog aan te kondigen: „Gebrek aan Lecithine is ook oorzaak van „vroegtijdige ouderdom en vroege lichamelijke „zwakte”. — Dat pakt!

Intusschen is het dan weer jammer, dat alle beweringen over deze „pure substantie” niet geheel juist blijken te zijn.

„Door een bijzondere methode is het intusschen gelukt” zoo heet het verder, „door Dr. Buer's Pure Lecithine een uitmuntende edelvoedingsstof „in pure substantie en in zoo'n goede kwaliteit te „vervaardigen, dat men de origineele substantie „voor het eerst als zodanig doseeren en als aangenaam smakend natuurproduct eten kan.” Het gepraat over deze pure substantie gaat nog even zoo door, om te besluiten tot het volgende:

„Een doosje Dr. Buer's Pure Lecithine bevat ongeveer de 5—10 voudige hoeveelheid pure „lecithine van gering percentage Lecithinepreparaten in gelijke of daarmee overeenkomende „prijs.”

De stukjes die pl.m. 1,4 gram wegen en elk als een „toffee” in perkament gerold zijn, bevatten volgens opgave van den heer Keulemans Lecithine met een bindmiddel.

In hoeverre dit nu „pure” is weten wij niet, dit doet ook weinig ter zake. Den fabrikant zal het zeker bekend zijn, dat Lecithine vrij snel veranderingen ondergaat indien het niet onder bijzondere voorwaarden bewaard wordt. Hieraan wordt in dezen niet voldaan.

Min of meer aanmatigend is de bewering, dat het door „een bijzondere methode” gelukt zou zijn de „pure substantie te bereiden”. Mogelijk is het, dat het den vervaardiger tenslotte gelukt is, doch de voorstelling hier gegeven, doet het vermoeden ontstaan, dat niemand vóór hem het nog gelukt zou zijn. Dit nu is volkomen bezijden de waarheid. Zoo bevat dit geschrift allerlei opdringerigheden, die ons ertoe deden besluiten hierover een en ander mede te deelen. Ook hier is het weer 't zelfde: de bedoeling om menschen met allerlei klachten deze „heilzame” stof te laten slikken op gevaar af, dat de bevoegde raadgever niet meer tijdig geconsulteerd kan worden.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN
DE KOLONIËN
GELEZEN!

CORRESPONDENTIE.

A. J. v.d. P. te L. Uw toezegging omtrent een bijdrage voor ons Maandblad in den vorm van een artikel is ons zeer welkom. Het onderwerp leent zich uitstekend voor een bespreking. Wij zien dus uw nadere berichten met belangstelling tegemoet. Mochten wij U op enkele punten mogelijk door nadere gegevens van dienst kunnen zijn, dan zijn wij daartoe ten allen tijde gaarne bereid.

J. M. te A. Tegen deze manier van reclame maken is door ons uit den aard der zaak weinig te doen. In de allereerste plaats moeten wij in zulke gevallen op volledige medewerking kunnen rekenen van de betreffende periodieken. Helaas is dit niet steeds het geval en zeker niet in het onderhavige. Dit is wel te betreuren, temeer waar juist zulke blaadjes in handen komen van goedgelovige lieden, die maar al te gemakkelijk een proef worden voor de practijken van de niets ontziende kwakzalvers. Wij zullen evenwel gaarne onze bemiddeling ten dienste stellen en aan de Uitgevers Maatschappij het verzoek richten deze advertenties niet meer op te nemen. U zult daaromtrent nader vernemen.

v. B. te N. Een praktizeerend arts van dien naam is ons niet bekend. Er zal hier wel weer de noodige fantasie in het spel zijn. Wij zullen trachten verdere inlichtingen in te winnen. Onzen dank voor Uw belangstelling.

J. van L. te A. Wij kunnen U in dezen slechts één raad geven, welke luidt: Overleg vooral eerst met uw huisarts. Deze zal zeker het juiste standpunt innemen en U beter kunnen raden dan wij. Deelt U hem een en ander mede omtrent onze publicaties over onderwerpen, welke deze materie betreffen. Gaarne zullen wij hem de betreffende nummers van ons Maandblad toezenden.

P. van A. te R. U kunt ons niet te veel inlichten over dergelijke kwesties. Wij zijn U er zeer dankbaar voor. Op deze wijze zijn wij ook weer gemakkelijker in staat anderen van dienst te zijn. Het ware te wenschen, dat er door meer menschen op zoo'n daadwerkelijke manier belangstelling voor ons streven werd betoond.

M. H. te A. In 't volgend no. van ons Maandblad zult U iets naders vinden over het aangekondigde kruidenboek. Wij moeten U voorloopig naar deze regelen verwijzen. Momenteel is ons nog niets meer bekend.

J. J. te U. Wilt U zoo vriendelijk zijn ons nader uit te leggen wat uw bedoeling is? Be-doelt U het begrip kwakzalverij in het algemeen of wenscht U te weten in hoever onze wetgeving gaat om bestrijding te bevorderen?

Begint U intusschen met de publicaties te lezen van den heer Windemuller: „Het terrein van onzen strijd”. Wij zien Uw nadere gegevens met belangstelling tegemoet.

A. v. d. te M. Het is zeker jammer, dat U eerst thans om inlichtingen bij ons komt. Vrijwel gelijklopende voorvallen deden den laatsten tijd meer van zich hooren. U doet het beste door alle relaties, als we ze zoo noemen mogen, te verbreken en verdere betaling onherroepelijk te staken. Het bedrog ligt hier dik bovenop. De „heeren” zullen wel zoo verstandig zijn U verder met rust te laten.

Opmerker te R'dam. U zult wel begrijpen, dat de redactie haar standpunt blijft handhaven op dezelfde wijze als onder den vorigen redacteur.

Het spijt ons, dat er nog steeds redenen voor U blijken te zijn, die U beletten ons op de gebruikelijke wijze met Uw naam in kennis te stellen zoodat wij onmogelijk U in ons Maandblad 't woord kunnen verleen.

Gezondheidscommissie, zetelende te Aalsmeer.

In dank ontvingen wij van U, evenals van de Gezondheidscommissie, zetelende te Boxmeer, de keurig verslagen overzichten over het jaar 1932. Wij hopen het als een gelukkige omstandigheid te mogen aanmerken, dat er voor U geen aanleiding in genoemd jaar bestond, op eenigelei wijze tegen de kwakzalverij te moeten optreden.

M. S. — van IJ. te U. Een uitvoerig antwoord op uw schrijven zult U in het volgende nummer aantreffen. Voorloopig onzen dank voor Uw mededeeling.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931)

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50 franco per post. f 1.64

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Meij. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KFULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonneés bij den Secr-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM. POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHÉ DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur — Jaarverslag 1932.

Hoofdartikel: Het terrein van onzen strijd III (slot) door G. E. WinDEMULLER.

Mededeelingen van verschillenden aard: De aether in dienst van de Kwakzalverij. — „Funk-schmuck“ en „Heilfunk-Radio“ kettingen. — Een „zoogenaamde“ genezing door een kwakzalvers middel. — De Proklamatie over „de Kruidendokter in huis.“

Rekening en Verantwoording der Vereeniging over 1932.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Nieuwe leden:

P. A. Cornet, arts, Leiden.

I. S. Polak, tandarts, Kampen.

H. J. Vleezenbeek, apotheker, Steenwijk.

Van verschillende zijden ontvingen we klachten, dat weer evenals in 1931 en in 1932 op de achterzijde van invullings formulieren voor de Wegenbelasting een reclame voorkomt, voor middelen van Braskamp, zoogenaamde Dr. Meenks middelen.

Het bestuur heeft zich daarover weer beklaagd bij den Minister van Financiën, we hopen een eventueel antwoord in een volgend Maandblad te kunnen mededeelen.

De Secretaris.

N. KEULEMANS.

JAARVERSLAG 1932.

De verwachting dat in het afgelopen jaar een belangrijke wijziging van de wet op de artsrij-bereidkunde door de Staten Generaal zou worden aangenomen en daardoor ook de Kwakzalverij met geneesmiddelen zou worden bemoeilijkt, is niet vervuld. Het wetsontwerp, dat o.a. regelen gaf voor het adverteeren van geneesmiddelen en daarmee ongeveer hetzelfde beoogde als het eenige jaren te voren ingetrokken wetsontwerp, „op het openlijk aanprijzen van geneesmiddelen“, was besproken en gunstig beoordeeld in een vergadering van het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling waar o.a. de toenmalige Voorzitter Mr. Lind namens onze Vereeniging sprak.

In de afdelingen der Tweede Kamer was de stemming ten opzichte van het Wetsontwerp minder gunstig; een kloeke verdediging door den Minister in zijn Memorie van Antwoord gaf weer eenige hoop, maar bij de behandeling in openbare zitting van de Tweede Kamer was het snoedig duidelijk, dat het wetsontwerp niet zou worden aangenomen.

Was het van invloed, dat de verdediging geschiedde door een anderen Minister, omdat de

afdeling Volksgezondheid intusschen naar een ander Departement was verhuisd?

De meening over het Wetsontwerp was zóó, dat de Minister mededeelen moest, dat de behandeling „voorloopig“ werd geschorst.

In het Julinummer drong daarom de Redacteur aan op een nieuw Ontwerp-wet tegen de kwakzalverij.

Wanneer zal dat komen?

De internationale samenwerking op ons gebied kreeg eenigen vasten vorm, door een samenkomst in Brussel waar de Heeren Abrahams en Lind de Vereeniging vertegenwoordigden, van welke samenkomst in het Julinummer een verslag voorkomt.

Op te merken valt, dat het aantal rechtszaken tegen kwakzalvers in het afgelopen jaar weer vrij groot was en dat somtijds tot hooge straffen werd veroordeeld.

Van 18 kwakzalversmiddelen werd de samenstelling onderzocht en gepubliceerd; aan een schrijver van een „Medische Kroniek“ werd het resultaat van het onderzoek van 28 middelen medegedeeld.

Het ledenaantal verminderde met 51, de Uitgaven overtroffen de inkomsten met f 235.23.

Dank zij het vrij groote saldo waarmede we 1932 ingingen, is dit echter niet verontrustend. N. KEULEMANS.

HET TERREIN VAN ONZEN STRIID.

door

G. E. WINDEMULLER.

III. (Slot.)

Wanneer ik nu verder met stilzwijgen voorbij ga het geknoei met de duizenden kwakzalversmiddelen waarvan het ééne al meer belooft dan het andere, waarvan het eene geen, het andere veel schadelijke bestanddeelen bevat; waarvan het ééne heelemaal bedrog, het andere niet heelemaal bedrog maar b.v. gevaarlijk zonder deskundige beoordeeling vooraf, is; en waarvan er niet één ontkomt aan het vonnis: „onthoudt U van de zwijsnij!“ omdat ons menschelek organisme te mooi samengesteld is maar ook te ingewikkeld om het zonder deugdelijk onderzoek naar plaats en aard van het lijden allerlei poespas toe te voeren waarbij alleen de verkoopers en fabrikanten gebaat zijn; — wat zou men wel zeggen van den horlogemaker, die Uw horloge volspoot met petroleum, onder de olie zette, op de kachel legde en met de goudlap oppoetste en het U dan terugbracht, nog niet precies even mooi stilstaand als te voren, omdat hij zoo maar dacht „dat 't er zoo def uitzag, en 't moest er maar eens uit, en de vieltjes moesten gesmeerd“, — maar zie je, de veer was kapot

en dat wist hij niet, want hij had dat niet onder zocht....

Wanneer ik dit alles dus voorbijga dan doe ik dat, omdat ik nog zeer belangrijke andere kwestie's in deze schoone materie te behandelen heb, waarover werkelijk heele romans te schrijven zijn. Als het niet zoo diep treurig was, dat het menschdom zich zoo om den tuin laat leiden, dat (welmeenende) familieleden zware zieken overal heenzeulen, alles laten slikken, schatten uitgeven zonder mogelijkheid op succes, — dan zou het alleen maar komisch zijn, — maar 't is helaas! tragisch.

Men bemerkt, hoop ik, dat ik niet volsta met groote woorden te slingeren naar de koppen van de aartsbedriegers, maar dat ik tracht motieven te geven. Ik tracht uit de doekjes te doen, waaróm wij de menschen met alle kracht waarschuwen voor de behandeling, met wat ook, zonder kennis van den toestand.

Waarom wij geen behandeling kunnen goedkeuren „met wat ook“ door onbevoegden, zal nu wel voldoende duidelijk en herhaald gezegd zijn: behandelen zonder voorafgaand inzicht in datgene wat behandeling vereischt, is onzinnig en gevaarlijk. Men meent zeer dikwijls, maar volkomen ten onrechte, dat de „officieele geneeskunde“ nu eenmaal een vooroordeel heeft tegen alles wat niet uit de „school“ komt.

De onzin ligt hier haast al te dik op, maar ik wil ook over deze meening met klem van jedenen spreken: Vooreerst: is er geen „officieele geneeskunde“, dat is een term van betweters en buitenstaanders, die iederen sluwen kwakzalvenden gladdekker op de menschheid willen loslaten. De geneeskunde aanvaardt alles wat tot heil van de menschheid kan strekken, maar de beoefenaren moeten de verantwoordelijkheid kunnen dragen voor al hun doen en laten, voor al hun voorschriften!

Als oom Piet bloemetjes geplukt heeft en die afkookt en dat soepje aanprijst tegen aambeien, dan kan het misschien heel erg best zijn,..... maar de „officieele wetenschap“ wil dat eerst eens laten onderzoeken door een andere „officieele wetenschap“, even hoog gezeteld en 't hart hoogdragend gelukkig als de geneeskundige, die der pharmacie en aanverwante vakken. Men moest eens weten welken weg van zorgvuldige

onderzoekingen enig middel moet gaan, voordat wij het durven toe te passen.

Maar de menschen nemen alles wat iemand maar aanprijst gretig in, zonder den menschlievende verschafter verantwoordelijk te stellen: als 't bijvoorbeeld in de krant staat, is 't dadelijk goed, en snapt men maar niet, dat „dokter dat nou toch niet heeft gelezen of er niet van weten wil!” De dokter wil er wel van weten, maar niet klakkeloos, want hij moet de verantwoordelijkheid kunnen dragen: een geneesmiddel of een behandelingswijze is geen poetspommade of een lot van een of ander, dat je er met reclame in moet brengen, en waarbij risico gedragen moet worden, omdat je vooruit niet weet dat „Erdal” beter kan zijn dan „Glim” of mogelijk niet andersom, en dat je een heel huis met een lijfrente maar ook een heele Niet kunt trekken. — Bovendien betreffen die vragen over krantenberichten en advertentie's bijna altijd dingen, die overgenomen worden uit geneeskundige vakbladen, en waaraan praatzieke journalisten dikwijls voorbarige commentaren vastplakken, die bij menigeen ijdele hoop hebben gewekt Een rustig afwachten ware beter op z'n plaats en de vertrouwde geneesheer zou er op zijn tijd zeker over kunnen oordeelen.

En zoo is het met al het andere, dat buiten de „officieele wetenschap” om meent aanspraak te mogen maken op erkenning: Natuurgeneeswijze; Homoeopathie (door leeken wel te verstaan), Magnetisme en andere dergelijke, op de verbeelding der massa werkende bovennatuurlijke (?) invloeden, waarvan ze geen snars afweten, maar waarmee de bedrijver speculeert op de aantrekkingskracht, die het mystieke nu eenmaal heeft, — alle deze behandelingsmethoden of — schijnmethoden zijn in handen van den leek gevaarlijk, omdat men er mee behandelt: ziekte's in plaats van zieken, wat de geneesheer nooit doet; met andere woorden: omdat men ze in 't algemeen aanwendt, (generaliseert) waar juist de meest afzonderlijke beoordeeling en behandeling (individualiseering) bij uitstek noodzakelijk is

Wanneer U iemand ooit mocht zeggen: „ja maar, waarom doen de dokters dat dan niet, die natuurgeneeswijze toepassen; zij willen nooit iets weten ervan”. Zeg dan maar gerust: „je bent abus”. Maar weet gij wat de dokter niet doet! Overal een etiquet opplakken; overal bij zeggen: „dat is natuurgeneeswijze; dat is allopathie; dat is homoeopathie; dit is electriseeren; dat is suggestie”. Want de patiënt snapt er weinig van en is meer gebaat met niet-te-veel-weten in volledig vertrouwen, dan met alles-willen-weten, zoodat zijn arme hersens een kruidmoes van onverteerbaar allerlei hebben te verwerken, zonder enig ander nut dan overbluffing en het slaken van een verzuchting: „da's mien veuls te geleerd af.”

De geneesheer van onzen tijd is heusch wel zóó veel ontworsteld aan den onderwetschen deftigen zwarten, hooggehouden, langgejasten dokter-van-voorheen, die met voor zijn tijd even eerbiedwaardige kennis, maar (en misschien was dat nuttiger dan menigeen denkt) minder openhartigheid elke poging tot nieuwsgierige toenadering afketste met een diepzinnig gezicht en een welsprekend gebaar van: „och, daarvan begrijpt gij toch niets.” —

Hij verstaat den geest des tijds, die „van alles wat” wil doen kennen. En voorzover hij dat van nut acht, laat hij zich heusch niet uit over dingen, zijn vak betreffend, vooral als het de volksgezondheid aangaat. Maar hij zal ten zeerste behartigen het „schoonmaker, houd je bij je

leest”, want alle beunhazerij en halfmeterij op zijn gebied is uit den booze.

Ik sprak daareven van de homoeopathie.

Homoeopathie is een zekere geneesmethode, waarvan de leek geen verstand heeft, omdat hij er geen verstand van kan hebben. Hij kan er wat over weten maar hij weet er niets van: om er wat van te weten, moet hij evengoed voor geneesheer studeeren als de allopaath. Wat is dat voor een beestje? Wel:, dat is de tegenvoeter van de homoeopaath, dat is de „gewone” geneesmethode.

Ik heb geen 't minste plan, over de homoeopathie te spreken, omdat ik ook niet over de allopathie spreek. Ik heb alleen twee dingen te zeggen naar aanleiding van de door mij boven aangehaalde liefhebberij van velen, om homoeopathie en dergelijke te bedrijven, zooals een ander piano speelt: „of 't zuiver en mooi is en voor den hoorder genietbaar, komt er niet op aan, ik speel piano; of 't goed is en doeltreffend en verantwoord, komt er niet op aan, ik homoeopathiseer”. Misschien weten niet alle lezers, hoe de leek homoeopathie beoefent; ik zal 't U vertellen, vooral om U een aangenaam oogenblikje te bezorgen als verpoozing te midden van al deze narigheden.

Kijk eens: je voelt wat voor 't vreemde, 't buitenissige: je hebt lak aan de schoolsche geneeskunde; het heil van 't zieke menschedom gaat je als Mensch toch ter harte. Wel nu, je koopt een boekje je leest eens wat over homoeopathie (waarom ook niet eens wat over allopathie?), alleen 't mooie woord maakt al een reuzen indruk! en dan koop je nog een boekje, dat de zaak van de behandeling wat vergemakkelijkt, want op behandelen komt het toch eigenlijk aan, — en klaar is Kees: **volgens het alfabet** ga je nu aan 't genezen! Bij voorbeeld: (dit prachtig specimen is uit het boekje:)

„De Kleine Huisdokter!” „Helpt U zelf met de Geneesmiddelen (Homoeopathie en Natuurgeneeswijze van Pastor Telke”, door D. Gerpheide). blz. 13. No. 13 „Aur. mur. natr. D 4. Stinkneus. Wandelende nire Hartneuralgiën. Hardnekkig ekzeem aan neus en (... en .... schrik niet) en baarmoeder. Pijn in het neusbeen 's nachts, Levensmoehheid en vertwijfeling.” (‘t Staat er op mijn woord van eer precies zoo).

blz. No. 63. „Natrium muriaticum D 3. Maagstoringen. Suikerziekte. Drukking op het hart ingevolge van onderdrukten uitslag. Waterige menstruatie met treurigheid, waarbij men troost niet wensch. Bij moehheid der hersens.”

Dit gaat dus alfabetisch volgens de geneesmiddelen. Ik kan 't ook anders, volgens de ziekteverschijnselen, kijk maar:

blz. 47 v.d. inhoud: Vlieg- en Valdroomen blz. 17. Wij slaan dan blz. 17 op en vinden na eenig zoeken:

No. 38. „Digitalis D 4. Uitstekend middel tegen hartziekte met drang naar de geslachtsdeelen; vaak gevoel alsof het hart stilstaat. Hartontsteking. Vlieg- en Valdroomen. Waterzucht.”

Het is dus onmogelijk van dezen onzin, van deze ongehoorde bedotterij door middel van een ernstig onderwerp als de geneeskunde iets anders te zeggen, wat wij vroeger reeds in 't openbaar deden, dan dat zelfs de zetter van de Hollandia Drukkerij, die 't boekje uitgaf, er door is geblameerd.

Maar 't gekke is, dat de ernstige homoeopathie-beoefenaren, die geneesheeren zijn en allerminst kwakzalvers, bij mijn weten nog nimmer met kracht zijn opgekomen tegen deze ook voor hun wetenschap verderfelijke voortbrengselen van een (laten me met menschlievendheid maar aannemen) ziekelijk brein!

Laat af, ook gij, wonderdokters, van beteren huize, die o, wonder als eerbiedwaardig huisvader, menschenvriend en uitoefenaar van eenig terecht geëerd beroep (advocaat, onderwijzer etc.) U tot heden niet hebt kunnen laten weerhouden van tot Uw eigen verwondering en vooral verwondering, het wonder te ondergaan van tegen alle logica in U „dokter” te voelen, dus: „wonderdokter” te zijn! Want het is inderdaad verwonderlijk, dat gij, die thuis behoort te zijn, en dat ook waarlijk zijt, in het summum Jus Romanum en de Jurisprudentia of in den atlas van Bos en de rekenboekjes van Wisselink. — het is verwonderlijk, herhaal ik, dat gij „dokter” zijt tevens en den moed, of beter de brutaliteit hebt, op Uw verantwoordiging te nemen, zonder oordeel, dat, waarover de dokter-zonder-wonder eerst zijn geweten, zijn hart en zijn hersens heeft te raadplegen!

Scheidt er mee uit, want gij maakt U belachelijk en zijt gevaarlijk!

Dat is het ééne dat ik te zeggen heb.

Het andere is dit:

De schaapherder Priesnitz had op één of andere wijze ontdekt, dat Water, gewoon wat vloeibaar water, dat we allen kennen, ook in de geneeskunde een belangrijke rol kan vervullen. De verschillende behandelingsmethoden met water zijn nu overal ingeburgerd, bij deskundigen en bij leeken. Maar dat is niet altijd zoo geweest: en de „natuurgenezers” van professie, d.w.z. die van het wonder, gaan er altijd een beetje prat op, dat iedereen tegenwoordig priesnitzt op gezag van den eenvoudigen schaapherder: — nu, een zekere Pasteur, die zijderupsen genas, menschen afhielp van hondsdolheid en nog meer deed, was „maar” scheikundige —

Hoe het zij, wanneer ieder die meent een nuttig middel ter genezing of verzachting van menschelijk lijden te kennen, bij overlevering in de familie, of uit een oud boek, of hoe ook, dat middel ter onderzoek zendt aan de „officieele geneeskunde”, — en ieder geneesheer zal daarbij den weg willen wijzen, — dan is geen instituut van onderzoek, geen geleerde op enig betrokken gebied, zoo dwaas, ijdel, hoogverheven boven leekenontervinding of zelfzuchtig, om aan dat middel zijn aandacht te onthouden!

Integendeel: ik beweer hier nadrukkelijk, dat hij, die ernstig meent een middel te kennen tegen eenige kwaal, misdadig handelt, wanneer hij dat middel onder zich houdt om het ten bate van zijn eigen zak uit te buiten, of om ten bate van zijn reputatie als bezitter van een wondermiddel, dat middel zij het belangeloos, slechts ten goede te doen komen aan weinigen die hij bereiken kan, inplaats van aan de velen, die de „officieele” geneeskunstbeoefenaren kunnen bereiken! Want wanneer een Nederlandsch geneesheer iets nieuws weet, hoe ook, dan verkoopt hij dat niet, maar gééft het, aan de heele wereld, en het wordt verspreid door de geneeskundige tijdschriften, door congressen en door persoonlijke mededeelingen. Zoo profiteert de Japanner van de ontdekkingen van den Fransman, en de Hottentot van die van een Zweed... want de „officieele geneeskunde” is onbaatzuchtig.

Hoe onbaatzuchtiger de geneesheeren: hoe meer zelfkennis bij de beoefenaren van het schoone beroep dat van den geneesheer is: hoe deugdelijker de voorbereiding in al die takken van wetenschap, waarop de geneeskunde moet bouwen en waaruit zij zelf is opgebouwd; niet in de laatste plaats óók die betreffende geestes- en

zielsleven der menschen, — waaraan helaas zeer veel ontbreekt, — des te steviger is de bevoegde geneesheer berekend voor zijn taak; des te grooter zal de winst aan kennis en ervaring zijn, wanneer hij in den omgang met zijn patiënten van hen zal hebben geleerd, hoeveel, er hem nog ontbrak; maar des te schooner en eervoller ook zal hem de voldoening zijn, in alle bescheidenheid diep in zijn binnenste besloten een zachte weerklank te mogen hooren van een woord van Pasteur, die, bejubeld, na een leven van rusteloos werken en streven, na schoon bereiken, van geniale en hervormende vondsten, elke hulde afwees en eenvoudig sprak: „gelukkig hij, die iets voor zijn medemenschen heeft kunnen doen.”

Vaassen. Arts. G. E. WINDEMÜLLER.

Mededeelingen van verschillenden aard

DE AETHER IN DIENST VAN DE KWAKZALVERIJ.

De Antenne.

We hebben het al zoo dikwijls gezegd: Als de menschen maar wilden gebruiken, innemen en opvolgen alles wat voor hunne genezing van ziekten en alle onaangenaamheden des lichaams wordt aanbevolen, er zou geen enkele zieke of lijdende meer te vinden zijn!

Het is eigenlijk ondankbaar, al die goede raadgevingen, de zoo geheel belangenlooze aanbiedingen tot herstel van gezondheid, maar klakkeloos in den wind te slaan! 't Is om te huilen!

Het is louter liefde tot den evenmensch, die den nagemaakten dokter drijft zijn geniale geest tot nieuwe uitvindingen en ontdekkingen in te spannen. Telkens lezen we weer iets nieuws om den zieken en geplagden mensch er bovenop te helpen. En meestal voor weinig geld, al blijkt dan wel eens dat er ook bedriegers onder de kwakzalvers zitten. Dat zijn de bedervers van het vak. Zij teren op de vindingen van collega's en het zijn knoeiers.

Bij een goede kwakzalver zal men misschien honderd procent teveel betalen, soms de gezondheid er bij inschieten, of tusschen zes plankjes terecht komen, doch dat is ook alles. Men moet niet vergeten dat ook de kwakzalver zijn onkosten heeft en er steeds op uit is nieuwe vindingen na te jagen, tegen allerlei, zoo niet tegen alle ziekten. Dat brengt zijn onkosten mee en hoewel het onbegrijpelijk is dat hij het goede dat reeds bestaat, toch nog nieuwe, betere geneesmethodes zijn te bedenken, het is toch zoo.

Ook de kwakzalver gaat met zijn tijd mee en het is dus geen wonder dat in den tegenwoordigen tijd ook de aether in dienst komt van de nooit volprezen Kwakzalverij!

Een mijner kennissen zond mij een pamfletje, in slecht Duitsch gespeld: „Die Antenne des Menschen. Heilung durch Ätherwellen ohne Medizin”.

Daar ik vermoed dat eerstdaags die „Sensationelle Neuheit” ook Nederland zal bereiken en ik de primeur heb van het nieuws, wil ik dat moois alvast introducereen en den hoofdzakelijken inhoud van het pamfletje in onze moedertaal bespreken. Opgeliet dus zieken, je wordt weer als een visch in het water, hoewel een visch toch niet altijd gezond is. Maar enfin, die draagt geen Antenne!

Het is een ketting genaamd „Funkschmuck”, welke ketting als een radio-antenne werkt en aethergolven, welke volgens de nieuwste onderzoekingen waarschijnlijk de oorsprong van alle leven zijn, op het menschelek lichaam overbrengt. Schadelijke aardstralen, de oorzaken van vele ziekten worden door de werking der ketting verzwakt, afgepoeierd!

De in de „Funkschmuckkette” liggende antenne, een meervoudig gevlochten draad van bijzondere legering, verzorgt den drager met electricische capaciteit en deze heft den invloed van cellenstorende stralen op. Logisch? Of niet? Eenvoudig als het ei van je weet wel!

Een goede gezondheid verlangt evenredigheid tusschen de van het lichaam uitgaande en de uit het heeal aankomende golven. Het lichaam is dus een verkeershuis van in- en uitgaande golven! Je moet nu dat verkeer goed regelen, want een storing van gencemde evenredigheid bij in- of uitgaande reizigers-golven, veroorzaakt ziekte.

Wordt de evenredigheid niet hersteld, dan sterven de cellen in het menschelek lichaam erhen je natuurlijk gesochte, ziek of dood! Ja!

Kanker, waarvan de genezing door zoo vele ernstige onderzoekers werd beproefd, ontstaat, volgens inzicht van den grooten stralenonderzoeker Prof. Lakhovky, Parijs, door storing in de functie der cellen.

Is dit niet mooi gezegd? En zoo diep geleerd.

Om nu goed electricisch functioneeren der cellen te waarborgen, moet het overschot aan kosmische golven geregeld worden en dat geschiedt door onze vrij om het lichaam zwevende antenne de „Funksemuckkette”, die de voor ons noodige stralen opvangt en op het lichaam overdraagt. De andere, of de onnoodige stralen worden er buiten gehouden!

Meestal reeds na korten tijd wordt een reactie merkbaar, een teeken dat de werking der bestraling begint. (De allereerste reactie was merkbaar in uw portemonnaie!). Het bloed wordt dunvloeibaar, roode en witte bloedlichaampjes worden goed verdeeld. (lagen eerst met elkander overhoop!) waardoor bleekzucht en ouderdomsverschijnselen beteren en eindelijk genezen worden. De stofwisseling wordt opgewekt, stoelverstopping en slapeloosheid houden op, daarmede ook de oorzaak van vele ziekten.

Het beste is den mensch te vergelijken met een levend radiotoestel: Het lichaam het ontvangtoestel, de „Funkschmuckkette” de antenne. Om in de radiotechniek te blijven zou nu een fout goed gemaakt, of een aanvulling gegeven moeten worden. Ik vraag in naam van zieken en lijdenden, op welke gollengte moeten we afstemmen? Korte, lange, hitte, koude, of wat voor golf? Kosmische golf? Ick en weet 't niet!

Nu worden maar even vier en dertig kwalen genoemd waarvoor de „Funkschmuekkette” ter genezing de kosmische golven sorteerte.

Doch met die vier en dertig stuks zijn we nog niet aan het einde, want nog steeds komen verrassingen van nieuwe genezingen door onze „Funkschmuckkette” binnen en het is dus nog lang niet precies bekend waartoe zij in staat is. Wij kunnen zingen: Nog lange niet! Nog lange niet!

Schijnbaar voelt men nu zich een beetje te ver gewaagd te hebben, want er volgt: „Bij ziekten met omvangrijke weefselstoringen kan natuurlijk alleen de algemeene toestand van den lijder verbeterd en hem daardoor zijn lot dragelijker gemaakt worden”.

Zoals te doen gebruikelijk is, volgen nu eenige attesten. Slechts veertien stuks zijn afgedrukt, doch zij komen bij duizenden binnen.

„Van de meesten welke door de „Funkschmuckkette” genezen zijn zegt de schrijver verdrietig, — krijgen wij dikwijls om nietige redenen of voorwendels geen getuigschrift. Er zijn echter ook dankbare patiënten, die zich niet schamen te erkennen, dat onze „Funkschmuckkette” hen van hun lijden heeft verlost”.

De getuigschriften, waarvan het jongste da-

teert 12 Oct. 1932, zal ik maar overslaan, doch er volgen nog eenige raadgevingen de vermelding wel waard.

Andere metalen voorwerpen, in 't bijzonder ooringen, armbanden en vingerringen, mogen niet gedragen worden. Te vermijden is ook het gebruik van joodhoudende medicijnen, wijl Jodium de bestraling verhindert. Tot genezing wordt de ketting ook 's nachts gedragen met 2 à 3 uur onderbreking op den dag. De ketting mag niet door andere personen worden gedragen. Nogal glad! Anders zouden de patiënten er een familie-ketting van maken, of een ketting vennootschap stichten, waarvan de zieke leden om beurten aan de ketting mochten loopen. Neen, neen, dat mag niet. Zou veel te schadelijk zijn voor den baas van het spul!

Nu moet u niet denken dat het een wonderketting is, geen sprake van, het is gewoonweg een wetenschappelijk feit. En daarmee uit!

Talm nu niet de ketting aan te schaffen!

„Theoretisch is een lang leven mogelijk, als men ziekten buiten sluit, maar daarvan ontbreekt de ondervinding. Maar reeds deze mogelijkheid moet iedere gezonde aansporen de ketting te koopen! (Dit laatste staat erg vet gedrukt, natuurlijk, Hauptsache!)

Ik zou er aan toe kunnen voegen: Om lang te leven is het beste nooit te sterven!

Ik heb hiermede de „Funkschmuckkette” geïntroduceerd. Denk om uw portemonnaie, want zoo'n antenne werkt zeer sterk op Hollandsche guldens.

Velp. (Gld.)

W. H. BOOMGAARD.

Heilfunk - Radio - Kettingen.

In aansluiting met het artikel hierboven van den heer Boomgaard kunnen wij mededeelen dat de „Funkschmuckkette” reeds een concurrent in ons land heeft n.l. de Heilfunk-Ketting. Dat het de firma Schröder uit Bremen er om te doen is alle rivalen te versiaan, moge zeker blijken uit de bijgevoegde „Garantie-Schein”, waarin onvoorwaardelijk verzekerd wordt, dat de ketting tegen volle waarde zal terug genomen worden, indien binnen 14 dagen tot 3 weken geen verbetering der kwaal is geconstateerd! Dat is lyaal aangeboden. De prijzen varieeren van f 2.60 kinderkettingen, f 2.90 heeren- en dameskettingen, klasse 1, tot f 7.50. Deze laatste zijn de dameskettingen, klasse 5.

Typeerend voor den invloed der gebeurtenissen bij onze Oostelijke naburen op den gemoeds-toestand der dierbare burgers is zeker 't volgende: een der dankbare dragers van zoo'n ketting kon na enkele dagen weer normaal slapen. Na verloop van tijd werden ongeveer 60 kettingen nabesteld voor familie en bekenden. Dit schijnen dus wel héél goede en nuttige instrumenten te zijn. C.

Een „zoogenaamde” genezing door een kwakzalvers-middel.

Een dame bericht ons dat zij na 6 weken is genezen van een maagziekte, die ongeveer 14 maanden geduurd had. Deze genezing zou bewerkt zijn door een doosje medicijnen, (witte korrels), verstrekt door de opvolgers van R. Haverhoek, den indertijd beruchten homoeopathischen kwakzalver.

De patiënte is tegenstandster van kwakzalverij naar zij meedeelt, en wil gaarne inlichtingen over het geval.

Dat is niet met een paar woorden te doen, daarom wijden wij er maar een artikeltje aan in ons blad.

De medicijnen bestaan volgens deskundig onderzoek, reeds eenige malen verricht, uit suiker.

Mogelijk zit er nog een beetje van iets anders in zóó geringe hoeveelheid in, dat het niet is op te sporen; deze zéér sterke verdunningen van geneesmiddelen zijn het kenmerk van de z.g. homeopatische geneesmiddelen, een soort medicijnen, waarover wij ditmaal niet kunnen uitwiden, maar die helaas bijna steeds door het publiek worden gebruikt om de mooie, vreemde naam, die aan leeken wonderen voorspelt. Men moet bewijzen, dat ook maar 1 op 1000 gebruikers van deze middelen en deze geneesmethode iets weten en begrijpen van wat homeopathie beteekent. Wanneer ik niet schroomde, van het mooie en nuttige vak dat „geneeskunde” heet, een grapje te maken, zou ik voorstellen, alle dokters voortaan „allopaath” te noemen. Is dat niet even mooi? En even wonder-belovend? Wat dat nu is vertel ik later wel eens; het kan de leek weinig schelen, als 't maar helpt. Daarom moet men den deskundigen geneeskundige zijn vertrouwen schenken, ongeacht of hij allopaath of homoeopaath is. Want door den arts beoefend is homeopathie evenmin kwakzalverij als allopathie; de leek dient de meer of minder wetenschappelijke strijd tusschen deze beiden over te laten aan de bevoegde deskundigen, die er belang in stellen.

Belangrijker zijn verdere opmerkingen, die te maken zijn over ons geval.

Patiënte beweert, dat Haverhoek of opvolger, „na een onderzoek in de oogen” zeide, dat zij een maagzweer had. Mooi. Over die oogendiagnose nog wel eens nader iets. Maar, dame, alléén uit oogonderzoek kan niemand een maagzweer constateeren; dat is klinkklare nonsens. Wij moeten dergelijke verklaringen zóó oppvatten, dat de kwakzalver op grond van het vele, dat U hem ongetwijfeld hebt meegedeeld, meent, U gerust aan boord te kunnen komen met een bekende en veel voorkomende ziekte van langdurigen aard, die de maagzweer is. En om U te imponeren, en U iets wonderbaarlijks op te dissen, wordt het dan voorgesteld, alsof hij dat uit Uw oogen kan lezen! Indruk maken, dat is één van de geheimen der kwakzalvers!

Ook met suikerkorrels geneest men geen maagzweer of andere maagaandoeningen! Wel kunnen maagaandoeningen door rustkuren, voedingsvoorschriften, en dikwijls ook door suggestie (dat is: beïnvloeding van het zenuwleven, kort uitgedrukt) worden genezen of verbeterd.

Wanneer men nu naast een of ander geneesmiddel of schijn-geneesmiddel bovendien allerlei nuttige voorschriften omtrent voeding en leefwijze meekrijgt en toepast, kan de leek niet uitmaken, wat hem het meest of uitsluitend heeft gebaat. Aangezien nu de mensch vatbaar is voor overredende invloeden van een zijde, die vertrouwen inboezemt al of niet terecht, en vooral vatbaar is voor den invloed van concrete, tastbare dingen als drankjes en poeders en pillen, hebben deze laatste en de invloed van handige wondergenezers dikwijls een helaas voorbijgaande gunstigen invloed op vele ziekteverschijnselen. Let wel: ziekte-**verschijnselen**; want ziekte's-in-haar geheel vereischen wel zorgvuldiger onderzoek, behandeling en kennis van het zieke individu dan de brutale maar ondeskundige kwakzalvers durven aan te wenden.

Rest nog zoo mogelijk te verklaren, hoe de „geneezing” optrad na (ook door??) de „behande-

ling” van de firma Haverhoek, en niet na de eerste 14 maanden.

Heeft patiënte den eersten tijd wel goed de ongetwijfeld preciese voorschriften van een geneesheer opgevolgd?

Heeft patiënte, na een voorloopig gering resultaat, ook soms meer waarde gehecht aan de zoo veel gemakkelijker op te volgen inneem-voorschriften dan de rust- en voedings-voorschriften?

Heeft patiënte, uit ongeduld, ook de geheele behandeling tijdelijk gestaakt, en met betrekkelijk geringe klachten zoo'n beetje voortgesukeld?

Heeft patiënte ten slotte, in arrenmoede, toch resultaat, ook soms meer waarde gehecht aan de zoo laatsten helper in den nood de gelegenheid gegeven, een „wondergeneezing” te bewerkstelligen?

Heeft patiënte **blijvend** succes gehad?

Het antwoord op deze vragen zou belangwekkend zijn; wij eindigen met dit antwoord aan H.Edl. zelf over te laten — en de gevolgtrekking ook!

V.

W.

DE PROKLAMATIE

over

De Kruidendokter in huis.

In ons vorige nummer werd mededeeling gedaan over de „Proklamatie” van de Uitgeverij „Natura” te Rijswijk, die bovengenoemd boekwerk op deze wijze aan den man trachtte te brengen. Een en ander kwam ons niet als geheel in den haak zijnde voor. Intusschen hebben wij moeite gedaan inzage te krijgen van dit boek. Grootte bekendheid schijnt deze Uitgeverij echter niet te bezitten: onze boekhandelaar kon ons niet inlichten. Onze verwondering was dan ook begrijpelijk toen wij de opgezonden postwissel niet als onbestelbaar terug ontvingen; doch van de goede ontvangst mochten wij op geenerlei wijze eenig taal of teeken vernemen. Dit deed op z'n minst

genomen eenigszins bevreemdend aan en sterkte ons in het vermoeden, dat hier zooiets gold als de wolf in de schaapsvacht.

Middelertijd mochten wij van bevoegde zijde vernemen, dat bovengenoemde Uitgeverij toch wel degelijk bestaat. Nadere informaties brachten aan het licht, dat zij echter, in verband met een haar door een geneesmiddelen fabrikant aangedaan proces, voorloopig de verzending der boekwerken heeft gestaakt. Bestellers zouden hierover ingelicht zijn! — Het is dan een ongelukkig toeval te noemen, dat juist geen mededeeling daarvan werd gedaan aan dengene, die zoo vriendelijk voor ons was een postwissel te zenden met verzoek het boekje toegezonden te mogen krijgen.

Het doet ons genoegeen hem thans „juist” te kunnen inlichten.

CORRESPONDENTIE.

(Deze door plaatsgebrek thans zéér beknopt.)

W. H. B. te V. In dank uw bijdrage ontvangen. We plaatsen deze gaarne. Honoreeren geschiedt als gewoonlijk. We houden ons aanbevolen voor uw medewerking.

Gem. P. te R. Langs dezen weg betuigen wij U onzen dank voor uw medewerking.

J. A. B. te R. Wij zijn U zeer erkentelijk voor uw bereidwilligheid. Gaarne zien we het toegezeggde artikel van U tegemoet.

M. S.—I.J. te U. U zult in dit blad 't gewenschte antwoord kunnen vinden. Voor verdere opmerkingen houden wij ons aanbevolen.

P. van de V. te B. (België). Voorloopig onzen dank voor de door U verstrekte gegevens. De nummers worden U gezonden.

T. V. J. Wzn. te A. U ziet de heeren hebben hetzelfde oogenblik als het psychologisch juiste aangenomen om hun slag te slaan. Vriendelijk dank voor de toezending.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

REKENING EN VERANTWOORDING OVER 1932.

Inkomsten:		Uitgaven:	
Contributies leden	f 2286.36	Redacteur	f 600.—
Bijdrage Mij. van Geneeskunst	50.00	Secretaris-penningmeester	400.—
„ Mij. van Pharmacie	25.—	Voorschotten Redacteur	60.46
„ Mij. van Tandheelkunde	25.—	Onkosten Secretariaat	57.35
„ Afdeelingen en Departementen Mij. v. Geneeskunst en van Pharmacie	178.—	Aankoop Kwakzalversmiddelen	26.53
Abonnementen	298.80	Contrib. Congres Openb. Gezondh. ..	10.—
Verkochte exemplaren 2e druk „De Kwakzalversmiddelen”	55.09	„ Groene Kruis	15.—
Verkochte Maandbladen	0.30	Drukken en uitgeven Maandblad ..	1440.13
Rente Gemeente Giro	12.39	Bestuurs- en leden vergadering	52.35
Advertenties	6.30	Reis- en verblijfkosten	138.52
Nadeelig Saldo	235.23	Onderzoek kwakzalversmiddelen ..	115.—
		„ „ voor derden ..	140.—
		Terugbetaalde contributie	4.15
		Onk. inning contrib. en abonnementen ..	112.98
	f 3172.47		f 3172.47
Het Saldo op 31 Dec. 1931 bedroeg ..	f 1300.53		
Nadeelig Saldo over 1932	235.23		
Saldo op 31 Dec. 1932	f 1065.30		

Het Bestuur:

(w.g.) W. P. R. BOUMAN,

fungeerend Voorzitter.

(w.g.) BRENKMAN.

N. KEULEMANS,

Secretaris-Penningmeester.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931)

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50 franco per post. f 1.64

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Meij. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen; N. KFULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM. POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHÉ DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Aardstralen en Hoogtestralen. Boekbeschuwing: Grundlagen und Neue Wegen der Strahlenbehandlung door H. W. Reich. — Kankerverspreiding, Kankerbehandeling, Kankervoorcoming, vertaling door Dr. W. Schuurmans Stekhoven, recensie's Dr. D. den Hoed.

Mededeelingen van verschillende aard: Genezing door radium. — Duitschland. Politieverordening op het openlijk aankondigen en aanprizen van middelen of methoden tot voorkomen, verzachten of genezen van ziekten van menschen of dieren.

Samenstelling van kwakzalversmiddelen: „Vitaminol“. — „Ecbizon“, (Baume Thomas).

Rechtszaken: Wet op de Geneeskunst.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden werden ingeschreven:

J. Armbrust, pharm. doctrs., Amsterdam.

Mr. M. D. K. S. van Lier, rechter in de Arrond. rechtbank te Amsterdam.

De Secretaris-penningmeester,
N. KEULEMANS.

AARDSTRALEN EN HOOGTESTRALEN.

Kwakzalvers-aas in de stratosfeer. — Een flink werk van de Deutsche vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Ook in ons land is een goede voorlichting noodzakelijk.

In een der vorige nummers hebben onze lezers kennis kunnen maken met de aankondiging in ons land van „bijzondere“ kettingen, de „Funkschmuck“ en de „Heilfunk“ kettingen, die de eigenschap zouden bezitten om menschen tegen allerlei kwade invloeden tengevolge van „aardstralen“ te kunnen beschermen.

Er bereiken ons intusschen van verschillende zijden berichten, die erop wijzen, dat men blijkbaar ons land thans voldoende rijp acht om op uitgebreide wijze de propaganda van deze en dergelijke fraaie oplichtersartikelen ter hand te nemen.

Indien men even nadenkt is het aanstonds volkomen duidelijk, welk een terrein hier voor de kwakzalverij open ligt. Thans kunnen ook juweliers, handelaren in kunstnijverheidsproducten of galanterieën in den arm genomen worden, om van de verkoopers in radio-artikelen nog niet

eens te spreken, teneinde een zoo breed mogelijk front te maken van waaruit de willige slacntoffers beter bestookt kunnen worden.

We leven wel in een tijd, die grooten indruk maakt door de vorderingen der techniek; schier niets is meer onmogelijk op dit gebied en op vele punten is ons kennen het algemeen kunnen verren achter geraakt. Zóó groot en zóó sterk is de stroom van berichten, die den menschen in korten tijd te verwerken wordt gegeven, dat zij de gelegenheid niet eens meer krijgen zich te verbazen over wat dan ook.

Het is niet te verwonderen dat van kwakzalverszijde ook nu weer nieuwigheden, die zich daartoe leenen, worden aangegrepen om ze op listige en suggestieve wijze, te gelde te maken.

Een gunstige omstandigheid is het voor deze heeren, dat „men“ meer dan ooit ingesteld is op zucht naar iets bijzonders, iets tot nu toe geheel ongekends.

Dezer dagen kwam een mededeeling binnen van een lezer, die ons vertelde, dat een juweliersfirma te Utrecht beslag had gelegd op den wederverkoop van een hoogfrequent ketting, genaamd „Colysa Farco“ met reguleerbare condensator, systeem „Lakhovsky“.

Blijkbaar hetzelfde systeem(!) als de Funkschmuck, schrijft onze geachte inzender erbij. „Maar natuurlijk,“ zouden we willen antwoorden, de vader van dit systeem is dan ook de man, die de promotor was van deze heele beweging.

In een buitengewoon uitgebreid nummer is door de „Deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurpfuschertums e. V.“ een uitgave verzorgd, die de titel draagt: **Im Banne der Strahlen und der Wünschelrute.**

Hierin treffen we een grondig behandeld overzicht aan van de wijze waarop door sensatieberichten in de pers, door reclame, voordrachten etc. over de geheimzinnige, mensch, dier en planten gunstig beïnvloedende of gevaarlijk bedreigende stralen, de menschen volkomen in de war gebracht worden. Niet alleen echter wordt daarin zonder meer een overzicht gegeven van alles wat de laatste jaren op het gebied van den „stralenleer“ op het publiek is losgelaten, maar deze materie wordt tegelijkertijd behandeld volgens de wetenschappelijke inzichten der hedendaagsche kennis op dit terrein.

Het zou ons te ver voeren van alles een nauw-

keurige beschrijving in ons Maandblad te geven. Laten wij deze keer volstaan met iets mede te deelen over de Funkschmuck-kettingen waarvan reeds eerder sprake was.

De artikelen zijn verzorgd door twee geologen van het Pruisische geologische Instituut te Berlijn, Dr. A. Ebert en Dr. F. Michels.

Onze Deutsche Zustervereeniging heeft hier ontegenzeggelijk een nuttig werk verricht door op een dusdanige wijze op te treden tegen het zich snel uitbreidende kwaad en door den aandacht der volksvertegenwoordiging hierop te vestigen.

In het artikel: „De Antenne voor de Menschen“ treffen we o.a. liet volgende aan:

Allereerst wordt ook hier er op gewezen op welke manier de kwakzalvers er alweer op uit zijn om onderzoekingen, die nog gaande zijn en aan wier uitkomsten nog geen bijzondere betekenis is toe te kennen, uit te buiten door ze met nieuwe beschrijvingen van ziekteleer en ..... behandelingsmethodes de wereld in te zenden.

Het initiatief hiertoe werd genomen door Lakhovsky in Parijs, die een bijzondere voorstelling maakt van het leven der organische cellen onder invloed van electriche eigen bewegingen.

De hoogtestraling, voor welke bestudeering de bekende stratosfeervluchten van Piccard verricht worden, kan aanleiding zijn tot een disharmonisch samenvallen van haar electromagnetische trillingen met de trillingen der organische cellen. Vanuit dit gezichtspunt worden door Lakhovsky de oorzaken van vele ziekten verklaard, in het bijzonder van kanker.

Teneinde nu den schadelijken invloed te ontgaan gebruikte hij een open metalen ring waarmee het hem gelukt zou zijn kunstmatig verwekte kanker bij bepaalde planten te doen verdwijnen.

Intusschen is het duidelijk, dat deze mededeelingen niet zonder meer door de wetenschappelijke wereld geaccepteerd zijn en, zooals 't daarbij behoort, schijnt Lakhovsky in de medische wereld te Parijs bekend te zijn als een man, wiens wetenschappelijke arbeid niet ernstig opgenomen wordt.

Dit is op zich zelf niet zoo'n bijzonder verschijnsel bij een dergelijke aangelegenheid, doch sprekender is het te vernemen, dat het ook niemand verder gelukt is deze proeven na te doen. Hierdoor krijgt de zaak een bedenkelijke zijde.

Voorloopig is er dus geen erkend wetenschappelijk instituut, dat aan deze experimenten ook maar eenige waarde hecht of kan hechten.

Niettegenstaande dit standpunt der gerenomeerde beoefenaars der wetenschap trachten de kwakzalvers uit deze phantastische theoriën nog steeds munt te slaan en iedere mededeeling op dit gebied wordt naarstig uitgebuit en in practijk gebracht.

Werd vroeger reeds met z.g. zwak-stroomen gewerkt, later verschenen de toestellen voor hoogfrequent behandeling en de radio-actieve geneesmiddelen, die thans eenigszins op den achtergrond gedrongen dreigen te worden door de hoogte stralings instrumenten, die als secundaire stroomloop dienst moeten doen.

Hiertoe behoort dan o.a. de Funckschmuck-kette.

Een beoordeeling daarover wordt gegeven door de Universiteitskliniek te Halle a.d. S. waaruit we het volgende overnemen:

„Het is overbodig te bewijzen, dat de „Funckschmuck-ketten niet de dragers van „Kosmische stralen zijn, evenmin dat zij, ge„sloten om den hals gedragen het karakter „van een antenne hebben waardoor deze „stralen opgevangen worden en ze aan het „lichaam kunnen mededeelen. Overbodig is „het ook verder na te gaan of zij evenals de „kettingen van Heinrich Grothey uit Bre„men, radio-actief zijn of niet.

„De beoordeeling hunner medische betee„kenis komt slechts daar op aan door vast „te stellen, dat zulke kettingen in ieder ge„val geen Rheuma, hoofdpijn, astma, zenu„wen, slapeloosheid, hartlijden, kinkhoest, „ischias, gal- en leverkwalen genezen kun„nen daar zelfs een geringe hoeveelheid ra„dio-actieve stof aan zulke kettingen, vol„gens onze medische ervaringen, nooit het „karakter van een algemeen geneesmiddel „kan schenken. Indien overigens het gehal„te aan radio-actieve stof wat grooter was „dan zou het dragen op den duur niet zonder „gevaar zijn en moest dit wegens gevaar „voor huidverbranding verboden worden.

„De z.g. Funckschmuckkette is uit me„disch standpunt bezien slechts als waarde„loos te beschouwen.”

„De naam en de reclame, die er voor ge„maakt wordt, zijn slechts dienstig om bij „het publiek voorstellingen te doen ontstaan „over genezende stralen of golven analoog „aan die der radio.”

Tot zoover de opvatting over deze kettingen. De in Utrecht gesignaleerde is een verdere „voltooiing” van de „Funckschmuck” en wordt ook in het hierboven genoemde overzicht opgegeven.

Andere toepassingen zijn verder:

de **Radium-Schmuck mit Antenne** van Hugo Eckstein uit Aumund-Fähr bij Bremen.

de **Lebenkraftstrahler „Sonnenätherstrahlen”** van Oscar Korschelt uit Leipzig.

de **Calvanic-Ring** van de Galvanic-Ring Company uit Bad Reichenhall.

Het **Elektrum-Bernsteinkatze**.

Overbodig zal het zijn alle „goede” hoedanigheden van deze apparaten te vermelden zooals de fabrikanten ervan het wel doen.

We zijn hier blijkbaar in ons land nog wat achter(lijk!) wat de keuze betreft in deze wondermiddelen.

Laten wij hopen, dat zij hier geen ingang zul-

len vinden. Een ieder die dit leest kan medehelpen anderen op dit punt in- of voor te lichten.

Vermoedelijk zal het wel noodig blijken over eenigen tijd nog eens op dit onderwerp terug te komen. Men zij intusschen op zijn hoede!

C.

BOEKBESCHOUWING.

Tot ons genoegen was de arts D. den Hoed radioloog van het Antoni van Leeuwenhoekhuis bereid de volgende recensies te leveren.

Grundlagen und Neue Wegen der Strahlenbehandlung van H. W. Reich.

Hippokrates Verlag G. M. B. H. Stuttgart, Leipzig. 202 bladzijden. M 8.80.

Dit boekje dat geschreven is met het doel de „stralenbehandeling” — welk begrip de schrijver uitbreidt tot d'Arsonvalisatie en diathermie — in de medische wereld te populariseeren, bevat 4 deelen. Het eerste deel behandelt de fundamenten waarop de auteur zijn werk wil bouwen en waarin hij een soort algemeene pathologie en pathologische physiologie geeft van uit zijn gezichtspunt, waarbij de electriciteit in het centrum staat, gevolgd door een korte bevattelijke bespreking der stralenphysica en door een stralen-biologische gedeelte. In dit laatste gedeelte laat de auteur zijn fantasie een wat vrije loop en komt daardoor soms tot zeer hypothetische onbewezen stellingen, die echter zeker wel interessant zijn en aantonen dat de schrijver zeer belezen is en zijn problemen overdacht heeft.

De auteur beroept zich op en verwijst naar een massa literatuur, die de referent natuurlijk niet in zijn geheel voldoende kent om de waarde ervan in het verband waarin de schrijver deze plaatst, te beoordeelen.

Talrijke stellingen, die zeker hun voorstanders vinden, worden te apodictisch neergeschreven b.v. „in het bindweefsel berust de weerstand tegen gewelwoeking” of „kamerlucht is ongezond, omdat zij electricisch dood is”.

Zoo zijn in het schema der interne secretie de correlaties tusschen sommige klieren wel wat met al te groote zekerheid neergeschreven, waar nog wel eens een vraagteekening geplaatst mocht worden. Ook ontmoette ik nog wel eens een enkel fundamentele onjuistheid. Zoo laat schrijver Aschoff het geheele mesenchym als reticulo-endotheliale apparaat betitelen. Kleinere slordigheden als b.v. dat Finsen arts was, zijn niet belangrijk, doch hadden vermeden kunnen worden.

Het tweede deel, dat de techniek der stralenbehandeling beschrijft, is wel wat kort gehouden zoodat ik vrees, dat degene, die niet op de hoogte is van dit soort techniek er niet veel van zal opsteken. Het is echter moeilijk om in een beknopt werkje, dergelijke zaken uit te spinnen en de auteur moet natuurlijk naar eigen inzicht de juiste verhouding der onderdeelen regelen.

Het derde deel behandelt de praktische toepassing der „stralenbehandeling”, veelal bestaande uit behandeling met ultra-violet, ultra-rood, diathermie, d'Arsonvalisatie — welk onderdeel blijkbaar door de auteur veelal in het centrum geplaatst wordt — en Röntgenstralen, in een of andere combinatie.

De indicatie-stelling bij de verschillende aandoeningen wordt besproken en toegelicht met ziektegeschiedenissen, die, hoewel niet altijd even bewijzend, — b.v. het geval bij kankerbehande-

ling beschreven — merkwaardige uitkomsten vermelden.

Het vierde deel „slotbeschouwingen” behandelt in enkele korte hoofdstukjes de verhouding der stralenbehandeling tot de medische wetenschap en tot de natuurgeneeskunde, terwijl ook de genees„kunst” van den arts en de suggestie besproken worden.

Tot slot keert de auteur zich tegen „Hauskur und Laien verfahren”, waaronder hij verstaat het zelf dokteren, vaak met medische apparaatjes zonder voorlichting en advies van den medicus.

Een groote literatuurlijst, naar de behandelde onderdeelen gerangschikt, is toegevoegd.

Het boekje, dat gecartonneerd 6.80 Mark, in linnen 8.80 Mark kost, is al met al een lezenswaardig boekje, dat interessante suggesties geeft op talrijke onderdeelen van het medische vak.

DEN HOED.

De redactie vindt het wenschelijk naast de bovenstaande boekbeschuwing eenige regels te vertalen uit het hoofdstukje „Hauskur und Laien verfahren”.

„Het voorkomen van ziekten zal altijd het schoonste doel van de medische wetenschap zijn. Daarom is het te loven, als de voordeelen van een stralenkuur ook in huis tot uitwerking kunnen komen. Daardoor kan bij kleine storingen, die tot ernstige ziektes kunnen groeien tijdig en gemakkelijk worden ingegrepen.

Vele patiënten hebben een onbedwingbare neiging tot „Zelfdokteren”. Daarin ligt een groot gevaar. Door de schreeuwerige reclame voor hoogtezonnen en hoogfrequentie apparaten zijn zeer veel kleine apparaten in leekenhanden gekomen, zeer dikwijls met overdrijving van de te bereiken genezingen.”

En verder: „Zooals de zaak nu staat is scepticisme tegenover de kleine huisapparaten gerechtvaardigd.”

Worden ze onder controle van den arts, of slechts bij lichte storingen gebruikt, dan kunnen ze zeker van eenig nut zijn. Wanneer het echter geldt minderwaardige instrumenten, of wanneer patiënten behandeld worden die vakkundige hulp noodig hebben, dan kunnen die toestellen niet te voorziene schade veroorzaken.

Want de hoogfrequentie behandeling is volstrekt geen geneesmiddel voor alles of ook geen wonderkuur, zooals door sommige propagandisten verkondigd wordt.

Zooals hier uitvoerig uiteengezet is, is zeer bijzondere kennis op het gebied van de medische wetenschap en van de radiologische techniek noodig, om deze toestellen zaakkundig en met goed gevolg te gebruiken”.

KANKERVERSPREIDING, KANKERBEHANDLING, KANKERVOORKOMING.

Vertaling door Dr. W. Schuurmans Stekhoven. Uitgave Bijleveld — Utrecht.

Schrijver geeft in het eerste hoofdstuk aan de hand van overtalrijke cijfers en citaten zijn indruk weer, dat kanker tegenwoordig in frequentie toeneemt. Hij ontzegt vele statistieken hun waarde, bestrijdt de methodes en conclusies van statistici die een andere meening aanhangen, en is ook niet blind voor de moeilijkheden, die vergelijking van statistieken van nu en vroeger aankleven, maar tenslotte meent hij dat ondanks de

vorderingen van geneeskunst en hygiëne de kanker eerder toe dan af neemt.

Hoewel men het met zijn conclusie eens kan zijn, meen ik dat Liek ons wel wat minder cijfers had kunnen geven, vooral waar hij aan vele alle waarde ontzegt, en zijn conclusies meer op geloof dan op feiten baseert. Het hoofdstuk is daardoor langdradig geworden.

Bovendien valt hier dadelijk de vaak onaangename polemische toon, die Liek tegen de zoogenaamde „exacte” statistici en andere ongelukkige wetenschapsmensen meent te moeten aannemen, een toon, die in een populariseerend boekje al heel weinig op zijn plaats is.

In het hoofdstuk Kankerbestrijding, waaronder Liek voornamelijk kankerbehandeling verstaat, komt een groot pessimisme tot uiting, waarvoor helaas ruimte te over is. Liek bespreekt in dit hoofdstuk de verschillende behandelingsmethoden, waaronder ook de chemische terwijl hij eveneens allerlei kwakzalversmiddelen onder de loupe neemt. Hij komt tot de conclusie dat het met de therapie nog maar slecht gesteld is. Hoewel inderdaad op groote gebieden Liek in het gelijk gesteld moet worden, treft ook in dit hoofdstuk het wantrouwen in zijn collega's. Liek insinueert, dat iedere goede stastiek gelogen is. Ik weet niet in hoeverre deze opvatting in Duitschland waar moge zijn, maar ik weiger te gelooven, dat in Holland en ook in andere landen een dergelijke grove oneerlijkheid heerscht.

Ook moet ik er weer op wijzen hoe weinig verheffend dit soort argumentatie in een populair boekje aandoet.

In het 3de hoofdstuk over de kankerziekte verdedigt Liek het standpunt dat kanker niet een zuiver plaatselijke aandoening is, maar men mede door algemeene stoornissen veroorzaakte ziekte. Wie geen vreemdeling in Jeruzalem is, weet dat ook vele kankeronderzoekers deze meening huldigen, en meer en meer argumenten voor deze opvatting verzamelen.

In „Kanker en beschaving” tracht Liek aan te toonen, dat kanker bij natuurvolken veel minder voorkomt, hetgeen een hachelijke onderneeming is! Als slechte invloeden der beschaving op de gezondheid meent hij de gedatureerde voedingsmiddelen (conserven), onnatuurlijke levenswijze (gebrek aan beweging, licht en lucht), genotmiddelen (alcohol en nicotine) en psychische overbelasting (zorgen, verdwijnen van religie en traditie, vreugdelooze industrie arbeid), te moeten brandmerken.

Men kan het met Liek eens zijn, dat deze factoren in het algemeen schadelijk voor de gezondheid zullen zijn. Het is echter niet zeker dat de voeding der wilden en van onze voorouders zoveel beter was, dan de tegenwoordige; en dat niet andere hygienische misstanden bij allerlei wilde stammen ruim opwegen tegen de delataire uitwassen onzer hedendaagsche cultuur.

Bovendien is met dit al nog allerminst aangevoerd dat er inderdaad — zoo er al toename van kanker is, (1e hypothese) — verband is tusssen deze toename en de voeding (2e hypothese).

In het laatste hoofdstuk: Kankervoorkoming, wordt aangeprezen eenvoudig en vrij grof voedsel te gebruiken (bruin brood, „rohkost”, weinig suiker, veel melk) en genotmiddelen (nicotine, alcohol) te vermijden. Ook hier kan men de schrijver in zijn streven volgen. Ongetwijfeld moet een dergelijke voeding gezond zijn. Ook als kankerprophylaxe kan dit dieet een rol spelen. Ik wijs op de onderzoekingen van Dr. Wassink, die aan rooken en drinken een belangrijke

aetiologische rol voor mond en keelkanker, toeschrijven.

Of echter inderdaad de voeding (afgezien dus van de schadelijke genotmiddelen) zoo'n groote rol voor het ontstaan van kanker moet worden toegekend, is verre van bewezen en vooral het ontstaan van kanker op jeugdigen leeftijd (ook dat zou meent men, sterk tegenomen zijn in de laatste decennieën) pleit hier sterk tegen.

Het ware echter te wenschen, dat inderdaad de grondslagen van het dieet, dat Liek aanbeveelt, bij het geheele volk doordrongen. Zonder twijfel zou dit de gezondheidstoestand — die overigens niet slecht is, gezien de lage sterftecijfers — ten goede komen. De tijd zou dan wel leeren of er inderdaad zoo'n nauw verband bestaat tusssen kanker en voeding. Het voorschrijven van dit dieet als kanker voorbehoedingsmiddel getuigt echter meer van geloof, dan van kennis.

Ik heb in de bespreking van dit boekje reeds meermalen op de polemische toon, die vooral in de eerste hoofdstukken opvalt, gewezen; bij mijn kritiek heb ik me vooral tot de hoofdzaken bepaald, de vele — te vele voor een populair boekje — detailkwesties heb ik buiten beschouwing gelaten, al is op menig punt nog wel een en ander, zelfs van principiële aard, aan te merken.

Mijn hoofdbezwaar tegen het boekje is de pessimistische stemming in de eerste hoofdstukken.

Het is hierdoor mijns inziens veel meer geschikt voor ter zake kundigen d.w.z. artsen, dan voor leeken die hun laatste restie van hoop op genezing bijna geheel zien vervliegen, waarvoor ze in ruil het geloof aan prophylaxe kunnen krijgen. Juist waar de leek zich veelal pas voor kanker interesseert, als hij er in zijn naaste omgeving mee te maken krijgt, is dit een onaangename zijde van het boekje, dat ik dan ook niet zonder voorbehoud kan aanbevelen.

De vertaling berustte bij Coll. Schuurmans Stekloven in goede handen al heeft hij ook niet alle germanismen weten te vermijden.

DEN HOED.

Mededeelingen van verschillenden aard.

GENEZING DOOR RADIUM.

Toestanden, die er op wijzen hoe noodzakelijk het is, dat van hooger hand paal en perk gesteld wordt aan deze de volksgezondheid bedreigende misleidingen.

Een lezer zond ons een nummer van „Het Centrum” van 15 Juli j.l. (avondblad) waarin het volgende bericht voorkomt, dat wij gaarne in zijn geheel overnemen. Het moet ons van 't hart, dat het een treurige ervaring voor ons was te zien op welk een onhandige wijze dit blad het verslag van deze avond aan zijn lezers wist voor te leggen. Er blijkt wel uit, dat ook de verslaggever onder de bekoring is gekomen zowel van de genezende kracht van radium als van de wonderlijke werkzaamheden van het beschreven bekertje.

Wij vragen ons af of het niet mogelijk is, dat dergelijke verslagen alvorens opgenomen te worden, eerst aan een ter zake kundige medewerker ter inzage kunnen worden gegeven.

Onder het hierbovenstaande hoofd dan maken we kennis met:

Lezingavond in „Tivoli”.

Vanwege de Algemeene Radium Centrale te Amsterdam had Vrijdagavond voor een groot auditorium een interessante lezing plaats over

de genezing voor rheumathiek- en zenuw-pijnlijders door middel van radium-elementen.

Deze lezing werd gehouden door den heer J. Lutkie uit Amsterdam, die bij den aanvang van zijn beschouwingen allereerst in korte trekken de ontdekkingen schetste aan het einde der vorige eeuw gedaan door den heer en mevr. prof. Currie te Parijs.

De physische, maar vooral ook de geneeskrachtige eigenschappen van het radium-element deden de wereld verbaasd staan.

Spr. toonde aan hoe de zwakstraal-behandeling belevend op het menscheijk organisme inwerkt. Dit moeten wij evenwel streng gescheiden houden van de sterkstraal-behandeling, welke in handen is van de radiologen voor de behandeling van speciale ziekte-gevallen zooals kanker etc., maar die absoluut niet in handen van leeken komen.

In handen van leeken komen radium-compressen voor bestraling van buiten af en de radiumdrinkbeker waarbij de geneeskrachtige werking uitgaat van de emanatie die in het water wordt opgenomen en die dus door het drinken van binnen uit op de bloedcirculatie werkt en verdere eigenschappen heeft die activeerend op de cellen van het organisme inwerken.

Dit is hetzelfde waarop de geneeskrachtige bronnen berusten, zooals Ober-Schlema, Baden-Baden en soortgelijke waar de menschen heengaan om genezing te vinden van rheumatiek, ischias enz.: want het is gebleken, dat die bronnen niets anders zijn dan door radium geëmaneerd water, dat op zijn weg vanaf den oorsprong over radio-actieve ertslagen loopt waar het de emanatie heeft opgenomen.

Deze casuerie werd aanmerkelijk verduidelijkt met eenige lichtbeelden, waarna de heer Lutkie tenslotte tevens de technische kwaliteiten aantoonde van een **handigen drinkbeker, waarmede** men op weinig kostbare wijze ook thuis een drinkkuur kan ondergaan.

Over de genoemde kwaliteiten van de beschreven beker, die wel 't zwaartepunt van bovenstaand betoog blijkt uit te maken, zullen wij het hier niet hebben. Een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid is het, dat de uitspraak over de „Funckschmuckette”, die men elders in dit nummer aantreft, ook in dezen van toepassing is.

C.

DUITSCHLAND. Politieverordening op het openlijk aankondigen en aanprijzen van middelen of methoden tot voorkomen, verzachten of genezen van ziekten van menschen of dieren.

§ 1. Het openlijk aankondigen of aanprijzen van voorwerpen, handelingen, methoden of middelen, die bestemd zijn tot voorkomen, verzachten of genezen van ziekten van menschen en dieren, is verboden:

1. wanneer aan de voorwerpen, handelingen, methoden of middelen werkingen worden toegeschreven, die de werkelijke waarde overtreffen, of

2. wanneer de wijze van aankondigen of aanprijzen zoodanig is, dat die tot misverstand aanleiding kan geven, of

3. wanneer zij gevaarlijk voor de gezondheid kunnen zijn, of

4. wanneer middelen worden aanbevolen, die alleen op recept van artsen, resp. veeartsen, mogen worden afgegeven.

Met het in § 1 genoemde openlijk aanprijzen of aankondigen wordt gelijkgesteld, wanneer in openlijke aankondiging verwezen wordt naar ge-

drukte stukken en dergelijke mededeelingen, die een aankondiging of aanprijzing van bedoelde voorwerpen, handelingen, methoden of middelen bevatten.

Deze politieverordening is daags na de afkondiging (2 Juni 1933) in werking getreden.

De strafbepalingen op het overtreden loopen tot 150 Mark boete en 2 weken hechtenis.

(Limburger Tageblatt.)

SAMENSTELLING VAN KWAKZALVERS- MIDDELEN.

„Vitaminol“

Dit is weer een van de prachtige producten, die op de markt te Hilversum verkrijgbaar zijn. Op het etiket staat vermeld, dat dit middel met zijn waarlijk schoonklinkende naam afkomstig is van: „Het Kruidenhuis“, Nieuwe Haven 19, te Rotterdam.

Deze inrichting staat onder leiding van **W. Denis, Apotheker** ass. dus zijn we er voor gewaarborgd, dat er zeker „goeie spullen“ worden afgeleverd, wier werkzaamheid niet twijfelachtig zal zijn. Trouwens als we ons niet al te zeer vergissen is er aan dezelfde kant op de Nieuwe Haven nog een andere inrichting waar geneesmiddelen worden verstrekt; hiervan berust de leiding echter bij een medicus, en de apotheker, die voor de geneesmiddelen zorgt, heeft geen „ass.“ er achter staan. Maar die komen dan ook niet op de markt in Hilversum.

„Vitaminol“ is volgens opgave op het etiket een eelust opwekkend, versterkend middel. Tegen bloedarmoede, (en nu kan men toch weer zien dat de een veel meer ergens „uit weet te halen“ dan de ander), bleekzucht, zenuwzwakte, zwakke maag, verval van krachten, etc. (zooiets van: invul oefeningen voor de jeugd, maar dat staat er niet bij gedrukt n.b.!). 3 maal daags 10 druppels in een glas warme melk, kinderen geven men de helft (van de melk?) Onschadelijk.

Die Gooische boeren (of boerinnen?) schijnen wel echte ouwe snoepers te zijn. Volgens opgave van den heer Keulemans **blijkt de inhoud slechts uit Malagawijn te bestaan**, die verkocht wordt à raison van 40 cent voor 30 gram. Je moet maar op de gedachte komen!

„Bebizon“ (Baume Thomas).

Afkomstig van **Pharmaceutische fabriek „Boerhave“**, Anthoniestraat 8, Haarlem, waarschijnlijk een kindervriend.

Deze zalfachtige substantie afgeleverd in tubes heeft de bedoeling onze kleuters de onaan-genaambden van het tanden krijgen te besparen. Het wordt dagelijks voorgeschreven (staat op de brochure vermeld) tot welzijn der baby's en voldoening der ouders (spat. van ons. Red.).

„Bestrijkt op hygienische wijze baby's tand-, vleesch met Bebizon, zoo dikwijls als noodig zal „blijken“.

(Men zal moeten toegeven dat deze uitdrukking getuige aflegt van het diplomatieke inzicht van den steller.)

„Bebizon nu, is het ideale, g e h e e l o n s c h a -
delijke middel, dat de pijnen verdriift en

een kalmeerende invloed uitoefent. Bebizon werkt desinfecteerend, daar het de kiemen en microben in de mond van het kind, welke de complicaties veroorzaken, vernietigt.“

Dergelijk gedaas zou op zich zelf nog niet zo erg zijn als het nu ook inderdaad maar waarheid bleek te zijn op het punt van dat onschadelijke.

De heer Keulemans die de analyse maakte, deelt mede, dat hij vond: **vaseline, borax, vaniline en een sterk anaestheeserende stof.** Deze laatste nu blijkt wel anaesthesie te zijn omtrent wier onschadelijkheid bij het gebruik als boven aangegeven, ook al geschiedt dit onder hygiënische voorzorgen, zoo dikwijls als noodig zal blijken, nu niet zoo bijzonder vast staat als in de brochure is aangegeven.

We moeten echter tot de conclusie komen, dat we het den fabrikant niet euvél kunnen duiden. Want volgens zijn opgave in de brochure zijn „de voordeelen door de medische wereld, doctoren en autoriteiten op dit gebied erkend.“ tenzij... nu ja, maar dat is natuurlijk weer iets wat alleen maar bij ons kan opkomen. C.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN

DE KOLONIËN

GELEZEN!

RECHTSZAKEN.

Rechtbank te Rotterdam.

(Vervolg op een bericht voorkomende in ons April nummer.)

Wet op de geneeskunst. N.R.Ct.
Rechtbank R'dam 2 Juni '33

Vervolgens heeft in hooger beroep terecht gestaan de 55-jarige vegetarische propagandist A. W., te Rotterdam, die door den kantonrechter aldaar, wegens overtreding van de Wet op de geneeskunst, was veroordeeld tot viermaal 15 dagen hechtenis.

Verdachte was niet verschenen. Als zijn gemachtigde trad op jhr. mr. J. J. W. Pompe van Meerdervoort.

Getuige J. W. van Vlaardingen, arts, oud-officier van gezondheid bij de marine, verklaarde werkzaam te zijn op het bureau voor natuurgeneeswijze van verdachte.

De president: Ik vind uw positie niet bijzonder

gevoel; heeft het tucht-college van de medici zich nooit met u bemoeit?

Getuige: Neen. Ik stelde de diagnose en W. schreef de geneesmiddelen voor.

De president: Zoudt u het ook niet natuurlijker hebben gevonden, dat de therapie eveneens werd opgedragen aan een medicus, in plaats van aan een willekeurig man? Wie is toch die assistent, van wien in de stukken sprake is?

Getuige: Dat is verdachte.

De president: Maar de Maatschappelijke verhouding tusschen u en hem is toch juist omgekeerd. Hij kreeg de dubbeltjes en kende u een salaris toe!

Nadat getuige nog op een desbetreffende vraag van den president had ten antwoord gegeven, dat de patiënten, nadat verdachte hun een recept had voorgeschreven, niet meer bij hem, getuige, boven kwamen, maar direct naar het magazijn van het bureau op den Schiedamschenweg gingen en dus was vastgesteld, dat verdachte niet door den medicus werd gecontroleerd, heeft het O.M., tegenwoordig door mr. E. D. H. Schutter, bevestiging van het vonnis van den kantonrechter geëischt.

Jhr. mr. Pompe van Meerdervoort las een uitvoerig bezwaarschrift voor.

De rechtbank zal 15 dezer uitspraak doen.

In een zaak van A. W., 55 jaar, vegetarisch propagandist, te Rotterdam, appellant van een vonnis van den kantonrechter aldaar, waarbij hij wegens overtreding van de Wet op de geneeskunst — onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst — was veroordeeld tot viermaal 15 dagen hechtenis, heeft de rechtbank alsnog het hooren van een getuige gelast op 27 dezer.

In een uitgestelde zaak van den 55-jarigen vegetarischen propagandist A. W., te Rotterdam, appellant van een vonnis van den kantonrechter aldaar, waarbij hij wegens overtreding van de wet op de geneeskunst — het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde — was veroordeeld tot vier maal 14 dagen hechtenis, heeft de rechtbank het vonnis vernietigd en opnieuw rechtdoende verdachte veroordeeld tot 4 maal 14 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

Dr. J. F. M. F. v. H. te Z. In dank ontvingen wij uw courantenbericht, dat wij in dit nummer deden opnemen. Voor dergelijke medewerking Louden wij ons zeer aanbevelen.

G. B. med. cand. te B. Het deed ons genoegen dat U zoo vriendelijk was ons van deze aanbieding op de hoogte te brengen. Wij zullen deze firma dit nummer sturen van het maandblad. Hartelijk dank voor uwe boeiingen.

Wordt lid van de Vereeniging
tegen de Kwakzalverij.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931)

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50 franco per post. f 1.64

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Arabtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Meij. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KFULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam. SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM. POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Hoofdartikel: De Wichelroede, Aardstralen en Ziekte.

Mededeelingen van verschillenden aard: De verpakte geneesmiddelen in het buitenland. — Een Rijksoppertkwakzalver. — Een gevaarlijk schoonheidsmiddel.

Correspondentie.

Advertenties.

DE WICHELROEDE, AARD- STRALEN EN ZIEKTE.

Voorloopig geen waarde te hechten aan mysterieuze uitkomsten van proefnemingen op dit gebied. Het exacte wordt door suggestie sterk vertroebeld. Geloof aan dergelijke phantastische werkingen kan tot groote desillusie leiden.

Meer en meer komt de belangstelling tot uiting omtrent raadselachtige onthullingen op bovenstaand gebied.

Onze couranten en tijdschriften bevatten verhandelingen en berichten erover. De ernstig gestelde artikelen, zoals wij er onlangs in een onzer dagbladen een aantreffen, manen tot voorzichtigheid: andere zijn vaak zóódanig gesteld, dat de belangstellende lezer toch geneigd is tenslotte te verzuchten: „alles goed en wel, maar ik weet „dan toch maar van iemand, die door zóo'n „roedeloopeer gewaarschuid was, niet verhuizen „kon en tenslotte dank zij het beschermingstoe- „stel, dat hem geleverd werd van zijn kwaal is „afgekomen.”

De meest nuchtere en betrouwbare mensen zullen wel eens tot een dergelijk besluit kunnen komen. Er wordt dan ook van kwakzalverszijde op de uiteenlopendste manier getracht het publiek tot een dergelijke sensatie te brengen. Vooral het opdringen van de gedachte aan verband tusschen het optreden van gevallen van kanker in sommige huizen, en het feit dat daar door middel van de wichelroede stroomend water onder is geconstateerd, behoort tot de gevaarlijkste uitvloeisels van kwakzalverij die ten dezen bestaan. Men schroomt er n.l. niet meer voor de grootste prullen en waardelooze „toestellen” in den handel te zien, die dan als beschermingsinstrument heeten te zullen dienen en dus zóo- doende de „gevaarlijke aardstralen” op een of andere wijze onschadelijk zouden maken.

Afgescheiden nu nog, dat een aantal onverantwoordelijke mensen op laaghartige manier anderen wat geld uit den zak weten te kloppen, krijgen we te maken met het volgende gevaar: werkelijk zieke mensen zullen de kans loopen de tijd, die er bestond om door een operatie of anderszins tijdig te kunnen doen ingrijpen, te laten verstrijken met alle fatale gevolgen van dien.

Wij zullen hier eenige voorbeelden laten volgen van „propagandistische artikelen”, die het onderwerp der aardstralen en wichelroede be- treffen.

Het eerste is getiteld: **Cheheimzinnige aardstralingen als ziekteverwekkers** en is ontleend aan het „12 Uhr Blatt” van 1 Juli 1932:

Een medisch ongewoon voorval vormt momenteel het gesprek van den dag in een straat van het stadsdeel Bornheim. Men schijnt op het punt te zijn talrijke gevallen van jicht, die daar voorkomen, oorzakelijk te kunnen afleiden.

In het drie étages hooge gebouw Linnaeusstraat 16, worden bij verschillende inwoners sedert tal van jaren gevallen van jicht geconstateerd. Het huis, dat ongeveer twee en twintig jaar oud is maakt van binnen noch van buiten een indruk van vochtig te zijn. De localiteiten zijn goed verlicht en geventileerd. Noch de muren noch de zolderingen vertoonen ergens vochtige plekken, die het voorkomen van jicht begrijpelijk zouden doen zijn. Niemand in het huis dacht er aan, dat de ziektegevallen verklaarbaar waren door de plaatselijke ligging van het gebouw. (Spat. van ons).

Zes personen werden ernstige jicht-patienten en het gelijktijdig optreden was een der bewo- pers opgevallen. Hij sprak er met zijn huisarts over. Deze gaf in overweging een onderzoek te doen instellen door twee ingenieurs, waarvan een specialist te Marburg was. De heeren inspecteerden dezer dagen het huis, speciaal het woongedeelte op de tweede étage en stelden een modern meetinstrument in werking.

Het onderzoek gaf een verbluffend resultaat. In twee kamers reageerde het toestel zéér sterk, waardoor het bewijs geleverd was, dat aardstralingen deze ruimten beïnvloeden. Deze aardstra-

lingen bleken zóó intensief te zijn, dat zij in staat waren twee meter dikke ijzeren platen te doordringen.

Ongetwijfeld werd hier de sleutel verkregen tot een zeer interessant wetenschappelijk arbeidsveld. (Aldus het „12 Uhr Blatt.”)

Hoewel de nonsens hier duimendik boven op ligt, is het aan geen twijfel onderhevig of deze voorstelling van zaken maakte minstens de nieuwsgierigheid gaande van vele lieden. Deze zal zeker nog verder verwekt zijn door het eenige weken later verschijnende bericht in hetzelfde blad, getiteld: **Het geheim van den „Kilometer des doods.”**

Wij geven dit eenigszins verkort hier weer:

Kort geleden werd bericht, dat op een van de meest modern aangelegde wegen, in de buurt van Bremen, een zeldzame aaneenschakeling van verkeersongevallen was geconstateerd waar geen technische verklaring voor was te vinden. Daar de ongelukken steeds voorkwamen op een bepaald gedeelte van dezen weg, tusschen twee kilometersteenen, werd deze afstand, die spoel- igit de naam van „Kilometer des doods” had verkregen, door automobilisten met de grootste voorzichtigheid bereden. Niettegenstaande dit kwamen nog enkele ongelukken voor, waarvan sommige oorzaak waren van zware kwetsuren.

In de meeste gevallen was geen duidelijke oorzaak van het ongeval te vinden. Er kwam tenslotte een wichelroedelooper, die op grond van een aantal onderzoekingen op dit weg- gedeelte, had geconstateerd, dat aardmagne- tische stralingen de oorzaak moesten zijn der ongelukken. Deze stralingen maakten plotseling bestuurders in hooge mate onzeker.

Inderdaad vond men op de aangegeven plaat- sen ertshoudende aderen, doch men geloof niet dat de daardoor uitgezonden stralen zóó intens of menschen en motor kunnen inwerken.

Intusschen kwam men er toe op verschillende plaatsen in Duitschland dergelijke voorvallen te constateeren. Vooral werd de nadruk gelegd op een gedeelte van den weg München—Rosenheim tusschen kolometerpaal 19 en 20, dat ook al een „Kilometer des doods” bleek te zijn. Roedeloo- pers die hier hun werk verrichtten, kwamen tot de conclusie, dat ook in dit geval aard-

magnetische stralingen duidelijk waarneembaar waren.

Door de Beiersche Automobiël Club werd een commissie samengesteld, die zich ten doel had te stellen de ongelukken nauwkeurig te onderzoeken en de oorzaken daarvan te bepalen. Deze commissie, samengesteld uit hoogleeraren der technische-hoogeschool te München, geologen en autovakmensen kwam tot de volgende conclusies. Een der bestuurders was door opgewaaid zand verblind en tengevolge daarvan tegen een paal gereden. De andere gevallen werden ook gereconstrueerd en bleken volkomen begrijpelijk te zijn. Ook al mochten aardstralingen aanwezig zijn, hun werking kon niet in verband gebracht worden met de ongelukken.

Dit is al een zeer listig stukje. Er is op handige wijze van geprofiteerd de mogelijkheid op te werpen de oorzaak der ongelukken te zoeken in aardstralingen, door wichelroedeloopers vastgesteld.

Men vraagt zich onwillekeurig af hoe het mogelijk is, dat de redacties der bladen dergelijke berichten zonder meer opnemen. Met recht komt dan de gedachte op aan een aardstraling-psychose. Voorbeelden van dergelijke gevaarlijke epistels zijn er nog te over. Zoo heeft de „Berliner illustrierte Nachtausgabe“ proeven laten nemen door den roedelooper Karl Wehrs uit Lesum op den „Kilometer des doods“ langs den weg Bremen—Bremerhaven. Hoewel er geen gewag wordt gemaakt over de kwestie wie eigenlijk deze kritische onderzoeker is, werd in een reeks artikelen onder opschrift: „De dood loert bij Kilometersteen 23.9“, over deze waarnemingen een verhandeling gegeven.

Op een andere plaats werd in genoemd blad mededeeling gedaan der bevindingen van een astronoom omtrent aardstralen en hun invloed op de menschen. Zeer sterk werd hierbij de nadruk gelegd op de beteekenis van het onderzoek der woning door een „empfindlichen Rutengänger“. Op deze manier zou o.a. bepaald kunnen worden op welke plaatsen de bedden het gunstigste staan. Alsof dit alles nog niet mooi en sprekend genoeg was, kwam het volgende deze uitkomsten nog wat aandikken. Nadat een verklaring was gevonden over het „waarom“ inzake de steeds onrustige slaap van een zekere bewoner, lezen we dit: Thans is het ook duidelijk waarom de we dit: Thans is het ook duidelijk waarom de plaatsje gegeven had, daar niet wilde blijven. Honden zijn n.l. zéér gevoelig voor aardstralen. Merkwaardig is het daarentegen, dat katten de z.g. „Reizstreifen“ steeds zoeken; (let wel!) een oude dikke kater heeft mij in dit opzicht reeds waardevolle assistentie verleend.

Doch niet alleen vermag een dergelijk gevoelig individu zijn goede gesternte in de slaapkamers voor de menschen productief toonen, ook de plaatsen waar gewerkt wordt kunnen „straalkvrij“ uitgezocht worden. Nadat de „Betten—Rücker“ zijn werkzaamheden als vijand van een onjuiste binnenarchitectuur verricht heeft, „kunnen de bewoners na de doorgestane onrust tot hun zelve komen en na gezonden slaap weer gelukkig gaan arbeiden.“

Zooals reeds zoo juist gezegd, 't is onbegrijpelijk, dat dergelijke onzin zonder eenige verstandige kritiek in de bladen wordt opgenomen.

Een merkwaardig verschijnsel is het, dat sinds het verschijnen in Duitschland van het boek van

von Pohl, „Erdstrahlen und Krankheitsreger“, de verschillende soorten van in den handel gebrachte „ontstralings-toestellen“ met onrustbarende snelheid elkaar hebben opgevolgd.

De kritiek, die zoowel van geologische als van medische zijde geleverd werd over genoemd boek, treft men als vanzelfsprekend in de betreffende vakorganen aan. Deze bereikt dus het groote publiek niet. Intusschen zorgen de „fabrikanten“ der amuletten, halskettingen, gordels, dekens, ringen, etc. er wel voor dat de menschen op bijzondere wijze bekend gemaakt worden met de wetenschappelijke verhandelingen van „Freiherr von Pohl“, dokter Lakhovsky e.a.

Voor degenen, die juist lezen moet het dan toch wel opvallend zijn, dat de „uitvinders“ van deze pullaröia steeds met elkaar overhoop liggen; de eene beweert dat de uitvinding van een ander gestolen is, niet juist is of onbruikbaar. Met dit al komen steeds meer ontstralingsapparaten op de markt, het een nog meer „verbeterd“ dan het andere. Toch schijnen ze nog niet volmaakt te zijn. Zelfs een op dit gebied zoo georiënteerd man als von Pohl heeft deze ervaring moeten opdoen.

In een der nummers van de „Biologische Heilkunst“ van 1932 verscheen n.l. de volgende mededeeling van Dr. Heisler:

„Ik geloof zóó sterk aan de juistheid van cosmische golven en aardsche stralen, dat ik zelfs in de door menschen gemaakte instrumenten „geloofde en 11000 R.M. van mijzelf en 4000 R.M. van mij ter beschikking gestelde gelden „waagde aan het boren van een bron, die tot de „sterkste mineraalwaterbronnen van Duitschland zou behooren. Dat wij noch koolzuur noch „zelfs een bron vonden, niettegenstaande wij 40 „Meter dieper boorden dan opgegeven was, mag „voor anderen een waarschuwing zijn thans reeds „de menschen en hun instrumenten te veel te „vertrouwen.

„De z.g. Polarisator van den hoofd-ingenieur „Henning had de vermeende bron in Königsfeld „bepaald. Bij 90 Meter was nog geen resultaat „en er volgde opnieuw een waarneming met den „polarisator. Zekerheidsbalve vroeg ik het „oordeel van een der eerste menschen op geologisch „gebied, Prof. Cloos uit Bonn. Deze verklaarde „zich niet competent in verband met zijn exacte „geologische kennis, in dit geval te mogen „besluiten tot het voorkomen van koolzuur, daar „hem dit voor uitgesloten toescheen. Hij raadde „mij aan een met dezelfde middelen werkende „roedelooper te laten komen. Ik verzocht Baron „von Pohl naar Königsfeld te komen. Alle op- „gaven van dezen kwamen op geen enkel punt „met die van Henning overeen. — Vijf huizen „werden nauwkeurig onderzocht en alle werden „hoewel ver uit elkaar liggend, zóó sterk onder „invloed van aardstralen bevonden, dat in Kö- „nigsfeld kanker en tuberculose zeer verspreid „moesten voorkomen, hetgeen niet het geval is.

„De onderzoekingen van von Pohl werden in „mijn eigen huis achter zijn rug onmogelijk ge- „maakt doordat ik het ontstralingsstoestel zonder „zijn medeweten inschakelde. Thans mochten „geen uitslagen meer volgen; de roede ging „evenwel op dezelfde manier door met bewegen „als te voren.

„Baron Pohl, die meende, dat het ontstralings- „stoestel niet werkte, vond bijzondere uitslagen, „die geheel overeenkwamen met wat hij had „waargenomen vóór het instrument was inge- „schakeld. — Ik was bijna gelukkig over deze „uitkomst“, zoo vervolgt Dr. Heisler, „want wat

„een nieuwe onzekerheid en onrust zou er over „ons bestaan komen en over ons medisch han- „delen, als wij nu ook nog overdag en 's nachts „den strijd tegen de aardstralen moesten leve- „ren.“

Dit als een stukje kritiek van een der aanhan- gers der wichelroede-leer. Zoo is er nog veel meer te vinden. Het is echter noodig, dat de menschen overtuigd worden van het groote gevaar, dat hier juist bestaat door de werking der suggestie.

In den loop van deze maanden is ons geble- ken door uitlatingen, die ons per brief bereikten, dat wat meer publiciteit over dit onderwerp van nut kan zijn. Het valt niet te ontkennen, dat er in verband met het mysterieuze der onhullingen, soms een begrijpelijke suggestieve kracht kan uitgaan omtrent de beteekenis der z.g. aard- stralingen. Een factor van belang is het daarbij, dat de menschen zéér slecht op de hoogte zijn van den stand der door betrouwbare proefnemingen gedocumenteerde wetenschappelijke opvat- tingen.

Met nadruk zij er hier nogmaals op gewezen, dat men bij het nagaan van z.g. indrukwekkende uitkomsten gewoonlijk stuit op gemis aan ob- jectiviteit bij de waarnemingen, terwijl het dan nog slechts een of enkele gevallen betreft.

Momenteel staat vast, dat de gamma straling, waarmede de aardstra- ling overeenkomt, in de sterkte zooals men ze in de natuur aantreft zonder gevaar is voor de menschen.

Dit gevaar wordt dan ook slechts verondersteld en is niet bewezen.

C.

NASCHRIFT.

Bij het gereedmaken van dit nummer kwam ons een bericht onder de oogen o.a. in de Tele- graaf van 26 Augustus j.l. getiteld: **Het Raadsel van Overveen.**

Automobilisten krijgen nog steeds elektrische schokken op den weg bij het station.

Volgens de daarin voorkomende mededeeling, schijnt de weg bij het station Overveen voor auto- mobilisten niet pluis te zijn. Een en ander is ge- heel in overeenstemming met de beschrijvingen, die hierboven voorkomen van de „Kilometer des Doods“. Ook hier werd een onderzoek ingesteld waarbij zelfs een hoogleeraar uit Delft werd be- trokken.

Mogelijk bestaat hier een pracht gelegenheid voor een „Rutengänger om zijn entree te maken.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN

DE KOLONIËN

GELEZEN!

Mededeelingen van verschillenden aard.

DE VERPAKTE GENEESMIDDELEN IN HET BUITENLAND.

Van de hand van apotheker P. van de Vijvere verscheen onlangs het „verslag der gemengde specialiteiten,” opgesteld naar aanleiding van mistoestanden op het gebied der verpakte geneesmiddelen in België. De commissie benoemd uit het A.V.G.V. en A.A.V. geeft allereerst een overzicht van den stand van dit belangrijke gedeelte der geneesmiddelen distributie; o.a. wordt gewezen op het gevaar van het ongelimiteerde adverteeren in de dagbladen en het feit dat door de N.C. („Nationale Codex”) en de N.P.S. („Nationale Pharmaceutique — Speha”) de Kwakzalversmiddelen evengoed gesanctioneerd worden als goede geneesmiddelen, daar zij op dezelfde wijze als deze van controle zegeltjes worden voorzien.

Er volgt dan een overzicht van den toestand in andere landen. Het is belangrijk genoeg van de voornaamste bepalingen in het buitenland eens iets te vernemen. Wij laten hieronder (zeer verkort) dit overzicht volgen.

AUSTRALIË. — De regering van Zuid-Australië heeft onlangs nieuwe voorschriften uitgevaardigd over het etiketeeren van geneesmiddelen. Hierdoor is het voortaan verboden om het even welk product aan te bevelen als geneesmiddel tegen een ziekte, waartegen, naar het oordeel der Regeering, nog geen geneesmiddel bestaat.

BELGISCH-CONGO. — In het „Bulletin Administratif” van den Belgischen Congostaat van 10 April ll. is een besluit verschenen, dat op 1 Juli 1932 van kracht wordt en verordeningen bevat over de controle van het verkeer met desinfectie- en antiseptische middelen, vergiften, verdoovingsmiddelen, sera, vaccins en andere biologische producten, zoowel als pharmaceutische specialiteiten. Voor invoer en verkoop worden alleen toegelaten de verpakte geneesmiddelen die met een etiket voorzien zijn, waarop duidelijk de kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling vermeld is. Voor het invoeren van geneesmiddelen van gelijk welken aard is een voorafgaande vergunning vereischt; deze wordt verstrekt door bepaalde overheden in den Belgischen Congostaat of door het Ministerie van Koloniën te Brussel. (Chem. Ind. - volgens Apoth. Ztg. No 54 - 1933).

DUITSCHLAND. — In het klassieke land van de scheikundige groot-industrie was de toestand voor korten tijd nog erbarmelijk. De scheikundige groot-industrie was oppermachtig en verzette zich hier (evenals in vele andere landen) op min of meer bedekte wijze tegen het invoeren van scherpe controle. Zelfs het opgeven van de formule van samenstelling was op de Deutsche specialité's niet verplichtend. De groot-industrie wenschte de rol van rechter en partij tevens te spelen!

Met het tot stand komen van de „Arbeitsgemeinschaft deutscher Apotheker” welke thans (d.i. sedert de Nationaal-socialisten het land bestuurt) met den Deutschen Apotheker Verein tot één „Ständegemeinschaft deutscher Apotheker” is vereenigd, is ook daartegen sterke reactie opgetreden. In het onlangs opgestelde programma der nationaal-socialistische apothekers lezen wij o.m.: „het apothekersmonopolie moet niet al-

leen worden hersteld maar verder opgebouwd. Positieve lijsten. Bepanking van de bereiding van specialité's tot waardevolle preparaten, die werkelijk nieuwe uitvindingen zijn. Staatscontrolelaboratoria voor het onderzoek van specialité's. Nieuwe wetten op het verkeer met geneesmiddelen. Scherpe controle van den groothandel. Verplichting, om op de artikelen, die uitsluitend in de apotheek mogen worden afgeleverd, dit op de verpakking te vermelden. Intrekking van het verlot van groothandelaar, indien aan onbevoegden wordt geleverd. Verbod voor de fondsen om zelf geneesmiddelen af te leveren. Verbod van het gebruik van artsensmonsters in de ziekenfondspraktijk. enz.”

Meer dan een programma is dit niet; maar alles wijst er toch op dat dit in afzienbaren tijd zal worden verwezenlijkt, zooals de meeste punten die de Hitlerianen op hun programma hebben.

ENGELAND. — In Engeland heerscht op dit gebied ook geen al te rooskleurige toestand. Voor alle producten, die geen giftige stoffen bevatten is de handel in verpakte geneesmiddelen zeer vrij en ongebonden.

FINLAND. — Het invoeren van verpakte geneesmiddelen is hier nog niet geheel verboden zonder toelating; wel bestaat er een decreet dat het invoeren van kwakzalversmiddelen verbiedt, maar de controle aan de grens is niet voldoende.

De verpakte geneesmiddelen mogen er echter alleen bereid worden in fabrieken, die daarvoor bijzondere machtiging verkregen en deze fabrieken mogen ze alleen verkoopen aan apothekers die natuurlijk dezelfde rechten genieten.

FRANKRIJK. — Nog een groot land waar de industrie derhalve veel te zeggen heeft. Tot vóór enkele jaren moesten de specialiteiten die geen samenstelling opgaven een speciale taks (als médicaments secrets) betalen. Deze bepaling zou nog geldig zijn. In elk geval moeten thans de specialiteiten, die in de dagbladen adverteeren een speciale belasting van 6 % betalen. In de geneeskundige advertenties mag het woord „guérison” niet gebruikt worden.

Het invoeren van verpakte geneesmiddelen uit België is niet verboden, op voorwaarde dat de samenstelling en het adres van den fabrikant vermeld moeten worden, maar toch moeilijk, doordat de tolbeambten voor zekere bepalingen nog al streng optreden.

GRIEKENLAND. — Een verordening van den Minister van Financiën en volkswelvaart van 7 Mei 1932 verbiedt er den invoer van pharmaceutische specialiteiten, vloeibaar, in flesschen of vast, in dozen of in fleschjes, uitgenomen wanneer de noodwendigheid van deze geneesmiddelen door den Oppersten Gezondheidsraad erkend werd. Onlangs heeft de regering de verscherping van het onderzoek tot toelating gevraagd en verlangt dat een recht geheven worde op elke specialiteit die ter onderzoeking wordt voorgelegd.

Ten tweede mogen advertenties voor dergelijke producten slechts in vakbladen toegelaten worden, en ten derde zal den geneesheer aanbevolen worden, zoo mogelijk geen buitenlandsche specialiteiten voor te schrijven.

Ten vierde zal men er de hand aan houden dat

specialiteiten die in Griekenland vervaardigd worden, een passende en duidelijke toelichting dragen op de verpakking. Ten vijfde worden strenge voorschriften verlangd met betrekking tot het vervolgen van personen, die niet toegelaten producten in den handel brengen.

(Zentralblatt für Pharm. 2 — 1933 naar Weekbl. A.A.V.)

HONGARIJE. — Hier heerscht op wettelijk gebied een bijna ideale toestand. Alleen de verpakte geneesmiddelen, die door den Gezondheidsraad werden geregistreerd en goedgekeurd zijn wettelijk toegelaten. Vooraleer vergunning verleend wordt, worden de specialiteiten degelijk onderzocht in een speciaal daartoe ingericht prachtig laboratorium te Budapest. Indien het blijkt dat ze niet aan een behoefte beantwoorden wordt de vergunning geweigerd.

JOUGOSLAVIE. — Uit de nieuwe wetgeving op de verpakte geneesmiddelen die op 20 Januari 1933 van kracht werd lichten wij het volgende:

De verpakking van de geneesmiddelen moet zodanig zijn, dat ze tegen alle verderf gewaard zijn en dat de vermindering van geneeskracht zooveel mogelijk verhinderd worde. Ieder middel moet voorzien zijn van aantekeningen over het bewaren en over de eerste teekenen van bederf. Waar het noodig is, moet bovendien datum van bereiding of vullen, alsmede duur van constante werking bijgevoegd worden.

Sterkwerkende en giftige middelen moeten voorzien zijn van een bijzonder teeken, en met groote voorzichtigheid bewaard worden.

Geneesmiddelen mogen niet op schreeuwerige wijze gepropageerd worden, opdat er geen verwarring zou ontstaan.

Over het algemeen mogen de geneesmiddelen alleen in wetenschappelijke tijdschriften en in vakbladen adverteeren.

Geneesmiddelen mogen niet als nieuwe geneesmiddelen of als „geneeskrachtige specialiteiten” in het verkeer gebracht worden, zolang zij niet onderzocht werden in de daartoe door het Ministerie van sociale politiek en volksgezondheid aangewezen instituten.

LITAUEN. — Ook hier mogen alleen door de Regeering goedgekeurde specialiteiten ingevoerd en verkocht worden.

LETLAND. — Gelykaardige toestand. (eft. Pharm. Ztg. 1933 — No. 12.)

OOSTENRIJK. — Hier weeral is vergunning noodig, van wege de Regeering. Een verordening van 24sten September 1925 regelt den geheelen handel van verpakte geneesmiddelen. De vereischten ter toelating zijn zeer gezond opgevat, zoodat alleen werkelijk nieuwigheden die aan behoefte beantwoorden vergunning verkrijgen. De controle wordt jaarlijks van staatswege vernieuwd. Ook de literatuur, prospecti en advertenties zijn aan controle onderworpen.

POLEN. — Reeds in 1928 had de wetgeving goede vruchten afgeleverd. Vooraleer in den handel te worden gebracht moeten de specialiteiten een toelating krijgen van het Departement van Openbare Gezondheid en onder een rangnummer worden geregistreerd.

SPANJE. — De „Union Farmaceutica Nacional” uitte reeds voor een zestal jaren een nood-

kreet onder vorm van motie ingediend op de zesde Alg. Verg. der F.I.P.

De slotalinca van deze motie luidde: „L'Union Pharmaceutica Nacional" estime que l'on ne peut tolérer l'usage thérapeutique d'aucun nouveau médicament sans que celui-ci ait été officiellement accepté par une commission composée de médecins et de pharmaciens qui publiera les propriétés contrôlées par l'examen chimique et l'action thérapeutique observée clinique."

In TSCHEKO-SLOWAKIJE schijnt insgelijks een registratie taxe te moeten worden betaald. In hoever controle uitgeoefend wordt is ons voorloopig niet bekend.

U.R.S.S. — De verkoop van patent-geneesmiddelen in Sowjet-Rusland mag alleen geburen na toelating van het Commissariaat van Openbare Gezondheid na goedkeuring van zijn Wetenschappelijk Geneeskundige Raad, die de geneesmiddelen eerst onderwerpt aan een pharmacologisch en klinisch onderzoek. Bijna alle patent-geneesmiddelen zijn inlandsch fabrikaat. Invoer van deze artikelen kan alleen gebeuren, wanneer zij vermeld staan op de door het Commissariaat van Openbare Gezondheid goedgekeurde lijst.

VEREENIGDE STATEN. — De handel in verkpte levensmiddelen is wettelijk zeer vrij, maar wordt langs een omweg, dank zij een organisatie van geneeskundigen toch ernstig gecontroleerd, in dezen zin dat de geneesheeren door den hand maar voorschrijven wat in hun geneeskundig vakblad geadverteerd staat. Daar er maar één groot geneeskundig vakblad bestaat en dit blad alleen advertenties toelaat van ernstige door haar gecontroleerde en goedgekeurde geneesmiddelen, bestaat er niet veel kans voor kwakzalversmiddelen. De gestelde voorwaarden zijn tamelijk streng, zelfs voor de benaming. (Er werden b.v. bezwaren geuit tegen de benaming „Vigantol" om dat die misleidend werken kan.)

ZWEDEN. — Toestand buitengewoon gezond en voorbeeldig op velerlei gebied.

Pharmaceutische producten mogen er alleen ingevoerd worden door personen die daartoe een speciale vergunning gekregen hebben (vooral fabrikanten, geleerden, chemisten en grossiers.)

De pharmaceutische specialiteiten moeten op ieder exemplaar voorzien zijn van de kwalitatieve en quantitative samenstelling die overigens aan de overheid moet gedeclareerd worden. Is de declaratie juist, dan moet de apotheker dit geneesmiddel ter beschikking van het publiek houden. Is dit niet het geval dan mogen ze niet verkocht worden. Op de verpakking van patent-geneesmiddelen is het verboden te zetten, dat zij een of andere ziekte genezen. Het is daarbij nog verboden drukwerk, prospecti enz. over andere geneesmiddelen (die niet in de verpakking aanwezig zijn) bij te voegen.

Een nieuw wetsontwerp, dat echter op veel tegenstand stuit, voorziet nog scherper maatregelen.

De toestanden in NOORWEGEN en DENE-

MARKEN zijn inderdaad nagenoeg dezelfde, met dien verstande dat de drie landen op het gebied van de controle in groote mate broederlijk samenwerken.

ZWITSERLAND. — In dit landje is de scheikundige pharmaceutische industrie buitengewoon machtig, zoodat de toestand van de apothekers daartegenover tot vóór korten tijd als zeer moeilijk gold. Desniettemin zijn de Zwitsersche apothekers er in den laatsten tijd toch in gelukt een eigen gemeenschappelijk controlelaboratorium in te richten. De resultaten van de aldaar verrichte onderzoeken worden regelmatig gepubliceerd in de „Acta pharmaceutica Helvetica."

De commissie besluit dan met de wenschen te formuleeren, die ten doel hebben tot betere toestanden te geraken.

Aan de geneesheeren wordt gevraagd:

1. altijd de voorkeur te geven, bij gelijke therapeutische waarde, aan de magistrale voorschriften.
2. wanneer gespecialiseerde geneesmiddelen moeten voorgeschreven worden, deze met de melding „sine confectione" op het recept aan te duiden.
3. de verbintenis aan te gaan geen enkel middel voor te schrijven, dat gebruik maakt van kwakzalversmethodes en — advertenties; vooral advertenties in de dagbladen.
4. iedere ondeskundige aflevering van geneesmiddelen te bestrijden en onmeedoogend wettelijk aan te klagen.

Aangezien de laatste 4 punten zeer zeker voor ons land kunnen gelden, hebben we dit gedeelte in zijn geheel hier overgenomen.

Een Rijks-opperkwakzalver.

De heer Heimisch is aangewezen tot commissaris voor de „Heilpraktiker" in het Deutsche Rijk en alle commissarissen en zaakgelastigden van kwakzalversaangelegenheden staan onder zijn gezag. Hij geeft ook het ministerie van binnenlandse zaken advies in dergelijke aangelegenheden en vertegenwoordigt de „volksgeneeskunde" bij de rijks-leiding der N.S.D.A.P. (Münch. med. Wochenschr. 21 Juli.)

Ook is bij de N.S.D.A.P. een „N.S.-Abwehrstelle" gevormd tegen den zwendel met geneesmiddelen ten einde de markt te zuiveren van kwakzalversmiddelen. (Deutsche med. Wochenschr. 21 Juli.) Hegel heeft nog heel wat op te knappen tot „Ausgleich der Gegensätze"! schrijft Dr. Pinkhof in het N. T. v. G. 1933, blz. 3604, naar aanleiding van bovenstaand bericht.

Een gevaarlijk schoonheidsmiddel.

De oogarts dr. Werner Rab schrijft in de Umschau, het Deutsche weekblad voor wetenschap en techniek:

De verfraaiing van de oogharen door kunstmiddelen is heden ten dage weer in de mode gekomen en ik heb n.l. in mijn praktijk zes gevallen van ernstige oogziekten als gevolg van het verven der oogharen met henna (een bruin-roode

verfstof getrokken uit den Alkanna-wortel. Red. N.R.C.). Te Constateren waren ontsteking van bindweefsel, zwelling van de oogleden, etteringen en in één geval zelfs een ontsteking van het hoornvlies, die door achterlating van een ondoorzichtige vlek het gezichtsvermogen aanmerkelijk verzwakte. Deze aandoeningen gingen gepaard met hevige pijnen, tranen van de oogen en lichtschuwheid, die vaak tot slapeloosheid leidden.

De geneeskundige behandeling haalde weinig uit; slechts kon ik door pijnstillende en slaapmiddelen de patiënten verlichting verschaffen. De aandoeningen traden niet dadelijk na het verven op, maar meest van 12 tot 24 uur later.

Dr. Rab schrijft het euvel toe aan overgevoeligheid (allergie) van sommige menschen voor deze verfstof. Men kan nooit van te voren zeggen wie overgevoelig is en daarom moet men alle dames tegen het gevaar waarschuwen. N.R.Ct.

CORRESPONDENTIE.

Adm. C.ec. C. & Z. Bl. te L. Wij danken U voor de toezending der bewuste nummers. Het is zeker te betreuren, dat het eerste stuk opgenomen werd. Intusschen zal het referaat omtrent het werken dezer heeren, dat in het andere nummer is opgenomen, overtuigend genoeg bevonden worden. Het is te hopen, dat het gelezen werd door aspirant slachtoffers. Intusschen weet U ons thans te bereiken en behoeft er bij voorkomende gelegenheid geen vertraging in de correspondentie meer te ontstaan.

Apotheek Tuypens. St. Niklaas-Waas. België.

Tot onze spijt kunnen wij U in deze niet terwille zijn. In de eerste plaats is het niet onze gewoonte zonder overwegingen publicaties het licht te doen zien over zekere middelen, die door hun samenstelling en aanpruizing tot de kwakzalversmiddelen gerekend dienen te worden. In de tweede plaats is uw argumentatie geenszins steekhoudend, zoodat deze geen invloed zou kunnen hebben op het reeds door ons ingenomen standpunt.

Weekblad Tilburgsche Post te Tilburg. Met groot genoegen namen wij kennis van de uit ons Maandblad overgenomen regelen. Wij hopen, dat gij dit nog meer dan eens zult willen herhalen. Intusschen onzen dank voor het toegezonden no.

Kamper Courant.

Het voorgaande moge ook voor U hier in zijn geheel aangehaald worden. Wij stellen uw belangstelling zeer op prijs.

C. B. Med. cand. te B. Naar aanleiding van uw vriendelijke inlichtingen kunnen wij U thans nader mededeelen, dat de genoemde firma met ons in correspondentie is getreden. Zij was, zooals te verwachten, geheel ter goeder trouw en zij heeft zich direct bereid verklaard deze voorwerpen thans niet meer als verkoopsartikelen in te slaan. Het is ons een aangename taak U dit te kunnen berichten.

S. A. M. te T. Met genoegen namen wij kennis van uw belangstelling voor onze publicaties. Vriendelijk dank voor de toezending der diverse periodieken.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar, gemaakt voor DE VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931)

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50 franco per post. f 1.64

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Meij. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KFULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—
Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonne's bij den Secr-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Bericht aan leden en abonne's. G. B. Schmidt †.

Mededeelingen van verschillenden aard: Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapeutisch onderzoek No. 24. — Jodiumhoudend Keukenzout. — Producten van het Kruidenhuis „Fibia” te Velsen. — Instituut voor Hydrotherapie, Jacs. Schuyf, Arnhem. — Kwakzalvers en Heilpraktiker.

Correspondentie.
Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

BERICHT AAN LEDEN EN ABONNE'S.

Aanvragen van extra nummers.

Middel ter voorlichting.

Den laatsten tijd werd ons van verschillende zijden herhaaldelijk verzocht een extra nummer van het maandblad te mogen ontvangen teneinde dit aan kennissen ter inzage te kunnen geven of in een wachtkamer ter lezing te leggen. Het spreekt van zelf, dat wij elke poging tot medewerking gaarne ondersteunen. Zoo lang de voorraad ons dit mogelijk laat, willen we met genoegen hieraan voldoen. Het is zeker noodig, dat in het algemeen een grotere bekendheid wordt gegeven aan onze publicaties, en dat de menschen er toe zullen komen inlichtingen bij ons in te winnen alvorens zich te wagen aan riskante en dure proefnemingen met allerlei middelen. Van groote beteekenis is het juist, dat de z.g. leeken zich beter op de hoogte stellen van wat zij op dit gebied dienen te weten. Zoolang dit niet in voldoende mate geschiedt is het de plicht van degenen, die beter geörienteerd zijn de anderen daartoe te brengen.

Wij zien nu in de boven genoemde aanvragen zeker een middel om meer in deze richting te komen. Vandaar, dat wij gaarne bereid zijn hieraan zooveel mogelijk te voldoen. Het is te hopen, dat de aanvragen overstelpend worden.

Iedere uitbreiding van kennis onder de menschen omtrent kwakzalverij en wat daarmee verband houdt kan slechts de volksgezondheden goede komen. (Red.)

G. B. SCHMIDT.

Na de bestuursleden Mr. de Koning en Mr. Lind en onzen redacteur Herman van Gelder, overleed het eerelid G. B. Schmidt, die vele jaren geleden een belangrijke positie in het bestuur onzer Vereeniging heeft ingenomen.

In Januari 1889 verving hij Dr. Vitus Bruinsma als secretaris penningmeester en bleef deze functie uitoefenen tot in Januari 1899 een ernstige ziekte hem noodzaakte zijn werk voor onze Vereeniging neer te leggen.

In die jaren berustte de redactie bij het bestuur, maar aan ingewijden was het bekend, dat vele van de raakgestelde, allerminst zoetsappige stukken, in die jaren geschreven, van Schmidt afkomstig waren.

In dien tijd valt ook de actie onzer Vereeniging tegen Sequah, waaraan Schmidt een zeer werkzaam aandeel nam.

Dankbaar herdenken wij het vele wat Schmidt deed voor onzen strijd.

N. KEULEMANS.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapeutisch onderzoek. No. 24. 1933.

Deze nieuwe reeks van bovengenoemd Instituut biedt ons weer een groot aantal opgaven omtrent samenstellingen van middelen, welke ons interesseeren en waarvan wij hier met groot genoegen aan onze lezers verslag uitbrengen.

Zoals gewoonlijk treffen wij bij de z.g. herhaalde analyses weer aan, dat verschillende „geneeskrachtige” mengsels meer of minder belangrijke veranderingen ondergingen in den loop der laatste tijden.

Dit verschijnsel is algemeen en geeft een kenmerkende indruk van de wijze waarop gemeenlijk „geëxperimenteerd” wordt. Bij het nagaan van de wijzigingen die aangebracht worden, is het niet mogelijk ernstige motieven daartoe te ontdekken. De veranderingen zijn dan ook volkomen willekeurig. We zullen dit bij enkele uit deze reeks aangehaalde voorbeelden weer zien.

Als eerste bespreking laten we hier volgen de analyse van een middel tegen diabetes. Voor dit

„medicament” bestond eenigen tijd belangstelling zooals wij mochten ervaren. In verband met dubieuze uitspraken in de bijgevoegde brochure meenden wij goed te doen dit middel alsnog niet te analyseeren waarbij nog bovendien dit kwam, dat de prijs van het preparaat het onderzoek noodeloos bezwaren zou. Het doet ons thans dubbel genoegen geen extra aankoop ervan te hebben gedaan nu het blijkt, dat het Rijks Instituut te Leiden het ook reeds ter hand had genomen.

Het gaat hier om het middel tegen diabetes van de „Académie Polytechnique pour l'étranger” te Brussel. Volgens aanwijzingen in een bijgevoegde brochure is dit een uitvinding van Dr. Fonteneille en het zou een „zoo” „succesvol preparaat” zijn, dat reeds in een tijdsverloop van 8 dagen diabeteslijders „geheel suikervrij van urine zijn”. De prijs voor een 3 maanden kuur bedraagt f 14.50. De dieetvoorschriften, die bijgevoegd zijn blijken zeer ingewikkeld, doch staan vrijwel alles toe. Insuline heeft niet te worden gebruikt, althans volgens deze opgave.

Het Instituut weet hieraan toe te voegen, dat een patiënt zijn insuline-injecties achterwege liet en niettegenstaande het gebruik van het „succesvolle preparaat” na 5 dagen in een ernstige toestand geraakte.

De misleiding door zulke reclames en de gevolgen daarvan wijzen hier nog weer eens ten duidelijkste op het misdadige van zulk een handelen.

Als uitkomsten van het onderzoek vinden we vermeld: Het drankje is een bruine, niet geheel heldere vloeistof, die zuur reageert en naar alcohol, benzoë en pepermunt reikt. Aangehouden werden: alcohol, benzoë, pepermunt-olie, wat suiker en saccharine.

De verdampingsrest bedroeg ca. 10 pct., de asch 0.6 pct. Het s.g. der vloeistof was 1,846.

Het is dus niet te bevreemden, dat genoemde patiënt het leelijk moest bezuren toen de insuline voor dit brouwsel moest wijken.

Aan de mededeeling van het Instituut kunnen wij verder nog de volgende toevoegen:

De firma F. Simons, te Utrecht, fabriek van chemische en pharmaceutische preparaten schijnt als manager op te treden voor de Académie pour l'étranger te Brussel, die als haar adres slechts opgeeft: Boite Postale 792. „Reflectanten” ontvangen een brochure aanvangende met: „geachte cliënt” waarin op meer of minder nadrukkelijke wijze de goede hoedanigheden

van deze „allerbeste en nieuwst uitgevonden middelen” worden uiteengezet. Het is na kennismaking met bovengenoemde analyse ontstellend wat de „fabrikant” durft te beweren. Enkele passages halen wij hier aan. „Vanzelfsprekend is „ons middel zoo beproefd dat het zonder enig „nadeel door den ergsten lijder kan aangewend „worden, en bovendien is bij het gebruik abso- „luut geen inspuiting meer noodig zoodat al die „gevaarlijke en vaak pijnlijke hoogst onaangena- „me injecties geheel kunnen achterwege blij- „ven.”

„Doctor Fonteneille heeft met dit middel in „zijn Laboratorium en Cliniek zulke gunstige re- „sultaten bekomen dat patiënten die reeds als „geheel ongeneeslijk en hopeloos door andere „geneesheeren waren opgegeven, reeds na zeer „korten tijd als geheel genezen en krachtige „mensen te voorschijn kwamen, en is dit het „middel waarover men thans in alle wetenschap- „pelijke kringen spreekt en als een ons gegeven „wonder mag beschouwd worden.”

We zullen het hierbij laten en de Académie („Polytechnique” staat hier soms ook nog) pour l'Étranger haar „minzame groeten” laten brengen.

Het is wel een voorbeeld van kwakzalverij van het minste allooi.

Intusschen is ons gebleken, dat men in België van het bestaan dezer fraaie instelling niet op de hoogte is, hetgeen niemand verwonderen zal.

Om nu even bij de middelen tegen diabetes te blijven volgen thans deze:

Kruiden tegen suikerziekte, z.g. Kruiden van Noordwijk. Deze bleken te bestaan uit een mengsel van Ratanhia-wortel, varkensgras, senabladen, duizendguldenkruid, gezegend distelkruid en een grassoort.

Omtrent de afkomst is slechts aangegeven, dat zij van een kwakzalver afkomstig zijn.

Saccharen. fabrikant **Hiltrop te Köln-Ehrenfeld.** Gebruiksaanwijzing: 3 lepels op 1 L. water als koffie te zetten en daarvan 3 malen daags 2 koppen te drinken.

Het preparaat bleek te bestaan uit **zwak ge-rooste gemalen paardeboonen.** (tuinboonen, waarvan als gemiddeld zetmeel gehalte 33—36 p.ct. wordt aangegeven).

Indisch middel tegen Suikerziekte. Deze bleek te zijn een sterk beschimmelde bast van *Alstonia Scholaris*, *Cortex Ditaë*. Het aftreksel daarvan heeft in Midden-Java een goede reputatie als middel tegen diabetes.

Brood voor Suikerzieken. Fabrikant: **B. P. te B.** Op droge stof berekend bevat het:

33,66 p.ct. zetmeel.
52,58 p.ct. eiwit.
6,36 p.ct. vet.

Hoewel zoowel eiwit als vetgehalte hoog zijn te noemen kan hier van het zetmeelgehalte niet direct worden gezegd dat het laag is.

We zien hier verder nog iets medegedeeld van een oude bekende, n.l. **Duo Formula** afkomstig van **Arthur Richards**, Londen, een middel tegen reumatiek. Reeds eerder troffen we beschrijvingen aan in de Mededeelingen van het Instituut, terwijl ook in ons Maandblad van Juni 1920 de bevindingen van den heer Keulemans reeds voorkomen. De naam „Duo Formula” schijnt door den fabrikant te zijn gekozen, omdat zijn „behandeling” tweeledig is, n.l. een diëetvoorschrift en een medicamenteuze behandeling. Zijn diëetvoorschriften zijn ons niet bekend, — aldus de mededeelingen van het Pharmaco-therapeutisch Instituut No. 6 — en wij kunnen omtrent het al of niet rationeële daarvan dus geen oor-

deel uitspreken. De bestanddeelen van het medicament kunnen ons ook al geen hooge verwachtingen doen koesteren. Men vond toen in de geel gecandeerde tabletten: zwavel, lignum guajacii, radix rhei en mais zetmeel. De heer Keulemans had reeds opgegeven: Gummi gutti en guajakhars, terwijl het Instituut in Mededeelingen No. 14 lignum Guajacii, guajakhars en kalium sulfaat opgaf. Er schenen dus nog wel eens redenen te zijn blijkbaar om de samenstelling niet constant te houden.

Thans werden in de gele pastilles gevonden: Zwavel, guajakhars, een weinig rhabarberpoeder en tarwezetmeel. Misschien werkt deze combinatie nog weer prompter dan een der vorige.

Belangrijk is zeker hetgeen vermeldt wordt omtrent het middel **Optraex**, fabrikant **P. Famel, Parijs.**

De reclame voor dit spul gemaakt heeft niet nagelaten hier en daar indruk te doen ontstaan. Van zeer nabij zijn ons gevallen bekend waarin jonge medici „ten einde raad”, toen geen redding meer was te vinden door middel van de veel gebruikte middelen der oogheelkunde, dit brouwsel aanwendden. Men kan hierin slechts zien een groote mate van onbekendheid met de gewone geneesmiddelen en tevens een soort gemakzucht, die tegenwoordig met het onnoemelijke aantal Specialité's begrijpelijk, doch daarom niet goed te praten is.

Volgens den fabrikant is de samenstelling: „Extr. Potentill. erect. gm 0,50, Extr. Polyg. bistort. gm 0,50, Extr. Erig. canad. gm 0,50, Ext. Euphras. off. gr. 0,50, Extr. Hamam. virgin. gm 0,50, Acid boric 1,00, Natr. borac. gm 2,00, Natr. salicyl gm 0,08, Zinc. sulfur. gm 0,10, Aq. dist. Hamam. virgin. gm. 25,00, Aq. distill. q.s. ad gm 100,00.”

Men ziet hieruit, dat het aantal bestanddeelen werkelijk niet gering is te noemen en dat het voorkomen van een aantal bij ons te lande minder bekende extracten sterk op de verbeelding kan werken.

Als uitkomst van het onderzoek worden vermeld: Zeer zwak geel getinte, zwak aromatisch riekende vloeistof, waarin zich een aantal schimmelvlokken bevinden.

Het s. gew. bedraagt 1,006 terwijl aangetoond werden boorzuur, salicylzuur, SO₄, Zn en Na. Droogrest (bij 110°) 1,68 p.ct., deze zou minstens 1,9 p.ct. moeten bedragen; gloeirest 1,29 pct. Uit een en ander kan berekend worden, dat van de in totaal 2,5 pct. bedragende extracten, welke aanwezig zouden zijn, slechts 0,126 pct. droogrest gevonden werd. Ook aan het totaal gewicht van de chemicaliën zou 23 pct. te kort komen.

In verband met het door ons bij den aanvang hierboven genoemde feit willen wij van het onderschrift uit de Mededeelingen gaarne een volledige vermelding maken. Wij nemen daarom het volgende daaruit over:

„Het oogwater wordt geleverd in flacons van „f 1.80 en f 3.— Er bij wordt verstrekt een „oogbadje. Het reclamegeschrift getiteld: Oog- „aandoeningen — Hygiëne van het oog —. Hoe „beschermt men het gezichtsvermogen, beschrijft „in een 16-tal bladzijden voor welke oog-aandoe- „ningen Optraex een afdoend middel zou zijn.

„Het middel zou volkomen onschadelijk zijn. „Indien de samenstelling overeenkomt met de „opgave op de verpakking en in de brochure „vermeld, zoo ziet men onder de samenstellende „deelen er geen genoemd, die op zich zelf den „indruk maken schadelijk te zullen werken. Wel

„vraagt men zich af waarom, naast in de oog- „heelkunde zooveel gebruikte middelen als zink- „sulfaat, boorzuur, enz. zoovele minder bekende „plantenextracten zijn opgenomen.”

„Komt de samenstelling niet altijd overeen met „de opgave — en het hierbij beschreven resultaat „doet de mogelijkheid daarvan onderstellen — „zoo verliest men elk gevoel van veiligheid, „vooral wanneer, zooals bij de onderzochte vloeis- „stof het geval was, zich daarin een aantal schim- „melmvlokken bevinden.

„Op geheel andere wijze kan het middel scha- „delijk zijn. De brochure toch wendt zich tot „leeken en raadt deze aan ontstekingen en der- „gelijke zelve te behandelen met Optraex, allen „voor bijzondere gevallen moet de raad van den „geneesheer opgevolgd worden.

„Het blijkt dus, dat de zin op bld. 10: De ge- „neeskundige wereld heeft voortaan de beschik- „king over een oogmiddel, dat gelijktijdig bloed- „stelpend, toniserend, rustbrengend en decon- „gestioneerend werkt, dat bijzonder constant van „werking is, opmerkelijk doeltreffend en stabiel, „bovendien volkomen onschadelijk, gelezen moet „worden: de leek beschikt nu over een oogmiddel „etc., waarvan eventueel ook de geneeskundige „gebruik kan maken.

„Tegen de voorschriften, zooals zij in deze „brochure gegeven worden, kan niet genoeg ge- „waarschuwd worden. (Vet van ons. Red.)

„Wat te denken van het feit, dat de leek zelve „zal moeten beslissen of er bij een verwonding „van het oog alleen contusie heeft plaats gehad, „die hij zelf kan behandelen met Optraex of dat „het een bijzonder geval betreft?

Op deze wijze gaat de schrijver van dit onder- schrift na de analyse van Optraex nog wat voort, en moet dan, zeer begrijpelijk, tot het volgende besluiten:

„Mijn conclusie is, dat Optraex is een misschien „onschadelijk, maar duur oogwater, dat echter „door den leek niet op eigen voorschrift behoort „gebruikt te worden, en dat de gebruiksaanwij- „zing in de brochure aangegeven vele gevaren in „zich bergt.”

Tot zoover de Mededeeling over Optraex. Na dit voorbeeld van misleidende-brochure-ophef zooals we dit maar al te vaak ontmoeten, besluiten we voor deze keer het verslag van het Pharmaco-therapeutisch Instituut.

JODIUMHOUDEND KEUKENZOUT.

De nummers 3 en 6 van dezen jaargang bevatten o.a. artikelen waarin een en ander besproken wordt naar aanleiding van het niet door bevoegden gecontroleerde gebruik van jodiumhoudende zouten.

In verband daarmee meenden wij goed te doen door hier eenige stellingen over te nemen van **Prof. de Josselin de Jong** te Utrecht. Deze komen voor in het Tijdschrift voor Sociale Hygiëne van Augustus j.l. onder het hoofd: **Krop in Nederland. Hare verbreiding, vormen, betekenis en bestrijding.**

1. Krop is in bepaalde gedeelten van het land in de laatste 25 jaar toegenomen en komt o.a. in Utrecht, Kampen, Steenwijk, Meppel, Breda, Gorcum veel voor.

2. Deze endemische krop draagt over het algemeen een gunstiger karakter dan die in Zwitserland en andere bergachtige streken (cretinisme, dwerggroei, myxoedeem, doofstomheid zijn voornamelijk zeldzaam).

3. Het aantal strumae, welke met thyreotoxicose gepaard gaan, is vrij aanzienlijk; het be draagt in een door mij onderzocht materiaal van ruim 1000 gevallen ongeveer een derde.

4. De aetiologie van struma is een zeer samen gesteld vraagstuk; vele factoren zijn daarbij van invloed, voornl. geslacht, leeftijd, voeding, drink water, jaargetijden; in hoeverre ook beteekenis aan infectie moet worden toegeschreven, staat niet vast.

5. Er blijkt verband te bestaan tusschen de hoeveelheid jodium, welke in bepaalde gebieden dagelijks door de bewoners wordt opgenomen en de veelvuldigheid van krop in die streken; in dien zin, dat met een zeer geringe jodiumopneming over 't algemeen een groote kropprequentie gepaard gaat.

6. In de praktijk is gebleken, dat een bruikbare maatstaf voor de bepaling van de dagelijks opgenomen hoeveelheid jodium verkregen wordt door onderzoek van het jodiumgehalte in drinkwater. Voor Nederland is gebleken, dat, waar dit water zeer weinig jodium bevat, in den regel krop veel voorkomt.

7. In **kroprijke streken** verdient prophylaxe door jodiumhoudend zout (Jozo) of wellicht door toevoeging van Joodkalium aan drinkwater, dat daaraan zeer arm is, aanbeveling; mits, **en dit zij met nadruk** gezegd, aan de volgende voorwaarden voldaan zij:

a. de prophylaxe moet geschieden onder geneeskundige leiding en contrôle.

b. het gebruikte prophylactische middel moet zijn onschadelijk, gemakkelijk op te nemen, goedkoop en werkzaam. Hieraan voldoet het jodiumhoudend keukenzout, zoals dat tegenwoordig verkrijgbaar is, d.w.z. met een gehalte van 0.5 Gr. JK. op 100 K.G. keukenzout.

c. bij reclame voor jodiumhoudend zout worde uitdrukkelijk gewezen op het gevaar, vooral voor kroplijders, van gebruik van te jodiumrijke preparaten.

d. dat streng onderscheid gemaakt wordt tusschen: **prophylaxe met minimale hoeveelheden** jodium door middel van jodiumhoudend keukenzout of wellicht door jodeering van drinkwater en **behandeling** van struma met jodiumpreparaten van anderen aard en in geheel andere hoeveelheden.

e. deze laatste behoort **uitsluitend op geneeskundig voorschrift en onder leiding van een arts** te geschieden.

f. Een wild jodiumgebruik door het publiek uit vrees voor struma is beslist af te keuren. Het brengt het groote gevaar mede, dat de slechte gevolgen ervan het jodium ten onrechte in discredit brengen (gelijk reeds eenmaal in de geschiedenis der geneeskunde met het werk van Châtin gebleken is) en daardoor een verstandig geleide, onder geneeskundige contrôle staande jodiumprophylaxe voor vele jaren belemmeren of zelfs vernietigen.

Hieraan is door ons niets toe te voegen. Wij verzoeken vooral de aandacht onzer lezers voor den inhoud van stelling 7.

DE PRODUCTEN VAN HET HOLLANDSCH KRUIDENHUIS „FIBIA” te VELSEN.

Deze firma is er een voor de aanhangers van: „Terug naar de Natuur”. In een uitgebreide brochure, rijk geïllustreerd met suggestieve afbeeldingen van lijdende stumpers, dankbare genezen patiënten en anatomische bijzonderheden wordt een treffend beeld opgehangen van de

heilzame kruiden, die door bovengenoemde firma in den handel gebracht worden. In den handel is evenwel niet de juiste uitdrukking. Men kent de werkwijze: men bestelt per postw^{is}el of postgiro en „de toezending geschiedt franco huis zond^{er} verdere bijberekening van porto's en der^{gelijken}.”

Nadat op waarlijk niet onhandige wijze de groote voordeelen opgesomd zijn van „geneeskrachtige kruiden, zoals zij voor ons in de „groote apotheek, die wij natuur noemen, in rijke „overvloed van verscheidenheid groeien”, boven het gebruik van zuivere chemicaliën, volgt de uiteenzetting omtrent de motiveering van den naam van het kruidenhuis. Hieruit leeren wij, dat we dit woord „Fibia” naar verkiezing kunnen gebruiken 't zij in de plaats van „levenslust” 't zij voor „krachtgevend”.

Wij treffen overigens bij doorlezen eenige mindere juiste uitdrukkingen aan waarvan de volgende b.v. waard is hier te vermelden:

„Onze kruidenkuur willen de van dokterszijde gegeven voorschriften voor de behandeling der „ziekte **niet uitschakelen, doch aanvullen.**” (!! Red.)

Dit is vermeld op de eerste pagina en begrijpelijkerwijs bedoeld om het vertrouwen te versterken. Nadat wij dan vol belangstelling kennis genomen hebben van de beschrijvingen bij de reeds genoemde illustraties, valt ons oog op een aanwijzing op de laatste pagina onder:

„**Attentie!** Niemand behoeft te weten, dat gij Fibia's gezondheidskruiden-thee gebruikt! Wilt U liever niet weten voor uw huisdokter, voor uw bureu of anderen, dat gij Fibia's gezondheidskruiden thee gebruikt?

„Doe dan het volgende:

„U stort het geld op het postkantoor op onze postrekening „enz. en U schrijft er op „Neutrale verpakking.” etc.

Het zal wel weer een fout van ons zijn, maar wij kunnen toch niet nalaten uit deze opmerkingen te moeten besluiten, dat alles bij elkaar een kwakzalverige indruk verkregen wordt. Het is te betreuren, dat den menschen zoowat opgedrongen wordt hun huisdokter, die toch ook nog wel eens graag wat leeren wil, niet op de hoogte te stellen hoe hij „aangevuld” wordt.

Op zoo'n manier gaat zoo'n dokter nog maar denken, dat zijn behandeling goed was ook. Wat hieruit weer voort kan vloeien in andere gevallen waarbij deze voor hem onbekende steun niet wordt aangewend, laat zich denken.

De kwalen waarvoor een der in 19 verschillende samenstellingen verkrijgbare kruiden kunnen dienen, zijn de volgende:

Aambeien, Aderverkalking, Asthma, Bloedzuivering, Bronchitis, Borst- en Longkatarrh, Darmgassen, Galsteenen, Hardlijvigheid, Hartlijden, Ischias, Jicht, Leverkwalen, Longlijden, Maagstoornis, Nierlijden, Rheumatiek, Suikerziekte, Zenuwstoornissen, Zwaarlijvigheid.

De kosten zijn gering; een pakket van pl.m. ¼ Ko. kost f 2.75. Dit is voldoende voor pl.m. 2 weken. Maar — zoo staat er vermeld —:

Fibia's kruidenkuren zijn geen bliksemkuren. Een langere, regelmatig voortgezette kuur is noodig, om van blijvenden invloed te

wezen en om een geheel bevredigend resultaat te kunnen opleveren.

Intusschen kunnen we hier de samenstelling vermelden van een der 19 soorten, n.l. van mengsel No. 15.

Dit bevatte volgens opgave van den heer Keulemans: **Cort. Frangulae, Fol. Farfarae, Herba Millefolii, Cort. Quercus, Herba Agrimoniae, Herba Viola tricol en Fol. Uvae Ursi.**

De kruiden zijn ook nog in tabletvorm te verkrijgen. De hier genoemde bieden geen bijzondere verwachtingen omtrent de „aanvullende” beteekenis in de therapie. Maar 't is dan ook niet voor een „bliksemkuur”. Volhouden en maar vaak Fibia zeggen is de boodschap.

ZELFGENEZING EN BEHOUD VAN GEZONDHEID.

door JACs. SCHUIJF.

Instituut voor Hydrothérapie Arnhem. (IVHA).

Onder bovenstaanden, veelzeggenden, groot-schen titel kwam ons een brochure in handen, die wij gaarne aan een bespreking willen onderwerpen; want de Ivha-Methode, zoals een opgeplakt strookje nader den titel aanvult, zal een omwenteling brengen in de koudwaterkuren en behandelingen, waarvan zelfs Pastor Kneipp paf zou staan.

Ik heb een poosje erin zitten lezen en daarbij veel geleerd! Ik kreeg het dingske ter inzage, waarom weet ik niet, maar toch wil ik er de aandacht op vestigen, want ik laat graag ook anderen genieten.

„Ladys & Gentleman”.

Aldus de kop van de inleiding of voorbericht. Ja, waarom niet?! Om geleerd te doen? Welneen, wat er volgt is doodgewoon Hollandsch: „Zoudt gij uw eigen dokter willen zijn? En de eerste hulp van uw eigen omgeving?” Aldus vraagt de schrijver om te beginnen.

Och neen, wat zal ik zelf dokteren? De dokters moeten toch ook aan een boterham komen. En mijn omgeving is er ook al niet van gediend, van dat geknoei, bedoel ik, van dat eigen-doktertje spelen.

„Als men zich niet prettig voelt, is het eerste werk „thuis blijven”. Duurt het zieke gevoel wat lang of lijkt de ziekte wat ernstig, dan komt de ongerustheid en ontbiedt men een dokter”.

Nou! Er is alleen nog maar gesproken van „zich niet prettig voelen” en niet van ziek zijn of ziekte. Daar is dunkt mij toch wel enig verschil in.

„Heel dikwijls beslist de eerste medische indruk.

Faalt deze echter, dan tast de ziektekiem het lichaam zoo sterk aan, dat spoedig krachtig moet worden ingegrepen om erger te voorkomen”.

Ja, dan is 't misère! Dan gaan de ziektekiemen op marsch door het lichaam, misschien wel zingende: — Wij zijn gezworen kameraden! —

„Er zijn er dan ook maar heel weinig, die voldoende courage bezitten om terstond de hand aan de ploeg te slaan en zich vervolgens technisch te laten voorlichten over: **Zelfgenezing en behoud van gezondheid.**

Tot hiertoe een gedeelte uit het „Voorwoord”, want nu gaat het pas beginnen.

„In alle tijden heeft men zich beijverd om den zieke mensch tegemoet te komen om het lijden des levens, dat veelal met ziekten gepaard gaat,

te verzachten. Een zeer groot aantal geneeskundigen is ook heden ten dage nog steeds in de weer om zich van hunne taak te kwijten en toch . . . . toch blijkt, dat er van massagenezing nog niet gesproken kan worden, en mijns inziens, zal dat ook nimmer gebeuren, omdat massawerk op geneeskundig gebied een suggestieven aard heeft die slechts van tijdelijken krachtigen invloed, spoedig krachteloos ineestort".

Hier spreekt de schrijver ietwat raadselachtig. Er kan nog niet van massawerk gesproken worden, zal ook nooit gebeuren en . . . . hij zegt al dat die van tijdelijk krachtigen invloed, spoedig krachteloos zal ineestorten. Hoe is dat nu mogelijk met iets dat niet bestaat noch bestaan kan?!

„Massa-genezing is dan ook alleen mogelijk, wanneer de massa voortdurend medewerkt en die medewerking is alleen te verwachten, wanneer die massa overtuigd is van de onfeilbaarheid der methode, die zoo eenvoudig mogelijk, een snelle genezing bewerkstelligt, zonder groote kosten, omdat de massa der zieken door ziekten een financieel geruineerde massa is en alleen in uitersten nood bereid en in staat een klein geldelijk offer voor een kansje tot herstel van gezondheid te brengen".

Is dat mooi gezegd, of niet? Was het maar waar dat de massa minder bereid was den kwakzalver te offeren, dan zou er heel wat minder geknoeid worden, het zou de moeite niet loonen met allerlei poespas te adverteeren en waarde-looze, soms zelfs gevaarlijke mengseltjes voor een ieder verkrijgbaar te stellen onder allerlei bedriegelijke voorwendsels en aanbevelingen van doctoren die niet bestaan.

De massa suggereert dat een of andere poespas ontwijfelbaar een of andere kwaal, bestaande of denkbeeldige, geneest is gemakkelijker dan de massa te overtuigen van zwendelarij van kwakzalvers. Helaas!

Het gaat niet aan de geheele brochure te bespreken, ik zou het met de Redactie aan den stok krijgen. Daarom moet ik bekorten en nog slechts enkele zinneties opnoemen, als even zovele gevleugelde woorden.

„Wat moeten wij nu doen als wij ons niet prettig gevoelen.

Jaaaaa, dat ligt er maar aan wat u „niet prettig" geliefd te noemen. Daar is heel wat variatie in. Ik gevoel me b.v. niet prettig als ik mijn aanslag biljet ontvangen heb en mag constateeren, dat de fiscus nog beter op de hoogte is van mijn financieelen toestand, dan ik zelf.

Een ander voelt zich niet prettig als hij in een spoorwagen gezeten, achteruit moet rijden.

De schrijver der brochure geeft echter een ander antwoord op die vraag. Hij zegt: „Eerst even denken: Wat kan dat zijn? Wat is de oorzaak?"

„Er zijn gevallen, dat wij geen enkele maatregel behoeven te nemen. In de groei-jaren o.a. Dan voelen we af en toe pijn van zeer tijdelijken aard in ledematen, die bij volwassenheid uitblijft. Doch wanneer wij zekerheid hebben dat de oorzaak ligt in kou vatten of infectie, dan kunnen wij onze zekerheid controleeren door observatie van de symptomen, die zich aan ons voordoen. Zoo is spierverlamming een der symptomen, die

kenmerkend optreedt. In negen van de tien gevallen is spierverlamming nummer één".

Nou, daar valt niet aan te twijfelen dat spierverlamming kenmerkend optreedt. Daar behoef men de zekerheid ook niet van te controleeren door observatie van de symptomen. Overbodig hoor, merkt men toch wel.

„Hoe slechter het bloed in de aderen, des te ongezonder het menschelijk lichaam". Hoe is ie? Is dat duidelijk of niet? Mooi gezegd!

Nu blijkt zoo langzamerhand dat de schrijver de bedoeling heeft een soort koudwaterkuur te lanceeren, doch spreekt maar van zieken, alsof er totaal geen onderscheid of verschil in ziekten bestaat.

„Een zieke kan geen koude, natte hand op het lichaam verdragen, daardoor reageert het lichaam krachtig bij de toepassing, Dit reageren is noodzakelijk om het zwakke lichaam kracht tot medewerking te geven, want wat gebeurt er als wij deze eenvoudige koudwatermethode toepassen? **Er ontstaat een heilzame bloed-stuwende schok.**

De poriën van het verzwakte zieke, waarme lichaam zijn open en wasemen warme ziekte-stoffen uit.

Voelt een zieke zich koud, dan is de temperatuur van het lichaam toch hooger dan het koude water en men brenge vooral deze methode in toepassing, want het succes is verrassend".

Verrassend? Ik zou het woord **overweldigend** willen gebruiken! Inimmers „Die uitwaseming komt aan de oppervlakte der porie in aantaking met een lagere uitwendige temperatuur en vorm: een vliesje. Dat vliesje belemmert een blijvende uitwaseming en de zieke krijgt een benauwend gevoel. Het benauwende gevoel leidt tot angst tot koorts. . . . . en dan kunnen we zeggen: Hoeraaaaaa!!!!, neen ik vergis me, dan kunnen we zeggen: **Het lichaam staat in brand.** Het draagt water. . . . water. . . . water. Geloof u mij? Is dat geen voldoende bewijs dat het lichaam in brand staat?

Doe toch uw oogen open en help het brandende lichaam in- en uitwendig aan water, koud water: maar geen ijs of ijskoud water.

Als voorbeeld nemen we, een op het ziekbed liggende zieke, die niet in staat is zichzelf te helpen.

Bij het ziekbed zetten we een emmer koud water.

Met de linker hand lichten we de weinige nachtkleding op en met de rechter hand brengen we het koude water zonder overdrijving over het lichaam. Borst, rug en armolten.

In de armolten en in de lies is de toegang tot het lichaam het geringst, vandaar dat we daar zoo vatbaar zijn voor kouvatten.

Met de bestrijding der ziekte moeten we dus ook daár de ziekte aantasten en verder bewegen we de natte hand van den nek tot het zitvlak en van de voet tot in de lies. Altijd van boven naar beneden en van beneden naar boven met als eindpunt het midden-lichaam, het zitvlak en den buik gezemoeid latend.

De voeten en den schedel blijven ook ongevooid, omdat voeten en schedel bijna geheel uitbeenderen gevormd zijn en wanneer beenderen veel water krijgen, verweeken ze".

Zie je nou wel! Vandaar dat de kinderen in den Meiregen gaan staan, zingende: Meiregen maak dat ik grooter word! En ze worden grooter!

Ja, je moet het maar weten. Beenderen verweeken!! Denklijk heeft de schrijver der brochure veel water op zijn hoofd gehad!

Behalve de reeds genoemden, geeft hij nog meer mooie kernachtige gezegden.

Zoo moet ge weinig zeep gebruiken als u zich wascht en als ge niet vuil zijt in 't geheel geen zeep! Ik zou zeggen ook geen water. Denk aan die verwekking van den schedel, je kan nooit weten!

's Zomers moet een zieke genezing vinden en de gezonde zich sterken.

We krijgen nog mooie raadgevingen in verband met de koudwaterkuur, maar ik huiver er een beetje van.

„Bronchitis cureerde ik in twee dagen; bleef een week thuis en ging acht dagen wandelen om weer aan het November-klimaat te wennen".

Dat is nog eens wat anders dan de Vierdaagse in Nijmegen! Acht dagen wandelen. . . .!!!

Overigens is over dit Instituut nog heel wat te zeggen, waarover in verband met de plaatsruimte volgende keer.

W. B. H.

DUITSCHLAND. Kwakzalvers en Heilpraktiker.

De bij ons gebruikelijke terminologie voor de onbevoegde uitoefenaars der geneeskunst is in het derde rijk niet voor deze talrijke klasse geldig. Naast den kwakzalver heeft men daar den Heilpraktiker, waartoe allerlei natuurgeneeskundigen, occulte diagnostici, magnetiseurs, beoefenaars van christian science, psychoanalyse, theosophische geneeskunst enz. behooren. Ook deze groepen van onbevoegde uitoefenaars der geneeskunst, die volgens onze begrippen in meer of minder nauw verband tot de kwakzalverij staan, zijn thans verenigd tot eene nationaal socialistische gemeenschap, waartoe men kan toetreden, als men lid der N.S.D.A.P. is, van zuiver Duitsch-Arische afkomst en niet met een vreemdtrassige vrouw gehuwd is, wanneer men geen lid is van de orde van vrijmetselaren of van eenig geheim genootschap, niet erfelijk belast, en sexueel normaal is. Daarop volgt de lijst van de verschillende soorten van geneeskunst, welke de Heilpraktiker kan beoefenen en waarop hij moet aangeven, welke van deze takken van wetenschap? hij tot de zijne maakt. (Pharm. Weekbl.)

CORRESPONDENTIE.

J. P. te Cr. De wijze waarop U tracht deze kwestie met ons te bespreken is van dien aard, dat wij ons genoodzaakt zien het hierbij te moeten laten.

J. C. te Sch. Zonder twijfel heeft U hier met kwakzalverij te doen. Wij geven U ernstig in overweging te vertrouwen in de diagnose van den huisarts.

J. C. R. te D. Vriendelijk dank voor de toezending van de courant waarin ons blad gerefereerd wordt. Blijkens advertenties kan het van groot nut zijn als dit meer gebeurde.

DE KWAKZALVERSMIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Einnengasthuis, Postgêro 32237, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker te Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden te Noordwijk aan Zee; Meij. J. C. RESSING te Delden; G. E. WINDEMULLER, Arts te Vaassen;
N. KFULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—

Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM. POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootkerksplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Mededeelingen van verschillenden aard: Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek No. 24. — Geneesmiddelen Controle. — Zelfgenezing en behoud van gezondheid. — Moderne stralen-therapie in dienst der Volksgezondheid. Radiokette & Funkschmuck.

Rechtszaken. Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Correspondentie.

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

NIEUWE LEDEN.

Fokko Beek, pharm. doets. A'dam.

A. F. Dussenbroek, arts, Aruba. W.I.

A. D. Erkelens, arts, R'dam.

C. J. Jansen, Apoth. Schiedam.

M. A. J. Jansma, arts, Warffum.

Kits van Waveren, arts, A'dam.

F. Liefjijn, arts, A'dam.

P. v.d. Meulen, Apoth. Batavia.

Nederl. Genootschap van voetspecialisten, A'dam.

Ned. Ind. Apoth. assistentenbond, Batavia.

Firma Rathkamp, Batavia.

Mr. H. B. de Bruyes Tack, Ambtenaar O.M. Alkmaar.

J. P. Vergouwen, arts, Veenendaal.

LEDENVERGADERING.

De **Leden vergadering** zal worden gehouden op Zaterdag 18 November a.s. 's namiddags te half twee in American-Hotel Leidsche Plein A'dam.

AGENDA:

Opening.

Notulen.

Verslag over 't jaar 1932 — Zie Maandblad Juli 1933. — Rekening en Verantwoording over 1932 — zie Maandblad Juli 1933, — met rapport van de Commissie tot het nazien der rekening.

Verkiezing bestuursleden:

in de vacature Mr. de Koning:

Mr. M. D. K. S. van Lier, Rechter in de Arr. Rechtbank te Amsterdam.

Mr. J. Moolenburgh, Griffier bij het Kantongerecht te Middelburg.

in de vacature Mr. Lind:

Mr. H. B. de Bruyes Tack Ambtenaar O.M. te Alkmaar.

Dr. J. M. van Dam, Arts te Alkmaar.

in de vacature L. H. Obdam:

Mr. J. J. Plugge Subst. Griffier bij de Rechtbank te R'dam.

Mr. G. van Itallie Subst. Griffier bij de Rechtbank te Tiel.

en wegens periodieke aftreding:

Dr. Ph. A. Coppens (aftr.)

M. Cohen, Apotheker, Rotterdam.

en wegens periodieke aftreding

Mejuffr. J. C. Rensing (aftr.)

Mejuffr. C. M. v. d. Pijl, Arts, Den Haag.

Rondvraag.

Namens het Bestuur:

De Secretaris,

N. KEULEMANS.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut

voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek,

te Leiden, Reeks No. 24.

Wij laten hier thans weer eenige analyse uitkomsten volgen van bovengenoemd Instituut en beginnen deze keer met een en ander over een preparaat waar reeds veel over te doen is geweest, n.l. **Kruschensalts**, Fabrikant E. Griffiths, Hughes Ltd., Manchester.

Samenstelling volgens den fabrikant: Natriumsulfaat, natriumchloride, magnesiumsulfaat, joodkalium, kaliumsulfaat, kaliumchloride, acid. citricum.

Omtrent de uitkomsten van het onderzoek het volgende: Zeer fijn, wit, microkristallijn poeder met zouten smaak. Het lost langzaam maar volkomen, in water op, tot een heldere vloeistof, die zuur reageert op lakmoes papier.

Een tweetal monsters, dat in onderzoek werd genomen, bleek weinig verschil in samenstelling te vertoonen.

Aangetoond werden: magnesium, kalium, natrium, sulfaat, chloride, citroenzuur en een uiterst geringe hoeveelheid jodide. Behoudens water werden geen andere bestanddeelen aangetroffen.

Het preparaat bevat dus de door den fabrikant aangegeven bestanddeelen.

De kwantitatieve bepalingen, verricht door verschillende onderzoekers in twee verschillende monsters van het zout, gaven de resultaten, die hieronder vermeld staan. Ter vergelijking worden

gegeven de overeenkomstige cijfers, zooals die vermeld zijn in Gehes Codex (van een Kruschen-zout, afkomstig van Beuthien & Schulz G. m.b. H. te Berlijn):

	Monsters a.	Monsters b.	Gheses Codex
Mg...	11.27%	11.09%	11.62%
K	3.07%	2.99%	3.03%
Na	4.51%	4.79%	4.65%
SO ₄ "	49.10%	49.57%	49.96%
Cl	6.72%	5.60%	6.64%
Citroenzuur	1.34%	1.49%	

Door Keulemans werd een dergelijke samenstelling in dit maandblad van Februari 1933 gegeven.

De bepaling van de aanwezige hoeveelheid jodium door één der onderzoekers gaf een uitkomst, overeenkomende met ongeveer 4 mg. joodkalium per K.G. zout. Volgens een mededeeling van Prof. Schoorl te Utrecht werd aldaar een hoeveelheid van 3,5 mg. joodkali per K.G. gevonden. De opgave van Gehes Codex vermeldde: 0.0007 pct. jodium.

Het overige gewicht van het zout wordt vermoedelijk gevormd door kristalwater.

Magnesiumsulfaat houdt het laatste mol. water hardnekkig vast. Een nauwkeurige waterbepaling stuitte dan ook op moeilijkheden. Theoretisch moet aanwezig zijn, berekend uit de ionenbalans, c.a. 24%. Gevonden werd door drogen bij 215° in het blok van Maquenne een gewichtsverlies van 22.9%.

Kruschensalts bevat dus de door den fabrikant opgegeven bestanddeelen.

Wat de kwantitatieve samenstelling betreft, zij opgemerkt, dat de ionenbalansen kloppende cijfers gaven. Ook de bepaling der sulfaatash was in overeenstemming met de gevonden hoeveelheden der kationen. Over de binding daarvan is evenwel uit de verkregen gegevens niets met zekerheid te zeggen.

We zien hieruit dus, dat Kruschen salts dus een mengsel is van bekende laxeerende zouten, zooals wel reeds bekend was.

Nadrukkelijk dient evenwel nogmaals krachtig te worden opgekomen tegen de overdreven beloften, die door middel van advertenties in dagbladen en andere periodieken voortdurend omtrent dit mengsel den menschen worden voorgespiegeld. Behalve dus de veel te hoog gestelde prijs, die men voor dit zoutmengsel heeft te betalen, komt hier nog bij, dat koopers misleid kunnen worden aangezien hun verwachtingen, tenge-

volge van de veel te sterk voorgestelde heilzame gevolgen, te hoog zullen zijn en dus niet uit zullen komen.

Dat menigeen hiervan nog niet op de hoogte is valt te betreuren. Degenen, die nog lust gevoelen het Kruschen salts, tegen sterk verminderde prijs, te verkoopen volgens het recept van den heer Keulemans (zooals ons laatst werd medege-deeld) of volgens de opgave van het Pharmacotherapeutisch Instituut, zouden wij hierbij willen verzoeken de geheele uitspraak omtrent de werkelijke waarde van dit zoutmengsel tegelijkertijd in hun aanprijzing te willen kenbaar maken.

Intusschen kan aan deze vrome wensch reeds veel tegemoet gekomen worden, als de lezers van dit Maandblad niet verzuimen in breeder kring deze uitspraak bekend te maken.

Hier volgt dan verder een vermageringsmiddel, dat volgens de reclame is: „De sleutel tot een „vermageringskuur, onschadelijk voor de gezondheid”.

„Het zijn geen drogerijen, maar 't is een heil„zaam aftreksel, een thee, samengesteld uit 16 „verschillende planten en bereid door vakkundige „specialisten.”

Bedoeld wordt „**Dr. E. Richter's Kruidenthee.**” In ons Maandblad No. 12, 1932 werd gewag gemaakt van „Dr. E. Richter's ontbijt kruidenthee.” Dit mengsel bleek minder samengesteld te zijn, doch de gevonden bestanddeelen komen alle ook voor in deze „ontbijt-thee”.

Als uitkomsten worden opgegeven: sennabladen, thee, korenbloemen, goudsbloemen, viooltjes, bladen van het viooltje, lieve-vrouwen-bedstroo, notebladen en frambozenbladen. Een enkel aanwezig stukje wortel was niet te herkennen.

Vervolgens treffen we nog aan: **Maagpoeder van het Stapherster Boertje**, meer precies aangegeven als: „Maagpoeder van wijlen P. Stegeman” Als gebruiksaanwijzing was opgegeven: 1 lepel vol in water een half uur na elke maaltijd. Het gele poeder bleek te bevatten: poeder van zoethout, sennabladen, Kinabast en dubbelkoolzure soda. Het aschgehalte bedroeg 23,4%.

We worden dan nog aangenaam bezig gehouden met eenige uitkomsten van onderzoekingen omtrent de samenstelling van Kruidenmengsels van het reeds meermalen genoemde Kräuterhaus „Alpina”, Fa. Fromm & Cie., München. Men zal zich herinneren dat deze mengsels volgens de reclame worden samengesteld „volgens de originele recepten, die het geestelijk eigendom zijn „van Dr. Baumgarten en Dr. Kleinschrod en hun„ne erven, beide Badearzt in Bad Wörishofen, „Beieren.”

Reeds bij vorige gelegenheden hebben wij er op gewezen, dat het opvallend was zooals de samenstelling der Kruidenmengsels verschillen met de opgaven daaromtrent in de reclame gedaan. Ook thans is dit weer het geval. We zullen de uitgebreide aanwijzingen hier niet alle overnemen en slechts volstaan met de namen der mengsels.

- I. „Tee tegen asthma”.
- II. „Thee voor suikerzieken”
- III. „Tee tegen ausschlag”.
- IV. „Stärkungstee.”
- V. „Lungentrank.”

Thans dient nog opgemerkt te worden, dat de mate van afwijking in de samenstellingen nog wat ingewikkelder is geworden. Volgens het onderzoek bleek n.l. dat niet alleen de werkelijke samenstelling vaak veel verschilde met de verstrekte opgaven, doch verder dat de door de bereiders vermelde aanwijzingen verschillende keeren niet overeenkwamen met de voorschriften zooals die op de verpakkingen vermeld waren.

Dergelijke slordigheden kunnen slechte het vertrouwen, zelfs in zoo hoog-autoritair gesanctioneerde kruidenrecepten, doen verzwakken.

Besluiten wij dan thans de opgaven uit deze reeks met enkele gegevens omtrent **Joliherba-Preparaten**, fabrikant: Joliherba Laboratorium, Friedrich Tiemann, Essen.

Hiervan werden onderzocht:

1. Joliherba OO, Kruidentabletten tegen verstoping.
2. Joliherba No. 1, Kruidentabletten tegen alle rheumatische aandoeningen.
3. Joliherba No. 2, Kruidentabletten tegen „iedere” maagaandoening.
4. Joliherba No. 5, Kruidentabletten tegen „allerlei” nieraandoeningen.
5. Joliherba No. 6, Kruidentabletten tegen diabetes.
6. Joliherba No. 7, Kruidentabletten tegen zenuwzwakheid, slapeloosheid, afmatting, opgewondenheid en hysterie.
7. Joliherba No. 10, Kruidentabletten tegen galen leveraandoeningen, speciaal galsteen.
8. Joliherba A, Druppels tegen asthma, hoesten en bronchitis.
9. Joliherba 21, Ontvettingstabletjes.

De kruidenmengsels bleken slecht verdeeld te zijn, terwijl omtrent de aanwezigheid van verschillende bestanddeelen der in de opgave verstrekte samenstelling hier en daar twijfel bestond.

De druppels en tabletjes gaven ook al geen vertrouwenwekkende analyse uitkomsten.

Volgens het Instituut kon men geen aanwinsten voor de therapie in deze mengsels herkennen.

GENEESMIDDELEN CONTROLE.

Onder bovenstaande aankondiging kwam in een der September nummers van „De Zuid-Limburger” een artikel voor waarin wij enkele passages aantreffen, die wij gaarne eens nader willen bespreken en toelichten.

Ten einde een en ander niet uit z'n verband te lichten, komt het ons raadzaam voor het bedoelde stukje in zijn geheel te laten volgen.

Men zal oogenblikkelijk zien, dat hierin kwesties ter sprake komen, die ons ten zeerste interesseeren.

„Dat er tegenwoordig in de wereld heel wat middelen worden aangeprezen om de volksgezondheid in stand te helpen houden en om allerlei lichamelijke kwalen te genezen, is ons dezer dagen weer eens heel duidelijk gebleken.

Wij kregen namelijk een lijst toegezonden, welke niet minder dan 174 namen bevat van allerlei artikelen, die als even zoovele middelen worden aangeprezen om de menschen gezond te houden of hen — bijaldien zij toch ziek mochten worden — weer gezond te maken.

Hoe uitgebreid die lijst op zich-zelf ook reeds is, toch wordt er in een onderschrift nog eens heel uitdrukkelijk aan toegevoegd, dat zij nog geenszins volledig is. En dat zij bovendien uiteraard alleen maar de namen van toelaatbare artikelen vermeldt.

Nu behoeft men, dunkt ons, die laatste toevoeging niet al te ernstig te nemen en in elk geval zal men goed doen met ze niet al te hoog aan te slaan.

De grens tusschen „toelaatbare” en „ontoelaatbare” geneesmiddelen en geneeswijzen laat zich nu eenmaal niet zoo heel gemakkelijk trekken. Veel zal daarbij afhangen van het standpunt, waarop men zich bij het trekken van die grens plaatst.

Wie de geneesmiddelen, of wat daarvoor wil doorgaan, op de markt brengt, zal daarover allicht eenigszins anders denken dan de man der medische wetenschap, die allereerst het welzijn zijner patiënten op het oog heeft. En de administratie van een krant, die de advertentie-kolommen te verzorgen heeft, weer anders dan een vereniging, welke zich uitsluitend de bestrijding der kwakzalverij ten doel stelt. Deze laatste zal zich bijvoorbeeld wel heel slecht kunnen vereenigen met het standpunt, dat nog maar al te veel door het groote publiek wordt ingenomen en dat het best tot uitdrukking komt in het bekende gezegde: baat het niet, het schaadt ook niet. Waarbij dan in den regel meer aan het niet-schaden van de gezondheid dan van de beurs gedacht moet worden. Want het is curieus, hoe gemakkelijk veelal zelfs door overigens zuinige menschen geld voor allerlei „geneesmiddelen” wordt uitgegeven.

Juist vanwege het innemen van die verschillende standpunten ware het, dunkt ons, zoo uitermate gewensch, dat de Overheid, die allereerst voor de algemeene volksgezondheid te waken heeft, hier meer krachtdadig ingreep dan tot nu toe nog het geval is.

Wel bestaat hier te lande — sinds jaren reeds — 'n commissie welke zich aandient onder den weidschen naam „Commissie van Contrôle op de aanprijzing van geneesmiddelen en geneeswijzen”, maar voor wie weet, hoe de Commissie is samengesteld en hoe daarin juist door hen, die bij den verkoop van geneesmiddelen niet weinig geïnteresseerd zijn, een zeer voorname rol wordt gespeeld, zal aan haar contrôle over bedoelde al-of-niet-toelaatbaarheid nu juist niet zoo heel veel gewicht hechten.

Al zijn wij in het algemeen voorstander van het particulier initiatief en al willen wij den Staat zich liefst zoo weinig mogelijk laten bemoeien met de particuliere aangelegenheden zijner burgers, bij den zeer grooten omvang, welken het geneesmiddelen-bedrijf in de laatste jaren meer en meer heeft aangenomen en bij de groote volksbelangen, welke hier op het spel staan, mag hij zich niet afzijdig houden.

Wat van den drankhandel wel eens gezegd is: als de Staat hem niet meester wordt, wordt hij meester over den Staat, lijkt ons niet minder waartoe opzichte van den handel in allerlei geneesmiddelen en wat daarmee samenhangt.

Hetgeen ons parlement in de latere jaren voor en na te zien en te hooren heeft gegeven, wijst dunkt ons wel heel sterk in die richting.

Juist omdat het groot-kapitaal in deze kwestie zoo'n enorme rol speelt en zich zoo gemakkelijk van een zeer uitgebreide en erg pakkende reclame weet te bedienen, lijkt ons hier een gevaar aanwezig, dat men goed zal doen niet te onderschatten.

Het is begrijpelijk, dat de schrijver van bovenstaande regelen er toe moet komen te spreken van verschillende „standpunten”, die bij de beoordeeling van „geneesmiddelen” kunnen worden ingenomen.

Juist is dit echter niet geheel en al. Bij nader inzien toch zal men het direct er over eens zijn, dat noch de motiveering van den fabrikant of handelaar noch die van de administratie der courant, die advertenties opneemt, zuiver zijn te noemen.

Evenmin is dit het geval van elk ander, die direct of indirect geldelijk voordeel kan vinden in een of andere speciale beslissing.

Het zijn dus eigenlijk geen standpunten, althans hun waarde of beteekenis als zoodanig zijn nihil te achten.

Zonder direct boosaardige opzettelijkheid te

verwachten, is het ondenkbaar de adviezen van, laten we ze noemen „betrokkenen”, als de juiste te kunnen aanvaarden.

Hieronder moeten wij zeker ook rekenen de uitspraak in deze kwesties gedaan door de Commissie hierboven genoemd. Het feit, dat deze is samengesteld uit belanghebbenden, doet elke gedachte aan strenge objectiviteit geheel verdwijnen.

Hieruit is dus feitelijk reeds op te maken hoe nu een geneesmiddel, of de reclame die ervoor gemaakt wordt, wel beoordeeld moet worden.

In de eerste plaats moeten vooraf eenige eischen gesteld worden aan de beoordeelende personen. Deze moeten dus behalve bekwaam, tegelijkertijd geheel onafhankelijk zijn, dit laatste in den zin van finantieel onafhankelijk van het uitvallen van den uitspraak. Het is zuiver een kwestie, die de volksgezondheid in de ruimste betekenis betreft. De wensch treedt daardoor sterk naar voren deze aangelegenheid van overheidswege geregeld te willen zien. Voorloopig zijn wij zoover nog niet, doch het laat zich aanzien, dat de noodzakelijkheid daarvan meer en meer gevoeld en begrepen zal worden.

Er zijn dus twee dingen te onderscheiden: 1e moet uitgemaakt worden of er inderdaad van een geneesmiddel gesproken kan worden en 2e komt dan de kwestie aan de orde te beslissen of de reclame ervoor gemaakt reëel is of niet.

Het is vanzelfsprekend, dat een advertentie een zekere opwekking moet bevatten, anders ware zij overbodig. Ontoelaatbaar is zij echter zoodra er voorstellingen in voorkomen omtrent de genezen-de werking, die met de werkelijkheid in strijd zijn en met zich dragen, dat patiënten ertoe gebracht worden zich op ontijdige wijze te onttrekken aan hulp en bijstand van bevoegden.

Deze onderscheidingen zijn slechts te maken door degenen, die aan de hierboven genoemde eischen voldoen. Kwalificaties van anderen hebben in dezen dus slechts een betrekkelijke waarde, welke geenszins met het dienen der volksgezondheid overeenkomt.

Ter zijner tijd zullen wij hierop nog wel terug komen. C.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN
DE KOLONIËN

GELEZEN!

ZELFGENEZING EN BEHOUD VAN GEZONDHEID.

door JACS. SCHUIJF.

Instituut voor Hydrothérapie Arnhem, (IVHA).

Wees ik er in mijn vorig stukje reeds op, dat de schrijver een soort koudwaterkuur wil lanceeren, later blijkt dat hij ook veel waarde hecht aan azijn. Ja, waarom niet? Ieder zijn meug!

De bedoeling is misschien goed, maar hij is wel wat onvoorzichtig met zijn raadgevingen.

„Zou het wel zoo algemeen bekend zijn, dat de doodgewone huishoudazijn zoo'n belangrijk geneesmiddel is? Belangrijk, omdat het middel zoo uitnemend bij zuigelingen is toe te passen. — Kind zal b.v. 's nachts plotseling onwel worden en U ongerust maken. Bevochtig de lippen met azijn en zet een schoteltje met dat vocht naast het ledikantje en wacht dan den ochtend eens af, misschien is dan een visite bij den kinderarts onnoodig!”

Dat het middel zoo uitnemend bij zuigelingen is toe te passen gelooven we graag. Een zuigeling heeft niet veel in te brengen, daar kan men van alles op toepassen, maar niet alles is geoorloofd! De raad is dan ook wel wat gevaarlijk, om het maar zacht uit te drukken.

Als een kind onwel wordt is het toch zeker allereerst zaak te onderzoeken wat de oorzaak is van het onwel worden of van het huilen.

Als een kind zich heeft blootgewoeld en koud wordt huilt het ook. Dan is het toch te gek om azijn op de lippen te brengen! En na het bevochtigen van de lippen met azijn, de kleine maar laten huilen en schreeuwen en den ochtend afwachten! waar is de moeder die dat zal doen? Kom, kom!

„Houdt U er van azijn te ruiken. Neen hé? Hoe komt dat? U weet het niet. Toch is er een reden voor. U ruikt liever Eau de Cologne!”
„Nou, ik zou zeggen, alles op zijn tijd.
„Bevochtig uw zakdoek met Eau de Cologne. Den volgenden dag werpt U hem weg voor de onaangename lucht. Een zakdoek zonder Eau de Cologne kunt U langer bij U dragen, dan eene met dat reukwater.”

Van de zakdoek met azijn bevochtigd zegt de schrijver niets, maar die zal den volgenden dag toch ook verre van lekker ruiken! Het is alweer: Over lekker vinden valt niet te twisten, evenmin als over mooi vinden!

„Een gevoel, van pijn is een waarschuwing voor U dat er iets niet in orde is en daar moet U direct acht op geven. Pijn wil zeggen dat microben knagen aan uw lichamelijke onderdeelen, evenals houtluis het dikste hout knagend tot poeier vermolmt en evenals een muis in onze salons knagend ruineerend optreedt”.

Een wel wat drastische vergelijking, maar niettemin mooi gezegd!

„Azijn vindt U een scherpe lucht hebben en daarom wendt U zich af. Microben kunnen die lucht evenmin verdragen, doch kunnen zich in het lichaam niet afwenden en gaan dood. Het knagen houdt op en de pijn is weg”.

Geen wonder! Een doode microbe kan al evenmin knagen, als een haring in 't zuur kan zwemen. Was niet noodig dit nog te vermelden.

Nu komt Jacs. Schuijf, met een klein aanloopje betreffende zijn geneeskundige kennis, zich zelf aanbevelen.

„In tijden van ziekte gaat men naar een dokter.

Volkomen gelijk. Ik zou U ook niet anders raden. Maar U moet in uw eigen belang met uw dokter samenwerken en doen wat in uw vermoegen is.

Als men zelf wat van geneeskunde weet, dan kan men veel voorkomen en een doktersvisite sparen, maar als men niets weet, dan wordt het van kwaad tot erger”.

Dit laatste is weer niet erg duidelijk, want als men niets weet, of laten we zeggen niet zoo-veel als Jacs. Schuijf, dan, wel dan gaat men naar een dokter en daarmee AF. Wat wordt er nu van kwaad tot erger?

„Op het spreekuur vindt men patiënten die evenals U zich niet prettig gevoelen en min of meer ziek zijn. U voelt 't zelf, dat elke communicatie met zieken in uw nadeel is en dat U op zoo'n spreekuur voorzichtig moet zijn. Hebt U voldoende geldmiddelen, dan ontbiedt U uw dokter te uwen huize, doch mijn werkje is juist geschreven voor hen, die financieel er niet zoo best voor staan, want ziek-zijn verarmt en als U nu alles geprobeerd hebt, via den weg der deskundigheid, zonder uw doel te hebben bereikt, schroom dan niet, mij ook nog eens een inlichting te vragen. Ik heb me zelf van reumatiek en bronchitis genezen en wil U ook graag helpen, maar vergeet niet, in postzegels mijn onkosten te vergoeden. Mijn methode is speciaal gebaseerd op een vereenvoudigde Kneipp-methode, n.l.: de toepassing van koud water en azijn, rekening houdend met temperatuursverschillen van bloed tot water”.

Let wel, als U via den weg der deskundigheid uw doel niet bereikt hebt, moet U mij, den ondeskundige nog eens een inlichting vragen.

Denk vooral om die postzegeltjes, want daar gaat het om!

Tenslotte volgt dan nog een woord aan hen, die het zenuwlijden van nabij kennen.

„Al heeft men nog zoo'n last van zijn zenuwen, men verloochent het toch altijd. Toch zijn er nog wel, die zeggen: Och, ik voel me af en toe min of meer nerveus, maar dat gaat wel over. Dezulken zijn er beter aan toe, want zij zijn zich bewust, dat al zouden zij hun zenuwachtigheid verloochenen, anderen het toch wel zouden opmerken.

Dit op zichzelf werkt al kalmeerend.

Het meest kalmeerende is evenwel, als wij weten wat zenuwen zijn, welken arbeid zij verrichten en hoe men zelf die arbeid ten eigen nutte kan leiden. Het is uw eigen krachtbron”.

Het door ons onderstreepte is vet gedrukt, waarschijnlijk vanwege de kolossale geleerdheid die er in moet blijken.

Nu zegt de schrijver: **U weet** wat electriciteit is en **U weet** dat electriciteit geleid wordt langs koperdraad.”

Neen, waarde heer, dat WEET U niet! Zelfs nog niet of de electriciteit **langs** of **door** het koperdraad geleid wordt. Maar deze enormiteit slikken de iudices wel waarvoor het boekje geschreven is, ze slikken alles, dus ook dat ze de zenuwen moeten beschouwen als een fluidestof, die zich langs de spieren van het spieren-net in ons lichaam beweegt en links en rechts, geleid door de vochtdeelen van het lichaam, haar invloed heeft.”

Wij zullen het hierbij laten; want, al hebben wij veel over het hoofd gezien, althans niet vermeld, zooals b.v. van die vloot, die zich altijd op de porie zet, omdat de toegang tot het bloed waarvan zij leeft, op die plaats van het lichaam het geringst is, (sic.).

Voldoende blijkt dat de brochure is geschreven, om door een beetje geleerd te doen en dikke woorden te gebruiken, de domme menigte te beïnvloeden.

En waarlijk, we kunnen het iederen dag hooren en lezen: De dokter die jarenlang heeft moeten leeren, studeeren en practisch werken, hem gelooft men niet; doch de eerste den beste kwakzalver, ook den slechtsten charletan met wat praatjes over het menschelijk lichaam, en eenige medische vaktermen, hij is DE man die weet en natuurlijk altijd kan helpen.

Het is nu eenmaal en feit dat men liever geld weggooit aan den kwakzalver dan het besteedt aan den dokter

Het „Je kan nooit weten” doet bij menigeen de deur dicht, want al stooten zij hun neus tegen

de deur, dan gaan ze gerust naar een andere deur, om nogmaals hun neus te stooten, enz.

De wereld, of liever de menschen willen bedrogen zijn! Helaas!

W. H. B.

Moderne stralen-therapie in dienst der Volksgezondheid.

Eenigen tijd geleden hebben wij het verslag opgenomen van een lezing, die te Utrecht gehouden was over stralen-therapie. Wij hebben daarbij onze verwondering uitgesproken over de wijze waarop in het betreffende dagblad van deze samenkomst mededeeling aan de lezers werd gedaan.

Intusschen zijn alom in den lande dergelijke avonden georganiseerd, speciaal in de kleinere plaatsen. Op zich zelf is het reeds te betreuren, dat van overheidswege deze misleidende inlichtingscampagne zonder meer toegestaan wordt. Des te noodzakelijker is het echter voor ons steeds weer met nadruk hierop terug te komen.

De indrukken, die dergelijke openbare aanprijzingen op eenvoudige lieden moeten maken worden duidelijk bij het lezen van het volgende verslag over zo'n demonstratie, die den verslaggever zelfs in de pen gaf te spreken van „een buitengewoon belangrijke openbare lezing” etc.

De Brielsche Courant van 18 Oct. verleende daaraan plaatsruimte.

„Nieuw Helvoet. Op Woensdag 12 October j.l. des avonds 8 uur, werd in „Tivoli” alhier een buitengewoon belangrijke openbare lezing met experimenteële demonstratie en lichtbeelden gehouden over de „Moderne stralen-therapie in dienst der Volksgezondheid”.

De zaal was vrij goed gezet, waaruit blijkt, dat bij het publiek over het algemeen wel belangstelling bestaat voor de schitterende uitvindingen, die den laatsten tijd op het gebied der medische wetenschap zijn gedaan. Men heeft hier kunnen hooren en zien, dat de electriciteit in de geneeskunde een steeds belangrijker rol gaat spelen.

Spreker voor dezen avond, een deskundige, las eenige attesten voor van buitenlandsche specialisten op dit gebied en gaf vervolgens een duidelijke uiteenzetting van de heilzame uitwerking, die de elektrische hoog-frequent stroomen op het menselijk lichaam hebben.

Het mag inderdaad, aldus spr., een wonder genoemd worden, dat personen, die door den geneesheer voor ongeneeslijk zijn verklaard, door deze nieuwe geneeswijze in vele gevallen weer geheel gezond worden.

Ook de lichtbeelden, waarbij verschillende organen van het menselijk lichaam werden getoond (in zieken en gezonden toestand) waren zeer leerzaam.

In de pauze werden briefjes uitgereikt, waarop ieder, die gratis inlichtingen wenschte, zijn naam en adres kan invullen.

Hierna werden eenige proeven genomen met het elektrische bestralingsapparaat, waarbij verschillende personen van de gelegenheid gebruik maakten, dit prachtige apparaat van nabij te bezien.

Tenslotte dankte spr. alle aanwezigen voor de betoonde belangstelling en hiermede behoorde

deze hoogst leerzame avond weer tot het verleden

De dienst, die hierbij aan de Volksgezondheid wordt bewezen kan een ieder wel verder voor zichzelf uitmaken.

RADIOKETTE & FUNKSCHMUCK.

Gedurende de laatste maanden zijn deze en dergelijke „instrumenten” verschillende malen ter sprake gekomen.

Nog steeds bereiken ons verzoeken om inlichtingen terwijl het ons ook niet ontbroken heeft aan min of meer onvriendelijke gestemde opmerkingen naar aanleiding van mededeelingen, die wij meenden te moeten doen over deze aangelegenheid.

Wij laten thans de uitspraak volgen, die wij hierover aantreffen in „Gesundheitsdienst”, Zeitschrift gegen Misstände und für Fortschritte im Gesundheitswesen, Sept. '33.

Radiokette, Schirmkreiskette, Funkschmuck.

Onder deze namen worden door verschillende firma's in 't bijzonder door Anna Salfer, hier te lande dames en heerenkettingen verhandeld tegen hoge prijzen. Aan deze kettingen wordt een heilzame werking toegeschreven bij reumatiek, jicht, asthma, slapeloosheid en zenuwlijden. De werking bestaat echter slechts in de verbeelding der koopers. Funkschmuck wordt als een practisch en mooi geschenk-artikel in den handel gebracht. Hij bestaat uit kettingen, die uitgevoerd zijn op verschillende wijzen, b.v. uit glas, wasparels, houten kralen etc. De aanwijzing geschiedt als: „Heilmittel” en als: „Heilantenne”. In navolging der proeven van Lakhovsky, die een metalen ring gebruikte, maakten spitsvondige „zakenlieden” antennes, die als secundaire stroomdraad in de z.g. hoogtestraling worden ingeschakeld. De dunne ringen zouden in staat zijn deze straling op te vangen en ze op zóódanige wijze om te zetten, dat ze weldadig voor het menselijk organisme zou zijn.

Dit zijn echter totaal onbewezen beweringen, die slechts nuttig kunnen zijn om gewetenlooze zakenlieden te verrijken.

RECHTSZAKEN.

Hoogst curieuze opmerking van een ambtenaar van het O.M.

Een onzer lezers zond ons onderstaand uitknipsel uit de N.R.C. bevattende een uitspraak van het kantongerecht te Tholen.

Het advies van den ambtenaar van het O.M. had hem danig geërgerd, en met reden. Waar moet het naar toe in dezen tijd, waarin ook op het gebied van bestrijding der kwakzalverij zoo veel moeilijkheden bestaan, als niet eendrachtig door bevoegden wordt gevoeld, dat het noodzakelijk is krachtig op te treden tegen misstanden waar zulks mogelijk is? Zeer zeker is het onjuist halfslachtige toestanden aan te wakkeren of er aan mede te werken deze te doen ontstaan.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Voor het kantongerecht te Tholen is de zaak behandeld tegen een Rotterdamsche kruidkundi-

ge mevr. B. geb. de V., beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Eenige getuigen, door mevr. B. behandeld, waren opgeroepen. De getuigen verklaarden, dat zij bij de behandeling, die bestond in koude of warme baden en een groente-diëet, veel baat gevonden hadden

De verdediger mr. Flier voerde aan, dat zijn cliënte niet als kwakzalver beschouwd kan worden. Zij bezit de gave om zonder onderzoek te kunnen zien, wat den patiënten mankeert en past dan de methode van prof. Küne toe. Honorarium vraagt zij nimmer.

Zijn cliënte, die zeer religieus is, voelt het als haar roeping om, als men haar raad vraagt, te helpen.

De ambtenaar van het O.M. was het met den verdediger eens, dat men hier niet te doen heeft met een geval van kwakzalverij, maar met een geval van helderziendheid, waardoor verd. de ziekte bij haar patiënten meent te kunnen constatareeren. Hij raadde de beklagde aan haar practijk niet meer uit te oefenen, of zich anders te laten assisteeren door een bevoegd medicus. Hij eischte veroordeeling tot viermaal f 15 boete voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar.

CORRESPONDENTIE.

I. J. arts te B. Vriendelijk dank voor de moeite, die U zich gaf deze uitknipsels te verzamelen. Enkele kwesties hebben we reeds gememoreerd. Het verhaal der zigeunerin kwam ons indertijd ook onder oogen; bij navraag aan de politie t.p. werd ons medegedeeld, dat hier niet zoozeer sprake was van kwakzalverij dan wel van een bijzonder soort oplichterij.

Wat het verslag der „openbare lezing” betreft moeten wij U helaas mededeelen, dat dergelijke onoverkwikkelijke inleidingen de laatste maanden op talloze plaatsen gehouden zijn. Het ware te wenschen, dat van overheidswege deze „hoogst leerzame” avonden verboden werden. Zoover zijn wij echter nog lang niet.

De uitspraak van het kantongerecht zullen we zeker plaatsen.

Dr. J. F. M. F. v. H., te Z. Dank voor uw toezending. Deze keer was er geen ruimte meer hierover iets te zeggen.

H. J. V. te K. Genoemde advertentie bevat in den tekst mogelijk aanvechtbare passages; echter zeker niet in den zin als door U aangegeven.

Dr. J. J. v. L. te R. De kruiden zijn in onderzoek.

Mevr. M. te H. Inmiddels heeft U ons voorloopig advies reeds vernomen.

Wordt lid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f 1.25, franco per post f 1.37, voor niet-Leden f 1.50, franco per post f 1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van Dr Ph. A. COPPENS.

Bestuur der Vereeniging: Dr. C. J. BRENKMAN, Arts te Amsterdam, voorzitter; Mr. M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, lid van het Dagelijksch bestuur; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Oud-Officier van Justitie te 's Gravenhage; Mr. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal te Arnhem; Dr. Ph. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij Kantongerecht te Leiden, te Noordwijk aan Zee; Mr. J. J. PLUGGE, Subst. Griffier te Rotterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; Mr. H. B. DE BRUYES TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; N. KEULEMANS, Apotheker Binnen Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING ..... f 3.—
Ieder lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: BERGSCHÉ PLASLAAN 5, Hillegersberg.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD franco per post ..... f 2.—
Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.
POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Advertenties 1—6 regels f 1.55, elke regel meer f 0.25.

Adres voor advertenties: N.V. DE DORDRECHTSCHE DRUKKERIJ EN UITGEVERS MAATSCHAPPIJ, Grootekerkplein 5, Dordrecht, Telefoon No. 3341. Postcheque en Girorekening 44060.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Over eenige methoden in de Kwakzalverij. 1. Oogdiagnose door G. E. Windemüller.

Mededeelingen van verschillenden aard: Radium drinkbeters. — Een maatregel ter navolging. — Herbesan. — De psychologie van het advertentiewezen.

Rechtszaken: Kwakzalverij met hoogfrequentie apparaat. Correspondentie.

Inhoud van jaargang 53 (1933). Onderzochte kwakzalversmiddelen (1933).

Advertenties.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

LEDENVERCADERING op 18 November '33 in Hotel Americain te Amsterdam.

Na behandeling van de gewone werkzaamheden werden de verkiezingen gehouden voor de bestuursvacaturen.

In de vacature Mr. de Koning werd gekozen:

Mr. M. D. K. S. van Lier, Rechter in de Arrondissementen Rechtbank te Amsterdam; in de vacature Mr. A. Lind, Mr. H. M. de Bruyès Tack, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; in de vacature L. H. Oldam, Mr. J. J. Plugge, Subst. Griffier bij de Rechtbank te Rotterdam en herkozen Mej. Resing en Dr. Coppens.

Besproken werd de reclame van hoogfrequentie-apparaten en van Radium beketers; maatregelen daartegen werden overwogen.

Afkeuring wordt uitgesproken over de reclame van de firma Bayer voor Pyra Midon.

Overwogen werden maatregelen tegen het Instituut Walraven te Rotterdam.

De Voorzitter Dr. Brenkman spreekt er zijn voldoening over uit, dat het bestuur weer voltallig is, en verwacht, dat met verhoogde krachtsinspanning de strijd tegen de kwakzalverij zal worden gevoerd.

N. KEULEMANS,

Wordt lid van de Vereeniging
tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van verschillenden aard.

OVER EENIGE METHODEN IN DE KWAKZALVERIJ

door
G. E. WINDEMÜLLER

I. OOGDIAGNOSE.

Nadat wij in eenige vorige artikelen het wezen der kwakzalverij in het algemeen hebben beschouwd, zullen wij thans eens eenige bijzondere werkwijzen bespreken, welke door heele en halve wonderdokters worden gebruikt om de goe-gemeente te imponeren.

Want er zit dikwijls systeem in, lezers! een systeem, dat uitsluitend wordt toegepast bij zogenaamd onderzoek of bij zogenaamde behandeling.

Daar hebben we b.v. de homoeopathen, waarover later; (niet de artsen, die volgens een bepaalde wetenschappelijk inzicht op het gebied der geneesmiddelleer, afwijkend van het gewone, z.g. allopathisch inzicht, hun patiënten behandelen.) Daar hebben wij de „piskijkers”, die uit de urine van hun slachtoffers alle wijsheid aangaande ziekte en gezondheid opvisschen. Daar hebben we de „oogdiagnose”-tovenaars, die je alleen maar in de oogen behoeven te kijken, om je door te hebben en te genezen. Daar hebben we de „helderzienden”, grapijassen, die van z.g. „occulte” methoden misbruik maken om kwakzalverij te bedrijven (nog éénmaal tusschen twee haakjes: het „echte” occultisme, de parapsychische verschijnselen, laten wij volkomen onaangetaast en voorloopig onaangeroerd!) Dergelijke weldoeners der menschheid lezen uit een bosje haar, een portret, een souvenir, of door louter handoplegging, de ziekte's der menschen zoo maar af in hun geest!

Er is nog veel meer moois; voorloopig is het echter genoeg, om er een beetje over te praten, en wij beginnen met de z.g. Oogdiagnose.

Het is in de geneeskunde een onomstootelijk feit, dat bij elke ziekelijke afwijking de gedragingen van het geheele lichaam en het geheele zenuwstelsel van belang zijn: alles in het menschelijk wezen hangt nauw tezamen, en daardoor openbaren ziekelijke verschijnselen van eenig orgaan zich zelden uitsluitend in het orgaan zelf. Het is

om die reden, dat de arts bij ook maar eenigszins belangrijke klachten zijn onderzoek uitstrekt over alle daarvoor in aanmerking komende organen. In overeenstemming hiermee is het, dat ook het oog zeer dikwijls betrokken wordt in het onderzoek, aan de ééne zijde, om zoo mogelijk een nadere bevestiging te krijgen van het aan andere organen verkregen oordeel, anderzijds, om over de uitbreiding, den aard en het stadium der ziekte meer te weten te komen.

Het is nl. uit de oogheilkunde zelf bekend, dat talrijke oogafwijkingen optreden op de basis van meer algemeen het lichaam betreffende ziekte's; hierbij spelen dan stofwisselings-, bloedsomloop-, en zenuw-storingen een rol. Een deugdelijk onderzoek van het oog vereischt, vooral voor het inwendige ervan, een gedegen kennis van dat orgaan in zijn bouw en verrichtingen, en tevens een niet geringe ervaring en handigheid.

Het constateeren van ziekte van het oog zelf en van oogafwijkingen, veroorzaakt door meer „algemeene” het lichaam aantastende ziekte's, is dan ook uitsluitend toe te vertrouwen aan deskundigen; en het is bekend, dat dit zoo uiterst belangrijke orgaan één der eerste is geweest — dat in de geneeskunde tot een onmisbaar specialisme is uitgebouwd.

De arts houdt zich dus bezig met de diagnose van oogziekte's: en om het oog zelf en om zijn kennis van andere ziekte's in het lichaam uit te breiden. Om enkele voorbeelden te noemen: tuberculose, suikerziekte, nierziekte, — bij alle deze kan een oog-onderzoek belangrijke gegevens verstrekken. Omgekeerd wordt bij een oogklacht en een daarop gevolgd onderzoek dikwijls een belangrijke aanwijzing gegeven voor andere algemeene ziekte's.

Zoo zien we, dat de oogziekte-diagnose, dat is: het onderkennen van afwijkingen aan oog en gezichtsvermogen, een nooit verzuimd onderdeel is van een nauwkeurig onderzoek door den geneeskundige.

Hij doet er echter geen wonderen mee. Hij past bestaande kennis eenvoudig toe, en laat zijn patient profiteeren van zijn bevindingen, hetzij dan voor zijn oogziekte, hetzij voor andere ziekte's.

Niet alzo de kwakzalver, die zich „oogdiagnost” noemt! De „oogdiagnose” waarop hij zich heeft geworpen, is 'n zeer eenzijdig, onlogisch en volkomen ongegrond stelsel van onderzoek, dat

heet te berusten op veranderingen in de teekening van 't z.g. „regenboogvlies”, (de iris,) het blauwe, bruine, grijsgroene, op lichtinval beweeglijke cirkelvormige vliesje, dat de „pupil” omgeeft en deze haar ronde vorm geeft. En dit vliesje, dat zelf ziek kan zijn, meestal in combinatie met andere oogdeeltziekte, heeft nu juist voor het herkennen van ziekte in het lichaam maar op één gebied beteekenis; op dat der zentwziekte's, een terrein, dat alweer ontzaglijk veel kennis vereischt om de verantwoording van ziekteherkenning en zelfbehandeling te dragen!

Wat beweert echter de „oogdiagnose”-man?

Hij beweert, dat zich in de teekening, in de gekleurde en contrasteerende strepen en vlekken van het regenboogvlies nagenoeg alle ziekte's en zelfs ongevallen, die den mensch overkomen, afspiegelen door verandering van de teekening!

De arme, domme, schoolsche geneeskunde weet daar helaas niets van! En wat meer zegt: zij is zoo brutaal, om met nadruk te beweren, dat de op deze wijze bedreven „oogdiagnose” **onzinnig** is. Ten eerste, omdat geen sterveling onder de ernstige geneeskunst-beoefenaren ooit iets van dien aard heeft waargenomen. Ten tweede, omdat al zou een streepje of een stippeltje eens wijzigingen vertoonen bij een ziekelijke afwijking in het lichaam, deze van zoo ondergeschikte beteekenis zouden zijn bij de andere verschijnselen, dat ze waarlijk in het ziektebeeld gemist kunnen worden. Ten derde, en wel in hoofdzaak: omdat ernstige geneeskunst-beoefening zich nooit tevreden mag stellen met het eenzijdig toepassen van één methode van onderzoek — en wát voor onderzoek!! — en daaruit alles mag willen vaststellen.

Deze „oogdiagnose” is je reinste kwakzalverij.

Wij hopen in het bovenstaande voldoende te hebben duidelijk gemaakt de schitterende plaats, die de oogheekunde zich heeft verworven als zelfstandige wetenschap en als hulpmiddel bij de herkenning van andere ziekte's. Zij heeft echter volstrekt niet noodig, in den vorm van een geheimzinnig Manusje-voor-alles, ook nog een nieuwe reputatie zich te laten aanleunen, van in één van haar studie-objecten, de iris, een staalkaart te bezitten waarop als op een modern veiling-bord aanwijzingen uit diepten en oppervlakten van het zoo gecompliceerde lichaam worden afgeteekend!

Tenslotte, tot leering en vermaak, een enkel „lesje” uit deze fraaie „oogdiagnose”.

Uit zekere teekeningen van de regenboogvliesen las iemand, die Dr. voor zijn naam had staan, de volgende „ziekte's”.

a. Val van een bijl in de linker kuit. b. Zwaar vingerletsel. c. Overblijfsel van een longontsteking links. d. Slag met een schop tegen de linkerwang. e. Messteek aan het linker achterhoofd. f. Lidteeken van een wond aan het linker voorhoofd. g. Stinkneus. h. Neus en holte van het voorhoofd (? geen afwijking genoemd). i. Bloedzuigers bij een longontsteking rechts. k. Chronische beenaandoening, 2 open fistels („open”, ziet U), meerdere lidteekens.

Een ander constateerde uit vlekken op het regenboogvlies, dat iemand een zware val had gedaan „minstens uit de tweede verdieping”.

Elders worden veranderingen opgesomd, ontstaan na verschillende operatie's.

Veel nut zou het niet hebben, uit deze iristeekens nog eens opnieuw te worden ingelicht over gevallen, die ieder zich wel op andere wijze

herinnert; en veel kwaad zou uit deze liefhebberij ook niet te duchten zijn, indien maar niet de kwakzalver zoo'n „onderzoek” uitbuitte om zijn goedgeeloovige medemenschen geld uit de zak te kloppen!

Vertrouwt niet op menschen, die uit Uw oogen Uw ziekte's en kwalen willen aflezen; en vertrouwt en weet, dat alleen deskundigen het onderzoek van de oogen doeltreffend beoefenen!

RADIUM-DRINKBEKERS.

In een der vorige nummers van het Maandblad (No. 8) hebben wij reeds mededeeling gedaan over de propaganda, die door de Algemeene Radium Centrale te Amsterdam werd gemaakt door middel van lezingen over de beteekenis van radium bij de therapie van verschillende meer of minder populaire (!) ziekten.

Allerlei fraais kregen de toehoorders bij deze gelegenheden te verwerken. Nadat veel verdienstelijks gememoreerd was over de ontdekkingen op het gebied der radium activiteit en de geneeskrachtige waarde was onderstreept, kwam allereerst de waarschuwing omtrent de toepassing door leeken van „sterkstraal-behandeling”, die slechts in handen van radiologen behoorde.

Begrijpelijkerwijs gevoelde het leeken-auditorium zich daarna in veilige handen en het oogeblik was dus aangebroken om nadere onthullingen te doen over de „zwakstraal-behandelingen.”

Hiedonder diende men te rekenen radium-compressen en de radium-drinkbekers. De werking van deze laatste zou te vergelijken zijn met die der geneeskrachtige bronwateren zoals Ober-Schlema, Baden-Baden enz.

Lichtbeelden verduidelikten (of verduisterden!) een en ander.

Tenslotte kwam dan de aap uit de mouw: demonstratie van een drinkbeker, waarmede men op weinig kostbare wijze ook thuis een drinkkuur zou kunnen ondergaan.

Nu is uit den aard der zaak op verschillende manieren te beredeneeren, dat een drinkkuur thuis, waarbij men „slechts” een bekertje heeft aan te schaffen van f 120.— of f 90.— of f 60.—, een weinig kostbare behandelingswijze is in vergelijking met een kuur, die men zou doormaken (vermoedelijk dan op advies van een dokter!) in een der genoemde badplaatsen. Dat ook daar dan de „gasten” onder medische controle staan is natuurlijk een bijkomstige zaak, die slechts verband houdt met de hoge kosten eraan verbonden! . . . . . Men ziet het, heel lang hoeft er niet gerekend te worden om de goe-gemeente de ernstige overweging aan te praten om tot aanschaffen van zoo'n gift-bekertje te besluiten.

Inderdaad vallen er slachtoffers, wij waren in staat dit te constateeren. Zelfs is ons een geval bekend geworden, waarbij de betrokkene, na aanmerkelijke algemeene verbetering bij zichzelf waargenomen te hebben, de opmerking maakte of dit nu maar suggestie was of niet!

Reeds vroeger hebben wij met nadruk op de noodzakelijkheid gewezen, dat het hoog tijd werd van hoogerhand paal en perk gesteld te zien aan deze, de volksgezondheid bedreigende misleidingen.

Bij onze oostelijke naburen treffen we de volgende politieverordening aan:

Het openlijk aankondigen of aanpruizen van voorwerpen, handelingen, methoden of middelen, die be-

stemd zijn tot voorkomen, verzachten of genezen van ziekten van menschen en dieren, is verboden:

1. wanneer aan de voorwerpen, handelingen, methoden of middelen werkingen worden toegeschreven, die de werkelijke waarde overtreffen, of

2. wanneer de wijze van aankondigen of aanpruizen zoodanig is, dat die tot misverstand aanleiding kan geven, of etc. etc.

Het wil ons voorkomen, dat een dergelijke maatregel bij ons zeer op z'n plaats zou zijn.

Waartoe is het noodig maar toe te laten, dat de menschen die onkundig zijn en lichamelijk niet gezond, nog maar steeds blootgesteld blijven aan handige maar tevens misdadige geld-uit-den-zak-klopperij?

Wij hebben gezien, dat er aanleiding bestond in te grijpen tegen het zedeloze van zekere behendigheidsspelen. Wat zijn dit echter inderdaad anders dan bijzondere behendigheidsspelen? Het behoeft hier zelfs geen twijfel of „handigheid” daarbij voorop staat.

Voorloopig dienen wij het hierbij te laten en wij hopen slechts in dezen ook op „betere tijden”.

In aansluiting met het bovenstaande kunnen wij hier nog het volgende aan toevoegen. Blijkens een bericht uit Praag heeft men den verkoop verboden van de „Radiotor”, een toestelletje waarmede men radio-actief water zou kunnen maken. Dit verbod is uitgegaan van het Ministerie van Volksgezondheid, aangezien men, op grond van aldaar reeds bestaande verordeningen, deze verkoop in strijd achtte met het algemeen belang.

Door een misverstand kan het rapport van Dr. den Hoed eerst in het volgend nummer geplaatst worden.

EEN MAATREGEL TER NAVOLGING.

Verbod tot het houden van medische voordrachten door niet-artsen.

Teneinde het propagandeeren van veelal bedenkelijke „Geneeswijzen” te beperken, heeft het Ministerie van Gezondheid in Tschechoslowakye eenigen tijd geleden een bepaling in het leven geroepen, waarbij **het verboden wordt voor niet-artsen om openbare medische voordrachten te houden.**

Naar aanleiding hiervan zijn reeds verschillende dezer voordrachten door de politie ter plaatse onuitvoerbaar gemaakt.

Deze mededeeling zal bij onze lezers wel de gedachte doen opkomen: Wanneer zal er bij ons eens een dergelijke maatregel verschijnen? In ons geheele land worden herhaaldelijk dergelijke „leerzame” propaganda lezingen gehouden. Tot nu toe is daar helaas niets anders tegen te doen dan achteraf een kapitellend praatje erover te houden, dat slechts een onbevredigende gedachte nalaat zonder daardoor de toestand ook maar iets te verbeteren. Ook ten onzent dient aan deze onduldbare toestand een einde te komen.

HERBESAN.

De verstandige mensch misprijst de geneesmiddelen der aarde niet.

Het Ancienne Maison Louis Sanders, S. A., te Brussel heeft een nieuwe uitgave van haar geheel herziene en verbeterde „brochure” het licht doen zien waarin bovenstaande ontboezeming voor-

komt. Op het titelblad wordt reeds de aandacht gevraagd voor „de Gezondheid door de genezende „kracht der planten”, terwijl de eerste pagina ons direct onthult waaraan de S. A. haar wonderbare formule ontleende n.l. aan de bijzondere gaven op medisch gebied van „het Lid van den „Gezondheidsraad van den Bengaalschen Staat”, dokter R. W. Pearson.

„De statistieken hebben bewezen, dat op 100 „personen, die zich gezond wanen er 97 ziek zijn”. De juist afgestudeerde medici en apothekers behoeven zich dus geen zorgen te maken. Het is te hopen, dat zij steeds tot de 3% uitverkorenen mogen bekoren, die niet ziek zijn.

Tal van afbeeldingen der patienten, die Herbesan gebruiken treffen wij aan. De een grinst nog genoeglijker dan de(n) ander. Geen wonder want zij verklaren allen, dat de „draainissen” en verstoppen als bij tooverslag verdwenen na het gebruik van cenige „tassen” Herbesan per dag.

Alleen dat moedertje op pag. 11 kijkt een beetje benepen, maar 't kan zijn dat deze foto vóór het gebruik der medicijnen is genomen.

„Heel de familie gezond” heet het in geval 2064. Men zal zich afvragen: wat een toeval als je weet toch van die 97 zieken op de 100 ziekgewond-wanenden. Maar lezers vergeet niet, dat die familiäre gezondheid beschreven is na het gebruik van Herbesan!

„Niets evenaart Herbesan om „gezwellen, nierkwalen, ziekte aan „den lever en ook hardnekkigste „verstopping te doen verdwijnen”. Ik geloof niet, dat er velen onder U zijn, die dat eigenlijk wel weten en ook 't volgende zullen velen Uwer tot hun groote schrik vernemen: Er zijn weinig menschen, die weten, dat een dikke mensch, een zieke is”. U kunt nu direct weten of U kans hebt tot die 3 van de 100 te hooren of niet. Maar ter zake. We zien achtereenvolgens, dat: verstopping (om niet in den war te komen met neus-verstopping, wordt ten duidelijkste omschreven wat bedoelt wordt!), schele hoofdpijn en duizelingen, reumatiek en jicht, ziekten en kwalen van het bloed, huidziekten, vrouwenkwalen, maagziekten, leverziekten en zwaarlijvigheid, geen van alle meer behoeven te bestaan en dus de statistiek belangrijk zou gewijzigd kunnen worden, als iedereen slechts zoo verstandig was toevlucht te zoeken bij . . . . Herbesan.

Wat worden er geen enorme bedragen besteed aan geneesmiddelen (om van de honoraria der dokters nog maar niet te spreken). En deze kruiden kosten U slechts f 0.80 per pakje of . . . (en het moge misschien vreemd klinken, dat die lui 't zoo precies weten af te mikken; voor ieder een 't zelfde!) . . . per groot pak, voldoende voor een volledige behandeling, f 1.20.

Monsterpakjes kunnen wij U verschaffen d.w.z. één monsterpakje, voor degene die 't eerst er bij is, op de gratis-ben uit 't boekje.

De samenstelling is (volgens de „formul”): Chelonis glabrae fol., (vermoedelijk een schuilnaam!), Fruct. Foeniculi (venkel), fol. Menthae (pepermunt), fol. Melissa (citronelkruid), fol. Sennae (eenne bladen), Cortex Rhamni frangulae (vuilhoombast), flor. Spiraeae ilmariae (Spiraea Ulmaria zal bedoeld zijn), rhizoma Graminis (graswortel), herba Hyssopi (een labiaatachtige midd.- zeegebied plant), Fruct. Anisi (anijs), Fruct. Corian-

dri (coriander), Fruct. Cumini (komijn), flor. Centaureae cyamy (bedoeld zijn bloemen van Centaurea cyanus, korenbloemen) en flores Calendul. offic. (datterbloemen).

Het is toch wel zéér te betreuren, dat de officiële wetenschap niet behoorlijk op de hoogte is van de voortreffelijke eigenschappen dezer kruiden combinatie. En dan nog wel tegen zoveel kwalen! C.

DE PSYCHOLOGIE VAN HET ADVERTENTIEWEZEN.

Of in dit geval: **Hoe gekker hoe mooier.**

Een onzer lezers was zoo vriendelijk onderstaande uit te knippen, en ons met begeleidend schrijven te doen toekomen. Wij laten een en ander hier volgen. Mogelijk zijn er lezers, die nog andere opvattingen hebben over den inhoud van deze waarlijk bijzondere advertentie. Eenigen tijd geleden werd nog op meer persoonlijke wijze, ook uit de Leidsche streek, propaganda voor onze vereniging gemaakt.

ZIEK ZIJN; IS. . . . .

strijdig tegen Godes wil. Hij geeft wijsheid tot herstelling en voorkoming.

Geen eeuw wordende, eigen schuld, volgens 't dier nog ouder. Oordeelkundig masseur J. BIJVELD. Clarasteeg 2. Zie Maandblad tegen de Kwakzalverij.

M. de Redacteur!

In het Leidsch Dagblad van Zaterdag 4 Nov. j.l. trof ik de advertentie aan, die ik hierbij insluit. Waerop reageert deze mensch? Misschien hierop, dat „een advertentie een zekere opwekking moet bevatten”? Of om te laten zien, welke advertenties de „Commissie van Controle op de aanprijzing, etc.” alzoos als „toelaatbaar” doorlaat; of zou hij „geestelijke band” voelen met de „Clienten” van pag. 4 van het jongste Maandblad „die zeer religieus is, en het als haar roeping voelt om, als men haar om raad vraagt, te helpen?”

Overigens is de Clarasteeg te Leiden, ondanks 's Heeren J. Bijveld's domicilie kiezen aldaar, nog niet gepromoveerd tot een der eerste straten van Leiden. Mogelijk wél, als hij zelf „een eeuw wordt”! . . .

Hoogachtend,

RECHTSZAKEN.

OUDE BEKENDEN.

Kwakzalverij met hoog-frequentie-apparaat.

De ex-vertegenwoordiger Pieter V., woonachtig te Velzen, was door den Kantonrechter te Medemblik veroordeeld ter zake overtreding der wet op de geneeskunst tot f 100.— boete, subsidiair 20 dagen en tegen dit vonnis in hooger beroep gekomen. Evenals in eerste instantie werd verdachte bij de behandeling van dit appellé ter zitting als raadsman en verdediger bijgestaan door mr. Schenkveld. Appellánt zou dan met een z.g. hoog-frequentie-toestel behandeld hebben de getuigen mej. A. Modder en J. v. d. Graaf, die indertijd aan een of andere ongesteldheid geleden hadden.

De verdachte ontkende, dat zijn bemoeiingen met bedoeld toestel resorteerden onder de wet op de geneeskunde. Hij gaf aanwijzingen volgens het bij bedoelde toestellen gevoegde voorschrift. Wel had hij de families Modder en v. d. Graaf bezocht en de toestellen gedemonstreerd. Garan-

ties voor eventuele genezing had appellánt niet gegeven.

De heer A. Modder te Hoogwoud had een dochtertje met een accident aan den arm en kwam in contact met appellánt en zekeren mijnhee; De Klein. Deze bezochten hem met het apparaat. De heer De Klein bevoelde den arm van het meisje, het toestel werd aangesloten, er ontsprong een blauwe vlam en behandelde de verdachte Pieter V. het meisje met de daarvoor aangewezen staaf. Volgens diagnose der beide heeren mankeerde het meisje ook iets aan de hersenen. Zij gaven voorts 90% kans op genezing. De heer De Klein had ook een briefje getoond van dr. Pool om aan te toonen, dat ook doktoren dit toestel apprecieeren.

Tenslotte bezweek de heer Modder voor de argumenten van beide heeren, waaronder ook beweerd werd, dat gepoogd zou worden een leerstoel aan de universiteit te verkrijgen. De heer De Klein, die zoo'n beetje de stuwende kracht scheen te zijn, gaf ook een gebruiksaanwijzing aan den heer Modder. En Modder had 1 maand het apparaat in gebruik genomen, doch zonder resultaat. Hij betaalde f 75.—, doch heeft, gelet op de treurige uitkomst, de voldoening van het nog resteerende bedrag achterwege gelaten.

Bedoeld apparaat, verpakt in een keurige koffer werd daarop door den heer Modder aan het college getoond, vervolgens aangesloten en gedemonstreerd. Naar verkiezing werden blauwe en roode vlammen geprojecteerd. De 14-jarige mej. Elisabeth Modder te Hoogwoud was behandeld met het instrument, voorts geen nieuws.

De 39-jarige kapper J. v. d. Graaf te Hoogwoud had ook 'n visite van de heeren ontvangen. Getuige leed aan de nieren en werd bestreken met een blauw en rood vlamrende staaf. Bij 'n half-jarig gebruik werd genezing in 't vooruitzicht gesteld. Getuige had ook 'n koffer gekocht en f 75.— direct betaald. Het restant, ook f 75.—, was hij zoo vrij geweest in zijn zak te houden. aangezien het resultaat nihil bleek te zijn. Ook hem was een briefje van dr. Pool getoond.

De president der strafkamer, mr. Ledeboer, beschouwde het manoeuvreeren met het briefje een truuk, die nauw verwant scheen aan oplichterij.

De echtgenoot van den heer v. d. Graaf, mej. H. Slegtenhorst, vertelde dat de heeren direct observeerden, dat haar man een nierrijder was; voorts onderschreef zij de verklaring van haar echtgenoot.

Appellánt bleek niet meer in dienst te zijn van de „geneeskunde” en was nu werkloos.

De heer Officier achtte alleen geneeskundige raadgeving bewezen, doch dit nu was juist verboden. Omtrent de waarde van het instrument wilde de Officier geen oordeel uitspreken, doch verzuende, dat het gebruik alleen deugdelijk kon zijn onder nauwkeurige controle van een geneesheer. Zoals het nu werd aangewend, achtte de Officier fataal en requireerde hij bevestiging van het gewezen vonnis te Medemblik.

Mr. Schenkveld memoreerde den tegenspoed in de hooger beroepsaanteekening en hield daarop een uitvoerig betoog, waarin hij zijn volloening uitprak, dat het element oplichting uit het proces was weggelaten. Pleiter deed naar voren komen, dat het hier gold een onschuldige vorm van kwakzalverij. Het gewraakte briefje van dr. Pool wees daar alreeds op. Voorts bracht pleiter eenige juridische uitspraken naar voren en concludeerde per saldo tot vrijspraak.

Appellant bij vonnis van 7 Nov. veroordeeld tot dezelfde straf, doch voorwaardelijk in verband met de omstandigheid dat hij niet in de hoogfrequentuur werkzaam was en in armoedige omstandigheden verkeerde.

ADVERTEERT

I
N
D
I
T
B
L
A
D

HET WORDT

DOOR DUIZENDEN IN NEDERLAND EN DE KOLONIËN

GELEZEN!

CORRESPONDENTIE.

Dr. J. J. v. L. te R. De samenstelling der door U ingezonden Asthmakruiden is: Herba Plantaginis, Flores Primulae Veris, Herba Melissa, Fructus Foeniculi, Fructus Anisi, Herba Marrubii, Herba Capilli Veneris, Flores Sambuci.

U ziet meest gewone, enkele minder algemeen bekende kruidensoorten. Herba Plantaginis (weegbree) bezat vroeger den roep een sap te bevatten, dat o.a. werkzaam heette te zijn bij stofwisselingsstoornissen en klimakterische klachten. De Primulaproducten behoorden reeds tot de midelen van Kneipp en dienden vroeger tegen borstkwalen. Marrubium bevat een bittermakende stof, die om deze eigenschap gebruikt werd terwijl het Venushaar een bestanddeel vormt van verschillende oudere buitenlandse Pharmacopee preparaten dienende als middel tegen den hoestprikkel met slijmafscheidende eigenschappen. Tenslotte heeft het Melissa of Citronel-Kruid slechts betekenis door de daarin voorkomende vluchtige olie, die o.a. in charentaise gebruikt wordt!

Vermoedelijk zal dit asthma middel voor U wel geen nieuwe gezichtspunten op therapeutisch gebied openen.

P. J. te L. Dank voor Uw bijdrage. „Brutale menschen hebben de halve wereld” heet het; het ingezondene doet daar wel aan denken.

D. K. te H. U ziet, wij hebben oogenblikkelijk van Uw opgaven gebruik gemaakt om onze lezers ook in te lichten.

Ant. v. I. T. te W. Het toestel op zichzelf kan mogelijk goed zijn. Dit kunnen wij zonder meer uit de brochure niet opmaken. De prijs is evenwel hooger dan van soortgelijke instrumenten, die ons van bevoegde zijde wel zijn getoond. In ieder geval zijn de loftuigingen en gebruiksmogelijk-

heden in het bijvoegsel schromelijk overdreven en kennelijk er op gericht het leeken publiek slechts tot aankoop aan te moedigen. Wij kunnen U als beste raad geven: Overleg eens met Uw huisarts en ga vóór dien tijd niet tot koopen over. Het bespaart U mogelijk een groote tegenvallei mitsgaders de noodige guldens. Desgewenscht zenden wij U het drukwerk gaarne terug. Het spijt ons niet eerder te hebben kunnen antwoorden.

INHOUD VAN JAARGANG 53. (1933).

De cijfers verwijzen naar de nummers van het Maandblad.

Aardstralen en Hoogtestralen (Coppens)	8
Aether in dienst van de Kwakzalverij (Boomgaard)	7
Akkertjes	2
Apiol	4, 5
Asthma - Kruiden	12
Bebizon (Baume Thomas)	8
Bio - Tropfen	2
Buer's Pure Lecithine	6
Commissie van Controle op de aanprijzing van geneesmiddelen en geneeswijzen	11
Drinkbekers (Radium-)	8
Enige methoden van Kwakzalverij. 1 Oogdiagnose (Windemuller)	13
Fibia - Kruiden	10
Funcksmuckkette	8
Gekochte gist-attesten	3
Gelder, Herman van — In memoriam	3
Gelijk recht voor zwarte en blanke kwakzalvers	5
Gevaarlijk schoonheidsmiddel	9
„Grundrissen und Neue Wegen der strahlenbehandlung.” H. W. Reich. Recensie den Hoed.	
Heilfunk-Radio-Kettingen	7
Herbesan	12
Hoe men drankzuchtigen niet geneest	1
Hoogfrequentie	2, 3, 4, 12
Inlichtingendienst voor onbevoegden	4
Instituut voor Hydrotherapie (IVHA), Arnhem van Schuyf	10
Instituut Walraven, Rotterdam	3
Internationaal Instituut voor Diaetethiek en Hygiene	1
Jaarverslag 1932	7
Jodiumhoudend Keukenzout (C. G. Keulemans.)	3, 10
Jozo - zout	3, 6, 10
Kankerjuffrouw van Castricum veroordeeld ..	3
„Kankerverspreiding, — behandeling en — voorkoming” vert. Schuurmans-Stekhoven Rec. den Hoed.	1, 2
Kruiden van Mevrouw Monné	4
Kruidendokter in huis	5
Kwakzalverij met bestralingen	4
Kwakzalvers en Heilpraktiker	16
Kwestie .. H. W. Reich	1, 2
Lecithine	6
Ledenlijst	1
Lezingen over Radium therapie	8
Lezingen over Moderne stralen therapie	11
Lind. — Mr. Dr. Abram. In memoriam.	
Magnetiseur veroordeeld	1
Masseur J. Bijleveld, Leiden	12
Mededeelingen Rijks Instituut voor Pharmacotherapie. Onderzoek, Reeks 22 in 2, 3, reeks 23 in 4, 5, 6, reeks 24 in	10 en 11

Moderne stralen therapie	11
Natuurgeneeswijze	4
Nicotan	6
Nieuwe Langendijker Courant	6
Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde	1, 2, 3, 4, 8, 11
Pastoor Heumann's middelen. — Verboden invoer van in Oostenrijk	4
Proklamatie	6, 7
Psychologie van het adverteeren	12
Radio - Kettingen	7
Radiumchemie, St. Joachimsthal	4
Radium drinkbekers	8, 12
Radium therapie	8
Radiowell-doeken	2
Rekening en verantwoording 1932	
Rijks-opperkwakzalver	9
Schmidt. G. B. — In memoriam	10
Solman	3
Stroomapparaten	2, 3
Terrein van onzen strijd. Het (G. Windemuller)	5, 6, 7
Uco - compressen	2
Uitgeverij „Natura”	5
Vegetarisch propagandist veroordeeld	2
Verbod aankondiging Kwakzalversmiddelen, Duitschland	8
Verbod houden van medische voordrachten door onbevoegden Tschechoslowakije	12
Verbod verkoop kwakzalvers- en geheimmiddelen. Duitschland	4
Veroordeelingen .. 1, 2, 3, 4, 8, 11, 12 ..	
Verpakte geneesmiddelen in het buitenland ..	9
Vitaminol	8
Voorbeeld v. kwakzalverij (W.H.Boomgaard) ..	2
Voorbeeld ter navolging	6
Weisse - Tropfen	2
Wichelroede, aardstralen en ziekte. (Coppens) ..	9
Wit Kruispoeders, wonderbare	6
Witt's, de — pillen	3
Wonderdokter veroordeeld	2
Zaayer. Prof. Dr. J. H. In memoriam	
Zelfgenezing en behoud van gezondheid, (W. H. Boomgaard)	10, 11
Zoogenaamde genezing door kwakzalversmiddel	7
Zwolsche Wonderdokter	3

Onderzochte Kwakzalversmiddelen (1933)

De cijfers verwijzen naar de nummers van het Maandblad.

Akkertjes	2
Asthma Kruiden	12
Bebizon (Baum Thomas)	8
Bio - Tropfen	2
Buer's, Dr. — Pure Lecithine	6
Fibia Kruiden	10
Kruiden van Mevrouw Monné	4
Kruiden van Solman	3
Kruschen Salts	2
Nicotan	6
Radiowell doeken (den Hoed)	2
Uco-compressen (den Hoed)	2
Vitaminol	8
Weisse-Tropfen	2
Wonderbare Poeders van het Wit Kruis	6

(Het onderzoek der middelen, waarachter geen nadere vermelding volgt, geschiedde door N. Keulemans.)

DE KWAKZALVERS MIDDELEN

HUNNE INHOUD EN DE GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN,

volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt voor de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ. (Uitgave van 1931).

Prijs voor leden f1.25, franco per post f1.37, voor niet-Leden f1.50, franco per post f1.64.

Aan te vragen bij den Secretaris-Penningm. den Heer N. KEULEMANS, Apotheker, Einnerg:sthuis, Postgiro 32237, Amsterdam.